

REWŞEN

Hejmar 8 - Çiya pêşîn

"Herçî bire şûrî destê hîmmet
Zebtkir ji xwe re bi mêrî dewlet
Bê ceng û cidal û bê tehwir
Qet vê şixulê mekin tesewwir"

-Ehmedê Xanî-

Kovara Yekîtiya Rewşenbîrên Welatparêzên Kurdistan

- Komcivîna Yekîtiya Rewşenbîrên Welatparêzên Kurdistan a Dûwemîn
- "Sîstema Cîhanê ya Nuh" û şoreşa Kurdistanê
- Ji Wedat AYDINê nemir re nameyeke vekirî
- Otonomî beçaretî û binketin, serxwebûnxwazî rizgarî û serkevtin e

Hevpeyvînek
bi Serokê ERNK
**Abdullah
OCALAN** re

-|-

- Çend gotin li ser navan û navlêkirinê / M. Onder
- Mîr Celadet Bedirxan û hînbûn / Konê Reş
- Niştimana xwe binase: Colemêrg / Pîştîwan B.
- Alîk û Fatikê / Usxan - Dumilî
- Binêrin tometên olperestan
çawa em kirine neyarên hev / Xurşîd Mîrzengî
- Caferxanê Şikakî / Ehmed Şerffî
- Yekemîn çîroka Kurdî ya hunerî / Salimê Casim

REWŞEN

Kovara "Yekîtiya Rewşenbîrên
Welatparêzên Kurdistanê" ye

Kovara Kurdî ya çandî, hunerî,
wêjeyî, dîrokî û ramyarî ye.

Salê çar hejmar têne weşandin

Navnîşana birêvebiriya kovarê:

YRWK:

Maxstr. 50-52

5300 Bonn 1 / Germany

Tel.: 0228 - 63 09 90

Abonetî:

Buhayê abonetiye di salê de:

Almanya 20.- DM

Welatên din 34.- DM

Buhayê hejmarekê:

Almanya 5.- DM / Danîmarka 15.- DK /

Swêd 20.- SEK / Fransa 15.- FF /

Swîsre 5.- SFR

Bank:

YRWK

S. Moussa

Spendekonto:

Sparkasse Bonn

BLZ: 380 500 00

Konto Nr.: 35 09 34

Piştî şandina mafê abonetiye, ji çakiya
xwe re fatora pereyan bişînin ser nav-
nîşana YRWK.

Ji kovara Rewşen 3.000 nimûne çap dibin

Têbinî:

Eger ji aliyê nivîskarên ve bal nehatibe
kişandinê, em wan agahdar dikin ku:

- Em dikarin, nivîsan kin an jî dirêj
biweşînin.

- Nivîsan serrast bikin.

- Biweşînin an jî neweşînin.

- Nameyên digihine destên me, na-
yêne vegeandin.

REWŞEN

Li benda roja serkevtinê em ê tim biqîrin:

"An Kurdistan, An Neman!"

Bîblografiya YRWK

★ **9 Nîsan 1988:**

YRWK; di civînekê de, bi beş-
darbûna 100 rewşenbîran, li
bajarê Bonnê hatiye damezi-
randin.

★ **2-7 Çirya Pêşîn 1989:**

Beşdariya "Hefteya Çanda
Kurdistan" - Holanda.

★ **27-28 Gulan 1989:**

Komcivîna Yekemîn-Bonn

★ **5-10 Çirya Pêşîn 1990:**

Beşdariya "Hefteya Çanda Kur-
distan" - Stuttgart.

★ **15-17 Adar 1991:**

Beşdariya Konferansa Stock-
holmê li ser pîrsa Kurdan.

★ **22-23 Hezîran 1991:**

Komcivîna Duwemîn - Bonn

★ **28 Hezîran 1991:**

Îmzekirina protokola hevkarîyê
li gel Komeleya Ronahî ya Kur-
dên Gurcistanê.

Weşanên Rewşen:

1- Kovara Rewşen hejma-
rê 1-8.

2- Dilopeka Xwîna Dila,
(Helbest) - Cankurd.

3- Dokumentên terora dew-
leta Tirkîyê - (Wêne) Zulfî-
kar TAK.

4- Kurdistan dagîrgeha di
nava dewletan de (Devletler-
arasi Sömürge Kürdistan), lê-
kolîn - Î. Bêşikçî.

6- Zagona Tuncelî û Jenosîda
Dêrsimê (Tunceli Kanu-
nu ve Dêrsim Jenosidi) lêko-
lîn - Î. Bêşikçî.

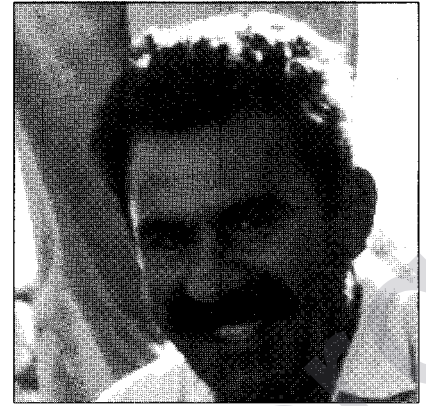
7- Kela Dimdimê, (Dest-
na helbestî) - Jan Dost.

8- Zanyarî, Îdeolojiya Fer-
mî, Dewlet, Demokrasî û Pir-
sa Kurdan (Bilim, Resmi I-
deoloji, Devlet, Demokrasi
ve Kürt Sorunu) lêkolîn - Î
Bêşikçî.

9- Dîwana Pertew Begê
Hekarî (helbest, kilasîk) - Wer-
gerandin ji tîpên Erebi - Zey-
nelabidîn Zinar.

Rûpel 6 - 16

Rûpel 34 - 40

Rûpel 17 - 22

NAVEROK

Ji bo xwendevanan.....	4 - 5
Komcivîna YRWK a Duwemîn	6 - 16
Ji Wedat Aydin ê nemir re nameyeke vekirî / J. Esper	17 - 22
Otonomî bêçaretî û binketin, serxwebûnxwazî rizgarî û serkevtin e / Mîrhem	23- 26
Çend gotin li ser navan û navlêkirinê / Mahmut Onder	27- 29
Mîr Celadet Bedirxan û hînbûn / Konê Reş	30 - 32
Hevpeyvînek bi Serokê ERNK A. OÇALAN re	34- 39
“Sîstema Cîhanê ya Nuh” û şoreşa Kurdistanê / YRWK	40 - 41
Ax... Ax Birazî / Kamuran Simo	42- 43
Çawan Xelîl bû “şoreşger”? / Dr. Kurdo Husên	44 - 46
Nîştimana xwe binase - Colemêrg / Piştîwan B.	47
Alîk û Fatîk’e /Usxan	48- 49
Binêrin tometên olperestan çawa em kirine neyarên hev / Xurşîd Mîrzengî	50 - 54
Helbest: Sebrî Botanî, Xamevan, Gundî, Vanîkê Elixan	55 - 57
Destana Şîrîn û Ferhad / Beşîr Botanî	58 - 59
Cafexanê Şîkakî / Ehmed Şerîfî	60 - 61
Yekemîn çîroka Kurdî ya hunerî / Salimê Casim	62
Lo Lo Wezîro / Mehabad Kurdî	63 - 64
Protokola Hevkariyê	65
Nameyên Xwendevanan	66

Rûpel 30 - 32

Rûpel 47

REWŞEN

Xwendevanên delal

Gelî xwendevanên REWŞENÊ

Biborin, heta niha di her hejmareke Rewşenê de hûn rastî guhertinên nuh dibin. Erê, vê carê dîsa me amblema YRWK li ser ruyê pêşî guhertiye. Her weha rûpela duwemîn jî ji nuh ve hatiye xêzkirin. Guhertina amblemê yek ji biryarên Komcivîna me ya Duwemîn e. Biryara ji nuh ve xêzkirina rûpela duwemîn jî di civîna redaksiyona Rewşenê de hatiye wergirtin. Hêviya me ew e ku, kovara we her here ciwantir bibe û di dilê we de ji xwe re cihêkî bi rêz û rûmet bigre.

Hevalên hêja, rewşenbîr û xwendevanên welatprêz.

Ev du-sê mehên amadekirina hejmara 8'an di dîroka gelê me de gelekî pêwistin.

Tevgera Rizgariya Netewa Kurdistan, di domaneke gelekî dîrokî re derbas dibe. Her roj serkevtin û pêşketinên nuh pêk tên. Dijminên gelê me ber bi rewşeke bêçaretî û tarî ve diçin. Ketine ber kêferatên mirinê. Lewma jî bi navê "avakirina sistemeke cihanî ya nuh" hêzên împiryalîzmê, û di serî de jî împiryalîzma Emerîka dixwazin xwîneke nuh bidin dijminên me û bi vê armancê îroj, hêzên xwe li Rojhilata Navîn û bi giranî li welatê me bi cih dikin. Hêviyên împiryalîzmê tenê li ser vê xalê kom dibin ku, bika-ribe şoreşa Kurdistanê ji rewanê wê yê radikal û serxwebûnxwaz vala bike. Serokatiya hemdemî û şoreşger ji holê rake. Ji bona ku dewletên faşîst bigihin vê mebesta xwe hemû duvikên xwe, kevneperestên netewî û hêzên reformist jî dixwe nava kar û dixwaze ew êrişên xwe li dijî riya serxwebûnê bi hovîtî tund bikin.

Welatê me Kurdistan, bûye navenda şoreşên Rojhilata Navîn. Li dora xeta me hemû hêzên anti-împiryalîst û şoreşger kom dibin. Baş tê zanîn ku çawa împiryalîstên vê rojê -bi taybetî piştî *iflaskirina* sosyalîzma reel- mîna gurên dev bi xwîn xelekên êrişên xwe dibin ser hemû gelên bindest yên ku, ji bo azadî, demokrasî û serxwebûnê şerê xwe bilind dikin.

Niha li bakurê Kurdistanê roj bi roj gelê me kozîk û çeperên nuh vedigre. Di gund, deşt û çiyayên Kurdistanê de, gerîllayên ARGK lêdanên mirinê li hêzên artêşa faşîstan dixin. Li hemû bajarên jî gelê me rabûye ser piyan, di bin ala ERNK de xwe kiriye yek, serhildanên xwe bilind dike. Gelê me vê rojê bi sed hezaran dimeşe, dixwaze vê mesajê bigihîne gelên cihanê: *Êdî dem hatiye em bibin xwediyên mala xwe û Komara Kurdistanê ya demokrat û azad ava bikin.*

Belê, hemû xelekên şerê taybetî ji hev dikevin. Polîtîka û manevrên Ozal valê derdikevin. Ne qanûna afûya bi şert dikare li pêşiya me bibe asteng û ne jî sextekariyên mîna serbestkirina zimanê kurdî dikarin mejiyê gelê me ji rê derxin, ji ber ku êdî gelê me bûye xwediyê pêşengê xwe yê hemdemî, bûye xwediyê Eniya xwe ya yekbûyî û bûye xwediyê şûrên tolehildanê, gerîllayên ARGK. Ka çete û caşên wan li kuderê mane. Kontira û Ozel tîm (hêzên taybetî) ên wan dikarin çibikin. Na... partiya gelê Kurdistanê PKK di kongreya xwe ya çaran de bersiva hemû pirsan daye û banga yekîtiya rast û durist bilind kiriye. Yekîti tenê li ser bingeha prensîpên serxwebûnê û bilindkirina şerê çekdarî dikare were ava kirin. Di metropolên împiryalîzmê de yekîti tenê di salonên xweş de li ser masan dimîne. Yekîti di çiya û baniyên Kurdistanê de û li ser bingeha xwîne tê ava kirin. Yekîtiya ku gel dixwaze yekîtiya berxwedan û têkoşînê ye. Hemû mirovên bi rûmet û şeref jî vexwendiyê wê yekîtiye ne.

Dewleta faşîsta Tirkiyê dizane

çi bi serê wê tê, lewma çi hêza xwe heye seferber dike û karakterê xwe yê rast weke dewleteke terorîst nîşan dide. Di vê dawiyê de we dît çawa êrişên xwe bi destê kontir-gerîllayên şerê taybetî û "komên mirinê" hajot ser gelê me, bê cudahî dixwaze jin, zarok û kalên me qir bike. Nimûneya herî zelal jî ewe ku roja 10'ê Tîrmehê bi çek û silahên xwe gelê me yê sivîl li bajarê Amedê da ber gulleyan.

Erê, roja 10'ê Tîrmehê di dîroka me de, girîngî bi tîpên agirî were nivîsandin. Çawa gelê me li zarê xwe yê hêja şervanê demokrasî û serxwebûnê, rewşenbîrê nemir endamê bijare yê YRWK Vedat AYDIN xwedî derket. Çawa ew roj kire weke rojeka serhildana netewî. Belê, li Amedê gelê me weha digot: "*Qedera xwe em tenê dikarin binivîsin. Giring e leşkerên faşîzmê ji welatê me derkevin. Kontir-gerîllayên faşîstan nikarin me rawestînin û bitirsînin. Hemû Kurdên hêja wê bibin Vedat AYDIN.*"

Gelê me bi keviran êrişî ser leşker û tangên dijmin dikir û diqêfî: "*Bijî PKK, Bijî Serok APO!*"

Bi vê rabûnê Amed bû manifestoya serhildanê û li ber çavên gelên cihanê nişanda ku çi dibêje û çi dixwaze. her weha serhildanê xwe gihande piraniya bajarên Kurdistanê.

Xwendevanên delal,

Niha, şerê rizgariya me yê nûjen ketiye sala xwe ya heştan. Êrişên li ser bajarên Girkê Amo, Şirnex û Cizîra Botan mizgîna vê yekê bûn. Bi ronî hate xuya kirin ku ev şer şerê hemû gelê Kurdistanê ye. Ne leşkerên faşîstan û ne jî hêz û teknîka împiryalîzmê nikare vî şerî bide rawestandî. Gava 15'ê Tebaxê, ku di 1984'ê de hatibû avêtin niha ghiştiye bilindahiyên pîroz û tîm jî bilind dibe. Rejîma tirk li ber vê rastiye diheje, dirûxe û tê xwarê. Tevaya cihanê hîm, hêz, rûmet û viyana gelê kurdistanê naskiriye. Seriyên faşîstan ketine nava gerî-

nekên bê dawî. Dûr an jî nêzîk wê seriyên wan bigindirin. Bi hêviya peydakirina derfeteke xela-siya xwe, dîsa destê xwe dirêjî axa başûrê welatê me kirin. Belê, hêviyên wan bûn bela serê wan, hîn bêhtir perîşan, rezîl û riswa bûn. Roja 5'ê Tebaxê ku bi deh hezaran leşker, bi tang, top, firoke û helîkopteran êrîşî başûr kirin, rastî qehremaniya gerîlayên ARGK û girsên gel yên welatparêz bûn. Operasyona ku digotin: "Wê mîna seyran û şahiyekê derbas bibe" ji bona wan bû meşeka ber bi mirinê ve. Lewma tenê rev û bi sedan kuştî bûn para wan. Serokên ARGK jî weha nîşandan "Kurdistan li ser navê bavê kesekî nehatiye tapo kirin. Gotinên bakur û başûr derbas nabîn êdî, tenê Kurdistan heye".

Artêşa faşistan sernizm û şikestî ji vê operasyonê vegeerî û hêzên ARGK ev azmûn (examinasyon) bi serfirazî derbas kirin.

Xwendevanên hêja,

Dema ku ev bûyer pêktên gelê me li başûrê Kurdistanê jî nişan dide ku, qet armanceke din, ji derveyê serxwebûnê nikare bibe buhayê xwîna şehîdan, ne otonomî û ne jî "otonomiya rasteqîne" nikarin gelê me ji rê derxin. Pêşmerge tenê weha dibêjin "Yan Kurdistan yan Neman!" Kesên dixwazin bibin wezîrên dewleta Irakê, bibin berdestiyên Saddam bila herin, tişteki wan bi gel ve girê bide nîne. Eve gelê me li bajarên Hewlêr û Silêmaniyê, Zaxo û Dihokê dengê xwe dighîne me û dixwaze axa welat ji hemû hêzên gemar paqij bike. Ya rast berxwedana girsên gel e. Ya rast hêvî û daxwazên jin û zarokên me ne, ku bi canê xwe êrîşî leşkerên Saddam dikin. Ya rast serhildan û rabûn e.

Li kêleka vê rabûnê jî li Rojilatê Kurdistanê jî gelê me xwe komî ser hev dike. Hêdî hêdî dikeve ser riya serxwebûnê. Ne otonomî û ne jî hezar carî xudmurtarî nikarin bersiva hêvî û daxwazên gel bidin.

Belê, li her çar hêlên Kurdistana

nê riya tekoşînê yek rê ye, di bin ala serxwebûnê de, rabûn, serhildan û berxwedan e.

Xwendevanên hêja, van rojan parsek dîsa di navbera Ankara, Îstanbolê û Bexdayê de diçin û tîn. Pazara kirîn-firotinê didomînin. Xwe dihavêjin bextê doktorên tirkên û bi dil û can sipasiya wan dikin û dibêjin: "Eman em di bextê we de ne, eger çend rayên kurd di mejiyê me de mabin, hilkişînin, bila êdî em bibin markayên orîgînal (Made in USA)". Belê, bi rastî jî wan "orgînalîtê"ya xwe, ji her demekê bêhtir vê rojê isbat kirine.

Xwendevanên rêzdar,

Dewleta faşista Tirkiyê hildiveşe, dirûxe û ber bi dawiya xwe ve diçe. Lewma bi hovîti û barbarî, vê carê destê xwe tavêje terorê. Dixwaze tekoşîna gelên Kurdistanê û Tirkiyê rabiwestîne û dure li hemberê civaka Ewrûpî bêje: Eve Tirkiye bûye welatekî demokrat. Belê bila baş were zanîn, êdî gelê Kurdistanê bi hemû çareyên sexte razî nabe. Çi bibe bila bibe, gelê me ji hemû şeweyên fedekariyê re amadeye. Tu kes nikare tekoşîna me çember bike. Êdî cihan dengê me dibihîse. Kurdistan ne Kurdistana berê ye. Gelê Tirkiyê jî ne mîna berê ye. Dîwarê tirsê hatiye hilweşandin û jiyana gel ya rojê bûye raperîn û serhildan. Gulleyên tolehildana hezarên salan bi destê gerîllayên ARGK her rojê bi xurtî û hêz li singa dijminên xwînxwar û dagîrker dikevin. Erê, vaye zarokên Dêrsimê, Maraşê, Keledizê, Helepçê, Amedê û Mehabadê ji nûh ve di riya serxwebûnê û azadiyê de dimeşin. Pira azadî û berxwedanê Zonguldakê û Botan dighîne hev. Keda karkerên şoreşger û demokrat bi tekoşîna gelê Kurdistanê ve dibe yek.

Rewşenbîrên welatparêz,

De werin em bimeşin, binivîsin, bixwînin, bistirin û bi dilpakî bêjin: Roj roja bilindkirina pêlên berxwedanê ye. Roj roja yekîti,

hevgirtin û êrîşê ye. Roj ew roje ku em dîwarên zindanê hilweşînin û gelên xwe derbasî azadî, demokrasî, xweşî û ronahiyê bikin.

Bese, bila êdî kes hêviyên xwe bi dijmin ve girênde. Bese êdî em xwe nexapînin. Senaryoyên sexte ji bona otonomiyê, ji bona mafên çandî û ji bona mafên mirovan bila rawestin. Riya Kurdan riya serxwebûnê û azadiyê ye. Riya berxwedanê, şeref û rûmetê ye. Destên Saddam û Ozal yên gemar di nava xwîna me de ne. Evana nikarin bibin dostên Kurdan. Hemû têkiliyên bi van re têkiliyên xulamî û rezaletê ne. Hêzên împiryalizmê jî bila ji welatê me derkevin. Bila çadîr û betaniyên xwe bar bikin. Yên Kurdan biparêzin Kurd bixwe ne. Yên Kurdistanê ava bikin em bi xwe ne. Împiryalizm ne heyrana çavên me ye, ew heyrana petrol, hebûn, sererd û binerdên me ye.

Xwendevanên delal, Rewşenbîrên hêja,

Mizgîniya beyanê nêzîk dibe. Vê carê Roj ya me ye, û wê bi rengên ala me ya, kesk û sor û zer were der. Pêwist e em bi rewênê berxwedanê û êrîşê li ser rewşa welatê û hêviyên gel binivîsin. Kovara we Rewşen kovareke gelekî mêvanhez e, singa xwe ya fireh ji nivîsên hemû welatparêzan re vedike û li benda we ye.

Rewşenbîrên delal,

Gazindan nekin, nebêjin "Hevalên Rewşenê tenê siyasetê dizanin". Em çî bikin? Ev qedera Kurdan e. Bawer bikin gelek caran em helbestên xwe bi gotinên: Evîn, şevîn, gul û nêrgizan destpêdikin û hîna nivî nebûyîn, balafir, tang, kontir-gerîlla, Hayrî Kozakçioğlu û Ali Hassan Al Maçit tene bîra me.

Belê, her çi qasî siyaset ji bona me weke nan û avê bûye, lê dîsa jî, hemû tiştên xweş û delal dikarin li ba me cihê xwe bibînin.

Em li benda mêvaniya we, her dem amadene.

Rewşen

KOMCIVÎNA YRWK ya DUWEMÎN BI SERKEFTIN HATE BESTIN

"Di riya rizgariya netewa Kurdistanê de pêşvebirina çand, tore, wêje û zimanê kurdî"

Di komcivîna YRWK de gelek biryarên dîrokî û watedar hatin girtin

Foto: REWŞEN

"Di riya rizgariya netewa Kurdistanê de pêşvebirina çand, tore, wêje û zimanê kurdî"

Di bihara sala 1988'ê de, Yekîtiya me YRWK, bi civîneke dorfireh ku bêhtirî 100 rewşenbîrên Kurdistanê tê de amade bûbûn, damezirandina xwe bi fermî da xuyakirin. Ev nêzîkî çar salan e ku YRWK di nava germiya jiyane de, tevî hemû zorî û nexweşiyên riya xwe vedike û ber bi pêş ve diçe. Niha, YRWK di nava karvaniyê de bûye xwe-

diyê serpêhatiyên hêja û bi nix.

YRWK di vî temenê (umrê) xwe yê kurt de, gelek civîn, hevdiîn, semînar û xebatên cihêreng pêk hanîne. Di meha Gulana sala 1989'ê de jî, Komcivîna xwe ya Yekemîn bestand. Di komcivîna yekemîn de, bi giranî li ser **pirsgirêk û gelsên îdeolojî û ramanî yên rewşenbîriyê** hate rawestan. Piştî komcivîna yekemîn, tevî hemû kêmaniyên ku di karvaniyê de xwe nîşan didan jî, Yekîtiya me dest bi xebatên çapemenî û rêkxistinî (rêkxirawî) yên firehtir kir. Heta vê rojê 7 hejmarên kovara REWŞENê hatine der û 10 berhemên rewşenbîrên welatparêz û pêşverû jî çap bûne. Li

gelek welatên Ewropa şax û niwêneriyên Yekîtiyê hatine avakirin.

Piştî amadekariyên ku demeke dirêj hatine domandin, di rojên 22-23'ê Hezîrana 1991'ê de, komcivîna duwemîn bi beşdarbûna bêhtirî 70 endam û mêhvanan, li bajarê Bonnê bi ser ket. Komcivîna Duwemîn ku weke pileyeke xebat û karguzariyên rewşenbîrên welatparêz bi vî nixandinê dest bi karûbarên rojeva xwe kir. Rewşenbîran, di tevayê cihanê de, di têkoşînên netewî û çînî de, rolên pêwîst û girîng leystine û dileyizin. Ji bo Kurdistanê jî girîng e weha be. Li welatê me gelek caran rewşenbîrên me pîvanên nerast ji bo xwe hildi-

bijêrin. Her kesekî ku dizane bixwîne û binivîse, ne rewşenbîr e. Rewşenbîr ew mirov e ku bi nivîsa xwe dixwaze civakê biguherîne û ber bi pêş de bibe. Her weha jî, her demê amade ye ku bawerî û ramanên xwe bi karvaniya xwe biyaş bike (spat bike/biselimîne). Mirovê ku civaka xwe nas neke, kul, êş, jan û derdên gel nas neke û nebîne, nikare bêje ez rewşenbîr im. Di qesir û avahiyên xweş de, dûrê jiyana gel û ji qeder, çare û hêviyên gel veqetandî, rewşenbîriyeke durust nikare serê xwe hilde.

Delameta rewşenbîrên Kurdistanê guhertin û pêşvebirina civakê ye. **Rewşenbîrên Kurdistanê neçar in.** Divêt di nava gel de, ji gel hînbibin û gel hînbikin. Anku hem şagirt û hem jî mamostayên gel bin. Di Kurdistanê de gotineke rast, di dem û cîhê xwe de dikare li hemberî dijminan rola gulleyekê bilîze.

Rewşenbîrên Kurdistanê li kêleka zalkirina van pirsan neçar in. Her wisan jî, li ber çareserkirina pirsên xwe yê rêxirawî jî neçar in, yekîtiya xwe di rîya rast de û di nava karvaniyê de ava bikin.

Êrîşên împiryalîzmê û dagîrkeran, Biryar û berxwedana gelê Kurdistanê

"Komcivîna duwemîn, bi kêliyeke bê dengî, ji bona şehîdên Kurdistanê, şehîdên serxwebûn û azadiyê, dest pê kir. Dîwana komcivînê û protokolnivîsê hatin hilbijartin. Her weha Komcivîne dest bi girtina xalên rojevê kir. Li ser rewşa cîhanê, Rohilata Navîn û Kurdistanê, bi kurtî ev nîrxandînan ramyarî hatin pêşkêş kirin:

Ji her demekê bêhtir niha, Rohilata Navîn û welatê me Kurdistan, bala awira gelemperiya cîhanê kişandîye ser xwe. Nemaze, piştî rawestandîna şerê Xelîcê (Şerê Bendava Faris), domaneke nuh di jiyana gelê herêmê de dest pê kiriye. Mekanîzmeya nakociyên bingehîn xwe livand û navenda şer derbasî welatê me Kurdistanê bû. Li hemberê êrîşên emperyalîzmê û dagîrkeran, berxwedana şoreşgerî ya gelê me bilind bû. emperyalîzm vê rojê, bi azîneyên (meto-

dên) êrîş û zorbaziyê, dihajo ser gelên Rohilata Navîn û bi navê avakirina "Sîstema Cîhanî ya Nuh" li hemberê viyan û berjewendiyên gelan, radiweste. Nexasim, piştî îflaskirina sosyalîzma reel împiryalîzmê kariye Yekîtiya Sovyetî li dû xwe bikişîne û durûtiya împiryalîzmê eşkere û zelal bû. Li hevberê rabûna gelan, bûye parastvanê rejîma Saddamê faşîst û fatureya şer avêtin ser piştla gelê me û bêhtirî ji du milyon mirovên me ber bi mirinê ve hajojin. Belê dîsan jî kes nikare bibêje, ku împiryalîzm bi ser ketiye. Îroj gelên Rohilata Navîn rabûne ser piyan. Şerên xwe yê mafdar; şerên rizgariya netewî û çîneyetî bilind dikin. împiryalîzm ketiye nava rewşeke bêçaretîyê, ku qet nikare xwe jê rizgar bike. Di welatê me de jî, alozî û heriyekê weke li Vîetnamê derdikeve pêşiya wê. împiryalîzma ku dibêje ezê çekan li cîhanê kêmbikim, di civîna dawiyê ya NATO de, biryarên zêdekirina çekan li Rohilata Navîn standiye.

Gelê me, di başûrê Kurdistanê de, piştî jarketina rejîma Saddam, serhildanên serxwebûn û azadiyê bilind kir. Belê mixabin, ji ber valabûna mezin ji aliyê serokatîyê ve, nikaribû jî wê rewşê, sûdên mezin bigire û careke din rastê koçberî û qirkirinê bû. Bingeha vê yekê jî ew bû, ku serokatîya li wir, nikaribû li hêvî û daxwazên gel xwedî derkeve û konevaniya xwe ya serbixwe ava bike. Lewma jî dîrokê careke din, salên 1975 û 1988'an hanîn pêşiya me. Bi ser de jî, hîna li ber serma û seqemê, ji birçîbûn û belengaziyê bi hezaran mirovên me dimirin. Serokatî jî bi regekî ne bi viyan, ne bi bîr û baweriyên gel xwe, havête hambêza dijminê faşîst, kete bazara kîrîn û firotinê, bû bingeha meşandîna polîtîkayên împiryalîzmê li ser Kurdistanê. Bi armanca avakirina asteng û aloziyan li pêşiya şerê serxwebûn û azadiyê, kete nava karvaniyê ku piştla xwe dide plan û programên împiryalîzmê. Niha jî hewl dide xwe, ku hêzeke dijşoreşê pêşve bibe.

Yekîtiya Rewşenbîrên Welatparêzên Kurdistan-YRWK, çare û rîya rizgariya ji vê rewşê, weha dibîne: Girîng e berxwedana gelê me bi hîm û hêzên xwe yê serbixwe, bi rewan û viyanê aza dom bike û di rîya serxwebûnê de gelê me, meşa xwe ya azadiyê bi biryarên

xurt bidomîne.

Di demeke weha de, ku li başûrê Kurdistanê ev bûyer pêk dihên, li bakurê Kurdistanê gêrîllayên şerê serxwebûn û azadiyê, her rojekê hilgavtînan nuh pêk dihênin. Girsên gelfî jî, li hemû bajarên Kurdistanê, serhildanên xwe xurt dikin, ber bi serkevtin û serefraziyê ve diçin. Dewleta Tirk a faşîst, roj bi roj, di krîza aborî (ekonomîkî), ramyarî (siyasî) û leşkerî de noqî bin erdê dibe. Hemû dek û dolabên wê vala derdikevin. Li ser bingeha şerê çakdarî yê li bakurê Kurdistanê, yekîtiya gelê me jî dihê avakirin; nemaze, ku niha sîstema cerdevanan (çeteyan) hildiveşe û ji hev dikeve. Dewleta Tirk li vê dawiyê, dîsan dixwaze manavreyê nuh bike karê xwe; pêşemîn bi derxistina biryara "efûyê" û bi deranîna "Zagona li Dijî Terorîzmê" dixwaze şerê xwe yê taybetî li hemberê gelên Kurdistanê û Tirkiyê bi zagonî mafdar nîşan bide. Gelê me, bersiva van hemû keft û leftên faşîzmê bi xurtkirin û firehkirina şerê gêrîlla, bi serhildanên gelfî dide.

Kin were gotin, li her çar perçeyên Kurdistanê bîr û baweriyên serxwebûn-xwaziyê xurt dibin. Gelê me ji xwe re tenê rîya berxwedanê hilbijartiye..."

Di dawîya nîrxandîna ramyarî de ku ji hêla dîwana komcivînê ve hate çêkirin, piraniya beşdarî tevî danûstandînan fireh bûn û li ser van xalan bal hate kişandin:

Bê guman e ev platforma komcivînê xwediyê kapasîteyê xurt e. Tu gels û pîrsgîrêkên konevanî ku em li ser, li hev nekin, tune ne. Çawa be YRWK di karvaniya xwe de kariye karaktera xwe ya ramyarî û prensîbên xwe yê bingehîn, ji gel û rewşenbîran re zelal bike. Ji xwe YRWK di eniya gel de, li dijî dagîrker û paşverûyan cîhê xwe girtiye û konevaniyê welatparêz a rast bi rê ve dibe. Armanc ew e ku her mirovekî rewşenbîr, li gora derfet û gengaziyên xwe, têkilî nava tekoşîna rizgariya netewa Kurdistanê bibe. Hemû beşdarên komcivînê di vî alî de hemraman û homojen (mutecanis) in.

Her weha pêwîst hate dîtin ku, rewşenbîrên Kurdistanê li ser guhertinên van salên dawîn çêbûne, vekolînên berfireh çêbikin. Girîng e, bersiva pirsên mîna: Sedemên bingehîn ên guhertinên

ku li Ewrûpa Rojhilat çêbûne çi ne? Li Sovyetê çi dibe? Sosyalîzma reel çima hilweşiya? Tiştê ku împiryalîzm dixwaze di bin navê "avakirina Sîstemeka Cîhanî ya Nuh" de çê bike, çi ye? Li hemberê van guhertinan çi ji rewşenbîrên Kurdistanê dihête xwestin?

Piştî ku konevaniya YRWK di her warekî de bi zelalî hate şîrovekirin, komîteya kargêr a YRWK ku di komcivîna yekemîn de hatibû hilbijartin rapora xebatên YRWK yên du salan pêşkêş kirin. Rapora komîteya karger bi tevayî 17 rûpel bûn. Niha, di vir de em ê çend xê-zan ji naveroka raporê biweşînin:

"Di avakirina Yekîtiyê de, pirsê girêdana bi gel û welat ve bingehîn e. Gelşên herî dijwar ku li pêşiya xurtkirin û firehkirina YRWK derdikevin, ev in: Ku, rewşenbîrên kurd li Ewrûpa, heta koçbe-

xwazin dibine navgîn û alavên (aletên) polîtîkayên asîmîlekirin û xwewindakirina kesaniya kurd û Kurdistanê. Ev cûre rewşenbîr, pir heyranê navê xwe ne. Belê navê Kurd û Kurdistanê jî, bi pariyên nan û çend hestiyar, bi otomobîlên Volvo û çend quruşên ku dawiya mehê digirin, xwe erzan difroşin.

Komîteya Kargêr, berî her pîrsekê li hemberê van raman û baweriyên çewt, eniyêke şerê rastî û nerastiyê vekirîye û bi prensîp û xebatên xwe yên girêdayê berjewendên gel, serkevtinî kiriye para xwe.

Her çendî ku hevalên komîteya Karger pir caran bi sivikî li karê rêxistinîkirina YRWK nihêrîne û ji xwe re weke karekî bingehîn nedîtine, belê pêwistiya tijekirina vê valahiyê hatiye zanîn û gelek hewildan bûne ku şax û niwêneriyên

nava çend welatên Ewrûpayê de belav dimînin, pîrî caran problemên teknîkî li pêşiya wan derdikevin, lewra civînên perçodkî dereng diman. Bingeha xebatên kolektîv sist û qels dima. Têkilî û alîkarî di nava wan de baş ne dihate kirin. Bi vê yekê jî kontrola li ser şaxan qels dima û destê alîkariyê baş nedigihîşte wan.

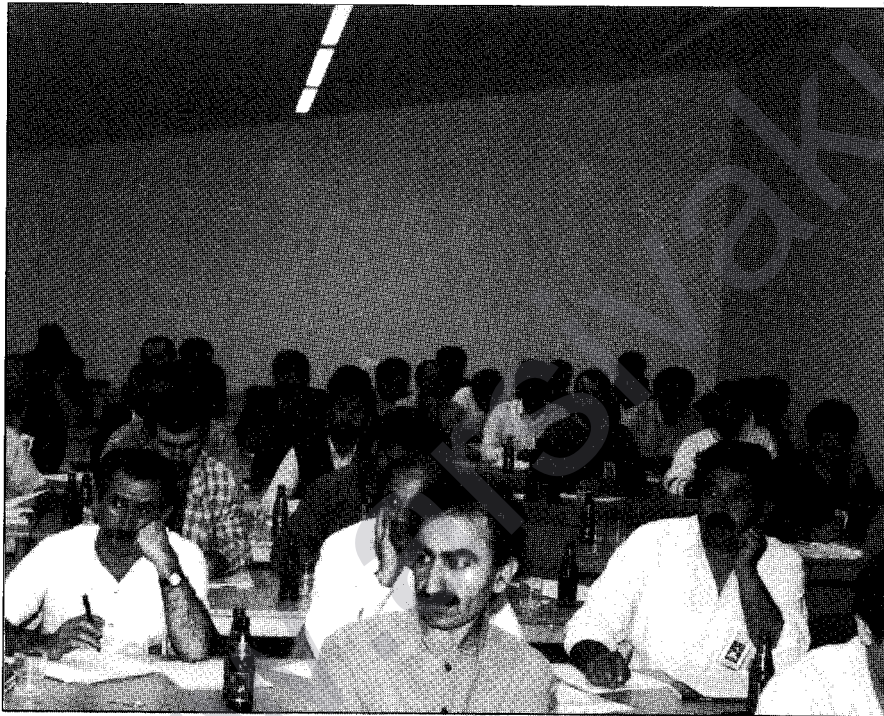
Heta niha gelek astengên rêxirawî ji holê hatine rakirin û têkilî bi sedan mirovên rewşenbîr re hatiye çêkirin. Encamên hêja êdî xuya dikin. YRWK bûye berhemeke şerê rizgariya netewî ya nûjen û çawa be jî wê eniya rewşenbîriyê bi eniya şerê serxwebûn û azadiyê ve bike yek.

Cudahiya bingehîn di navbera YRWK û komikên "rewşenbîr" ên Kurd li Ewrûpa de ew e, ku YRWK berdewama karûbarên rewşenbîrên welatparêz ên li welat kar û xebatê dikin li hemberê şerê li Kurdistanê pêş dikeve bi berpirsiyareke dîrokî daxe pêşiya xwe û bûye perçeyekî eniya gel li dijî dagîrker û paşverûyan.

Kin were gotin, em rewşenbîrên welatparêz nikarin çavên xwe ji şerê hebûn û tunebûnê bidine alî. Girîng e em xwe bê rêxistin nehêlin, yekîti û sandîkatên xwe ava bikin. Bêterefî nayê wê wateyê ku em li hemberê zilm û zordariya dijmin bê gotin bimînin. Di bin navê bêterefiyê de mirov nikare girêdayî bimîne. Ev tucar ne rast e. Di rewşa Kurdistanê ya îroyîn de bêterefî dikeve hembêza dijminan û li hêviya gelê xwe xwedî dernamekeve. Rola rewşenbîran ew e ku, bi hemû berhemên xwe, bi hemû hunerên xwe, agirê şoreşê gurr bikin û delamêten welatparêziya rast li gora pîvanên nuh pêkbînin.

Li ser vê bingehê her roj têkiliyên me bi her çar perçên Kurdistanê re xurt dibin û bi dehan name û nivîs digihêne destê sernivîsariya REWŞEN ê. Hemû nivîs û berhemên YRWK jî, bi firehî xwe digihînine hemû navendên xebatê yên welat, Rojhilata Navîn û heta bigihê gir-tiyên zindanan jî.

***Bi zimanê gel nivîsîn,
Di dilê gel de
cîh girtin***

reke gelekî bilind bi pirsên jiyana xwe ya kesani ve mijûl dibin û berjewendên xwe li pêşiya berjewendên gel û welat dikine çember. Piraniya wan girsên gelfi weke keriyên pez dibînin. Lewma jî weke ku mirovek ji nexweşiya penceşêrê (kanser) direve, rewşenbîrên Kurd jî, li Ewrûpa ji pirsên rêxirawî û civatên gelfi direvin.

Di bin navê *serbixwebûnê* de, dixwazin galegala "pêwîstî bi rêxistinî (organîzasyonan) tune ye" pêş ve bibin. Bi van bîr û baweriyên xwe jî, bixwazin-ne-

YRWK li hemû welat û bajarên Ewrûpayê, werine vekirin. Di vî warî de, Komîteya Kargêr di van her du salan de, bi dehan civînên rewşenbîran çêkirine. Her weha girêdayê Komîteya Karger, niha Komîteya Mamostayên Welatparêzên Kurdistanê û komîtên Xwendevanên Welatparêzên Kurdistanê karê xwe dikin. Şaxê YRWK li Swêdê jî, damezrîandina xwe bi fermî danezan kiriye û di meha Gulana 1991'ê de konferansa xwe ya yekemîn bi ser xist.

Endamên Komîteya Kargêr ku di

Ji her welatekî bêhtir li Kurdistanê pêwîstiya nivîsîna bi zimanê gel cihêkê mezin digire. Rewşenbîr ew mirov e ku psîkolojiya gel nas dike û dizane çawa kela dilê wî rabike. Zane çawa wî bikişîne nava şer û çawa bihêle ku bîr û baweriyên rast di mejiyê wî de hêlîna xwe çêbikin. Lewma pêwîstiya me berî her tiştî bi zimanekî rast, hevgerî û gelfî heye. Belê ev nayê wê wateyê ku girîng e her rewşenbîrek bi şeweyên êl, gund, malbat û herêma xwe binivîse û vê mîna rastiye bispêre tevayiya gel. Ev ziman ji rewanê wî yê yekbûyî dûr dixê û asteng û nexweşiyên derdixe.

Her çendî ku sernivîsariya (redaksiyon) REWŞENê bi vê teoriyê dest bi liv û tevgera xwe kiriye, lê belê di karvaniyê de lê xwedî derneketiye. Pîrî caran bi zimanê akademîkî hatiye nivîsîn û bi wê yekê jî gelek nivîs ji hêla xwendevanan ve nehatine famkirin. Ev rêdarî, bûne bingehên gelek rexneyên mafdar yê xwendevanan.

Rexne û pêşniyarên xwendevanan li ser van xalên jêrîn kom dibin:

- Pêwîst e dema ku nivîs ji zimanekî din têne wergerandinê, bi zimanekî kurdî yê hesan û xweş werine amadekirin.

- Girîng e bêhtir cih were dayîn bona diyalektên Kurdî yê soranî û zazî (dumilî).

- Ji bo çî kovara REWŞENê piştî jimara 4'ê bedewatiya xwe ya formasyonî wînda kiriye?

- Girîng e kovara REWŞENê ji mehê carekê derkeve. Eger ne gengaz be dikare du mehan carekê derkeve.

- Ji bo çî mirov dibêje belku hemû nivîsên REWŞENê ji hêla mirovekî ve têne nivîsîn.

Piştî jimara 3'ê (Gulan 1989) gelek problemên teknîkî peyda bûn û kovara REWŞENê saleke temam nikarîbû xwe bigehîne xwendevanan. Belê niha ew problem ji holê rabûne û piştî jimara 5'ê û heta niha REWŞEN bi peryodîkî û her sê mehan carekê derdikeve.

Nivîsên ku digihine redaksiyona REWŞENê, ji sedî 30 helbest in. Lewma jî pîrî caran em neçar dimînin ku giraniya helbestan di kovarê de xwe serdest dike. Nivîsên ku bi naveroka xwe dewlemend in û bi teknîka xwe jar in, ji hêla redaksiyonê ve têne serrastkirin. Lewma

jî bi şewenivîsa xwe mîna hev xuya di-kin.

Jimara 4'ê bi pirsên ramiyarî (siyasî) tije bûye, ev rast e. Ji ber ku ji hêlekê ve nivîs û dokumentên komciwîna yekemîn hatibûne weşandin û ji hêla din ve jî em weke prensîp tiştêkî ji derveyê ramiyariyê nabinin. Tiştêk derveyê berjewendên çinayeti tune ye.

Redaksiyonê ev pirs tev di civînên xwe de anîne rojevê û pir bi firehî li ser van pirsan hatiye rawestan. Niha, hêdfî hêdfî giraniya xwe ava dike û bûye xwe-diyê serguzariyeke mezin. Pirsên ziman çareser dibin û bi rewan û daxwaziye gel nivîs amade dibin. Belê girîngiya hebûna lêkolînên kûr hîna di rojevê de cihê xwe digire. Ji sedan name û nivîsên ku ghiştine me, ev rastî derdikeve holê: REWŞEN kovareke gelekî bi nîrx e, ji hêla her kesekî ve dihête hezkirin û pejirandin.

Niha problemên ku derketine pêşiya REWŞENê, ji gelek aliyên ve çareser bûne. Belê, wê bi formasyona (şiklê) hejmara heftan dewam bike heta demeke din. Her weha ji aliyê ziman ve redaksiyona Kovarê bûye xwe-diyê zanî û hunerên mezin.

Bûroya navendî ya YRWK li bajarê Bonnê baş nehatiye bi kar hanîn. Gelek rojan girtî dimîne. Lewma jî di servîsa çûn û hatina nameyan de, gelek caran kêmasî çêbûne. Ji bona dema pêşiya

me girîng e bûro bi kêmanî ji heftê du rojan bi sistematîkî vebe û her mirovekî wê rojê bikaribe bi telefonê li gel naverokê da YRWK bihaxive.

Bûyerên li welat pêktên, êrk û delametên YRWK

Damezirîna YRWKs, hêviyeke mezin daye hemû rewşenbîrên welatparêz û dilsoz. YRWK li berhemên hêja û bi nîrxê her rewşenbîrekî xwedî derdikeve. Belê, pirs girêdayê naveroka nivîsan e. Gelo di welatekî weke Kurdistanê de, rol û karguzariya rewşenbîran çî ye?

Em ji kesekî naxwazin ku propagandada rût û reklaman bike. Pirs ew e, ku mirov bikaribe bûyerên li welat pêk tînin, qehremanî, berxwedan, rabûn û serhildanên gel di nivîs, tore û hunera her rewşenbîrekî de bixwîne.

Ji xwe YRWK ji bona ku, bibe afirandkarê bingehên pêşvebirina çand, tore wêje û zimanê Kurdî hatiye damezrandin. Heta vê rojê jî gelek vekolînên civakî, dîrokî, torevanî, ramiyarî, aborî... hwd belav kirine û ev xebat bi xurtî ve rojê jî didomin. Her weha me dest pê kiriye hemû nîrxên kilasîkî yê gelfî careke din biweşînin û belav bikin.

Heta vê rojê, zencîra weşanên REWŞENê ghiştîye 10'an û dawîya vê zîncî-

rê wê neyê... Li kêleka van weşanan heta niha 7 jimarên REWŞENê jî derketine û bi dehan jî belavokên konevanî û bangên yekîtiyê, hevgerî û serhildanê hatine belavkirin.

Perwerdekirina zarokan, Mamoste û Yekîtiya Xwendevanan

Di nava civaka Kurdistanê de, bê guman e ku mamoste dikarin roleke gelekî mezin di warê pêşvebirina ziman û çanda Kurdî de bileyîzin.

Ji bona parastina keleşorên kurdî û perwerdekirina zarokên kurd li derveyî welat, YRWK di meha Adara 1991'ê de bi beşdarbûna 30 mamostayên kurd li Almaniya civînek çêkir û komîteya Mamostayên Welatparêzên Kurdistanê damezirand.

niya şaxên Yekîtiyê kongreyên xwe yê lokal çêkirine û bi fermî hatine damezîrîn. Belê, hîna xebateke bi girêdan û koordînasiyoneke xurt bi rê ve neketiye. Hîna hevalên di komîteyên şaxên Yekîtiyê de cih digirin, xwe jî amatoriyeke rizgar nekirine û Yekîtiyê (YXWK) nekariye kongre ya xwe ya gelemperî berhev bike.

Her çendî YXWK hîna nebûye xwe-diyê serpêhatiyên mezin jî, belê bîr û baweriyên reformîst di nava xwendevanan de hatine perçiqandin û ev yek hiştiye ku her kes sextekariya "yekîtiyên" din ên kevin fam bike.

Çawa li her welatekî girsên xwendevanan ji bo rizgarî û serxwebûnê li ber xwe dane û cihên xwe di nava refên têkoşînê de girtine, niha xwendevanên Kurdistanê jî hewl didin ku bi destê alîkarî û yarmetiya YRWK rolên xwe yê pêwîst bileyîzin.

Kurdistanê

Pareke gelê me, pir belavbûyî di nava komarên Yekîtiya Sovyetê de, dijî. Her çendî ku ev demeke dirêj e ji welatê xwe dûr ketine û heta van salên dawîn çûn û hatin gelekî dijwar bû, posîdeyên asimilasyonê li ser wan cihê xwe negirtine, ziman û çand hatine parastin.

Bi demê re bireke rewşenbîrên kurd, bi dehan doktor, profesor û nivîsevan peyda bûne. Belê, bi rastî her çendî ku li ser tarîx, folklor û pirsên Kurdistanê nivîsîne jî, nivîsên wan ne ewçend kûr in, ji ber ku piraniya wan, Kurdistanê tenê li ser kaxetan dinasin. Gelek dûrî bûyer û rastiyên ku li Kurdistanê pêk tên mane. Lewma weke delameteke bingehî a YRWK jî, çêkirina têkiliyan li gel wan cih digirt.

Heta vê rojê gelek rastî, nûçe û

Bi armanca avakirina "Yekîtiya Mamostayên Welatparêzên Kurdistanê, YMWK" xebatên tund û xurt didomin. Ji sala 1988'ê ve, di bin banê YRWK de, girsên xwendevanan li gelek welatên Ewropa û bi taybetî jî li Ewropa Rohilat, xebatên xwe di sbin navê "Yekîtiya Xwendevanên Welatparêzên Kurdistanê-YXWK" de, dikin. Heta vê rojê pira-

Heta niha ji bona nasdana Kurdistanê, ji bo gelên cihanê, gelek xebat ji hêla YXWK ve hatine kirin. Her weha li gel piraniya xwendevanên welatên din têkilî hatine çêkirin.

Rewşenbîrên Kurdên Sovyetê û pirs

Înformasyonên Kurdistanê gihîştine wan. Welatparêziya rast weha dike ku bi lez ewna li dora riya rast kom dibin. Her çendî çend mirov ji wan tenê berjewendên xwe yê kesianî diparêzin jî, belê piraniya wan bona hemû karûbaran amadekariya xwe nîşan didin.

Ji hêla Komîteya Kargêr ve li piraniya komarên Sovyetê gelek civîn, semî-

nar û rasthatin, di salên 1990-91ê de hatine çêkirin. Erk û delametên YRWK bona Kurdên Sovyetê hatine gotin û heta niha gelek berhem û encamên heja derketine holê.

Rewşenbîrên Kurd yên li Sovyetê ku bûne mêvanên YRWK û li ser gelek pirsan civîn çêkirine, ev in: Dr. Memoyê Xalit, Ordîxanê Celîl, Cemîla Celîl, Celîlê Celîl, Prîskê Miho, Karlênê Çaçanî û Yûra Nebiyêv.

Niha di komarên Sovyetê de, rewşenbîriyeke rast pêşve dikeve û hemû rewşenbîr ber bi rastiya Kurdistanê ve tîn û êdî dizanin li Kurdistanê çi dibe."

Ev bû pir bi kinahî naveroka rapora Komîteya Karger.

Piştî xwendina rapora Komîteya Kargêr, raporên şaxên YRWK (Swêd, Frensa, Îngiltere, Danîmark) hatine xwendin û pêşkêşkirin. Her weha raporên komîteya Mamostayan û Yekîtiya Xwendevanan jî hatine xwendin û dawî rapora diravî ya YRWK hate xwendin.

Piştî xwendina van raporên tevan, komcivîn derbasê danûstandinên li ser xebat û karûbarên Yekîtiyê bû. Ji hêla beşdarên komcivînê ve bi giranî ev nirxandin, pêşniyar û rexne hatine kirin:

"Çi nexweşî û zorî hebin girîng e YRWK konevaniyeke weha nîşan bide ku bikaribe hemû rewşenbîran li dora xwe kom bike. Dibe ku, her kes nikaribe bi çendî Komîteya Kargêr bixebite. Lê belê her kes dikare cihekî vala li gora xwe tije bike. Girîng e konevaniya YRWK hinekî firehtir û nermtir be. Armanç tenê ew e ku tu kesên welatparêz xwe ji dora YRWK nedine alî. Dema ev tişt tete gotin, nayê wê wateyê ku YRWK bê prensîbên ramyarî be, belê bi metodên hîn firehtir mirov dikare têkoşinê bike.

Mamoste Îsmail BÊŞÎKÇÎ, xebateke mezin ji bona civaka Kurdistanê pêşkêş kiriye. Wî bi dehan pirtûk li ser pirsên civaka me nivîsiye. Ji bo çi(?) rewşenbîrên Kurd van erk û delametên xwe bi cih nehanîne. Girîng e rewşenbîrên Kurdistanê civaka xwe baş nas bikin û hunera xwe tenê ji bo serxwebûnê bidine nîşandan. Eger em van tiştên hatine gotin tevan dizanin, hingê girîng e em xwe bidin ber pirsîyariyê û hinek barên giran hilgirin.

Di civaka Kurdistanê de gelek serêşî hene. Ev serêşî li gora koçbera dîrokê ne. Civaka me di qonaxa bindestiyê de ye. Êşên rewşenbîrên kurd jî, ji êşên gel in. Bersiva hemû êşan jî gerek e mirov bi xurtkirina organîzasyon û Yekîtiyê bide. Her weha jî şexsiyeteke (kesaniyeke) xurt ava bike.

Dijmin em perçe kirine. Em çi bikin da xwe bikine yek?

Ji bo çi em nizanin bi zanistî kar bikin? Di welatê me de qalibên mezin hatine danîn. Yek ji wan qaliban otonomîzm e. Heta ku otonomîst hebin tu tiştêk nayête kirin. Şexsiyeta kurd nayête meydana. Divêt ku ramanên otonomîzmê ji holê werine rakirin. Girîng e rewşenbîr jî bawerîya xwe, bi xwe binin û di civakê de rola xwe bi serkeftinî pêk binin.

Gelş û pirsgrêkên me zelal in. Belê gerek e em ji kêmanî û şaşiyên xwe pêzanînên (tecaribên) mezin derêxin û kêmaniyên ku di karvaniya komîteya kevin de derketine ji wan sûd bigrin û bi rewaneke nuh xebateke xurt dest pê bike.

Gerek e neyête gotinê ku di xebata YRWK de kovara REWŞENê her tişt e. Girîng e vê baweriyê her kes zaniye: REWŞEN tenê yek ji berhemên YRWK

ye û giraniya xebatê di riya serxwebûn û azadiyê de rêxistinkirina rewşenbîran e.

Gerek e em baş bala xwe bidin cihanê û zanibin perspektîfa wan ji bo sibe-hê çi ye. Her weha jî girîng e em dijminê xwe jî baş nas bikin, liv û tevgera wî kontrol bikin.

Redaksiyona REWŞENê bêgav (mecbûr) e her demekê, raya giştî ya xwendevanên xwe zaniye. YRWK bêgav e bi alîkariya hemû hunermendên kurd ên bi tiyatro, sinemê û hwd ve kar dikin, mijûl be.

Pêşvebirina YRWK bi pîrsa rêxistina wê ve girêdayî ye û ew jî li ser van xalan kom dibe:

- Hilbijartina komîteyê objektîv û xurt ku, bikaribe bi koordînasiyon, plan û program bixebite. Bikaribe hemû komîteyên şaxan jî kontrol bike û perspektîvan bide pêş wan.

- Girîng e Yekîti di nava xwe de şaxan çêbike weke şaxên Mamosteyan,

doktoran, avûkatan û hwd.

- Girîng e Yekîti gelek livbaziyan bi navê xwe çêbike û li gel hemû rewşenbîran têkilî çêbike, alîkariya wan bike û ji wan jî alîkariyê bigire.

- YRWK xwediyê karetereke Kurdistanî ye. Nivîs, bîr û baweriyên me tev jî bo Kurdistanê ne. Eger pir tişt li ser rewşenbîriya perçên Kurdistanê yên başûr û rohilat ne hatibin belavkirin, ew yek, bi qasî derfet û gengazên me ha-

tiye kirin.

Bi van nixandînan, pêşniyar û rexneyan ev xal gihîştê dawiyê û bingehên ramanî yê gelekî xurt ji bo wergitina biryarên nûn peyda bûn.

Ji komcivîna Duwemîn a YRWK çend biryarên bijartî

Piraniya biryarên komcivîna YRWK'ê ya yekemîn (yên pêk hatine û pêk nehatine ji) ji bo vê qonaxa pêşiya me weke biryarên girîng û pêwîst hîna xwe davêjin holê. Lewma li vir emê tenê çend biryarên bijartî ji komcivîna duwemîn rêz bikin. Biryarên komcivîna YRWK'ê ya yekemîn bi tevayî di hejmara kovara REWŞENê ya 4'ê de belav bûne.

Biryarên girîng yê bijartî ev in:

- Piştgiriya şerê serxwebûn û azadiya Kurdistanê, danîna têkiliyan bi hêzên demokrat, pêşverû û mirovperwer re

- Pêşxistina mekanîzmayên ragihandinê yê kurdan, pêşkêşkirina alîkariyê ji kesên ku navgînên ragihandinê yê weke sînema, şano, rojnamegerî û hwd pêşvedixin re.

- Danîna têkiliyan bi saziyên navnetewan re ku piştgirên mafdarî û demokratîyê ne

- Çêkirina têkiliyan bi kesên pêşverû yê wênekêş, heykelteraş, karîkaturîst û rojnamevan re

- Xurtkirina aliyê rêxistinî yê Yekîtiyê, avakirina şaxên Yekîtiyê li piraniya welatên Ewropa, xurtkirina têkiliyan bi welat re, avakirina komîteyên mamostayan, doktoran, avukatan û hwd. di bin banê Yekîtiyê de.

- Parastin û pêşvebirina zimanê kurdî, amadekirina pirtûkên dersê û ferhengên kurdî-kurdî.

- Vejanîna û zîndekirina dîroka kurdî, ji nuh ve weşandina pirtûkên klasîkî ku, nixên giranbiha yê tore û wêjeya kurdî ne, xwedî derketîna li hemû berhemên rewşenbîrên welatparêz û belavkirina pirtûkên wan.

- Wergerandina pirtûka "Hozanvanê Kurd" Sadiq Behaddîn ser tîpên latînî.

- Derhanîna pirtûkekê li ser stranbêj û dengbêjên Kurdistanê yê çûne ser dilovaniya xwe (koçî-dinya kirine).

- Pêşkêşkirina alîkariyê ji bo radyoyên kurdî yê li Ewropa.

- Weşandina kovara REWŞENê bi rengekî periyodîkî, pêşvebirina formasyon û naveroka wê.

- Her salê carekê çêkirina berberîyê wêjeyî (hewîrkanekê) li ser çirok, vekolîn û helbestan. Her weha amadekirina komîteyekê ji bona vê pirsê.

- Amadekirina civîn û konferansan ji bo rojnamevanan û agahdarkirina wan li ser bûyerên ku li Kurdistanê çêdibin.

- Salê carekê amadekirina dosiyakê li ser rewşa Kurdistanê û şandina wê bona hemû saziyên navnetewî.

Her weha em dixwazin li vira biryarên ku di warê maf û dadmendiyê de hatine wergitin, bi temamî biweşînin.

"Bi gelemperî li Kurdistanê xwe rêxistinkirina netewa kurd bi azadî hatiye qedexê kirin. Daxweyankirina raman, bîr û bawerîyan, bi qanûnan hatiye qedexekirin û sûc tete qebûl kirin.

Li Kurdistanê şikence, girtin, perçiqandina mafên mirovan bêhtir dibin û didomin. Jiyan mirovan ji ber **Kurdûna** wan di bin tehdîdê de ye. Mafê jiyandê, ku maf û azadiyê bingehî e, bi berdewamî dihête perçiqandin. Lê hêleka kuştinê rasthatî û keyfî, kuştinê di bin şikenceyan de hîna didomin.

Gund dihêne şewitandin, gundî ji gundan dihêne derêxistin, erdê Kurdistanê ji mirovan dihête valakirin.

Li bakurê Kurdistanê qanûnê girêdana awarte (Hejmar 2935), qanûnê jicîh hilkirin û sansûrê (Hejmar 285 û 430) hîna nehatine rakirin. Bi ser de jî, di vê dawiyê de bi qanûn hejmar 3713, qanûna li dijî terorê hate derêxistin. Bi vê yekê, zimanê kurdî hatiye qedexekirin, netewa kurd kesbûna wî tete înkarkirin. Gelê kurd dixine bin zilm û pîkolîyê. Cezayên giran tene bi kar hanîn. Bi vî awahî hemû peymanên mafên mirovan dihêne perçiqandin.

Niha gava mirov dihêne girtin, bê ku derbixin pêşiya dadgehê, 30 rojan dihêne pirsîyarkirin. Dihêne şikencekirin û dadparêz nikarin wan bibînin.

Di girtîgehên dewletên dagirker de

hoyên nebaş li ser girtiyên siyasî yê kurd didomin. Girtî rûberê azîneyên derî mirovahî dibin.

Nivîsîna bi zimanê kurdî, weşan, çapemenî, peyvîn, di herçar hêlên welêt de rûberê cezayên giran dibin.

Bi navê qanûnê li "dijî terorê" mirovan bi taybetî înfaz dikin, sîstema îzolasyonê, yanî cezayên hucre didine girtiyên kurd.

Rêxistinên ku divêt mirov bi wan re têkiliyan çêbike ev in:

1- Komeleyên Mafên Mirovan

2- Sendîkat û rêxistinên girseyî yê din, ku demokrat in.

3- Rêxistina Azadiyê ya Navnetewan (London, Îngilistan)

4- Dîwana dadmendiyê li bajarê La Hay (Hollanda)

5- Komîsyona Mafên Mirovan a Ewropayî (li Strasbourg - Frense)

6- Komîsyona Mafên Mirovan a Yekîtiya Netewan (li Amerîka)."

Li kêleka van hemû biryaran her weha du biryarên xwedî taybetîyê mezin hatine girtin. Ew ji ev in:

- Şandina bersiva mesaja, bi rêz Abdullah Ocalan û nîşandana ku hemû beşdarên komcivînê wê di xizmeta gel û welat de heta dawiyê di bin ala serokatiya hemdemî de bimeşin.

- Bi navê platforma komcivînê mesajek ji rewşenbîrê bi rûmet Îsmail BEŞİKÇÎ re hate şandin û ew weke endamê rûmet û şerefê yê Yekîtiyê hate pejirandin.

Berî ku rojeva komcivînê bigihê dawiyê, ji hêla beşdaran ve komîteya kargêriyê (ji 9 kesan), ji bo redaksiyona kovara REWŞENê jî komiteyêke ji 6 kesan hatin hilbijartin.

Di encama xebatên beşdaran de, komcivîna duwemîn a YRWK'ê bû bilindahiyeka xebat û karûbarên bi nix, bû bangeke xurt ji bo hemû rewşenbîrên welatparêz ku xwe di nav rêzên Yekîtiya xwe de kom bikin.

- Bijî tevgera serxwebûn û azadiya gelê Kurdistanê!

- Bijî Komcivîna Duwemîn a YRWK !

Ji axaftinên Komcivîna YRWK a Duwemîn.

-Av. E. Xemgîn (Nivîskar, lêkolîvan)

Ji bo ku YRWK bikaribe bighêje encamên baş û bi xurtî alîkariya têkoşînê bike, giring e rewşenbîr tev, xwe nuh bikin û pîvanên rewşenbîriyê yên nuh bipeljîrînin. Mirovê bixwaze muhira xwe li guhertinên civakî bixe, giring e hemû zanebûn û hunera xwe bide gel. Eger rewşenbîrek nikaribe di dilê gel de cih bigre, pêwîst e li xwe vegere û kesaniya xwe bide ber rexneyên giran.

Gelê Kurdistanê ji rewşenbîrê xwe gelek tiştan dixwaze. Divê em bersiva daxwazên gel bidin. Şerê Serxwebûn û azdîyê li Kurdistanê bilind dibe. Her roj bûyerên nuh pêktên. Rewşenbîr, gereke bi girêdana van pirsan ve li erk û delametên xwe xwedî derkevin. Bizava îro li welatê me di bin rêberiya karkeran de ye. Rewşenbîrên Kurdistanê heta vê rojê pir hindik li gel xwedî derdikevin. Heta mirov dikare bêje di gelek waran de li dûv gel mane û li dora serokatiya rast bi xurtî kom nebûne. Sedemên vê yekê jî gelekî zelal in, girêdana bi berjewendên kesaniyê ve mejiyê wan xwariye û çavên wan tarî kiriye.

Belê, YRWK di riya rast de, gelek çonax derbas kirine. Niha bûye xwediyê serpêhatiyên mezin. Lê hema tiştên hatine kirin têrê nakin û ne li gora bilindbûna têkoşîna gelê Kurdistanê ye.

Zeroyên li pêşya rewşenbîran gelek bûn. di serî de di bin posîdeyên çanda dagîrkeran de piştixûz û xwar bibûn. Niha tevgera ku bikaribe destê alîkariyê dirêjî hemû rewşenbîrên welatparêz bike heye. Lewma, divê dem neyête winda kirin. Çi valabûn heye gereke tijî bibe. Rewşenbîr bila bi koka xwe ve werin girêdan. Helbet di nav têkoşîn û xebatê de wê rihetiya kesaniyê (şexsî) ya me hinekî xerab bibe, lê hema bê wê yekê jî nabe. Li welatê dagîrgeh wekû Kurdistan pêwîstî gelekî bi fedekarî û dirustiyê heye.

Pirsa me jî di vê cihanê de ew e ku cihekî me jî hebe. Serê me bilind be û ji bin nîrê zordarî û nexweşiyê derkevin.

Di cihanê de tu kes koletiyê qebûll nake, lê bêhna me rewşenbîrên Kurd xuya dike pir fireh e. Vê çendê jî nabe. Em nabêjin, em ji kesekî mezintir in, lê belê em ji kesekî jî ne biçûktir in. Mafên ji bona her kesekî hatiye pejirandin giring e ji bo me jî were qebûlkirin. Zagonên di cihanê de niha serdestin, zagonên zorî u xurtiyê ne. Eger mirov ne xurt be tu mafên mirovî jî tune ne.

Kurd hewceyê peydakirina zora xwe ya mafdar in. Lewma jî zora şoreşge-rî li Kurdistanê giring e li dij dagîrkeran hîn xurttir û diwartir bibe. Rewşenbîrên welatparêz jî bila arê berxwedanê gurr bikin. Bi nivîs, raman û mejiyê xwe li welat û leşkerên azadiyê xwedî derkevin (...).

- Av. D... ji Botan

Kombûna rewşenbîrên Kurd li Ewrûpa, xebat û çalakîyên YRWK pîroz dikim û berî her tiştî silavên gelê Kurdistanê ku rabûye ser piyan û gêrillayên serxwebûnê digihînim we, bi navê têkoşîna li Botan li dare, serkevtin û serfiraziya we dixwazim.

Bizava gelê Kurdistanê di bin serokatiya hemdemî de dewleta dagîrker hajo-tiye ber bi koşeyeka teng û bêçare dihêle. Niha dewlet neçar dimîne vê rastiye bipejîrîne, çî dike nikare serjêriya xwe rawestîne, êdî ruxandina wan eşkere û zelal bûye.

Piştî dest pê kirina krîza kendawê, polîtîka dewleta Tirkîyê ya heftî salan li erdê ket û hebûn a Kurdan cara yekemîn li Tirkîyê hate pejirandin. Nermiya ku dewlet dixwaze nîşan bide, eşkere ye ku sextekariyê mezin e. Armanç jî rê derxistina tevgera gel e, ku her rojê xurt û zexim dibe.

(...)

Ji bo tevgera Kurdistanê were rawestandin, dijmin her roj zagonên nuh yên teybetî derdixe. Niha jî zagona bi navê "Dijî terorîzmê" derxistiye û bi vê zagonê şerê xwe li hember gel eşkere dike. Bi hovîtiyê êrîşên xwe dibe ser hemû

mafên mirovan.

(...)

Ji bona em bersiva vê rewşê bidin giring e em kêmahiyên xwe ji holê rakin û hemû gelşên ku hene çareser bikin. Baweriya min heta dawiyê heye ku ev platform wê bikaribe li dora xwe yekîtiya hemû rewşenbîrên welatparêz di riya rizgariya netewî de ava bike.

Careka din hezar silav, serkevîna we hêviya me ye, ez gelekî sipasdarê we me.

-Av. K... ji Botan

Bi beşdarbûna Komcivîna we ez gelekî kêfxweş bûm. Ji serî de sipasiyên xwe pêşkêşî hemû hevalan dikim û di karûbarên YRWK de serkevtinê dixwazim.

Hevalê Avukat D... gelekî li ser rewşa welêt rawesta, tiştêkî ez li ser zêde bikim tune ye. Ez dixwazim ji hêleka din ve li ser Komcivînê rawestim.

Dixwazim bizanibim ka YRWK ji roja çêbûyî ve çî kiriye? Di van herdu salan de avukatên me çî kirine? Doktorên me û nivîskarên me çî kirine? Gerek e li vira mirov hesab bide hev. Kî çîye û kî dikare çî bike?

Her roj li Cizîra Botan, Şîmex, Hezex, Lîcê... û hwd. raperîn û serhildan çêdibin. Em rewşenbîrên li vira ji bona wan me çî kiriye û dikarin çî bikin? Ez weha dizanim delameta vê Komcivînê bersivdana van pirsan e.

Eger wijdan û rewanê berpirsariyê bi mirov re hebe, tiştên mirov karibe bike gelek in. Avukat, doktor, nivîskar, rojnamevan gerek e bibin parêzvanê gel û qet hebûna dijminan nepejîrînin. Eger mirov nikaribe tiştên mezin bike, bi kêmanî em dikarin li şehîdên xwe xwedî derkevin û bi mebesta şehîdbûna wan gelê xwe rakin serhildanê. Rewşenbîr eger nikarin tiştêkî bikin, bila herin taziya şehîdan, hinek tirsonek hene newêrin wê yekê jî bikin.

Nexweşî û kêmanî di nava me de gelek in. Bi rewanê rast kirina hemû pirsan gerek e em bitêkoşin. Rewşenbîrên Kurdistanê eger hemû valahiya heye tije

nekin, wê hinekên ji civaka me biyanî, ji wê rewşê sûd bigirin, zorî û astengan li pêşiya me avabikin.

(...)

Her hebe YRWK di riya gel de, ji bo serxwebûn û azadiyê. Careke din hezar silav.

-Yora Nebiyêv (Serokê komela Ronahî ya Kurdên Gurcistanê)

Gelekî sipasî we dikim. Hemû hevalên me, dost û welatparêzên Kurd li Gurcistanê we silav dikin û di karûbarên we de serkevtinê dixwazin.

Em kurdên sovyêtê heta demeke kin berî niha, me gelek tişt nizanibûn. Niha, em xwe perçeyekî gelê Kurd dibînin û ji nêzik ve hemû bûyerên ku li Kurdistanê pêktên dibihîsin. Dilê me gelekî gerim dibe, dema em dibînin Kurdan riya serxwebûnê girtine, armanç û daxwaziyên xwe vê çendê zelal kirine. Em dizanin pirsê Kurdistanê û Kurdan tev bi hev re girêdayî ye. Her cihêkî posideyên xwe li cihê din dike. Li ser vê bingehe em pirsê Kurdistanê tenê yek pirs dibînin.

Heta niha me cudahiyan di navbera ramanên reformist û ramanên şoreşgerî de, li Kurdistanê nizanibûn. Belê, em hîn bûne ku dijminên Kurdistanê çine û ji çî azîneyan fam dikin.

Ji vê rewşa ku nuh li Sovyêtê derketiye gelê me sûd girtiye. Êdî gelek komeleyên me çêbûne û têkiliya me bi Avrûpa û welat re çê bûye û hîn jî xurt dibe. Her weha jî li gelek cihan jî gelê me careke din rastî belav bûnê dibe, zorî û nexweşiyên mezin bi serde tên.

Li Sovyêtê heta sala 1929'ê hinek tiştê baş ji bo Kurdan hatibûn kirin. Lê belê piştî wê demê dîsa rewşa Kurdan xerab bû û di salên 1937 û 1945'an de rastî koçberkirin û belavbûneke nuh hatin, niha jî rewşeke weha serê xwe hildaye. Belê, îro Kurdên Sovyêtê gelekî şiyarbûne û bi taybetî piştî jehirkirina Helepçê me xwe naskir. Piştî wê xelesa jenosîdê li ser Kurdan me gelek meş û mîting çêkirin, em hînê gelek tiştan bûn.

Di van herdu salên dawiyê de me xebat û têkoşîna PKK jî famkir û gelê me niha li her derê hezkirina xwe ji bo PKK nîşan dide û hêviyên xelasîya xwe tenê bi şerê PKK ve girê dide.

Rewşenbîrên Kurdên Sovyêtê jî weke rewşenbîrên li welat heta vê rojê jî ya-

neke belavbûyî dijîn, pêşiya wan ji gelek hêlan ve tê girtin, alîkarî baş bi wan re nayê kirin û bûrokrasiya dewletê gelek nexweşiyên li pêşiya wan derdixe.

Emê piştî vê Komcivînê, protokoleke alîkarî û hevgirtinê di navbera komela me Ronahî û Yekîtiya Rewşenbîrên Welatparêzên Kurdistan de çêbikin. Li ser bingeha alîkarî û hevgirtina xurt riya rewşenbîrên me jî wê ronî bibe û gelek karên heja wê pêkbên.

(...)

Careke din gelek sipas û bi hêviya roja serkevtinê, em ji niha ve soza xebatê didin.

-Birêz Nedim (Rojnamevan-Almaniya)

Li Kurdistanê kêlî bi kêlî guhertin û pêşketinên nuh pêktên. Li hemberê wê têkoşînê em gunehkarin. Heta niha me çikiriye? Delamêtên herî giran giringbû rewşenbîr pêkbînin. Belê niha gel bi rêketiye, gelek pêşve çûye, em ji niha dibin dûvê gel. Eger ev rewş dewam bike, bi rastî trajediyeka herî mezine. Qet li welatekî rewşenbîr jî pirsê gel evqasî dur neketine.

Pir hindik rewşenbîrên Kurdistanê piştî sala 1970'î ketin rê, tevî hemû zorîyan riya gel vekirin û hemû gelş û pirsgrêkên ideolojîk çareser kirin. Belê, piraniya rewşenbîrên Kurd -bi giranî yê niha li derve yê welat in- li ked û xuhdana gel xwedî dernakevin. Ji bo pirsên xwe yê kesaî radibin û rudinin.

Giring e rewşenbîrên me vê pirsê fam bikin: Rewşenbîr ne tenê nivîskarî belê weha jî şervanin. Rewşenbîrên herî mezin vê rojê gerîllayên serxwebûn û azadiyê û serleşkerên wan in. Ji ber ku ew tenê bi temami dikarin bêjin: Em azad in, em serbest in.

YRWK, giring e xwe bide ber rexneyên giran. Dema behsa siyasî dibe, bêhna gelek rewşenbîran teng dibe û dikin xwe veşêrin û birevin. Di bingeha vê pirsê de tirsonekî, lîberalizm û veqetandina ji gel heye. Her weha jî gelek rewşenbîr dema behsa siyasî dikin, nikarin tiliya xwe danin ser xalên giring û nizanin xebatên konevanî bikin.

Niha gelek heval rexneyên giran li xebatê digirin, ev tiştêkî gelekî başe, lê hema her hevaleyê jî gereke alternatîvên xwe bide nîşandan. Her hevaleyê gereke

bi xurtî di nava komîteyên YRWK de cih bigre. Xebatên heja tenê bi plan û programên dorfireh û objektîv pêktên. Bi lavlav û gazindan tiştêkî pêşve naçe. Pêwistiya civakê bi lêkolînên fireh û bi perspektîvên rast heye.

(...)

Eger vê rojê evqasî em karvaniya welatên rojhilatê Ewrûpa yê û bûrokrasiya wan, didin ber rexneyên giran, giring e em pêşveçûna xwe ji azîne û metoddên wan biparêzin û tempoyên jiyana xwe xurtbikin.

(...)

Rewşenbîr neçar in xwe ji moxilê derbas bikin. Têkoşîna li welat biparêzin. Ev jî tenê bi xebatên kolektîv û bi rêxistinîyê dikarin pêk bên. Hesab dayîn û hesab pirsîkirin giring e di YRWK de hebe, ji herkesê bêhtir divê em demokrat bin.

Tenê bi alîkariya rewşenbîrên welat û avakirina komîteyeka kargêr ya xurt YRWK wê bikaribe rola xwe bileyîze.

Hêviya min serkevtina Komcivînê ye. Gelek sipas.

-Birêz Xelîl (Mamoste-Frense)

Şoreşa Kurdistanê pêşdikeve li derve yê welat komeke mirovan sextekariyê dikin û dixwazin li ser xwîna şehîdên Kurdistanê spêkolasiyonan bikin. Lewma, barê rewşenbîrên welatparêz girane.

Di demeke evqasî giring de, mixabin ku li Parisê mirovên weha hene ku xwe rewşenbîr dibînin, xwe rizgarvanê gel dibînin, belê ji sibê heta êvarê tercumanîyê dikin û bûne girtiyên tijekirina berfêkên xwe. Bi rastî ev bê şermiyê mezin e. Ev cure, rewşenbîr dikarin hemû nixê xwe bifroşin, tenê jiyana xwe ya kesaî, rizgar bikin.

Kêmaniyên merkeza YRWK di van herdu salan de gelek derketine. Di serî de jî pirsê koordîne nehatiye çareser kirin. Girêdanên merkezê û endaman gelekî kêmbûn. Di dema pêşiya me de, gereke koordîne bi telefon, name û civînan were çêkirin.

(...)

Li Parisê niha rewşa yekîtiyê pir pêşdikeve, her meydana jî destê mirovên sextekar tê girtin. Êdî bi qedera gel wê kes nikaribe bileyîze.

(...)

Serkevtin para me be, sipas.

Mesaj û pîrozbahiyên ku gihîştine Komcivîna YRWK a Duwemîn

Mesaja sekreterê gelemperî yê PKK Serok APO

Ji Kongreya YRWK ya Duwemîn re, Dostên delal, Rewşenbîrên hêja, hemû beşdarên Komcivîna Duwemîn a YRWK,

Ji dil li hemû delege û mêhvanên beşdarî Kongreya YRWK ya Duwemîn bûne silav dikim û di karûbarên We de serkevtinê daxwaz dikim.

Îro, ku hûn kongreya xwe dibestûnin, welatê me Kurdistan rûberê pêşveçûnên dîrokî yên mezin dibe. Diyar e, ku em di encama berxwedaneke mezin de gihane van rojan. Li ser vê bingehê gelê me xwedî li kesbûna xwe ya resen derdikeve, hîma xwe ji bo serxwebûn û azadiyê dide xebitandinê. Gelê me, di serhildana netewî de yekbûna xwe ya netewî diafirîne, yekbûna ramiyarî ava dike. Gelê me di bin rêberiya xwe de, rêxistinên xwe û yekîtiyên xwe yên welatparêz pêş ve dibe.

Birek ji civaka me, ku delamet û berpîrsiyariyên pêwîst ên têkoşîna rizgariya netewî li pêş wan hene, rewşenbîrên me ne. Vê rojê rewşenbîrên me ji her demê bêhtir pêdiviyê yekîtiyê ne. Lê em dibînin hîna hun belav

Divê rewşenbîrên me di karvaniyê de bibin lingekî têkoşîna me ya serxwebûn û azadiyê û têkoşîna bi hunerên xwe têkûz bikin.

in, ji hevûdu dûr ketî ne, ji yarmetî û piştgiriya hevûdu bê par hatine hiştinê. Ev jî dibin sedemên, ku rewşenbîrên me nekaribin hinerên xwe pêşkêşî gel û têkoşîna pêş ve diçe bikin. Bi rastî jî heya pîvanekê rewş weha ye.

YRWK dikare bi xebatên xwe û giraniya xwe vê valahiyê dagire. Lewma divê di hemû qadan de baş xwe rêxistî bike, divê bizaveke girêdayê viyana gelê me bi rê bixe. Heke di vê pîrsê de serkevtin çêbibe, rewşenbîrên me dê bikaribin rola xwe bi dij-

warî bileyîzin. Divê rewşenbîrên me di karvaniyê de bibin lingekî têkoşîna me ya serxwebûn û azadiyê û têkoşîna bi hunerên xwe têkûz bikin.

Bi hemû hêviyên pêşerojê, li pêş kongreya We, ez ji dil û can silavên xwe li rewşenbîrên li welat û derveyî welat dikim; serkevtin di karûbarên We de daxwaza min e.

Bi slavên min ên şoreşgerî
20'ê Hezîranê 1991
**Sekreterê Gelemperî yê PKK
Abdullah Ocalan**

Mesaja endamê YRWK li Amedê Vedat AYDIN û hevalên wî (Telegram bi tirkî)

Dostên hêja,

Biborin em nikarin beşdarî Kongreya we bibin. Derfet nedane me bona hatina wir, Belê em di wê bir û baweriyê de ne ku Komcivîna we, wê bikaribe, biryarên xurt bigre. Em bi hêvîne ku komcivîna we roleke giran di têkoşîna Kurdistanê de, bilîze û di nava karvaniyê de bi xurtî encam û berhemên hêja biafirîne.

Silav li hemû dost û hogiran, beşdarên komcivîna li gel pîrozbahiyên serkevtin û serfiraziyê.

21 Hezîran 1991
Şaxê YRWK li Amedê

Xwendevanên hêja,

Biborin em nikarin hemû mesajan biweşînin, lewma tenê em navên rêxistin, komele, yekîti û mirovên ku mesajên wan heta roja komcivîna gihîştine me rêz bikin.

Mesajên rêxistinên siyasî û yekîtiyên welatparêzan:

- Mesaja Eniya Rizgariya Netewa Kurdistan - ERNK, liqê Lîbya.
- Mesaja Yekîtiya Xortên Şoreşgerên Welatparêzên Kurdistan - YXK (Niha YCK), Komîteya Navendî.

- Yekîtiya Hunermendên Welatparêzên Kurdistan - Hunerkom.

- Yekîtiya Karkerên Welatparêzên Kurdistan - YKWK, liqê Lîbya.

- Mesaja Yekîtiya Xwendevanên Welatparêzên Kurdistan - YXWK, liqê Yekîtiya Sovyet.

- Mesaja Yekîtiya Xwendevanên Welatparêzên Kurdistan - YXWK, liqê Bulgaristanê.

- Mesaja Komeleya Hevgirtina malbatên Şehîd û Girtiyên Kurdistan - Hevkom.

- Mesaja Niwênerayretî YRWK li Frense.

Mesajên Rewşenbîrên welatparêz ku di Komcivîna de amade nebibûn ji evin:

- Mesaja Jewad Mella - London.

- Mesaja Ahmet Şerîfî - Rojhilatê Kurdistanê.

- Mesaja Abdullah Osman - Berlin.

- Mesaja Şahîne B. Soreklî - Awsturaliya.

- Mesaja Abdullah Schox - Lindau, Almaniya.

- Mesaja Hûseyin Hebeş - Bonn.

Mesaja Platforma Kongreya YRWK a Duwemîn bona Serok APO.

Ji Sekreterê Gelemperî yê **PKK Abdullah Ocalan** re,

Di pêşveçûna dîroka gelê Kurdistanê de, di xebatên serxwebûn û azadiya Kurdistanê de, êdî rewşenbîrên welatparêz xwe gihandine koçberêke pêwîst, ku bi her awayî dikarin li ber xwe bidin û di nava gel de, di bin banê yekîtiya xwe de xwe kom bikin. Li ber ronahiya xeta ku We daniye, niha gelek pîrsgirêkên di tariyan de bûn, ronahî bûne û her mirovek êdî bi hesanî dikare di nava rêzên xebatê de cihê xwe bigire.

Em rewşenbîrên ku di Komcivîna Duwemîn de gihîştine hevûdu, bi wê bîr û baweriyê liv û tevgerê dikin ku hesabê veqatandina ji demê bidin û pira azadiya gel pêş ve bibin. Erk û delametên rewşenbîrên welatparêz tenê bi girêdana bi xebatê ve dikarin werin cih. Em tev baş

dizanin, rewşa niha û hoyên derketi-ne pêşiya çavan, encamên berxwedana serdemî ne, şervanên serxwebûn û azadiyê bi xwîna xwe vekirine. Li Kurdistanê êdî her tiştêk, giring e muhira şoreşê lêbikeve. Tiştên pêşverû tenê ew tiştin, ku mohra şoreş û berxwedanê li wan dikevin û dikarin bibin malê gel.

Gelê Kurdistanê di nava xebatê de çandê nû afirandiyê û bûye xwediyê kesbûneke serdemî.

Ji niha û pêve jî, em rewşenbîrên Kurd, berhemên şoreşê, şerê serxwebûn û azadiya Kurdistanê, ku berxwedana gerilla û serhildanên gelê me afirandine, ji xebata xwe re bingeh bigirin û di vê riyê de berpirsiyariya xwe bidin pêş. Lewma em careka din silavên xwe pêşkêşî We dikin û diyar dikin, ku çî bikeve ser milê me. emê bi cih bînin.

Bi silavên şoreşgerî

23'ê Hezîranê 1991

Platforma Kongreya YRWK a Duwemîn

Mesaja Platforma Komcivî-nê bona Dr. Îsmail Beşîkçî

Dostê me yê hêja û bi rûmet Îsmail Beşîkçî!

Li Kurdistanê, têkoşîna rizgariya netewî ber bi rojên azad ve diçe û pêwîstî û hewcedariyên xwe ava dike. Têkoşîn di civata Kurdistanê de dîtînen nû bicîh dike û şexsiyeta Kurd a nûh diafirîne. Weke her têkoşînekê, têkoşîna me jî pir aliye, Li dijî hemû dijminan, dostên me yên hêja jî di qada têkoşînê de ne.

Hun, ji ronakbîr û zanayên me Kurdan re, wek minakeke têkoşer û hêja ne. Em bawer dikin ku li Kurdistanê, ronakbîrên wek We, ku girêdayiyê zaniyarî û rastiyê ne zêde dibin. Bi têkoşîna xwe ya mezin û serbilind, We, di her demê de piştgiriya gelê Kurdistanê kiriye. Ev helwesta We ya rast û bi zanistî durûtîya ranakbîrên tirk êskere û mehkûm kiriye. Gelê kurd bi dostaniya mirovekî wek We serbilind e. Em ronakbîrên Kurd jî, berhem û xebatên We yê hêja ji bo xwe û mirovayetiye xezîneyeke mezin dibînin. Rexneyên We yê rast û bi dostanî rîya me ronakbîrên Kurd ronî dikin.

Xebat, ronakbîrî û şoreşgeriya We ya coş, ji bo me û gelê me dibe çavkaniyên moral û keyfxweşiyê. Em We li

derê xwe nikarin bifikirin. Hun her tim di nava me de ne. Di 22-23 yên meha Hezîranê 1991'ê de Komcivîna YRWK ya Duwemîn li Bonnê civiya. Bi teva-yiya dangan Hun endamê YRWK yê şeref û rûmetê hatin hilbijartin. Komcivînê biryar girt, ku ev biryar bi nameyekê ji bo We bê şandin.

Komcivîna me, ya Duwemîn silavên xwe yên germ û şoreşgerî ji bo We di-şîne. Û dide zanîn kû bawerîya We ya xurt û karûbarê We yên rewşenbîrî, rîya têkoşîna me zelal û aram dike.

Bi silavên germtirin.

23. Hêzîrn 1991

Komcivîna YREWK ya Duwemîn

Marşa canbêzaran Ji Seydayê Cigerxwîn ra

Osman Sebrî

Ez benî, piştî ku min ev marş berpêyî we kir divê tu me neki dizê rêzê xwe. Gelek silav û xweşî.

Kurdê gelparêz

Ji bo serxwabûn

Divê birijînî

Bi comerdî xwîn

Him divê xebat

Ji bona welat

Da bibin xudan

Rêzik û qanûn

"Serbilindî, dewlemendî divêtin xebat"

"Bê dijwarî, bê xwînxwarî em naçin welat"

Me armanc yek e

Girtina welêt

Ji dil me diçe

Sed agir û pêt

Çavên xwe veke

Hey xortê ciwan

Neyar ne hişt xwîn

Di rehên me mêt

"Serbilindî, dewlemendî divêtin xebat"

"Bê dijwarî, bê xwînxwarî em naçin welat"

Divê hûn her yek

Mîna gurê har

Sînga xwe vekin

Bajon ser neyar

Min ji we navê

West û rawestîn

Di rîya welêt

Em giş canbêzar

"Serbilindî, dewlemendî divêtin xebat"

"Bê dijwarî, bê xwînxwarî em naçin welat"

Kovara HAWAR
Jîmara 49
15 Îlon 1942

Ji Wedat AYDINê nemir re nameyeke vekirî

J. ESPAR

Heştê Tirmehê ye. Ji rojan roja duşemê. Li Stockholmê roj diçirise. Çûk bi dengên xwe yê *rengîn* û delal bi rojê re ketine xeberdanê. Kulîlkan dilê xwe ji havînê re vekirîye. Ezman zelal û bê deng e. Pêlên deryayê carnar gelek hêdî li qeraxê dikevin. Kêf kêfa swêdiyan e. Ew, tav û germahî ketine ber singên hevdu. Ez jî li tavê mêze dikim, wekî ku min qet nedîtîye. Destê min dirêjî radyoyê dibe, ez dê li nûçan guhdarî bikim. Saet nêzê 6'ê êvarê ye. Nûça pêşî: *"Laşê serokê Partiya Gelê Kedkar (HEP) yê Diyarbekirê Wedat Aydın li nêzîkê qeza Medenê hate dîtin. Sê kes, sê rojan berê Wedat Aydın ji mala wî digrin û dibin, berê lê êşkence dikin û paşê jî wî didine ber gulleyan. Kesên ku diçin mala Wedat û wî dibin xwe wek polis didin nasîn."* Spîker ji sedîsed xwendina nûçan didomîne. Lê, ez nema dikarim guhdarî bikim. Dilê min teng dibe. Gewriya min tije dibe, hêstirên min ên gerim xwe berdîdin ser dilê min û li wir difetisin. Demeke gelek dirêj ez nikarim xwe tev bidim. Bi dengê hevala xwe ya kar ez serê xwe bilind dikim. Hevala min dixwaze li halê min bipirse. Ez zanim, hevala min a swêdî ji wehşeteke weha re nenas e. Di cîhana wê de cihê bûyerên weha tune ye. Lê dîsan jî qasî ku zimanê min digere û mejiyê min ê tevlihev dest dide, ez behsa jîyan û têkoşîna te dikim. Û tu bi rûyê xwe yê ronî û geş tîyî mêvaniya min. Ez û tu dest bi xeberdanê dikin.

Hevalê min ê dilovan, nizanîm tê bîra te, me hevdu çawan nas kir? Dîsan weke îro havîn bû. Tav ji îro xurtir û jîyan jî ji îro xweştir bû. Ez nizanîm kîjan roj bû, lê sal 1973, cih jî li Amedê (Diyarbakir) bû. Li taxa Ofîsê kamyonên genim barkirî li dorê bûn. Ber bi êvarê bû, germahiya

tavê hîn jî ji kolanan derketibû. Ez li Ofîsê di bûroya nasekî me de rûniştibûm. Ji nîşka ve tu ketî hundir. Tu xortekî ciwan, tije û çeleng bûyî. Bi hatina te, hewa civata me guherî. Te bi dengê bilind û bi şeweyekî jîndar dest bi xeberdanê kir. Kenîna te ya geş carnar axafti-

Wedat Aydın (1953 - 1991)

nate dixemilandin. Te, ji me re behsa rêwîtiya xwe dikir. Tu ji Stenbolê nû hatibûyî. Niha nayê bîra min ka çi rozet bû, lê rozetek li ser yaxa çakête te hebû. Te got: *"Ji bo vê rozetê hindik mabû faşîst li Enqarê (Ankara) min bikujin."* Min bi dîqet li te mêze dikir. Bi her halê xwe te bala min dikişand. Ji her hêrketê te xuyabû, tu pir bi xwe bawerî. Axaftina te ya jîndar hêrket û kenîna te ya sêmatîk tesîreke pozîtîv li ser mirov dihişt. Civata me, ji aliyê temen ve ji me gelek mezintir bû. Lê gişan jî bi dilxweşî guhdariya te dikir. Di navbera me de dostaniyeke ji dil wê rojê ji dayîk bû. Lê me nizanibû ev dostaniya me, rê ji hevaltiya salan re vedike. Ji ber nasên me yê

muştêrek em çend caran hatin gundê we. Tu di nav jîyana gundiyekî sade de bûyî

Şervanê barîkadan

Kurdistanê bê dengiya salan hêdî hêdî li pey xwe dihişt. Terora faşîzma 12'ê Adarê, ji tesîra xwe gelek tişt wenda kiribû. Xort û ronakbîrên Kurdan dest bi munaqeseyên gerim kiribûn. Pirtûkên Marksîstî û çep di nav xwendevanan de belav bûbûn. Gelek xort li riya şoreşa Kurdistanê digeriyan. Wêjeyên çep digihîştin xwendevanên nû. Kom û grûbên polîtîk dixwestin şiklekî bigrin. Cîhan pir biçûk bûbû. Pekîn-Moskova hatibûn ber deriyê me. Jiyana serokên şoreşên hinek welatan gelek balkêş bû ji bo me xortan. Her roj teoriyên nû digihîştin Kurdistanê. Tevlîheviyeke têra xwe bi heyecan hebû. Kurdistan welatekî kolonî ye an na? Kurd bila rêxistina xwe ya serbixwe çêkin an na? Kurd netewe ne an kêmanî ne? Sovyet sosyal emperyalîst e an sosyalîst e? Şerê çekdarî pêwîst e an na? Mijarên sereke yê munaqeseyên wê demê ev bûn. Lê di hinek komele û deran de, hinek kesan dest bi karê rêxistinî kiribû. Kovarên sîyasî haziriya weşanên xwe dikirin.

Li Amedê ji bo unîversîtan îmtîhan çêdibûn, gelek xort ji bo îmtîhanan li Amedê ne. Hat bihîstin ku Turkeş, serokê partiya faşîst (MHP) tê Amedê.

Gelê Amedê mêvanekî faşîst nedixwest û li dij hatina wî xwe ji protestoyan re û şer re amade dikir. Gel li gelek cihên bajêr kom bûbû û di nav xwe de qise dikir. Munaqesê dikir ka Turkeşê faşîst bi çi awayî ji Amedê bikine der. Ez li te digirim di nav komên mirovan de. Ez dizanim tu îro li Amedê dibî qehremanekî bê

nav. Lê, gera min tu encam nade.

Şer bi şewtandina ala partiya faşîst ku li Derê Çiyê li bedenê eliqandî bû, dest pê kir. Gelê Kurd di şexsê Turkeşê faşîst de, li dij faşîzm û koloniyalîzmê kîn û dij-minatiya xwe bi serîkirineke gelêrî nîşan dîda. Di rojeva gelê me de îro, bi şeweyekî giştî li dij dewleta Tirk serîhildan tune bû. Ew serîhildana giştî di çend salan şûn de, bi dayîna hezaran şehîdan û bi rêxistineke milîtan dê bihata. Lê, serîhildana li dij Turkeş potansiyela têkoşîna gelê Kurd nîşan dîda.

Belê, wek tu jî baş dizanî, Turkeş li Amedê nikaribû qise bike û xwe bi zorê gîhandibû binê baskên dewleta xwe. Kal, pîr, jin, mêr û heta zarokan tevayiya gelê me heta êvarê, li dijî faşîst û polîsan şer kiribûn. Bi vê bûyerê rûpeleka nû ya bi şeref ketibû dîroka Amedê.

Tavê ji zû ve ji me xatir xwestibû û em li ber qehwa Abîdê rawestiya bûn. Tu ji aliyê fakultê ve ber bi me ve dihatî. Halê te bi giştî wek halê şervanê barîkadan bû. Soleke te tune bû. Rûyê te yê fireh ji derban têra xwe nesibê xwe girtibû. Cilên te qetandî û gemarî bûn. Lê, tu dîsan bi ken û kêf bûyî. Li ser pîrsa me, te got: "*Ez ji piştî nivro vir ve li ser rîya fakultê di şer de me.*" Me xwest em te bişênin mal, lê te bi xwînsarî got: "*Na lo tişt nabe.*"

"kirassor"

Jîyan li welatê me, bi têkoşînê hîn jî bi mane dibû. Civata Kurdistanê jî bûyerên mezin û dîrokî re berendam (namzet) bû. Te bawer dikir ku azadî qasî her miletekî mafê Kurdan e jî. Şexsîyeta te ya azad û serwest jîyaneke bê rûmet ranedikir. Te li dijî koletîya dîrokî serî rakir û bûyî evîndarê azadî û serxwebûnê. Tu êdî têkoşerekî bê westan û bi têkoşîna xwe ya dirêj li qada şerê bûyî. Wek Spartakus te jî di qada şerî de berê hespê xwe kuşt. Ji ber ku di dilê te de, ji rîya rizgariya welêt vege tune bû.

Sal 1977 bû. Em herdu jî di refên DDKD de ne. Em herdu jî li Amedê diçin dibistanekê. Di nûneriya xwendevanan de em bi hev re kar dikin. Navê te di nav xwendekaran de **Kirassor** e. Ji ber ku kirasê te yê sor her tim li te bû. Tempoya xebata te, gelek bilind e. Ji bo ku em bigihêjin te, em xwe pir dêşînin. Lê, dî-

san jî **Kirassorê** me her tim li pêş e. Enerjiya wî bê sînor e. Di her babetê xebatê de, muhaqeq dîtînen te hene. hareketên te yên bi bawer, bi der û dora te re, têkiliyên fireh çêdikin. Şexsîyeta te ya xurt, milîtan û dînamîk karê me hemûyan hesan dike. Tu nefsbîçûk î. Karê biçûk, mezin li gel te tune ye û ji bo wê jî li her ci tu heyî. Însiyatîv û kontrola te ya li ser xebatê aliyê te yê herî balkêş e. Ji her pîrsê re bersiva te, ji her problemê re pişaftina te heye. Tu xwedî tolerans î û bi sebr î. Tu dikarî mirovan guhdarî bikî. Mirovan nas dikî. Ji ber ku têkiliyên te, bi mirovan re ciddî ne. Tu seker û teng nîni, lê bi biryarî, bîr û baweriya xwe, dîtînen xwe hişk diparêzi. Tu ji însanên tîrsonak, pozbilind û pîrxeber hez nakî. Û tîpên weha her car dijminê te ne. Tu ji dijminahiya mirovên weha hez dikî. Karên herî ciddî û bi rîsk para te ne. Li Kurdistanê têkoşîna te li dijî faşîstan û paşverûyan di wê demê de jî bi nav e. Di pişaftînen probleman de pêşniyarên radîkal jî te tînen û tu bi xwe jî bicî tîni. Di dilê te de çî heye, di zîmanê te de jî ew heye. Tu dîtînen xwe eşkere li gel her kesî dibêji û şexsîyeta xwe li hemberê her kesî diparêzi.

Tu bi tenê karê pratîk nakî, her weha xwendevanekî baş î. Tu zana û ronakbîr î. Gelek caran pirtûkên nû derdiketin em ji te fêr dibûn. Xwendinê jî xewa te gelek wext dizî dikir. Tu xwedî jîyaneke kolektîv î û her tiştê te yê me bû jî. Çaxa li ser peran bihata qisekirin te weha dogot: "*Perên min ji bo pirtûk û endametiya min hebe bes e. Em dê bi peran çibikin.*" Jîyan ji bo te, têkoşîn ji bo welêt û mirovayeti ye. Felsefa jîyana te hewqas kurt û bi rûmet e.

"Pîrsa kurdistanê ne pîrsa kêç û deveyan e"

Di navbera pêwîstiyên şoreşa Kurdistanê û pratîka rêxistina me ya wê demê DDKD de, nakokiyên mezin hebûn. Te li encamên wê politikayê pir caran rexne dikir. Lê bûyerek hebû û te bi henekan jî xemilandibû û her tim digot: "TÖB-DER (Komela Mamosteyên Tirkîyê) li Amedê mitîngek çêkiribû. Liqê TÖB-DER a Amedê di destê DDKD de bû. Di mitîngê de sloganeke weha bi xurtî û gelek caran hatibû avêtin: "*Meyak Meyak dediler mil-*

yonları yediler" (Meyak meyak gotin û milyon xwarin.) (1) Te digot: "*De werin bêjin bi vê sloganê Kurdistan çawan rizgar dibe?*"

Di dehê Tebaxa 1977'ê de faşîstan li Stenbolê welatparêzekî xwendekar kuştibûn. Hakkî Uzar ji bajarê Bedlîsê bû û cenazê wî hatibû Bedlîsê. Em jî bi otobusekê ji Amedê diçin Bedlîsê. Di otobusê de hebûna te, renekî din dabû rêwîtiya me. Tu bi moralekî bilind diaxiffî û surûdên şoreşgerî dibêji, didî gotin. Di wê demê de straneke li ser Lenîn di nav xortên şoreşger de popîler e. Stranê weha dest pê dikir: "*Sala hezar heştê heftê, şêrîn Lenîn hate dinê.*" Em strana Lenîn dibêjin. Şofêrê otobusê Hecî Şerîf nerehet e. Çaxa ku navê Lenîn derbas dibe, Hecî Şerîf parî jî bi dengê bilind eşheda xwe tîne û duan dike. Hecî Şerîf nasê min e. Ji min re dibêje: "*Ez rica dikim pîsman ev strana Lenîn mebejin, dê felaket bi ser me de bê.*" Ez ji te re dibêjim, lê tu evîndarê Lenîn î. Stran heta Bedlîsê tê gotin.

Em bi şev derengî digihêjin Bedlîsê. Em diçin xaniyê TÖB-DERê. Li hember xaniyê TÖB-DERê di dîwarekî de lewha partiya faşîst ên Tirk heye. Tu çaxa ku lewhê dibîni, xwe tîr aciz dikî. Ji ber ku lewhe çend metran bilind e, tu li silimekî digeri. Tu çend kesan dişîni ji bo ku tiştekî peyda bikin û tu xwe bigihîni lewheyê.

Bajarê Bedlîsê di nav newalekê de ye. Xanî ji herdu alîyan ve li hevdu siwarbûne. Di nav çarşîya biçûk de em çend caran diçin û tînen. Tu li cihê xwe nasekinî. Li xaniyê komela PÎMê (Komala li dij buhabûnê û bê kariyê) Afîşên ku li dîwaran in, tu nîşanê me didî û dibêji: "*Ka werin vê afîşê bixwinin!*" "Fiatlar deve, Ücretler pire" (Buhayî deve û hatin kêç e.) Paşê jî tu dibêji: "*Pîrsa Kurdistanê ne pîrsa deve û kêçan e.*" Gelek xwendekar ji der ve hatine Bedlîsê. Gelê Bedlîsê bi meraq li mêvanê xwe yê nenas mêze dike. Bi te re em çend heval heta beyaniyê li ser cenazê Hakkî nobet digirin. Çaxa ku em Hakkî dibin goristanê, li kêlekên rê em dayîkên Kurdistanê dibînin. Dayîkên me ji bo şehîdê xwe digrin û lawjanan dibêjin. Lê, deh salan şûn de dayîkên me ji bo law û keçên xwe yên şehîd dîlanan dikşînin. Heneyên wan yên bûkîti û zavatiyê çêdikin. Ev guherîna dayîkên me di dîroka me de qonaxeke nû ye.

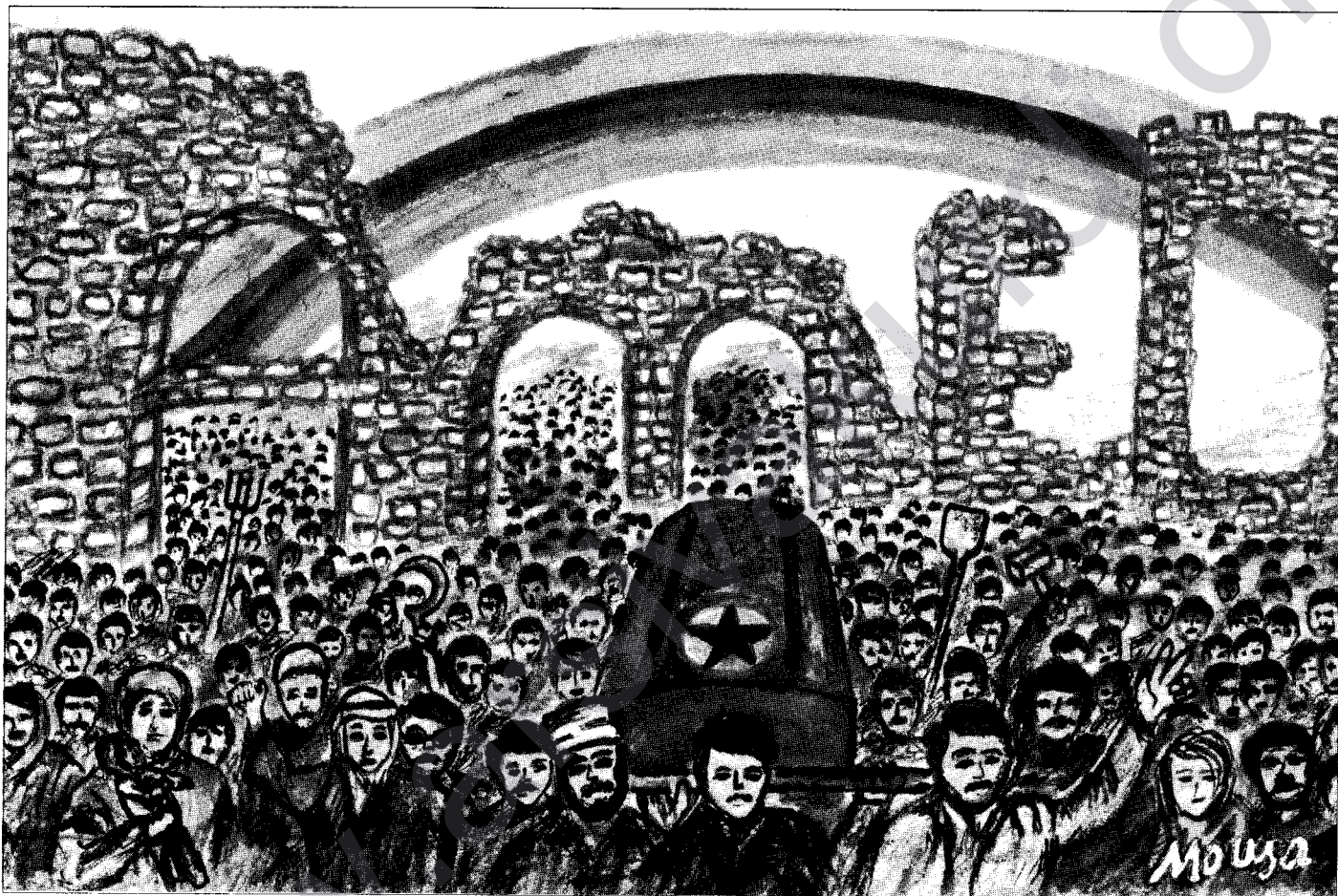
Civata Kurdistanê dikele. Tevlîheviyeke nedîtî heye. Hemberiyeyeke bê bext gelê me perçe perçe kiriye. Bi dehan grûb, komik û partî hene. Şert ne gelek dijwar in. Her deh xortên ku tèn gel hev, navekî li xwe dikin û bi îddîyên mezin xwe davêjin holê. Bi taybetî grûbên reformîst, sist û qels bi dîtin û organîzebûna xwe riya şoreşa Kurdistanê tarî dikin. DDKD bi tevayî ji rastiyên şoreşa welêt dûrketiye û enerjîya ciwanên Kurdistanê xerc dike. Serokatiya DDKD refên şoreşger

kê nîşan nade.

"Derketina der qedexe ye!"

Saet çarê beyaniyê de, em bi dengêkî êrîşkar ji xew şiyar dibin. Bi megafonan li der ve anons tê kirin. "Derketina der qedexe ye!" Em radyoyê vedikin. Erê, artêşa faşîst a Tirkan dest danîye ser hulkim. Rojên giran li pêş me ne. Terora dewleta Tirkiyê weşeteteke nû dê li darxe.

bûn. Têkoşînê baweriyeyeke xurt û fedakarîyeke mezin dixwest. Di şertên faşîzmê de, ya rêxistinên Kurdistanê dê berxwe bidana, yan jî dê qada têkoşînê terk bikirana. Di vê manê de, di nav rêxistinên Kurdan de zelalbûneke gelek zû çêbû. DDKD piştî 12'ê Îlonê perçe bû. Perçeyên DDKD dîsan di nav xwe de perçe bûn. Hareketên reformîstên din jî mehekê zû an jî dereng aqîbeta DDKDê taqîb kirin. Ango bi gotineke din, tevger û serokatiyên ku xwe li gor pêwîstiyên şoreşa

terk kirine û ketine pey berjewendiyên xwe yê ferdî. Lê, sebra te nema di bin siya dar û lokalên komelan de tê. Tu wenda dibî.

Hezîran an jî Tirmeha 1980'î ye. Tu nû ji perwerdebûna şerê gerîlla vegeyriyayî. Tu gelek zirav bûyî. Rûyê te yê gilover û fireh ji tavê reş bûye. Solên spor û pantoreke jeans li te ne. Em di lokaleke sendîkayê de hevdu dibînin. Ez dibêjim: "Wedat çol gelek li te hatiye." Tu serê xwe dihejîni û dikenî. Niha tu bi her tiştê xwe ve ji şerê welêt re amadeyî. Lê, ka ew rêxistin? Piştê perwerdebûna leşkerî DDKD ji lokalên komeleyan bêtir tu riy-

Tu têtî girtin. Û nema em hevdu dibînin.

Ez naxwazim ji te re behsa 12'ê Îlona 1980'î bikim. Ji ber ku tu hem şahîdê vê hovîtiya nedîtî yî û hem jî bûyî hedefa wê. Lê, ger tu destûr bidî, ez dixwazim li ser encamên 12'ê Îlonê çend tiştan bêjim.

Cuntaya faşîst ji me re mirin, talan, êşkence, malwêranî û surgûn bi xwe re anî. Ev alîyekî vê rejîma faşîst bû. Ez bawer im, dê mirovayeti di gelek salên din jî de li ser tawanên rejîma faşîst raweste û vê rejîma xwînxwar mehkûm bike. Lê, bi hatina rejîma faşîst di civata Kurdistanê de pir tişt, ji binî ve guherîn. Berî her tiştî hoyên li Kurdistanê pir diwartir

Kurdistanê bi rêxistinî nekiribûn, belav bûn. Ji xwe belavnebûyîna wan tiştêkî anormal dibû. Ji ber ku şoreşa Kurdistanê, di dema me de şoreşeke herî giran û dijwar e. Ev şoreş, bi serokatî û pêşengiyên sist, bê bawer û bê kapasîte nedimeşiya. Jiyanê bi îsrar û zelalî da nîşandan ku reformîzîm li Kurdistanê nabe dermanê tû tiştêkî. Ji bo vê yekê jî ji rêxistinên berî 12'ê Îlonê ji bilî PKK rêxistin neman. Kadroyên kevin navên wan ji bir ve kir û nîşên nû jî navên wan nebihîst in.

Di dawîya 1981'ê bû. Em li Amedê ne. Tu jî ji zîndanê têtî berdan. Em bir-

yar digrin ku te biparêzin, bidin alî. Ji ber ku em dizanin tu dîsan têyî girtin. Lê, biryara me nayê cih. Sedemê wî jî ev bû: DDKD bûye du cih. Bi navê yê "hundirê welêt" û "derê welêt." Yê hundirê welêt naxwazin te bişînin der. Ji ber ku li der rêxistin bi her awayî xuya dike ka çî rêxistin e. Lê, polîs karê xwe texîr nake, di hefetekê şûn de tu dîsan têyî girtin.

"Berxwedan Jiyan e"

Adara 1982'ê ye. Li Amedê, mirov nikare nefesê bigre. Faşizma Tirkan, bi zilmê nedîfî di êrîşê de ye. Terora dewletê di demeke kurt be jî bi ser ketiye. Di zîndana Amedê de, mîrxas û şoreşgerên Kurdistanê li dijî terora dewletê li ber xwe didin. Bedêla şoreşgeriyê di rojên weha de giran e. Bi şerefa xwe li ser piyan mayîn, ne karê her kesî ye. Hêvî di zîndanên de dîl ketiye û divê azad be. Ji bo vê yekê jî li zîndana Amedê şerekî dijwar dom dike. Berxwedan bes li wê derê li ser piyan e. Di Newroza 1982'ê de tîrêjên berxwedanê dîwarên zîndana Amedê yê stûr kun dikin û şewqa xwe didin Kurdistanê. Mezlûm zilmê dukuje. Axa Kurdistanê bi bereket e. Berxwedan li ser vê axa pîroz ji nû ve zîl dide. Mîrxasên din bi serbilindî û ciwanmêrî jiyana xwe ya pak diyariyê axa xwe ya niştîman dikin. Êdî mejiyê zilmê belav dibe. Berxwedan dibe jiyana.

Tu jî di vê zîndanê de şoreşgerî. Berxwedanvanê zîndanê yî. Di vê demê de serokê DDKD bi dil û can xwe teslîmê faşizma Tirkan dike. Ev bê bextî dibe sebeb ku tu bi salan li zîndanê bimînî û em jî, ji welêt dûr bikevin. Tu êdî li dij zordestiyê şervanê azadiyê yî û em jî li derê welêt surgun an jî di bakurê cîhanê de penaber...

15'ê Tebaxê ye. Li Kurdistanê, dengê bi biryar û gurr bilind dibe û piştî xwe dide çîyan. Çîyayên mêvanperwer û heval. Çîyayên ku bi salan in bi şîn û xemgîn in. Çîyayên ku bi dehan car bûne warê şervanên azadiyê. Çîyayên ku hêvîya rojên pêş, bi salan di bilindahiya xwe de xwedî kirîne. Belê, dîrokeke ne nas veşartî bû di bejna van çîyan de. Ji serhildana Dêrsimê vir de kesî silav nedabû wan. Bêrîkirinê dilê wan peritandibû. Û îro ew ge-hîştîbûn evîndarên xwe. Rûyên wan bi ken û dilê wan jî şa bûbû

bi mêvanên wan.

Piştî 15'ê Tebaxê 1984'ê dîrokê rûpelekî nû vekir ji bo Kurdistanê. Dîrokê di ji nû ve bihata nivîsandin. Neteweyê Kurd bi derengî be jî riya rizgariyê dibû. Dê şerê azadiyê di vê axê de dom bikira û dom kir jî.

Bi dest pê kirina şerê gerîllayên pîroz û milîtan çehra Kurdistanê roj bi roj guherî. Şerê gerîlla di nav girsên gel de, bere sempatî û paşê jî destek dît. Gel bi êrîşên şervanên azadiyê şa dibûn û xwe didan der û dora artêşa rizgariya xwe. Roj bi roj helqeya gel di der û dora ARGK de fireh dibû. ARGK êdî artêşa gelê xwe bû, kampên ARGK bûn warên xort û keçên Kurdistanê.

Tu li der ve yî

Cezayê ku dadgeha koloniyalîst û faşîst dabû te, qediya bû. Bi cezayê koloniyalîstan te gaveke jî bi paş ve ne avêtibû. Hêviya te ciwan û jîndar bû. Ruhê te yê şoreşger ji berê geştir û xortir bûbû. Kî nû nefreta te li dijî dewleta Tirk ji berê zêdetir bûbû. Te di zîndanê de dijminê xwe baştir nas kiribû. Bê guman dostên xwe jî... Serokatîya ku te pê bawer kiribû, teslîmê dijminê te bûbû. Lê, te bi berxwedana xwe bersiva wan dabû. Şexsîyeta te ya şoreşger, li zîndanê bi tecrûbeyên gelek buha dewlemend bûbû. Têkoşîna li derê zîndanên baweriya te xurtir kiribû. Têkoşîna rizgariya welêt çaxa ku dijmin gelekî bi hêz bû, dest pê kiribû û bi serfirazî dom dikir. Munaqesheyên bingehîn yê li ser şoreşa Kurdistanê bi 15'ê Tebaxê qediya bûn.

Çend salên zîndanê li pey te mabûn, lê welat hîn jî bindest û ne azad e. Civata Kurdistanê tu fonksiyona xwe ya civakî nikare bine cih. Mejiyê Kurdistanê belav e. Gelek ji hevalên te yê kevin dev ji kar û barên siyasî berdane û bes debavên zarokên xwe ne. Jiyanê "nû" ji xwe re ava dikin. Di xortaniya xwe de, tiştên ku ketibûn ser milên wan, wan kiribûn. Qey heta dawîya emrê xwe bi van karan re mijûl nabin(!) Te van "şoreşgerên kevin" didiyan di kolan û deran de. Lê, te biryara xwe carekê dabû, 15 sal berê. Agirê şoreşê di dilê te de gurr e. Te ev ruhê pak û pîroz bi salan li dijî her tiştî parastibû. Te û têkoşîna rizgariya neteweya Kurdistanê bi dil hevdu

hembêz kir.

Te milên xwe şemirand û bi zeman re ketiyê hemberiyê dijwar. PKK di civata Kurdistanê de şiyarbûneke mezin pêk aniye. Di her warê jîyanê de bûye qada şer. Valahî di gelek waran de heye. Tu bi enerjîya xwe ya bê sînor valahiyan tije dikî û meşa azadiya gelê Kurdistanê ber bi rojên serfiraz de dibî.

Di havîna 1989'ê de hevalek ji Swêdê hatibû Amedê. Di wê demê de tu bi piştigiriya berxwedanvanên zîndanê re mijûl î. Greva birçîbûnê li Amedê li xaniyê Partiya Sosyalîst de dom dikir. Destê te di destên dayikên şehîdan de ye. Hûn bi dîlan û stranên xwe piştigiriya şerên welêt dikin. Hûn bi sloganên xwe ji gerîllayên qehreman re, berxwedanvanên zîndanên re silavan dişînin.

Tevgereke nû, rindiyêke nû

Şiyarbûn û têkoşîna Kurdistanê tu tixûban nas nake. Strana ku pêşmergeyan li çîyayên Kurdistanê afirandibû di devê bajarîyan de ye. Tevgereke nû, rindiyêke nû li Nisêbînê û li Cizîra Botan bejn dide. Têkoşîna bi çek û ya sivil dighêjin hevdu û qonaxêke nû di dîroka me de vedike. Ev qonax hemdem e, modern e û bi tesîr e. Têkoşin kerekereke nû digre. Dûkandar, karmend, karker, gundî, bêkar, xwendekar, ronakbîr bi kurtî tevayîya çîn û kategoriyên civata Kurdistanê xwedî li welêt derdikevin û ji bo wê têdikoşin. Gelê Kurdistanê ji koloniyalîzma Tirkan diqete. Di navbera xwe û dewletê de sînorekê stûr dikşîne. Peyva serhildanê dikeve lîteratura polîtîkê, di keve dil û mejiyê gel. Civata Kurdistanê hêdî hêdî fonksiyonên xwe yê civakî pêk tîne.

Bi serhildanan eniya şer li dijî dewleta koloniyalîst fireh dibe. Dijmin êdî nema dizane, ku kengê û ji kîjan alî ve êrîş tê. Dijmin şaş bûye. Êdî bi her awayî his dike ku di welatê din de hêzeke dagîrker e. Dîwarên tirsê xirab bûne. Gel nema ditirse. Dora tirsê hatiye ser dijmin.

Hêzên nû yê civakê derdikevin qada şerî. Jin û keçên ciwan dibin pêşmerge û serhildanan dikşînin. Ne yek, dudo û deh lê bi sedan, hezaran. Bi serê xwe ev bûyera civakî muhtacên lêkolîn û lêgerînê girîng e. Bê guman ev encama têkoşîneke dijwar e. Tradîsyonên kevin û paş di civata Kurdistanê de ji navê radi-

bin. Civat bi şeweyekî şoreşger xwe diguhêrine. Ya herî girîng, di dîroka Kurdistanê de guhertinên bingehînên weha cara yekem e ku çêdibin. cara yekem e, ku jin wek unsûrekî civatê roleke aktîv dileyîzin. Li Kurdistanê jin dibin motora demokrasîyê, wekhevîyê û ya şoreşê. Bi vê tevgerê civata Kurdistanê xwe nû dike. Yekîtiya netewî bi tevgera jinan bi şeweyekî kûr û fireh pêk tê. Jin bi xwe re motifên nû tînin qada têkoşînê. Motora folkora Kurdan "tîlîf" dibe sembola azadiyê. Serhildana jinan prestîj û tesîra şoreşa Kurdistanê zêde dike.

Di civata Kurdistanê de ev guhertinên kûr û bingehîn, di qada navnetewî de, di gelek navendên politîkî de pîrsa Kurdistanê dike pîrseke sereke. Peyvên Kurd û Kurdistanê bi naverokeke nû di çapemeniya cihanê de cih digrin. Lêkolînan, rojnamevan dîroknas, sînemakar, nivîskar Kurdan û Kurdistanê dixwînin. Kurdistan dibe mijareke aktûel ji bo siyasatvan û ronakbîrên cihanê. Êdî nema kes qîma xwe li ser Kurdan bi çend peyvên ansîklopedîk tîne.

Di salona dewletê de kurdî

Sal 1990'ê. Wedat Aydın, tu di naven-da şerê welêt de wek ronakbîrekî bi namûs, milîtanekî bê tîrs û serokê gel yê nefsbîçûk bê westan têdikoşî. Ji cihê qada têkoşîna te yek jî, Komela Mafên Mirovan e. Tu birînên şerê taybetiya dewleta Tirkîyê derman dikî. Tu jenosîd û provakasyonên dewleta Tirkîyê ji cihanê re eşkera dikî. Tu ji bo her şehîdê azadî, serxwebûnê û serhildanên gelî bi rêxistinî dikî.

Di 28'ê meha Çiriya Pêşîn 1990'î de, Komela Mafên Mirovan ya Tirkîyê komcivîna xwe ya sêyem li Enqerê li dar dixê. Tu wek nûnerê Amedê li hember çend hezar beşdarên komcivînê bi zimanê xwe qise dikî. Bê guman tiştê ku tu dikî tu anormalî tê de tune ye. Li cihanê her mirov gava ku hewcê dibîne bi zimanê xwe qise dike. Mirov piştî ku bûye mirov, ango piştî ku ji heywanan cihê bûye û dikaribûye bifikire, dîtinên xwe, hîsên xwe aniyê zimên. Ev ji xwe li derveyê îradeya mirovan wek fenomeneke tabîî pêk tê. Li tû derê cihanê û tû car dewleteke bi qanûnan zimanê neteweyekî qedexe neki-

riye. Lê piştî ku di 1923'ê de dewleta Tirkîyê ava dibe, cihan bi qanûnekê weha re dibe nas. Nijadperestîya Tirk qisekirina me, bi qanûnekê qedexe dike û me Kurdan ji mirovan nahesibîne. Lê, nijadperestên Tirk, biryar nadin piştî ku em Kurd ne mirov in, ka em çi ne? Ji bo vê yekê jî çaxa ku em doza welêt dikin, di eynî wextê de, em mirovbûna xwe jî didozin. Ev jî kerektera şoreşa Kurdistanê ya taybetî ye.

Şik tê de tune ye, tu dizanî piştî axaftinê dê tu bêyî girtin û tu têtî girtin jî. Wek her girtiyên welatparêz polîsên Tirk te dibin cihê êşkencê û berê çavên te digrin û div re jî dest bi pîrsên xwe dikin:

Polîs: *Binêre tu çi dişibî mirovekî saf û paqî. Çi rûyê te yê nûranî ye.*

Wedat: *Subhanallah, we ji ku ev yek dîtî, ma kerematê we hene?*

Polîs: *Ji xwe her gav weha dibe, yê wêk te bi kar tînin. Ma ji te pê ve kesekî ku bi Kurdî bi axafta tune bû?*

Wedat: *Hebû, bi kêmasî ji sedî bîst û pêncê salonê bi Kurdî dizanibûn.*

Polîs: *Baş e, çima kesî din nepeyivî?*

Wedat: *Çi ferq dike? Niha kî di şûna min de li vir bûna wê ev pîrs ji wan bihatina kirin. Vê carê jî qewlê musulmanan, bû nesibê min.*

Polîs: *Te di vê salona dewletê de, bi zanabûnî jî qestî Kurdî qise kir.*

Wedat: *Erê, bi zanabûnî û qest ez peyivim. Di kongreya mafên mirovayî de, ji parêzgerên mafên mirovan min daxwaz kir ku li hemberê qedexekirina zimanê me yê zikmakî, vî karûbarê ne însanî bi-din rawestandî (...)*

Polîs: *Baş e, tû kesî ku tu teşvîqê vê axaftinê kir tune bû?*

Wedat: *Helbet hebû.*

Polîs: *Kî bû?*

Wedat: *Diya min e. Peyvekê jî bi tirkî nîzane. Bavê min li eskerîyê tirkî hîn bû. Min gava dest bi dibistanê kir, ez hîn bûm. Bapîrê min gava çû gorê peyvek bi tirkî nîzanibû. A ji bo ez bibim tercûmanê hîsên wan min ev axaftin kir. Ji îro pê ve êdî hûn dê rastê gelek kesên weha bîn.*

Polîs: *Tu Tirk î an na?*

Wedat: *De îcar eyb e, piştî hewqas xeberdan hûn pîrsek weha ji min dikin. Xwene hûn ne li hêviyê ne, ku ez bêjim "ez Tirk im." (2)*

Tu li mehkemê jî bi Kurdî qise dikî û axaftina xwe diparêzî. Li ser axaftina kur-

dî, tu du mehan li zindanê dimînî. Li ser girtina te hem li derê welêt û hem jî li hundirê welêt protesto li dij dewletê çêdibûn. Ji bo wê jî mehkeme mecbûr dimîne, te berdide.

Rewşenbîrekî bi biryar

Tu dîsan li der ve yî. Şerê azadî û serxwebûnê geş û xweş e. Di çapemeniya der û hundir de Wedat Aydın navekî nas û balkêş e. Em di bêdengîya Stockholmê de navê te bêhtir dibîhîsin. Di rojnameyan de te dixwînin. Tu li Kurdistanê, di şexsiyeta xwe de rewşenbîrên milîtan temsîl dikî. Xusûsiyeten rewşenbîriya ku tu temsîl dikî, zelal in:

Ev rewşenbîr bi gel re ye û di nav gel de ye. Problem û hewcedariyên civata xwe dibîne. Dizane ku rola rewşenbîran di pêşveçûna civatê de mezin e. Ango ew ji gelê xwe re lazim e. Ev rewşenbîr fenomenên civakî bi çavekî objektîv dibîne û tehlîl dike. Berjewendiyên gel û welêt ji bo rewşenbîrên weha li ser her tiştî ne. Ev rewşenbîr di navbera xwe û dewletê de sînorekî xuya kişandîye. Ev rewşenbîr netîrs e, aktîv e û xeyalperest nîne. Ev rewşenbîr jîr û xwedî perspektîvekî politîk e. Dizane guherandinên civakî, bi rêxistinbûna civakî pêk tînin. Ev rewşenbîr rexnegir e. Difikire û diafirîne. Ev rewşenbîr civatê nas dike, bûyerên civakî taqîb dike û xwe nû dike. Ev rewşenbîr bi zanabûna xwe pozbilind û qure nîne. Heyranê xwe nîne. Nefsbîçûk û xwedî tolerans e. Ev rewşenbîr xwedî wijdanekê pak e û xwe li hemberê civata xwe berpîrsiyar dibîne. Ev rewşenbîr bi şexsiyeta xwe ya durîst di nav gelê xwe de xwedî prestîj û rûmet e. Ev rewşenbîr welatperest e, mirovhez e. Ev rewşenbîr kapasîta xwe ya fikrî, hunerî ji bo yekîtiyê û pêşvebirina gel bi kar tîne.

Bê guman gelek taybetiyên din yê rewşenbîrên dema nû hene. Lê yê ku niha hatin bîra min ev in. Belê, me gotibû têkoşîna xurt bi xwe re şertên nû tîne û îmkanên nû jî çêdike. Dema nû gelek kanal û platformên legal jî afirandibû. Ev platform li benda rewşenbîrên jîr û dilsoz bûn.

Li Amedê komcivîna HEPê ya herêmi çêdibe. Du berendam ji bo serokatîya HEPê hene. Yek tu yî û yê din jî nûnerê "Tevgerê" ye. Di hîlbijartîneke gelek de-

mokratîk de tu bi nêzîkî tevayiya dengan dibî serokê HEPê.

Ev platforma legal ji xebata te re gelek îmkanên nû vedike. Tu serokê HEPê yê Amedê yî û di serokatiya PKKê de jî têkoşîna rizgariya neteweyî bi pêşve diçe. Şer ji gundan û çiyân gihîştîye bajarên ARGK her roj bajarekî an jî qezayekê dagîr dike. Serhildanên gel her roj mêvanê bajarekî nû ne. Tê bîra te, te qîma xwe bi karê hindik ne dihanî! Niha têra te kar heye li Kurdistanê. Tu her rojê li derekê yî. Şehîdên ARGK li hêviya te bûn. Divê tu di pêşiya cenaze de bi serbilindî bimeşiya. Dê-bavên şehîdan dixwestin kurê wan Wedat li gel wan be. Li ser goristana şehîdan divê axaftin bihata na kirin. Ji serhildanên bajarên re serokên gel pêwîst bûn. Heyetên biyanî divê te bidîtan û te agahdarî bidana wan. Li dijî hovîti û jenosîdên dewleta Tirk divê te presskonferans çêbikirana. Platformên rêxistinên demokratîk divê te bicivandana. Belê, serokê gel divê di nav gelê xwe de bibana. Li serê meha Tirmehê ez li gel hevalekî bi telefonê dipiyvim û pirsra te dikim. Heval dibêje; "Wedat deqîqeyê nasekine." Şanzdeh sal in ku jiyana te her weha ye.

Di çarê meha Tirmehê de tu ji nexweşxanê têyî tu çûyî ba kekê xwe yê Sidiq Tan. (3)

Tu ji wê têyî bûroya rojnameya Welatê Nû (Yeni Ülke), li wê derê bi xebatkare rojname re hûn li ser provakasyonên dewleta Tirk yê dawî disekin. (4)

Xebatkare rojname jî te dipirsin: "Gelo serokê dora te ye?" Bersiva te weha ye: "Dibe ku hûn wek henek dibêjin, lê ez rast dibêjim. Erê, dora min e. Lê mirina min ne bi bombe an jî tiştên weha ye. Dê li min metodeke nû bicerbin." (5)

Tu rojnameya xwe dikirî û diçî mal. Di eynî şevê de kontr-gerillayê Tirk li deriyê te dixin û te dibin. Di 8'ê meha Tirmehê de laşê te li nêzîkê qeza Medenê tê dîtin. Xebera şahedeta te di demeke pir kurt de li Kurdistanê û li tevayiya cihanê tê bîhîstin. Eniya Rizgariya Netewa Kurdistanê li ser şahedeta te politikaya dewleta Tirk a nû weha tespît dikê: "... **Wedat AYDIN** ne hema weha bi nezani hatiye hilbijartin. Armanç jî ne tenê ew e, ku hema **AYDIN** were kuştin. Hedefên taybetî yê teror û qirkirinê bi plan hene. berî her tiştî di kesbûna endamên HEP, IHD (Komela Mafên Mirovan) û si-

yasiyên demokratîkî de, dixwazin gelê Kurdistanê bitirsînin. Gelê me eşkere tê tehdît kirin û tê gotin: Hûn dev ji têkoşînê bernedin, em dê we tevan bipelçiqînin. Çima?

Li Kurdistanê, li kêleka têkoşîna gerilla tevgerê gelî ya herî xurt birêve diçe û dagîrkerên Tirk di rawestandina vê têkoşînê de ketine nav tengasiyê herî mezin. Lewma jî serî didin van azîneyên gemar û derî mirovahî." (6)

Dilana te!

Wedat, lawê Kurdistanê te di dehe Tirmehê de nedî, ka li Kurdistanê û di tevayiya cihanê de cihê ku Kurd lê hebûn çî qewimî? Kurdistan bi tevayî li ser piyan bû. Ber bi te bazdida. Gel dixwest bigîje serokê xwe yê bi şeref û welathez. Kurdistanê bi rûbar û çemên xwe, bi çiya û deştên xwe, bi hîv û strêkên xwe û bi dar û berên xwe berê xwe dabûn qezaya Medenê. Dil şikestî, lê bawerixurt bûn. Jiyan xermîng, lê mejî bê tirs bû. Di devê her kesî de, navê te û peyva tolegirtin hebû. Cenazeya te bi ala ERNK pêçandî bi rê dikeve. Amed; warê şehîdan, xwedî dîroka bi xwîn li benda te bû. Bedena Amedê, çemê Diclê, çiyayê Qerecdaxê xwe xemilandibûn. Wan dê dilana te bikşandana. Gelê Kurdistanê bi sed hezaran ketibûn destên hev. Çaxa ku tu bi 6-7 hezar otomobîlan dikevî nava bajêr. Dilana te dest pê dike. Di dîroka Kurdistanê de dilaneke herî mezin û muheşem. Gel strana te dibêje: *Bijî Kurdistan, bijî PKK, bijî serok APO!* Tu bi sed hezaran ber bi goristana Derê Mêrdînê dimeşî. Goristana ku çendekî berê te li wir qise kiribû. **Azîz TURHALLI**, gerillayê ARGK çendekî berê te biribû vê goristanê. Te gotibû: "Azîz şehîdê me ye. Ew ronakbîrekî welatê xwe bû û berpirsiyariya xwe zanibû. Ji bo bir û baweriyên xwe jî mirinê netirsîyabû. Erk û wezîfeyên me ew in, ku em xwedî li şehîdên xwe derkevin. Em nehêlin ku şehîdên me di goristanên belediyê de bêne veşartin. Em di rêwîtiya wan a dawî de wan bi tenê nehêlin. Serê me hemûyan sax be!" (7)

Piştî axaftinê, te dest bi surûda **Ey Reqîb** kiribû. Gotinên te cihên xwe digrin. Eynî wekî ku te gotibû, gelê me bi mîrxasî xwedî li şehîdên xwe derdikeve. Hem jî

bi sed hezaran. Niha jî serokê xwe testîmê axa pîroz dike.

Serokê gel, tu dizanî dijminê me çav sor e, hov e û bê bext e! Rabûna gelê Kurdistanê wî pir ditirsîne û di Derê Mêrdînê de gelê bê çek gulebaran dike. Bi dehan law û keçên Kurdistanê dikuje. Lê Amed bi ser ketiye. Gelê me hêz û yekitiya xwe bi vê rabûnê nas kiriye. Piştî serhildana Amedê, li Kurdistanê li dehan bajar û qezan şîna netewî pêk tê. Li Ewropa bi deh hezaran welatparêzên Kurdistanê jî bo te û şehîdên serhildana Amedê meş, protesto, grevên bir-çibûnê, êrîşan li dijî konsolosxaneyên dewleta Tirkîyê çêdikin. Tu di dilê milyonan Kurdistanî de cihê xwe digrî û dibî qehremane netewî.

Berî ku ez nameya xwe biqedînim, ez dixwazim tiştêkî bêjim, tiştên ku li vir jî bo te hatine gotin, kêmin in, hem jî gelek. Di her rêza ku min nivîsand de min ev kêmanî hîs kir. Risma te çêkirin ne hêsan e. Peyv nikarin te bidin nasîn. Li min bibûre birayê min!

25.07.1991

(1) Meyak: Li Tirkîyê berî 1980'î jî bo mamoste û karmendan foneke. Her meh jî bo vê fonê jî meeşê wan pere dihatin birin.

(2) Ev diyaloga di navbera Wedat û polîsan jî nemeyeke Wedat hatiye girtin. Ev name jî aliyê Wedat ve li derê welatê jî yekê re hatiye şandin. Name pasê dikeve destê Armançê.

(3) Sidiq Tan: Endamê Komîta Karger a Komela Mafê Mirovan a bajarê Êlihê (Batmanê) ye. Kontr-gerillayên Tirkîyan di 2.7.1991'ê de bomba xistin otomobîla wî û ew û kurê xwe birindar bûn.

(4) Dewleta Tirk 20 rojan berî kuştina Wedat Aydın li Amedê, Êlihê, Şirnazê, Hêlalê, Cizira Botan û Bazîdê gelek kesên sîvîl kuştin. Çend rêxistinên demokratîk û lokalên rojnemeyên Kurd bi bomban hilwegandin. Di nav kuştîyan de serokê belediya Hêlalê Yakup Kara û çar mirovên wî, jî Cizira Botan İbrahim Sarica, jî Kosarê Mehmet Salih Dogan, jî Bazîdê İsmail Efe jî hebûn. (Binêre rojnama Berxwedanê hejmara taybetî Tirmehê 91)

(5) Rojnama Welatê Nû (Yeni Ülke): hejmar 38, 14-20 Tirmehê.)

(6) Ji bo analîzên giştî li ser vê bûyerê li rojnameya berxwedanê hejmara taybetî binêre.

(7) Rojnameya Welatê Nû hejmar 38.

Otonomîzm bêçaretî û binketin, serxwebûnxwazî rizgarî û serketin e

Mîrhem

Derketin û peydebûna neteweyan, çend sed salî kevn e. Mafê çarenûs û bidestvehanîna rojên ayendeyê (pêşerojê), ji şoreşa fransa û vir de, ji dayik bûye. Paş şerên cîhanî yên yekemîn û duhemîn, bi dehan netewên ewrûpî, afrîkî, asyayî û Amerîkaya Latînî, dewletên xwe ava kirine. Hejmara dewletên endamên Yekîtiya Netewan, li dora 170 neteweyî ye. Endamê herî dawî ya Yekîtiya Neteweyan, dewleta Namîbya ye.

Em kurd, bêhtirî 30 milyon mirov, hîna bindest in. Perçe-perçe ne û hîna jî piştî ev çend guherîn û serpêhatiyên seranserî yên cîhanî, me xwe nekiriye bi dilekî û hîna jî em baş nizanin, ka em çi dixwazin: Otonomî? Yan jî Serxwebûn?

Laş û gewdê me ji hev ketiye. Serê me li alîyekî û perçên gewdê me yên mayî li alîyekî din in.

Her netewe ji dayika xwe bû, em hê di zikê diya xwe de ne. Em dereng mane. Pir dereng mane. Derengiyek ku bi hejmara me û bi cografya me re, li hev nake û ne layiq ê kevnarî û rehîkûriya me ye.

Em bi tirs in. Bi xwe ne bawer in. Em xwe kêmbînîn. Em bi çavên netewan li xwe nanerîn û netewebûn û netewenebûyîna xwe dixin bin şik û gumanê.

Em di aliyê hizrî (fîkrî), ramyarî (siyasî) û îdeolojîkî de pir qels in. Hesta (hîs) netaweyetî, welathezî û welatperêziyê, li ba me ne xurt e û tiştê heye jî kêmbîn e. Nîvrê û nîvqurmuçî ye.

Em xwe ji neteweyên cîran, neteweyên tirk, ereb û faris kêmhunertir dibînin û bindestî û koletiya xwe, mîna qederekê dihebin ber çavên xwe.

Di nav me û neteweyên hawîrdorên me de, di nav me û neteweyên cîhanê û cîhana pêşketî de, dûrahî û mesafeyê mezin hatiye pê. Ev rêdûrî û mesafe her di here fireh dibe. Rewşa me kirîtîk e. Em di nav qonaxêke man û nemanê de li ber xwe didin. Rewşa Başûra Kurdistanê li ber çavan e. Tiştê hatiye serê gelê me nas e.

Berpirsiyar kî ne?

Ev pirseke aktûel û di rojevê de ye. Bersivê dixwaze. Bersiva vê pirsê, divêt bête dan. Pir tişt, ji derekê û pê de, pêşeroj û wêbeya me girêdayê bersiva vê pirsê ye.

Sal 1991 e. Ev du sed sal in, li welatê me berxwedan û bergirî heye. Li dora 70 salî ye ku Kurdistan ji hev hatiye xistin. Parçekirin, bûye mehkûmê statuya îro. Van 15-16 salên dawî, em bûne şahid û çavdêrên çend trajedî û boblatên bê nimûne. Hem jî li pey hev... Li ku? Li perçê xwedî

tecrûbe, xwedî derbasbûneke dûr û dirêj.

Şkestina '75'ê, şoreşa çardestalî hilwşand. Mîna noka ku li kevir keve, bela bû. Gelê me, li Başûr derbeke xedar û kuşinde xwar. Paş re tirajediya Helebçê hat. Gund û bajarên Kurdistanê hatin wêrankirin û kavilkirin. Hêzên çekdarî belawela bûn û penaberîyêke girseyî jî li kul û elemên bindestiya kurdan zêde bû. Tirajediya sisiyan hîna girantir û gelhêjêntir hat. Di mehên Adarê û Nîsanê de, gelê kurd li Başûr ji qurm de hîlbû û piştî xwe da warên bav û kalan û hawîrdor terqiya. Belê, sê tirajedî di 15-16 salan de... Li dû hev û ber bi ya dawî de, yek ji ya din xwênawîtir, gelqirkirtir û kuşindetir...

Dîsan ev pirs: Berpirsiyar kî ne? Kî ne berpirsiyarên vî hesabê giran û vê tawanbariya mezin? Çi ne hoy û mercên van tirajediyan û van serpêhatiyên malkambax? Li kîjan aliyê cîhanê, xwîna kîjan neteweyî ev çend hatiye rijandin û neteweyekî ev çend xwînbênirx, kêmbiha û bêxwedî heye? Berpirsiyarê vî tiştî û vê ecêbê divêt hebin. Eger hene divêt bihêne destnîşankirin. Di zemanê Komara Mahabadê de, paş komara Mehabadê li Rojhilat û Başûrên Kurdistanê çend keys û derfetên dîrokî peyda bûn, da ku kurd jî rola xwe bilîzin û qedera

xwe bigirin destên xwe. Ji ber çî ev keys û fersend ber nadin û vala tîn û diçin? Rabûna milyonan piştî ketina Şahê Ecemistanê (Îranê) û Raperîn û Serîhildana Adara 1991'ê li seranserê Başûrê Kurdistanê li bajarên Silêmaniye, Zaxo, Dihok û Kerkûkê, Hewlêr û Xaneqînê çima bê encam dimînin û çima derbasî qonaxeke serkeftûtir nabin?

Kî ne berpirsiyar? Gelê serîhildêr, yan jî serokatîyên hevxeberkar?

Gelo kert û dereceya zordarî û kurdkujîya rejîma Baxdayê bi serê xwe tenê dikare bibe sedema sivikkirina gunehê rêber û govendgêrên otonomîzmê?

Na...Em bawer nakin. Dagîrkeriya tirk ne kêmfî dagîrkerî û zordariya ereb û faris e. Ji wan xwênawîtir û kurdkujtir e. Nijadperest û çînên deshelatdarên tirk bapîrên zordarî û talankirinê ne. Cihên ku ketinre de şewitandine. Wêran û kavi kirine. Nijadperestên tirk bêbav û mercnenas in.

Dijminên Kurdistanê gişt xedar û xwînrej in û ne ferqa nav wan e ya ku bêgavî û bêçaretî aniye û enerjî û berxwedana dehsalan bê encam hiştiye. Sedemên din hene. Kurmê darê ji darê ye û kurm bi xwe divêt bête naskirin.

Li Bakura Kurdistanê serokatiya siyasî, serokatiya şoreşê ji aliyê temen de xurtir û nuhtir e. Belê li vî perçê welatê me qevzên mezin û gavên dîrokî hene. Ev cudahiyeke e. Ev cudahî demî, perçeyî ye yan jî encam û berê stratejiyeke cihê û serokatiyeke cihê ye.

Her kurdekî hişyar, kurdê rewşenbîr divêt van pirsan ji xwe û ji dora xwe bike û ji bo bersivandina wan gelê kurd han bide. Îro li welatê me bi dirêjahiya têkoşan û berxwedana dehsal û pazdesalan du şaxê stratejîkî û du şêwe serokatiyê hatine pê. Stratejî û serokatîyên otonomîxwaz û stratejî û serokatiya serxwebûnxwaz... Stratejî û serokatiya navçeparêz û otonomîst li başûr û stratejî û sero-

katiya serxwebûnxwaz û Kurdistanî li Bakur... Ya yekemîn di hebûna cebhe û rêberiya başûr de û ya duhemîn jî di hebûna Partiya Karkerên Kurdistanê-PKK de bi laş û gewde bûne.

Şikestinên li pey hev, xelekên trajediyên zerazengî li Başûr û pêşketin û serketinên li Bakur, rasterasta van herdû stratejî û van herdu awe serokatîyan têkildar dike. Ji şikestinan jî û serketinan jî serokatiyê siyasî û mêjiyê serokatîyan berpirsiyar in. Berpirsiyarî xwediyên xwe dinase. Xwedî ji berpirsiyariyên xwe nikarin birevin. Rev ne çare ye. Navçegêrî û otonomîxwazî li dijê serxwebûnê ye. Dijayeti û dijminayetiya serxwebûnê jî bivênevê nasnekirina gelê kurd, neteweyê kurd e. Nasnekirin û înkarkirina realîteya Kurdistanê ye. Nexweşî li vir dest pê dike û kaniya şikestin û binketinan ji vir bi xwedî dibe. Siyaset û îdeolojiya li dijî serxwebûnê, înkara xwe bi xwe ye. Çewt e. Bi hedef û amancên rizgariya neteweyî re li hev nake. Pirên nava xwe û dewleta serdest nikare hilweşîne û di xebata xwe de nikare ji dil û can be. Ev stratejî ji serî de seqet û xwefelckir e. Xwenîvrêbîn e. Xweqeydkir û xwexwur e. Nikare bipêşkeve. Şexsiyetqels e. Mirovên mezin nikare derxe û rola serxwebûn û azadkirina gel û welat ji binî nikare bilîze. Ne bi gel re ye. Li dijê gel e. Di çarçiva îzîn û musaada dewletên dagîrker û împeryalistî de siyasî dîke û radibe û rûdinê. Ne serbixwe ye. Nikare serbixwe be. Mêjîkevn û ne hemdem e. Siyasetê serxwebûnê û rizgariya neteweyî rêkxirawên serbixwe, şexsiyetên xurt û serbixwe û serokên modern û serdemî dixwaze. Yek ji van jî, li ba otonomîxwazî û herêmperestiyê nîn e. Nikare pêkbê û hebe. Em dê di çend xalan de li ser çend xisletên bineretî yên otonomîz-mê rawestin. Nekirkêrî, kurtbînî û neşarezayîya wê munaqêşe bikin û hinekî jî bi kurtî piratîka siyasetê otonomîstiyê bi bîr bînin.

Ji awira partî û serokatiyê pîrsa otonomiyê

Bê rêkxirawbûyîn, organîzane bûyîn û bê planbûyîn, ji problemên me yên herî mezin in. Pîrsa neteweyî û mafê neteweyekî sihmîlyonî, pîrseke mezin e û bê rêkxirawekî neteweyî nikare çareser bibe. Kilita pîrsên mezin û serdema me, girêkên dîrokî, gelşên navneteweyî partiyek xwurt e. Gelşa rêkxirawî gelşeke merkezi ye û bê partiyêke merkezi tu netewe naghên mafên xwe. Siyaset û stratejiya otonomîzmê, nikare rêkxirawên neteweyî ava bike û avakirina rêkxirawên neteweyî bi hedef û programa otonomîzmê re nagunce.

Kadro û serokatîyên îro, karmend û serokên dewleta sibehê ne. Otonomîzm li dijê dewletê ye, anku ji bo dewleteke kurdî kar nake. Pîrsên xwe dixwaze di çarçewa dewleta serdest de derman bike û ji ber vê jî, ji bo avakirina partiyêke xwurt û xwedî otorîte xwe naêşîne û bê hewil e. Bi peyvên din; ototomîzm ne xwedî teoriyeke rêkxirawî ye û bêteorîbûyîna otonomîzmê di vê eniyê de, ji her alî bêhtir dixwuye.

Ji awira serokatiyê jî mêjiyê otonomîxwazî ne serdemî û modern e. Serokatîyên otonomîst li Başûrê Kurdistanê dirêjayî û dewamên serokatiya zemanê Barzanî, serokatiya 11'yê Îlonê ne. Serokatiya 11'ê Îlonê serokatiyeke kavnar û tradîsyonel e. Li vir malbatparêzî û navçeparêzî giran û xwurt e. Û du otorîte hene. Li aliyekî otorîteya tradîsyonel ku piştî xwe dide hiyerarşîya kevnar û emirmende û li aliyê din otorîteyeke cûreyî (şiklî) û perdeyî ku otorîteya partiyê ye. Otorîta bingehîn (esasî) li vir, otorîteya tradîsyonel û malbatperest (aîlecî) ye. Otorîteya partiyê nîn e.

Partî çekê neteweyî û yekîtiya

neteweyî ye, bikêrtirîn çek e. Çekê otorîta modern e û divêt bibe mezintirîn otorîte. Bê partiyeye xwurt, eşîretqevêz, mezheb û herêmderbaskir, welatgir û hemdem yekîtiya gel nikare pêk bê. Otorîtên malbatî, eşîrtî û mezhebî rêlêgirên yekîtiyeke zexim û neteweyî ne. Yekîtiya neteweyî nikare li ser esasê xwurtkirina deshelat û sulteyên kevnar bête pê. Hilweşandin û jihevixistina wan dixwaze. Heger peyv û fermanên serokeşîrekî yan jî malbatmezinêkî di ser ya partî re bête girtin, li wir otorîta partî çênebûye. Hebe jî cûreyî û derewîn e. Ji bo nimûne; heger peyva lawê serokê partiyê di ser her otorîteya organên partiyê re bête girtin, partî ne partî ye û otorîteya neteweyî hîç jî nîn e. Li derên wilo jî partî nabe otorîte. Gel li dorê nacive û hiyerarşiya kevn jî çu carî naşike û ranabe. Heta îradeya gel û partiyeye welatgir û serdemî nebe, otorîteya yekemîn û heta malbatparêz û malbatperest bi navê gel qise bikin, welatparêziyeke xwurt nikare pêk bê û îrada neteweyî xwe nikare îspat bike. Welatparêziyeke xwurt partiyeye welathembêzker û otorîteyeke serdemî dixwaze. Li Başûra Kurdistanê otorîtên navçêger û herêmparêz çêbûn û otorîtêyên wilo jî nikarin bibin motora welatparêziyeke hemdem û netewerizgarker.

Ji awira kesani pirsar otonomîxwaziyê

Pirsar neteweyî bi awayekî jî pirsarê şexsiyetê ye. Pirsar, pirsar kesaniya bindest ji bindestiyê rizgar bibe û netewe qedera xwe bi xwe bigre destên xwe. Ev dil û cewhera pirsarê ye. Bindestî û kolletî kesaniya gerdenezad dikuje. Kesaniya gerdenezad seqet û sheht dike û mîna zirxekî ji pola lê tê hev, nahêle bi pêşkeve. Cenga azadî û serxwebûnê ji awirekê jî cenga nav du şewê kesaniyan e:

Li aliyekî şexsiyeta dîlgirtî, serîtewêner û canxulam û li ali-

yê din kesaniya nuh, serhildêr û rizgarîxwaz... Li aliyekî şexsiyeta malbathez, herêmpereş û tewkelî û li aliyê din kesaniya xort, neteweyî û bi disiplin... Li aliyekî şexsiyeta tirale, xewar û çavşikenandî û li aliyê din kesaniya cansivik, guhmiç û mêrxas.... Şexsiyeta rizgarîxwaz di nav têkoşan û berxwedaneke pîralî de kevir bi kevir ava dibe, gav bi gav li welêt digere. Çeperên bindestgirtin û şexsiyetkujiyê tîne xwarê û di aliyên fikrî, ramyarî (sîyasî), leşkerî û rêkxistinî de serxwebûna xwe berz û bilind dike. Bê bahweriyeke bi serxwebûna temam û heralî, bi xwe û gelê xwe, şexsiyeta hemdem û xwerizgarker nayê pê. Xwe nagire û regekî neteweyî nastîne. Di vê eniyê de otonomîzm û bavikperest bê teorî ne û ne xwedî dîtinê ilmî û rast in. Her ji ber vê yekê jî otonomîxwaz û alahilgîrên mêtîyê otonomîzmê nikarin kesaniya mezin û tîkuz (kamil) derxin. Kesaniyên otonomîstî şexsiyetên biçûk, qels, nîvrê û ne serbixwe ne. Her weha stratejiya otonomîzmê û bavmezînahiyê, nikare bibe hoste û çêkroxê (avakirê) kesaniyeke nuh û zamanê me. Şexsiyeta otonomîstî dirêjayî û dewama şexsiyetsa kevnar, birîndar û serînîzmkir e. Ev şexsiyet sînorên dijmin dinase. Têkiliya xwe ji dewletê qut nake. Çavek li pêş û yek li paş e. Pîrên nav xwe û çînen deshelatdar nayîne xwar û bi serxwebûnê ne bahwer e. Li serxwebûnê mîna xewnekê dinêre û dijminayetiya rêkxirawên serxwebûnxwaz dike. Di nav sînorên dewleta dagirker de li pişk û para xwe digere û cîhê kursiya xwe dixwaze. Entrese û berjewendên xwe yê lok-al di ser her tiştî û di ser her nîrxê neteweyî û yekîtiya neteweyî re digre. Bi hesanî û bêdudilî dikare şoreşger û xebatkarên perçên din yê Kurdistanê bifroşe, bikuje û bike diyarî û xelat ji dewletên Kurdistanparçeker û dagirker re. Ev şexsiyet lawê kêlîka hazir e. Sibe nafikire, dirû, bêmo-

ral û bê prensîb e. Bi gelê xwe ne bahwer e. Çavn li derveye, li gora rewşê, carina ji aliyê dagirkerê hundir yê parçê xwe û carna jî ji aliyê dagirker û kolonyalistên parçên din tête birêvebirin. Ji derve fînanse dibe û bi alîkariya perên kirêt û jehirdar dijî û li ser piyan dimîne.

Xwefînansekirin ji bo ramyariyeke serbixwe û kesaniyeke serbilind û henîvekîrî, mercekî bine-retî ye. Gişt siyasetên otonomîstî malbatevîndar, ji derekê ji derve xwedî dibin û ne bi derefetên (îmkanên) xwe, xwe fînanse dikin. Şexsiyeta otonomîstî û otonomîxwazan amadeyê her cûre xwenizimkirin û xweriswakirinê ye. Ji her awe lîsk û pêlîstinê re amade ye û ji himbêzekê dikeve yeka din. Carina bi hev re dikeve çend himbêzan û ji bo parastina berjewendên xwe yê şexsî, xanedanî û malbatî tiştê ku nikare bike nîne.

Ji awira şerê çekdarî pirsar otonomîxwaziyê

Welatê me bi darê zorê û devê tîfingê hatiye bindestkirin û kole hiştin. Em di nav zor û çavsoyîyê de ji diya xwe dibin, dijîn û diçin gorê. Dagirker û talankarên welatê me, ne mîna çu dagirker û kolonyalîstan in. Kolonyalistên ku Kurdistanê parçe kirine, mercenas (prensîbneras) û serxweçûyî ne. Em bi zor û zordariyeke organizekirî, çekdar û xwînrêj re li hevber hev in. Zor û zordariya li ser me bêyî zor ranabe. Zora li ser me bêyî zor naşikê. Jiyana me, jiyana gelên Rojhilata Navîn û gişt guhertin û bûyerên sala 1991'ê, vê diyar û îspat dikin. Pêzanî (tecrûbe) û serpêhatiyên gişt netewên bindest jî li her aliyê cîhanê, vê dibêjin: Teoriya zorê heye. Teoriya li hevberî zorê xebitandina zorê û rahiştina çekê heye. Dijmin bi çek tête ser me. Em'ê jî bi çekê, xwe biparêzin û herine ser dijmin. Ev e rastiya îro heye li cîhana me. Siyasetvan û

siyasetçêkroxên otonomîzmê bê teorî û bê siyaset in. Bê teorîbûn û bêsiyasetbûn ji her aliyê wan dirijê. Weke her alî, di aliyê şerê çekdarî jî de, ne xwedî dîtineke rûniştî û zanistî (ilmî) ne. Ev e bi kêmanî 30 sal in li Başûrê Kurdistanê şerê çekdarî heye. Sal tîn û diherin. Vala û bê ber... Ev 30 sal nebû pêzanîn, formûle nebû û di pirtûkekê (kitabekê) de be jî, nehate civandin. Otonomîzm naxwaze û nikare pêzanîna şerê çekdarî bicivîne, bike zexîre û hêz ji cîl û nifşên dahatî re... Li dijî belgekirin û bi wesîqekirina pêzanîna xwe ye. Ji xwe piştikul e. Bi gelê xwe re nerast e û ji derve komande dibe. Hem şer dike, xwîna pêşmerge û lawên me mîna lehiyê dirêjîne û hem jî ev şer bêncam e. Dibêje: Şerê çekdarî me nagihîne derekê. Otonomîzm teqîniye, di nav rewşeke bê-hêvî û bêperspektîv de xwe roj bi roj qirêjtir û riswadir dike. Em dê Kurdistan bikin Vîetnam di-bêje, belê bi gortina xwe re Kurdistan pêşkêşî Bush û Ozal dike û bi çarlepkan li piyên wan diqedime.

Otonomîzm ne mêrxas û şarezayê şerê çekdarî ye. Nikare mêrxas û şareza be. Xwe ji dewletê re amade nake. Bi mebesteke wilo derneketiye qada şerê û ji ber vê jî, nîrx û qiymetekî nade şerê xwe û xebata xwe. Ne partîk e, xwurt dikare amade bike ku sibehê bibe alternatîva dewletê û ne jî bibe modern û şervan. Bi dîsîplînî gerîllayê avabike, ku sibe roj, paş rizgarkirina welêt û dewletê, van nîrxan bi gerdenezadî biparêze. Li gor otonomîzmê; çawa be zû yan jî dereng rûniştin û lihevhatina bi dewleta serdest re heye û dewleta serdest jî ji xwe xwedî artêş û dewlet e. dudewletî û duarêşî jî ne ji tiştên maqul e! Otonomîzm nikare û nake armanc ji xwe re general û serbazan perwerde bike. Generalên dewleta kolonyalîst hene! Generaltî ji bo tirk, fars û ereban e. Bi tenê li wan diçe. Ev e mêjî û hizra (fikra) otonomîzmê.

Pêzanîna wela-tên bindest bervajê vê ye. Şerê çekdarî dibe dibistan û xwendegeha artêşa pêşerojê û komûtanên gerîlla jî generalên dewleta sibehê... Siyasetên otonomîstî ne ji bo siberojê wilo şer dikin.

Ji awira piratîka 30 salên derbasbûyî siyaseta otonomîzmê

Tête gotin ku awêne û mirêka mirov piratîk û karê mirov e. Em ji vî alî û ji vê awirê jî hinekî li kar û kirên otonomîzmê binêrin. Siyaseta otonomîstî bi salan û dehsalan li Kurdistanê û nemaze li Başûra Kurdistanê siyaseta raser û xwedî gotin bû. Di piratîkê de ji sala 1963'yê û vir de otonomîzm heta sala 1975'ê ji aliyê serokatîyêke bi tenê û partiyeke bi tenê hate niwandin (temsîlîkirin). Paş sala 1976'ê derz û terk li otonomîzma yekpartayetî û yekserokayetî dikeve û otonomîzmên biçûktir, çendserokayetî û çendpartayetî tene pê. Di zemanê yekserokayetî û yekpartiyê de jî û di dewra çendserokayetî û çendpartiyetiyê de jî, siyasetên otonomîstî bê alternatîfên dijber bûn û otonomîzm xeta bi tenê û bi serê xwe bû. Baş e, di van çend salan de ji sala 1960 û heta bi sala 1991'ê, anku 30 salên temam, serokatîyên otonomîstî çî kirin, çî dan gel û em ji ku gihandin ku? Çî li me zêde kirin û em bi çend gavan bi pêş xistin?

Rewşa me li Başûrê Kurdistanê berî bi 30 salî di zemanê A. Kerîm Qasim û berî wî di zemanê Nûrî Seîd de ji ya îro ne xerabtir û bê keystir bû. Di salên dawî de heger em dev ji yên kevntir berdin, siyaset û stratejiyên otonomîstî tiştêkî baş nedane, nekirine û nanîne pê. Belê bi sedan zerar dane gelê kurd û laşê gelê me tev kirine birîn û nexweşî. Birîn û nexweşiyên wilo ku dê bi dehsalan neyêne rapêçan û dermankirin. otonomîzm û piratîka malbatparêziyê, li dij-

warî û serêşanên me ku ber û encama parçebûyina welatê me ne, hejmarek dijwariyên din jî zêdekirin û heta îro otonomîzm ne ji bo netewa me, belê ji bo dagirkerên welatê me bûye alîkar! Li çar dijmin û bavkuştîyên me yekî din zêde bû. Ew jî mantalîte û mêjiyê qirêj yê otonomîzmê û navçepe-restiyê ye. Otonomîzm û navçegêrî malkambax û malwêran e. Mêjîtevlîhevker, armancwindaker, xapînok, derewîn û enerjîxwur e. Tiştê malbatperest û bavikparêzan hanîne serê kurdan, Enwer Paşayê osmanî ne hanî serê Ermenan. Gelek ji welatparêz û niştimanperwerên welatê me bi vê rastiye nizanin, yan jî di nav zulm û zordariya dewletên dagirker de hê wext nedîtine li ser vê rastiye bi awayê pêwîst bihizirin. Siyaseta otonomîxwaziyê û xanedanîperestiyê ji şikestinê, penabertiyê û derbederiyê, trajedî û felaketan pê ve tiştêk nehanî û ji îro û pê de jî nikare bîne.

Nav gelê me û serokatîyên otonomîstî û herêmperestî vebûye, xelk mane li aliyekî û ew li aliyekî din... Nav wan û gelê me vebûye û gel naxwaze wan bibîne. Otonomîzm û parçeparêzî baş hatiye naskirin. Kî ne û çî ne baş tête dîtin. Gel li alternatîfa xwe, ji bo xwe û kesaniya xwe digere. Alternatîf û bedêla otonomîzmê heye. Ew jî serxwebûnxwazî û azadîxwaziya tevayîya neteweyî û civakî ye. Her kurdê hez ji welatê xwe dike, li ber xwîn û xwêdana xwe dikeve, bi tirajedî û boblatên welatê xwe dêşê û naxwaze careke din qirkirin û derbederîya gelê xwe bibîne divêt li hevberî otonomîzmê û parçeparêziyê bi xurtî raweste û bibe şervanekî riya azadî û serxwebûnê. Serxwebûnxwaziyê li Kurdistanê serî hildaye û li Bakur bûye hêrs, nîfrîn, fûrîn, lehî û aşîta li dijî zilm û zordariya sed salan.

Otonomîzm bêçaretî û binke-tin e, serxwebûnxwazî, çarebînî, rizgarî û serketin e. □

Çend gotin li ser navan û navlêkirinê

Mahmut Önder

Di rêzimanê de nav; bêjeyên ku ji bo naskirin û bangkirina tiştan û cisman têne lêkirin dibin nav. Navlêkirin jî, danîna bêjeyên nav ji bo tiştan û cisman bixwe ye. Yanî livbaziya nav bi xwe ye. Dîroka nav gelek kevin e, hindex pîspor û zimanzan li ser dîroka nav weha dibêjin: Nav, bi kêmasî qasî dîroka, hebûna mirov kevine. Dema ku mirovên kevin dest bi axaftinê kirine, wê demê nav jî derketiye holê. mirovên berê nav bêwate(mane) bi kar tanîn, lê demeka pêşve, yanî demek derbas dibe êdî mirovên berê li gorî eşîr, qebîle, çiya, newal û hwd. navan li xwe datînin. Bi derketina navên hindex eşîr û êlan re, paşnav jî derdikeve. Paşnav êdî dibe sedemek ji bo naskirina mirovên, ku ji çî eşîrê û êlê ne. Wek em dizanin li Kurdistanê û li hindex welatên cihanê, paşnavên mirovan li gorî eşîrên kevn û li gorî bapîr an jî dapîrên xwe têne naskirin. Di navbera mirovên berê de, ji bo nav tu carî nexweşî an jî şer derneketiye. Lê mixabin! Piştî derketina dagîrkeriyê û olan, ji bo guhartina nav û paşnavan gelek şer û kirinên hov

pêk hatine û hîna jî pêktên. Berî derketina olan mirovên berê, nav li gorî eşîr, qebîle, bapîr û herêmên ku lê dijiyan li xwe dikirin. Her weha mirovek ger biçûna herêm û navçeyêke biyanî bi nav û paşnavên xwe dihate naskirin, ku ji çî eşîr û ji kîjan herêmê ye. Di vê demê de, di nav mirovên berê de hindex mirovên bi kêrhatî, zana, bi hêz û gihîştî jî derdikevin holê. Ev mirov bi kirinên xwe yê qehremanî, kifşa hindex tiştan, hindex kar û perwerdetî yê xwe, dibin sembola çêyîtiyê û xêrê. Û piştî mirina wan jî, ji bo navên wan neyete ji bîrkirin zarokên nû, ku ji dayîka xwe dibûn navên mirovên çê li wan dikirin. Û her weha navên wan mirovên baş û qehreman dibin navên taybetî û weke sembolekê di nav gelê xwe û hindex herêmên cihanê de.

Piştî derketina olan, paşverûtî û kevneperestî jî hêdî hêdî diyar dibe, berpirsiyarê her olê di dema xwe de dixwaze navan li gorî olan û mirovan cuda bike û mirovan li gorî olan bide naskirin. Weke em dizanin bingeha olan bi tevayî li Rojhilata navîn an jî li Hindistanê û

Çînê hatiye avêtin. Li Rojhilata dûr ola pûtperestî, Bûdîzm pêşve diçe û di nav gelê Rojhilata dûr de xurt dibe, di dil û mejiyên mirovên wê herêmê de cihekî girîng digre. Lê guhertinek pir hindik li ser navên Hind û Çînî çêdike. Bi derketina ola Mûsa, ku niha Yahudî (Cuhû) lê xwedî derdikevin, paşverûtî û hovîtî jî xwe nîşan dide. Benî Israîl (zaroyên Israîlê) ji bo xurtkirina ola Hz. Mûsa gelekî li ser navan mijûl dibin û dibêje her kesê bibe Cuhû pêwîst e, navên xwe jî li gora zaroyên Israîlê biguherîne. Berî Hz. Mûsa, Hz. Dawûd jiyaye, lê zaroyên Israîlê navên dema Hz. Dawûd hêdî, hêdî ji holê radikin û naxwazin navên mirovên, ku di dema ola Hz. Dawûd de berpirsiyarî kirine, bi kar binin. Lê bi tevayî jî, nikaribûne ji holê rakin. Lewma di pirtûka Hz. Mûsa Tewrat, ku dibêjin Xwedê ji Hz. Mûsa re şandiye, navên dema Hz. Dawûd jî hene, û nikaribûne ku berî Hz. Mûsa navên ku li hindex navçe û herêman hatine lêkirin ji holê rakin.

Ev rastiyeke diyare, ku navên eşîr, qebîle û gelên Rojhilata navîn, ne weke hevûdu bin jî, ji hevûdu ne pir dûrin jî, ev guhertin û cudabuyîna pir kêr jî, ji rûçikê olan de bûye.

Piştî zayîna Hz. Îsa ji dayîka xwe û di şanzdeh saliya xwe de dest bi rêxistina olekî herî fireh û mezin dike, berpirsiyarên xwe dişîne her der û dorên cihanê, ku bizanibe, di wê demê de piraniya mirovan li kuderê hene. Hz. Îsa li ser navên mirovan pirsan dernaxe û tinaziyan nake. Lewma di Încîlê de, ku ev kitêb jî, li ser gotine ji hêla Xwedê de ji Hz. Îsa re hatiye şiyandin nivîsandiye, ku ji “çî eşîr, êl, reng, ol û bi çî navî dibî bibe” bi tenê bi min û bi yezdanê min ê dilovan (Xwedê) bawer bike, bese. Bi rastî jî, ola Hz. Îsa di demekî kurt de, di nav gelên cihanê de belav dibe û ji hêla piraniya gelên cihanê de tete pejirandin. Berî olên Hz. Dawûd, Hz. Mûsa û Hz. Îsa gelek olên hûr û cuda hebûne, lê van olên mezin ne hiştine, ku ev olên hûr û cuda weke pûtperestiyê, bawerkirina bi daran, çiyayan, çeman, agir, roj, hîv û dewaran pêşve biçê. Hz. Îsa navê mirovên, her olî û miletî di dema pêş de pejirandiye, di dû re hêdî hêdî gelên ku bi Xiristiyaniye (filehiye) bawer kirine navên xwe li gorî ola Hz. Îsa guhertine.

Lê ev guhertin, ji binî ve û di demeke kurt de nebûye. Her çî gelên ku xiristiyaniyê pejirandine, li gorî zar û zimanên xwe nav bi rêz kirine. Hikariya cudabûyîna zimanan rîstekî mezin li ser ne-vekhevîya navan çêbûye.

Berî zayîna Îsa bi çar hezar salan, ku di wê demê de Hz. Davûd û Hz. Mûsa jiyane, ew dem bi xwe destpêka civaka koletiyê ye, rist û hikariya olan li ser koleyan jî pir çêbûye. Ew dema koletiyê heta sedsala dehan piştî zayîna Îsa dom dike. Di dema koletiyê de xwediyên koleyan navên koleyan jî diguhertin. Ev mîrên wê demê ji hêlekê ve xwediyê koleyan bûn, û ji hêla din ve, berpirsiyarên olan bûn, ji ber ku bê destûra mîr an jî serokê herêmêkî, olperest û nûnerên pêxemberan nikaribûn derbasî wê herêmê bibin. Lewma pêxemberên wê demê û nûnerên wan, berpirsiyariya olan didan sereşîr û xwedîkoleyan, ku karibin li wê navçe û herêmê xebata xwe ya olî bimeşînin. Di dema civaka koletiyê de, xwedîkole, çawa bi nanûzikê kole dixebitandin, wusa jî, hemû mafên koleyan di destên xwe de digirtin. Xwedîkoleyan li gorî dilên xwe navên koleyan diguherandin. Carna jî, nav li wan nedikirin û bi dengên, nizimkirinê, piçûkxistinê wek How! Herow! bang li wan dikirin. Her çende, ev bêje yê ne baş di zimanê Kurdî de heye, zêdetir di zimanên din de jî hene.

Di dema civaka koletiyê de gel, qebîle û êlên xîzan, jiyaneke pir dijwar, bi keser û bi jan wergirtine. Dema civaka koletiyê bi xwe, dema feodalîyê avakirîye, û di wê demê de hinek eşîrên Ewrûpî û yên herêmên din, bûne xwedî mal û erdên fireh û mezin, wek lordên Britanî û axa û mîrên herêmên din. Divê demê de gelên Îranî, ku ew (ecem û fars, efganî, kurd, asûrî, pencabî û ermenî) têne naskirin, bi tevayî, ji olên cuda cuda bûn, gelên ereb û afrikî jî weke milletên din baweriya wan guhertî bû. Baweriya ereban bi pûtan, ku bi destên xwe çêdikirin hebû, yê Afriqiyîyan bi daran û çeman, bi çiyay û heywanên dijwar weke (Şêr, Piling) bawerî dikirin. Gelê Hindistanê bawerî bi çeman û masiyên mezin weke (Balîna) û bi heywanên kedîkirî weke (Çêlek û Nogin) dihanîn. Ji rojhilatê Hindistanê heta Erebanê, ku di ve navberê de hindek qebîle û eşîr di-

jiyan wan jî bawerî bi pûtan û çeman dihanîn. Gel û qebîleyên Îranî û Mezra Botan (Mêzopotamiya) jî baweriya xwe bi rojê, agir û çiyayan dihanîn. Her qebîle, eşîr, êl û gel bi olekî bawer dikirin, û navên olan jî ne weke hevûdu bûn. Navê ola Kurdan Zerdest-Zerdoşt bû û bawerî bi agir û rojê dihanîn. Navê pirtûka wan jî Aveste bûye.

Di dema civaka koletiyê de ola Hz. Îsa bi taybetî li Ewrûpa û li hindek der û dorên Rojhilata dût û di nav eşîra û qebîleyên Rusiya kevin de xurt bûye. Posîdeyên ola Hz. Îsa di nav eşîr û qebîleyên Rojhilata navîn de kêmbû, derî çend gel û qebîleyan weke ermenîyan û çend qebîleyên ereban û asûriyan, tu gel û qebîleyan ola Hz. Îsa nepejirandin, lê di nav zaroyên Îsraîlê de ola Hz. Mûsa herî xurt û bi hêzbû û baweriyek girêdayî û fanatîk hebû, ew bewerî û girêdana bi ola Hz. Mûsa ve, di demêkî şûnda bû siyonîzm. (Zaroyên Îsraîlê ger li ku, û li kîjan herêmê jiyayî bibin, ew der axa wan û welatê wan e.) Hikariya ola Hz. Mûsa li ser navan gelek çêbû, her çî qebîle û eşîr, ku ola Cuhûyan bi pejirandana, pêwîst bû navên xwe jî biguherin. Ev qanûnên di ola Cuhûtiyê de di ola Hz. Îsa de tune bûn, an jî hesanî bûye, lê di wê demê de ew lordên ku li Bîrîtaniya û Ewrûpa derdiketin nêçîra koleyan, bi taybetî diçûn Afrika û bi qefleyan mirovên xîzan û bê parastin, bi darê kotekê werdigirtin, ew dikirin kole û navên wan jî li gorî dilên xwe lê dikirin. Ew nav guhertin di nava gel, qebîle û eşîrên Rojhilata navîn de ne pir bi zorê bûye, piçek ji herêmên din bi hesanîtîr bûye. Navên mirovên Rojhilata navîn li gorî eşîr, gel û qebîleyan cure cure rêz bûye. Li gorî mîtolojiyê nav û paşnavên ereban berî zayîna Hz. Îsa bi hezar salî vir de hebûye. mirovên ji qebîle û êlên ereban, paşnavên xwe bi navê bav, bavpîr û kAlîkên xwe bi kar anîne. Di dema berê de mirovên ereb paşnavên xwe tu carî bi navê dayîk, dapîr an jî bi navê jinek ji eşîrên xwe bi kar ne anîne. Ji ber ku berî ola Hz. Mihemed, di nav ereban de bi çavekî pir piçûk û nizim li keç û jinan di hate nêrîn, lewra li ba hindek qebîleyên ereban zarokek, ku nû ji dayîka xwe dibû, eger keçik bûna, him dayîk û him jî zarokê nûh bûyî bi saxî dikirine gorê. Ev kevneşop (adet) di nav

qebîleyên Kurdan de tune bûye. Li hemberî navên dayîk, dapîr an jî navê jinekî, ku di eşîrê de jiya be weke paşnav bi kar dihanîn. Lê piştî ku Kurd ola Hz. Mihemed pejirandin, navên herdu cinsan, mîrên kal û jinên pîr, weke paşnav li xwe dikirin. Em dikarin çend nimûneyan li ser nav û paşnavên ereban diyar bikin, wek (Ibnîl Qasim, Ibnîl Ehmed-kurê Qasim û kurê Ehmed) lê di nav hindek qebîleyên ereban de bav, ku lawîkek wî bi tenê buyîna ew bav, bi navê lawên xwe jî di hate bangkirin û naskirin, weke (Ebu Mihemed û Ebu Cemal - bavê Mihemed û bavê Cemal). Berî ola Hz. Mihemed navên ereban bi piranî weke (Ehmed, Mistefa, Ebdullah, Qasim û hwd.) bûye. Piştî ku piraniya qebîleyên ereban ola Hz. Mihemed Îslamiyê pejirandin, ku mirov dikare bêje Îslamiyê bi xwe ola Ereban: Navên xwe neguhertine. Qebî-la Hz. Mihemed, ku bi navê Quraysiyîyan di hate naskirin, berî qebîleyên din yê ereban Îslamiyê pejirandine û ji bo rêxistina wê gelekî xebitûne, û bi ser jî ketine. Di demeke kurt de ola Hz. Mihemed di qebîleyên ereban de bi gelemperî tete pejirandin û her weha navên ereban dibin navên misilmaniyê. Bi rastî ne wusaye navên wek (Ehmed, Ebdullah, Qasim) erebîne, ne yê misilmaniyê ne. Ji ber ku çend kêmbetew û netew li Rojhilata navîn hene, ku navên wan erebîne, lê ne ji ola Hz. Mihemed in, weke (Lubnan).

Di sedsala şeşan, piştî zayîna de, ku Hz. Mihemed dest bi karûbarên ola Îslamê dike, navên Kurdan bi tevayî, ji navên erebî cudane, û ji dût û nêzik tu dirûvê navên Kurdan bi navên ereban nakeve. Pêşnavên Kurdan jî ne wek yê erebane. Berî ku qebîleyên Kurd bi darê zorê ola Hz. Mihemed bipejirînin, navên wan weke Cemşîd, Kawa, Nemird, Xûsrew, Goman, Xerzo, Talo, Terho yê mêranin, Mencê, Kejê, Berzê, Desra, Dewrê û hwd. navên jinan bûne. Û paşnavên Kurdan jî ne wek yê ereban bûn, paşnavên Kurdan jî wek Talo yê Besê, Ferho yê Xanê, Cemşîdê Beza, Soroyê Egît yê mêran, Sînem a Kewê, Gewra Dirêj, Menca Qolo û hwd. yê jinan bûne. Di nav eşîr û qebîleyên Kurdan de paşnav, ji bo naskirina mirovan ku ji çî eşîrê û ji kîjan herêmiye

dihate bikaranîn. Ji hêlekî din ve paşnavên Kurdan bi tenê ne bi navê dayîk, dapîran jî bav û bapîran bûne, paşnavên Kurdan bi taybetî, bi navên dapîr û bi kêrhatiyên xwe nav werdigirtin. Hunermend û hostayek Kurd eger mêt û jin be, bi hostayetî û bi hunermendîtiya xwe paşnavên xwe kifş dikir. Berî pejirandina Kurdan bi ola Hz. Mihemed, paşnavên xwe bi piranî bi navê makî-dayîkî dihat danîn, lê piştî ku Îslamiyêti weke olekî ji xwe re pejirandin, navên wan jî weke epaşnavên wan hatin guhertin.

Gelê kurd ji bo guhertina navên xwe pir lêdan, îşkence û qirkirin derbas kiriye. Hêrişên ola Hz. Mihemed yên pêşî li ser Kurdan bûne. Ji firehkirina ola Hz. Mihemed, xelîfeyên Îslamî gelek hêrişên dijwar birine ser gelê faris û Kurdan. Bê hejmar mirovên jin, mêt, zarok, kal û ciwan kuştine. Ev ecêb û sosreta herî bi keser li serê faris, belûc, afganî û pencabîyan jî hatiye, lê qirkirin û talankirina herî mezin bi serê gelên Kurdan û farisan hatiye. Di dema xelîfetiya Hz. Emer de hêrişên herî dijwar û hov pêk hatine. Hz. Emer wek serfermandarê leşkerên Îslamî heta navçeya Hezo (Qozlix) hatiye û biryar û emrê wî yên yekemîn jî; ser kîjan dar û kevirî navê Zerdûşt û Zerdûştî hebe, wî darî ji kokê jêkin û wî kevirî bişkinin.

Derî evan kirinan, ji hêlekî din, bi sedan jinên Kurd dîl digirtin û dibirin bajarê Bexdayê û li Bexdayê, mêtên ereban û jinên Kurdan di paşila hevûdu de, didane razandin, ku nijada Kurdan jî bike esmer weke ereban. Nijad û dirûvên Kurdan di kokên xwe de zerêso-rikin. Gelê Kurd li hember dagîrkerên Îslamî qederê çarsed sal bê rawestan li ber xwe daye, lê gelên Îranê, ku di dema xelî-fetiya Hz. Elî de ber bi pejirandina ola Hz. Mihemed kirine. Li navbera Mezra Botan qebîleyên Kurd bi tenê mane. Di sala 830'î de, bi serfermandariya leşkerên Îslamî bi navê Silêmanê Bin tawaf, ku niha gora wî weke ziyaretê li Diyarbekrê ye, hêrişek pir mezin û dijwar li ser Kurdan têtê ajotin û bi hezaran mirov têtê kuştin û birîndarkirin. Serfermandarê Îslamî bi navê Slêman bi xwe jî, ji hêla Kurdên Zerdûştî ve têtê kuştin, lê hêzên Îslamî di van hêrişên xwe de Amedê zêft dikin û êdî jê dernayên. Ji sala 830'î vir de, qebîle û

eşîrên Kurdan êdî curbecur ola Hz. Mihemed dipejirî-nin û wî ji xwe re dikin weke olekî nûh. Piştî pejirandina ola Îslamî, êdî navên Kurdan jî hêdî hêdî dibin weke navên erebî û paşnavên wan ji li gorî paşnavên ereban têtê guheritin.

Em dikarin bi hesanî bêjin; ku her çar olên mezin, ola Hz. Davud, Hz. Mûsa, Hz. Îsa û Hz. Mihemed ji Rojhilata navîn derketine. Ev tiştêki gelekî xuyaye. Lê eme li ser derketina ola wan nesekînin, Ji ber ku mebesta me li ser nav û navlêkirinê ye.

Ev tişt jî bala me pir dikişîne ser xwe, ku navên mirovên ji van her çar olên mezin pir nêzikê hevûdu bûne, lê me gotûbû, ku li gorî zimanên xwe her gel û netew nawan diguherîne, lewra tîp û dengên her zimanî li gorî xwe rêzbûye û di axaftinê de bi cih bûye. Lê em dikarin bêjin; berî kapîtalîzmê, ku di vê demê de netew û netewekarî ava bûye navên mirovên ji her çar olên mezin pir nêzikê hevûdu bûne. Em dikarin çend mînakên nawan li vir diyar bikin: **Adem: Adam, Îsa: Jesus - Krîstus, Dawud: Davîd, Hawa: Eva, Mûsa: Moses.** Ev mînakên me ji bo navên mirovan dibêt, ne ji bo navên tiştan.

Di dema feodalîzmê de; qebîle, eşîr û êlên ku ji nijadekî ne, hêdî hêdî ber bi hevûdu ve têtê di dema kapîtalîzmê de dibin netew. Em li ser avabûyîna netewan û rewşa wan nikarin di vê nivîsê de tiştêki bêjin, ji ber ku ew, derî mebesta me ye. Lê em dikarin bêjin, ku gelê Kurd ji dema buhûrî ya dirêj heta niha, navên xwe yên netewî parastine. Di bin ewqas zilm û qirkirinê de, çawan çanda xwe parastîye, wusa li navên xwe jî xwedî derketiye û gihandine vê demê.

Piştî derketina netewan, hikarî û postî-deyên netewekariyê jî gelek li ser nav û navlêkirinê çêbûye. Her neteweyekî dest bi navdanên xwe yên netewî kirine û gelek netew di şerên xwe yên rizgariyê de navên qehreman û şehîdên xwe ji xwe re kirine sembola navên netewî. Weke gel ekî bindest gelê Kurd li dijî xerakirin û hindakirina navên xwe ji zoriyên herî mezin re derbas bûye, ku piştî pejirandina ola Îslamî navên bi Kurdî bûbûn navên şermiyê û di dûre tirkên ku ji hêla Mogol hatin bûne misliman, bi taybetî piştî împîratoriya Osmanî, ku şopa xelî-

fetiya ola Îslamî didomandin û xwe kirin berpirsiyarên ola Îslamî, gelek lîstokan li ser nav û navdanên Kurdan çêkîrin. Ji bo xerakirin û windakirina navên Kurdan fermanên taybetî derxistin, ji hêlekî dinê jî, navên Kurdî li keran, kûçikan, li hespan û li heywanên kedîkirî û hwd. dikirin.

Belê, Çawa ku gelê Kurd, çand, pişê û hebûna xwe heta îroj domandiye û parastîye, wê ji îro pêve jî, bê westan biparêze. Ev parastin û têkoşîna rizgariya netewî bûye kul û êşek mezin di dilê dijminên Kurdistanê de. Lê nabe, ku mirov bêje bi lêkirina navên Kurdî, wê gelê Kurd bighêje armanca xwe û nav wê şoresê çêke û gelê Kurdistanê, bi lêkirina navên netewî wê serbixwe û azad bibe. Ev maf bi tenê mafekî morovafî û azadiyê ye. Eger ku mirov karibe her navî bi hesanî lêke jî, ku ew nav bi xwe biranînekî û rêçekî nayne bîra me, bi karanîna wan nawan em nagihên armanca xwe ya serxwebûnê. Navên welat, serxwebûn, azadî, rizgarî her çûqasî şêrîn bin jî, grîng e ku gel-ekî bindest weke gelê Kurd van bêjeyên xweş û şêrîn bi tenê li nav û navlêkirinê nehêlin. Gelek qehremanên me hene, ku ji bo gihîştina armanca van bêjeyên bi navî, canên xwe yên ciwan û şêrîn bê tirs û bê hempa fida kirine. Û di ser navên wan jî, ne ji van navên Kurdî ne. Ji hêlekî din ve, wusa xayîn û sîxur jî hene, ku navên wan bi Kurdî ne û şal û şapik jî li wan in, her wusa jî fedî nakin û li hemberê gelê Kurdistanê şer dikin û xwîna Kurdan dirêjînin.

Em dikarin bi kurtî bêjin, nav û navdanî perçeyekî ji mafên mirovî û azadiyê ye. Nav û navlêkirin her kesê, ku bixwaze li gorî dilên xwe û li gorî rewşa netewa xwe bi kar bîne, xwestineke me ya ji dil û can e.

Lê ji bo gel-ekî bindest weke gelê Kurdistanê, pir nav hene, ku em wan ji bir nekin û wan ji xwe re bikine sembola zanebûnê û serxwebûnê. Weke navên **Ehmedê Xanî, Feqiyê Teyran, Ezdîn Şêr, Seîd Riza, Hakkî Karer, Mazlum Doxan, Ferhat, Hayrî, Kemal û Egt.**

Girîng e, ku em navên şehîdên Kurdistanê ji bir nekin. Weha ji girîngtir e, ku em şop û rêça wan hîn bikin, biparêzin û bişopînin.

□

Mîr Celadet Bedirxan û hînbûn

Konê Reş

Mîr Celadet Emîn Alî Bedirxan têkoşerekî bê westan bû, hem ji rewşenbîrêkî Kurdê, yê jêhatî bû. Vî rewşenbîrê hêja piştî tevgera rizgarîxwaz û rewşenbîriya Kurdî di 15'ê Gulana sala 1932'an de bingêhê Elfabêya bi Kurdî latîni berhevkir û di nav rûpelên kovara xwe "HAWAR" de belavkir, pêre jî xwest ku kal û pîr, keç û xort hîni xwendin û nivîsandina zimanê Kurdî bibin.

Zimanzanê bilind di omîd û ramanên xwe de, pîr dûrditî bû, ew yê pêşin bû di nav Kurdan de ku li ser warê hînbûna gelê Kurd rawestîya bû û mijûl bibû. Piştî nemirê çak Ehmedê Xanî, Çiko wî ramanên xwe tevde dixebitandin û digivaştin di wê dema tarî û reş de ku Kurdistan têre dibuhirî, di sala 1932'an de.

Ta roja îro em kesekî berbiçav nabînin ku daye ser şopa wî, pêde dimeşe û rahiştiye wî barê giran ku wî bi tena xwe rahiştibûyê. Zendî jiyana xwe bi tîrş û talî diyarî gelê xwe kir, jêre kir pirek da ku di ser de bibûre, bighê peravê avê û li ser raweste, ji bona karibe di pêşerojê de jiyana xwe bi serbilindî û serfirazî berdewam bike, di nav xelkên cihanê de.

Wusa her dem û gav di jîn û rewşa gelê xwe da, bi pojîn û raman bû Xwe didît berpirsyarê milletê Kurd û zimanê Kurdî. Hînbûna zanîna wî, ji xwe di xwest. Ji ber wî, jî hemû kesan bêtir bir dibir. Vêca dikir hawar di "HAWAR" a xwe de û digot: "HAWAR dengê zanîne ye, zanîn xwe nasîne, xwenasîn ji me re rîya felat û xweşiyê vedike, herkesê xwe nasdike, dikare xwe bide nasîn..." (1)

Zendî di xwest ku gelê Kurd

xwe bi xwe hev nasbike, da ku karibe xwe ji biyanîyan re bide naskirin û bi serbilindî xwe şani gelên cihanê bide. Nemir, heyîn û naskirina gelê Kurd bi gelên cihanê re didît ku naçe serî eger ne di rîya xwendina zimanê Kurdî de be. Ji ber ew serwest bû, bi jiyana gelê xwe, dizani ku pîraniya wî nexwende û nezan e... û tu tiştî li ser xwe nasnake...!? Berê çawan bû, îro di çi halî de maye...!? Çawan wê Kurd karibin xwe bidin naskirin ji gelên cihanê re...??

Ji ber van bîrweran zendî hînbûna gel weke nîrekî giran li

ser milên xwe didît, û tu rêber û serwer jê re nedidîtîn ji xwe pê ve, ji ber pispor û zimanzanê bilind, xweşik xweserîya zimanê Kurdî naskiribû, û bi çend zimanê di re berhev kiribû, vêca bi dilşewat bang li Kurdan dikir û digot:

"Her çi em Kurd, me zimanekî delal heyê û em pê diaxivîn û pîraniya me ji vî zimanî pêve bi tu zimanî nizanîn, bi tenê divê em hîni xwendin û nivîsandina zimanê xwe bibin..." (2)

Û xweşik li ser hînbûna gelê xwe disekinî, nemaze piştî ku elfabêya xwe berhev kir û gelê wî

bû xwedî elfabêyeke xweser, we-ke gelên cihanê. Vêca wî xwendin û nivîsandin jêre gelekî hêsan dît, ji ber dizanî ku pîraniya Kurdan, bi zîmanê xwe dizanin û pê diaxivin di malên xwe de. Wiha bi destpêkirnê re wî nav di Kurdan de dida, ew sor dikirin, ew gurr dikirin, da ku xwe bi xwe hev hî-nî xwendina zîmanê bav û kalên xwe bikin.

Ji van çend rêzên jêrî xuyaye ku zendî bê hedan, bi hawar û gazî bû ji bo vê yekê:

"Qenc bixwîne, rind bala xwe bide birên wî, bîrbike, Paş ku te ev xwend û sehkir, nas û hevalên xwe re bide xwendin û ji nexwendan re bi xwe bixwîne û bide zanîn..."

Heke te holê kir, bi gotin û pendên min ve çûyî, tu xortê min î, xortê gelê xweyî, hêjayî şabaş û pesnî, an na,... ji xwe destên min ji te dibin..." (3)

Belê herî daxwaz û armancên wî hînbûn bû, hînbûna gelê Kurd bû, ew dijawariyên ku diditin, ta ku kovara xwe "HAWAR" derdixist, ne ji bo nav û dengê wî bû, an nav û dengê Botan bû. Belê ji bo xatirê deng û gaziya Kurdan bû ku, navê wan jî di nav navê gelan de belav bibe, ji bo ku zanibin gel-ek heye navê wî Kurd e, welatê wî Kurdistan e, zîmanê wî Kurdî ye... Bi dîrok e û zîmanekî wî yê xweser heye, ji heyaman de.

Gava kovara HAWARê hate belavkirin di nav Kurd û biyaniyan de, hingê deng û gaziya Kurdan bû. HAWAR di hawara Kurdan de hatibû...

Lê tiştêkî giring ji wê hawarê kêmbû...!? Gerek Kurd bihatîna hawara "HAWAR"ê, lê sed mixabin, Kurd di wê hawarê de nehatin û ne li gor dilê xwediyê "HAWAR"ê derketin. Xwediyê "HAWAR"ê bi tena xwe, ma li rastê, tiştê jê di hat dikir û zêde, ji lew ra gazî û hawar dikir û digot:

"Malxerabno...! ma we ew çend wext nîne, hûn ji bo hînbûna zîmanê biyaniyan bi salan ve xebitîne û iro ji di xebitin... Koro...! Eybe, şerme, fehîte, an hîni zîmanê xwe bibin an mebejin em Kurdin, bê zîman Kurdî ji we re ne ti rûmete, ji mere rûreşîke gi-

SAL 1

YEQSEM II

HAWAR

HEJMAR 1

15 GULAN 1932

Qomela Qurdî * Revue Kurde

Armanç, Arawê Xebat û Nivîsandina Hawarê

rîng e... Heyf û xebînet û hezar mixabin, nemaze ji wan re ku bi zîmanên din dizanin bixwînin û binivîsînin û elfabêya zîmanê xwe hej nasnakin." (4)

Xem-xwarê gelê Kurd didit ku xwendevanên Kovarê kêmin û yên ku hene jî naxebitin, heval û nasên li dor xwe hîni xwendin û zanîne nakin. Li gor dilê wî, tevî bêtirî carekê ji wan re digot û di biland, û her û her şanî wan dida, ku heyîna mîletê Kurd di zîmanê wî de ye û serxwebûn bi hînbûn û zanê tê amadekirin û tu kesî mafê xwe nestandîye bê zanîn. Sehkin bê Mirê Zirav çî dibêje:

"Bavo! Li cihanê ji me kêmtir kes nemaye, heçî gel tevde bûne dewlet û hikûmet, xwedan kitêb

û dibistan, bi tenê gelê Kurd bi şûnde mane, reben, feqîr, nezan, belengaz, di destê xelkê de lihistok... Ji lewre divêt em jî bixebitin. Gelê xwe hîni xwendin û nivîsandinê bikin, wî mîletê belengaz ji tariyê xelas bikin. Berê wî bidin tav û ronahiyê" (5)

Nemir, tekûzkirina zîmanê Kurdî, ne tenê bi rîya kovarên xwe didit dirist, belê wî çend riyên xebatê yên di ji şanî gelê xwe dida, hem ji bo hînbûna zîmanê Kurdî, hemji ji bo zargotina bav û kalan bidin hev, û bê dijarî bi ser hînbûna zîmanê xwe ve vebin, ew zargotina weke: Stran, çîrok, serpehatî, hwd. Bê ku bèn guhertin di guhestina rûpelan de...

Emîre Rewşen Bedirxan kiye?

Emîre Rewşen Bedirxan jina "Kebaniya" Mir Celadet Bedirxan e. Ji rexê bav ve ew: Rewşen a Salhê Mehmûdê Salihê (birayê Bedirxan Paşa) yê, bi nav û deng. Ji rexê dê ve ew dibe: Rewşena Samya Bediriyê Mir Bedirxan Paşa.

Di roja yazdehê Tirmehê de, sala 1909'an de li bajarê Qeyserê hatiye ser riwê jînê. Tenê çar sal ji biçûkaniya xwe li Stanbolê bûrandine. Peyre malbata Bedirxaniyan bi tevayî ji Tirkîyê hatine sûrgûnkirin (Mişxetkirin) di sala 1913'an de.

Hingê gelek ji Bedirxaniyan daketin Sûrî-Mîsr û Libnanê. Bavê Rewşen li Şamê bi cî û mal bû, di taxa Salihiyê de. Hingê

Emîre Rewşen dest bi xwendinê kir, di dibistana Elteraqî de. Peyre sê salan li mamostexanê xwend. Di sala 1925'an de bû mamoste di qûnaxa seretayê de, ya erebî û pêre du salan tirkî xwend û hînbû, sala sisîyan îngilîzî xwend, sala çaran û pîncan firansî ta ku xwendina zîmanan kutakir û bû mamostayê zîman li Jordon. Sê sal li Jordon qedandin. Piştî vegeriya Sûrî bajarê Şamê, di sala 1928'ê de û karê xwe yê mamosteyê berdewamkir ta sala 1935'ê û pêve ta sala 1964'an bû berpirsyara (Mûdire) dibistanê. Lê sala 1964'ê ew vegerrandin mamosteyê, hingê ew ji bi temenê xwe mezin bibû rabû (teqahîd) stand û li mala xwe

rûnişt.

Di vê navberê de du caran di-zewice, cara pêşîn sala 1929'ê ta 1931'ê, lê vê zewacê berdawam nekir, tenê keçek jê ma navê wê Useymaye, niha jina Zihêrê Eli-axa Zilfo ye li Qehîre rûdinê.

Cara didiwan di sala 1935'ê de zewcî û bi kefxweş û serfiraz pê, çiko rastî kurapê diya xwe bibû. Diyar e ku ew Mîr Celadet Bedir-xan bû, hingê nû Mîr Celadet ji Elmanya û şoreşa Agirî hatibû Şamê, lê bi cî û mal bibû. Dû za-rok ji wan re çêbûne, ya pêşîn keç e, navê wê Sinem Xan e, ji endezyarekî xelkê Zaxo zewiciye (niha li Baxdadê dimîne). Yê di diwan kur e, navê wî Cemşid e, didawiya sala 1969'an de çêbû. Niha li Elmanya, doktore, yeke elmanî ji xwe re aniye, kur û keçek wî hene, navê kurê wî Kurdo ye, navê keça wî Evin e.

Berdewama jiyana Emîre Rewş-en û Mîr Celadet di gelek çetini û dijwariyan re hatiye buhirtin. Xa-niyê wan bi kirê bû ta roja îro. Tiştê ku ji kovara HAWAR û Ro-nahî dihate destên wan, jiyana xwe ya abûrî pê diqedandin, tevî ku dewletên weke: Fransa, Îran, Jordon û Tirkên dixwestin alî-kariyê bi wan bikin, lê wan alî-kariya wan qebûl nekir...

Bi bûyera ku Mîrê Mîran, Re-wşenbîr û rojnamevanê hêja pê çû ber dilovanya xwedê di roja 15'ê Tirmehê de sala 1951'an, Emîre Rewşen ma dil bi êş û xemgîn, vêca di sala 1972'ê de mala xwe barkir bajarê Banyas, li ser derya sipî... Piştî ku Sinem-xan zewicand û Cemşid şand Elemanya xwendinê li ser hesabê xwe, û ta roja îro li Banyas dimî-ne bi tena xwe tenê. Pîre-jinek pê-re ye alikariya wê dike di mal de.

Ji karê ku emîre rewşen pêk anîne, û pê mijûl bûne:

1- Ji sala 1925-1926'an dij Fi-ransa sekiniye û ji bo doza Erebi xebitiye. bi taybetî ji bo Sûrî.

2- Di kovara Minêrva ya Li binanî dê gotar dinivisandin bi berdewamî.

3- Ji sala 1927-1973'an gotar dinivisandin ji kovara Elhûriye re ya Yûsîf Melek.

4- Di navbera salên 1958-1959'an de çirokên zarokan di radyoya Sûrî de di gotin.

5- Çar pirtûk wergerandine ji tirkî bo erebî, sisê ji wan çapbû-ne û yek destnivîs e.

6- Ji Nivîsarên wê sala 1954'ê pirtûkek çapkir bi navê "Çend rû-pel ji wêjeya Kurdî" bi taybetî ji bo bîranîna Mîr Celadet Bedirxan bû.

7- Sala 1990'î pirtûkek Mîr Ce-ladet wergerand zimanê erebî bi navê "Namek ji Mostefa Kemal Paşa re" Li Beyrûtê çap kir.

8- Sala 1990'î careke di pirtû-kek Mîr Celadet Bedirxan çapkir bi Alikariya Dilawer Zengî.

9- Sala 1990'î pirtûkek giran-biha ya Mîr Celadet çapkir ew ji bi Alikariya Dilawer Zengî di bin navê "Gîrametika Zimanê Kurdî".

10- Sala 1957'an niwênera ge-lê Kurd bû di kongreya Anti-kolonyalizim de. Jê pêve tu kesê Kurd tinebûn li Yûnan ê. Wê bi tena xwe her şeş kursiyên ku navê Kurdistanê li ser danîbûn bi saw û heybeta xwe dagirtin û doza gelê Kurd di wê kongera ku li Yûnanê hatibû damezirandin kir tevî ku gelek çav reşî avêti-nê û henekê xwe pêkirin ji dijmi-nên gelê Kurd lê wê li berxweda û doza gelê xwe eşkere kir bê ku guh li wan kesan bike...

Her wekî hatiye zanîn ku Be-

dirxanî di dîroka tevgera Kurdî de cîhekî pir bilind û buha girît-ne. Çi di warê xebat û bizava netewî de be û çî di warê wêje û rewşenbîriya Kurdî de be.

Rewşen Bedirxan tê naskirin bi navê Yadê, ji ber ku xwedan hesteke Kurdîtiyê û pir dilovan û dilsoz e. Di rengê xwe de weke di-rivên rengê jinên Ewrûpiye, nê-rîna çavên wê weke nêrîna Piling tûj û dijwarin. Dema ku mirov cara yekemîn pîre rûdine hestek e bi tirs dikeve nava çergê wî de. Mezinahî di riwê Yadê de gelekî diyar e, lê dema ku di peyive mi-rov dixwaze her dem û gav pîre rûne û guhdariya dîroka Bedirxa-niyan bibihîze, hem jî serpêhatiy-ên jiyana Kurdistanê û welatpa-rêzên Kurd bibihîze...

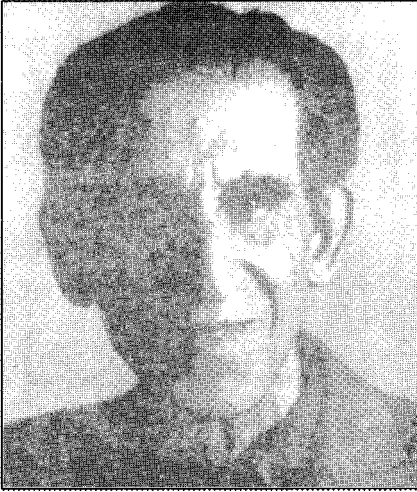
22. 08. 1991

Banyas

- 1- Celadet Bedirxan, HAWAR- jimar: 1, rûp:1, sal 1932 Şam.
2- Celadet Bedirxan, HAWAR- jimar:40, sal: 1942 Şam.
3- Celadet Bedirxan, HAWAR- jimar: 18, rûp: 1, sal: 1933 Şam.
4- Celadet Bedirxan, HAWAR- jimar: 27, sal: 1941 Şam.
5- Celadet Bedirxan, Roja Nû- jimar: 1, sal: 1943 Beyrût-Libnan.

Xebatî PeKeKe

Ehmed Dilzar

Dujmin eger faşîst bû
Xwênrej û terorîst bû

Çet be nerm û niyanî
Be kirdewey insanî

Hezar car killî bada
Mafî reway gel nada

Çakey lê helnawerê
Peyman nabate serê

Debê be zebri xebat
Be xwênî xortên welat

Derî bikey le xakit
Le kuştin nebê bakit

Inca niha PeKeKe
Çek be dest e û xoy çek e!

Boye karî dirust e
Dij teror-terorîst e

Ger wa neka bê guman
Dujminî tuxmî insan

Çon der deçê le meydan?
Be cê delê Kurdistan?

Ca debêjim: PeKeKe
Toley sedan sal veke

Ser kewê xebatî to
Her payedar bê APO!

01.08.1991
Stockholm

Simfoniyeke ji awazê floklorî

Mohemed Çelkî

1
Lolo..lolo
Lo, lawiko
Çi payîz e
Li xopana deşta Dibanê
baran e û
Li serkên jorî befrê girtin
Çiya û kîze.
Teyr û tilûr çûne lîse
ma nizanî?
Der û cîran dilxirab in
Dê tu were
Hêj bi devê wan
Ne bûm pîse.
Sing û berê min kiçkokê...
Baxekê nûgehiştî ye
Tu biramûse
Evê çendê
Li benda te me
Bes hinda be
Li min bêkes e

2
Kiçkê dînê
Bejina te ji takê Rîhan û
Nêrgîzê
Cwan û rind û dilmezê
Ser xatira te
Ez ê bûme "Emê Gozê"
Bisteh binve
Hindî bimînim li serê çîya
kes ne şêtin
Destî bînit gerdana te û
li hinarokên rûyê te
Bigrit gazê.

3
Lolo..lolo
Lo lawiko
Şev dirêj in
Min xew nayê
Hindî xuhdan
Postal û şefqa bibînim
Sergiran dibim
Dikevime
herama vê germetayê
ma nizanî?
Çend xilîzin
Her bîstanê sera biçin
Jin kerba da
Li biharê gîya nayê.

4
Kiçkê dînê
Tu çend bêjî wevetir e
Lê her gelîyê vêhelbiçin
"Bazyar" (1) û "Hirora" (2) a
kûr e

Yan ji wan ve
ber girekirina "Bêxêre" (3)
Sîtavka Rûvîya dibînîn
Ji ber dihelên
Ya ji wan ve...
Ka çi şêr e.

5
Lolo.. Lolo
Lo..Lawiko
hindî dibînim
Li ser çeqen
her darekê
bi dengê melûl
yê di xwînit teyrê konde.
Kolkê me kengê lawiko...
dê bit xanî?
li me ava bit kavlegund e.
Tu bî zava û
li bîstanê jêriya gundî
Zerî û esmer
bikin govend e
zêmar û behîyên warî
bine şahî û zemawend e.

6
Kiçkê dînê ..
destê min dê
li ser gefta "Birrno" wê bit
şikefto rizde
mala min bit
ta kolkê me
dibite xanî!
bêne govenda min û te
tev xwîyanî
tu baş bizane
Zêmar û behîyên warî
Li şûne bi girîn
Sahî û kenî
Tu baş bizane
Rûbar hemî
berf lêjin
hemî jêhelî binişîvin
çîroka vîna min û te
nûdastana vê çerxê ye û
hogirên me dê pê bêjin.
dê pê bêjin.

Tebînî:

1. Bazyan: Ew derbend e ya "Şex Mahmodê Berzencî" şer li hemberî dagirkerên Ingilîz kirîye.

2. Hiror: Nave gundekî ye dikevîte herema Berwarî Bala pêşmergeyên Kurdistanê li sala 1976'ê şerekê giran lê kiribû, ziyaneke mezin gihandê dagirkeran.

3. Bêxêr: Çiyayê bexêrê ye. Kurdistan şerê mîran e li dijî hêzên "Gez-nefon" kirib û ber ji serê çiyayî bi ser leşkerî da, gér dikir.

Hevpeyvînek bi Serokê ERNK Abdullah ÖCALAN re

"Ger em bixwazin zimanê Kurdî pêşve bibin, pêwîst e em azadiya siyasî ya Kurdan pêşve bibin."

Xwendevanên hêja

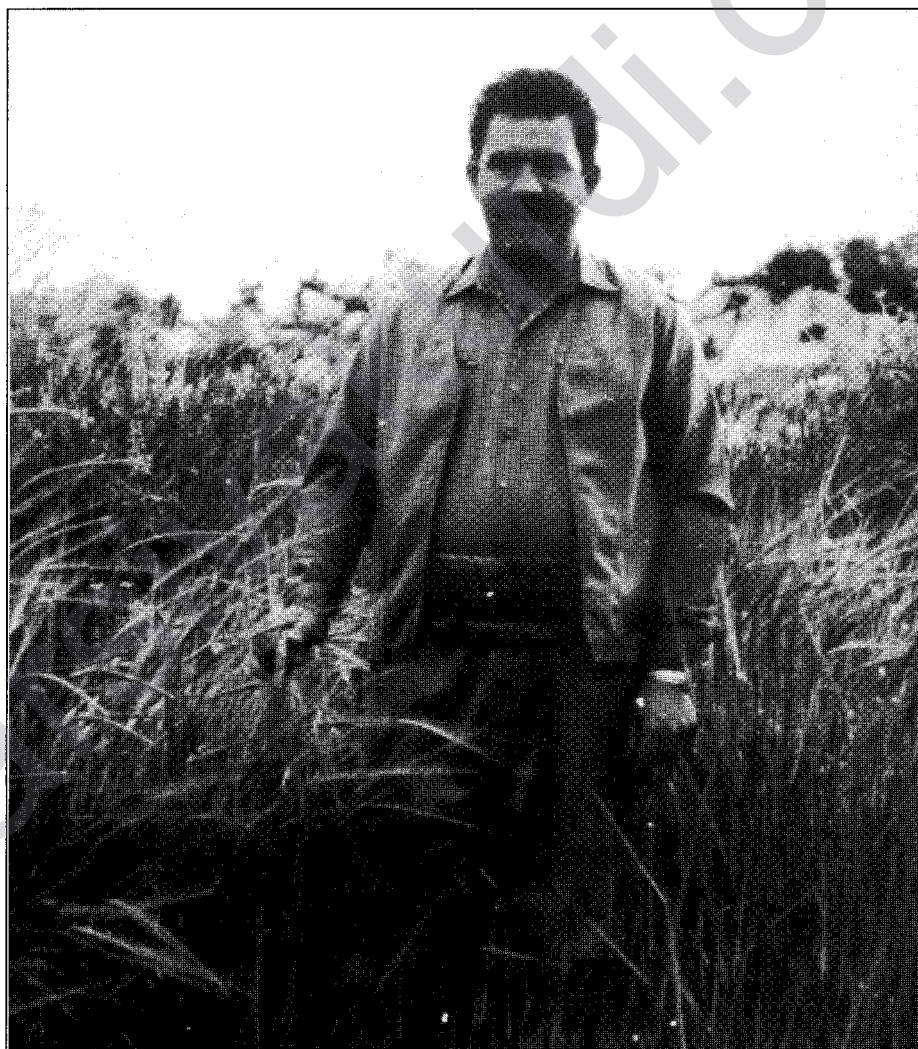
Ev hevpeyvîn di rojnameya "Serxwebûn"ê hejmara 115'an, Tîrmeh 1991'ê de bi zimanê Tirkî hatiye weşandin.

Ev hevpeyvîn, gelek aliyên çand û hunerê zelal dike. Rola ziman û çandê di Tevgera Rizgariya Netewa Kurdistanê de, dide nîşandan. Lewma jî me pêwîst dît ku, vê hevpeyvînê bi zimanê Kurdî bighînin hemû xwendevanên xwe yên dilsoz.

Rewşen

Pirs: *Bi pîrsa ziman dixwazim dest pê bikim. Kurdî, nêzî 70'ê sal e, ku li Tirkîyê qedexe ye. Tesîrên vê qedexekirinê li ser gelê Kurd heye. Ji bilf vê jî, ev tesîr li ser zimanê Kurdî bi xwe heye. Yanî mîna dewlemendbûna, geşbûna, şûnmayîna, ger mumkun nebe paşketina zimanekî... Mîna hundabûna ûşeyan, bi dijwarî rewş, hêdî hêdî derxistina rêzikên gelemperî yên ziman... Vêga ji wan her du aliyan; yekemîn tesîrên li ser gelê Kurd, duwemîn tesîrên li ser ziman bi xwe, hûn çi difikirin?*

A. ÖCALAN: Gotina, serbestî yan jî azadî ji bo ziman di nav xwe de hinek bêmaneyî û sefseteyî jî dihewîne. Dêvla azadî bo ziman, rastiya azadî ji bo gel-ekî vê pîrsê hê bêtir zelal dike. Azadiya ziman, ji gel cuda! Gel bindest, zimanê wî azad! Ev paradoksek e. Li ser gel her zordestiyên kolekirî bimeşîne, lê bêje zimanê te azad e. Hê di ser vê de jî pergalbûna ziman ji bo xwandin û nivîsandin, perwerdegiyê qedexe, lê axaftin serbest be. Ev sefseteyê hê

mezintir e. Çawa zarok bi diya xwe re, şivanê serê çiyar bi pezên xwe re, li ser bingeha derxistina hin dengên hevdu fam dikin, Kurdî jî wisa dikare bê axiftin, lê di pêşaniyan de nikare bê axiftin. Ev sefseteyek hê jî mezintir e. Tirkîyê, bi van dubesîyan, çawa pîrsa azadî li dev û rûyê xwe diherimîne û bi gotina azadî ya bilind çawa dilîze, datîne holê. Ji vê

yekê jî em wê "serbestî" yê cidî nagirin. Berf her tiştî, eger zimanê gel-ekî hebe, bi wî re jî çand û dîrokeke, ku tê lêvkerin, heye. Ziman bi ekonomî û jiyana civakî ve girêdayî ye. Ekonomî û jiyana civakî hebe, jiyana rêzanî jî dikeve bernameyê. Ev hemû dikevin nav averûya azadî ji bo gel. Ji ber vê yekê jî divê mirov xwe rast nêzîkî averûyan bike û bûyerên mîna

hestî û goşt bi hev girêdayî wisa bin-kêr neke û navêje. Ev weke vê ye: Milekî xwe jêke, bavêje vê pêşiyê û bêje, ev mil gihîştîye azadiya xwe. Lê ger mil li ser endam be, mana wî heye; wî ji endam jêkirin û azad hîştin, qetilkirin e. Qetandina zimanê Kurdî ji gelê Kurd û serbest hîştina wî jî, qetilkirina gelê Kurd e. Ji ber vê jî, divê pirs bi şiklê azadî ji bo zimanê Kurdî neyê demogojîkirinê; bi şiklê pirsê azadiya eslî ya gelê Kurd bê girtin û azadiya wî bi her awayî bê perezîşkirin. Ziman pergalekî basî ye bihevaniya wî ye, lê ekonomiya wî, çanda wî, sazandeyên pêşketina civakiyên wî hene. Bê siyaseta mana tu azadî nîne. Gotina azadî bi temamî meydana siyasî dihewîne. Berî her tiştî azadiya siyasî; mana vê jî, serbestiya bîr û raya siyasî, damezrandin û xebata sazandeyên siyasî bi serbestî di jiyandê de û azadiya têkoşîna siyasî ye. Eger ji gel-ekî ra azadî hebe, bi taybetî wê zimanê wî jî serbest bê hîştin. Bi vî awayî wê çand û zimanê wî bikaribe pêşve biçê. Gotin wilo hêsan bêne danîn, têgihîştin zor nîne. Divê serê me ji qedexeyên zehar tewrî yê ku Tirkiye bi gelemperî datîne, tevlihev nebe. Min ziman serbest hîşt, lê ne ji bo xwendin û nivîsandinê, ne di civînan de, ne ji bo dayreyên dewletê... lê li kûderê? Ev mîna bi peritandina per û bask, korçikî hîştina laş û binêre tu çawa bûyî mirov gotinê... Ez ber li tiştên tîn gotin, vedikim.

Pirs: *Hûn duwemîn aliyê pirsê çawa zelal dikin?*

A. ÖCALAN: Em bixwazin çand û dîroka gel-ekî bi tevayî bidin ber çavan, berî her tiştî divê mirov binêre ew gel bi xwe çiqas nêzîkî azadiya siyasî ye, rola wî ya siyasî çî ye. Li ser vê bingehe, jîndarî û karînenê Kurdî bi jîndarî û karînenê gelê Kurd ve girêdayî ye. Negeşbûna zimanê Kurdî, bi negeşbûna civakî û siyasî ya gelê Kurd ve pir nêz girêdayî ye. Ji ber vê yekê em nikarin tenê bi ziman derkevin rê û tesîreke mezin li jiyana civakî, siyasî û netewî li gelê Kurd bikin. Rastî ev tê mana awejûgirtina pirsê. Ji bo ku em azadiya siyasî pêkbinin hemû orga-

nên civakî ziman jî tede, wê wezîfên xwe bibînin. Lêkolînen rastî yê dîrok, yê bêje, yê ziman wê mane bipêrînin. Lê em pirsê awejû (bervajî) bigrin, erebê li pêş hespê girêdin, nikarin xwe ji bin pirsan berjor rakin. Di raberdû (dema derbasbûyî) de, tiştên wilo di tevgerên Kurdî de peyda bûn. Bi şiklê em ziman pêşve dibin, bêjeya Kurdî pêşve dibin, mijûliya erebe pêş hespê girêdan pir daran hate dîtin. Em ji pêşveçûnên îroj têdighêjin ku mirov bi vî awayî nikare bigihêje tu armancekê.

Em bi pêwîstiya pêşvebirina ziman û bêje gelekî bawer in. Divê li gor hewcedarî li ser were sekinandin. Lê ev ne herî tiştê pêşîn e. Mirov dora pêşemîn nade vî; azadiya girîngtirîn kar e. Li ser vê bingehe PKK azadiya siyasî esas girtiye û azadiya siyasî bi metodên herî balkêşî di jiyandê de bi serketinî pêkaniye. Riya pêşveçûna bêjeya Kurdî firehtir bûye, rîya lêkolîn û pêkhatina zimanê Kurdî heta dawiyê vebûye. Wekî din "serbestiya ziman" jî, ji vê xebatê ye. Hê ji vêga ve gelek berhemên bêjeyî derdikevin, ku ev, berhemên vê xebatê ne. Ev hemû jî didin ber çav ku metodê xwe nêzî pirsan kirin ê PKK metodê herî rast dîtinî ye. Heta dema dawî em dibînsin ku li ser zimanê Kurdî, dîroka Kurdî lêkolîn tîn kirin. Hemû ev jî teniştberhemên têkoşînen me yê siyasî ne. Mirov rabe û van teniştberhemên deynê şûna hedefên siyasî, ev şaşerêkirin e. Ez pêwîst dibînim van tiştan vekim, ku mirov xwe di rewşa pêş çav de, rast nêzî pirsan bike.

Ez dibêjim, di nav xwe de paşve-mayîn û iflahnebûna gelê Kurd ve girêdayî ye. Gelê Kurd, çiqas paş ketiye û iflah nebûye û paşve hatiye hîştin, rewşa Kurdî jî wisa ye. Divê pirs wilo were danîn û ger em bi rastî bixwazin Kurdî pêşve bibin divê em azadiya siyasî ya Kurdan pêş ve bibin. Em ê vî bidin pêş, zimanê Kurdî bi vê bingehe dikare xwe iflah bike, hemû paşketinîyê li paş bihêle, xwe nûn bike, hilberîne, pêşve bikeve. Ez bi vê zor bawer im û yêmin im, ku rîya vî ev e.

Pirs: *Serok, vêga, di vê rewşê*

de, li Amedê ya jî Hekarî enstîtuyeye Kurdî yan jî Sazûmanê Zimanê Kurdî bê sazîkirin ku rast têdighêjim li gor dîtina we Kurdî yan jî çanda Kurdî ne pêş lê paş dixîne, heta...

A. ÖCALAN: Naxêr! Ez pirsê wisa dananim. Em lê neheyirin, ger ev weke teniştberhem peyda bibin. Evna teniştberhemên pêşveketina şoreşgerî ne. Divê mirov berjewendiyên jê bigre.

Pirs: *Ango mîna çandî...*

A. ÖCALAN: Ne tenê li Hekarî û li Amedê. Divê li Stembol û Enqerê jî çêbin. Gelek normal e, şirîştî ye. Mîna dibêjim, ev encamên têkoşîna me ya şoreşgerî, siyasî ne, teniştberhemên wê ne, divê ta ji me bê em berjewendiyê jê bigrin.

Pirs: *Di rûniştina serê sibê de, we gotibû, ev pêşveçûnan, bi taybetî ji aliyê oportunistan -ez gotina we bi kar tînim- tîn piştgirîkirin, yan jî, ji aliyê Serok komarê Özal hatiye pêşberîkirin, ku rê li tevgera we ya şoreşgerî bigre yan jî bitixûbîne.*

A. ÖCALAN: Bê şik.

Pirs: *Vêga gotina otonomiya çandî li holê dizivîre diçe. Gotina otonomiya çandî we heldiciniqîne, gelo...*

A. ÖCALAN: Naxêr, na! Hûn ji me şaş têgihîştine. Em xwe bi vî şiklî nêzî van gotinan dikin; eger ev weke reformekê jî bê ramandin, divê mirov nexê ciyê karê bingehe. Pêşveçûna çand û ziman berhemeke têkoşîna me ye. Îroj mûzîka Kurd, folklorê Kurd pêşve diçe û ev bi temamî bi destê têkoşîna me ye. Oportunistî û rêşaşî li vê derê ye: Ger tu têkoşîne bi "min serbestiya ziman da", "otonomiya çandî didim" xwe rawestî, ev rêşaşî e, û ji xwe ev rêşaşî e, ku em li dij in. Ev e, ku jêre oportunistî tîn gotin, şewşandin tîn gotin, wekî din PKK ne li dijî pêşveçûna çanda azad e. Ev ne xetere jî. Me tu gavî pirs wilo dananiye. PKK ne li dij e, ku Kurdî serbest bê hîştin, em ne li dijî vî ne jî. Ewê em li dij in, ev e: Pirsê Kurdan a bingehe pirsê azadiya siyasî ye. Ev çiqas pêş bikeve, wê Kurdî jî serbest be, çanda wî jî

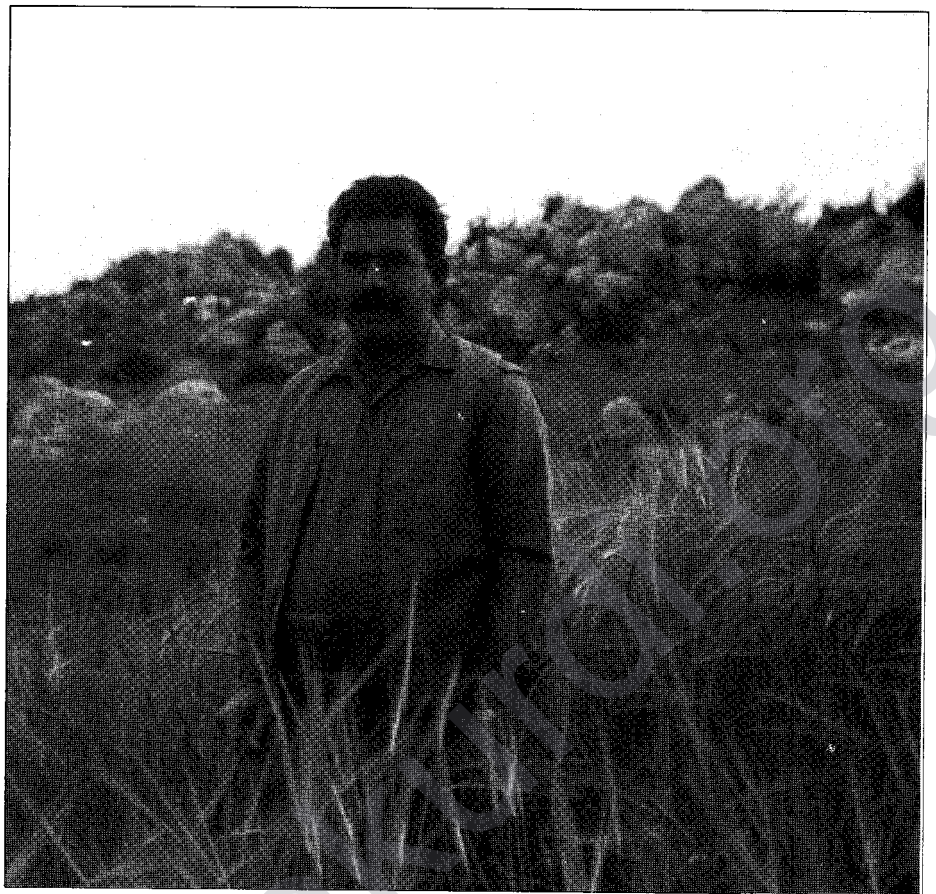
serbest be. Tevî vî jî "min serbestî da Kurdî, ciyê PKK teng dikim", "min serbestî da çand, divê PKK jî dev ji pirsên azadiya siyasî berde" bê gotin, em jî qiyametê radikin. Pirs gelek zelal e.

Pirs: *Tiştê min dixwast fam bikim ev bû.*

A. ÖCALAN: Baş li ser were rewestin, tê dîtin, di vê demê de me tişteki cuda negotiye. Bawer im, tê şewşandin. Bûyerê, ku em dibêjin şewşandî ev e. Bi heter û girîngî tînim ziman, ku ev rast were têgihîştin.

Pirs: *Serok, gelê Kurd li nav sînorên çar heta pênc dewletan de dijî, yanî Suriye, Îran, Iraq, Tirkiye û Yekîtiya Sovyet, heta hin welatên din jî dikarin lê bêne zêdekirin. Vêga ya rastî, di nav erdê çar ewletan de yek gel dijî û ev her çar dewletan serdest bi rawêjên cuda li hember vî gelî ne. Gelo ev şertên cuda di çanda Kurdî de newekheviyên girîng derxistiye? Weke Kurdên li Suriyê ya li Tirkiyê dijîn?*

A. ÖCALAN: Bê sik; avahiya dewletan, resmîya bingehîn; civakî, siyasî heta çandî tesîr li cuda şekilgirtina Kurdan kiriye. Mesala rewşa vê gavê, ku Îran tê de ye, ifada vê ya ideolojî-siyasî, tesîreke rêkûpêkî li ser Kurdan dike. Lê dîrok û rewşa berçav a Kurdên wê derê, têkoşîna wan li ser rewşa wan tesîra rêkûpêk dike. Ev na hemberamberî ne. Çi dewleta, ku girêdayîne û dîrok û çî jî rewşa dîrok û têkoşîna wan bi xwe cuda tewrî rê didin vî tiştî. Ev ji bo her dewletî jî derbas dibe. Mirov dikare rewşa geşbûna her welatî ya girîng bîne berçav û rewşa Kurdan li her parçê analîz bike û bersiva pirsê çî ji bo Kurdan pêwîst e, heta programa polîtîk çawa dikare bê guherandin, bide. Em esasî li ser perçeyê Kurdistanê mezîna lêkolîn û lînên xwe û wekî din programa polîtîk û metodên xwe yê têkoşerî rêkûpêk dikin. Ev tesîra xwe bi tund ji kolonyalîzma Tirkiye girtiye. Me got, zîlm û zordariya Tirkiyê ya sedsalan û dîsa, çand, bêje jiyana Tirk ta demokrasîya wî, her tişt xwe li Kurdistan dibirgîne û heta maketê xwe diafirî-

ne. Ev jî kûr û dûr lê hatiye kolîn. Ji ber vê yekê li Kurdistanê, ku, di bin destê Tirkiyê de ye, wê şekilgirtina gelê Kurd bi şekilgirtina Tirk teng girêdayî û di nav hev de be; têkoşîna wî jî, wê ji vê yekê tesîrê bigire. Wê karakterê artêşa Tirkê sêr tesîrê li gerilla bike. Cenga taybetî, ku tê ajotin wê tesîra xwe li ser pêşveçûna cenga şoreşgerî şanî bide û ev hemû wê me bidin ser çareserkirina taybetî ji bo Tirkiyê. Pirsên perçeyên din jî divê bi awayekî wisa bêne pêşveçûn.

Kurdên li wê derê bê guman piçek cihê bûne. Ji bilî ferqên nav xwe, bi ser de jî ferqên dewletên kolonyalîst xistine nav, hene. Ferqên ziman, devok û heta li hin ciyan ferqên çandî xwe pêş kirine. Rastiya, ku Kurdistan li ser keleporeke dewlemend bilind bûye, hêjî van ferqan zêde dike. Lê em van hemû, ji bo mafê siyasî yê gel, li ser bingeha yekîtiya siyasî pêş ve bibin; ev ferqiyên devok, çand û ziman, ferqiyên cidarengî ji bo netewa Kurd, ji xeterê derbas, wê rola xurtbûnê bilîzin. Ji ber vê yekê jî ne tirs, mirov ji bo xurtbûnê bal-

kêşî şanî bide; di vî warî de îmkana demokratîk ji bo xwe îfadekirinê pêk bîne; geşbûna netewbûneke dewlemend, nav tixûbên zîwa nexeniqîne; nebe rîya şaş ji bo sedemê zordarî li ser netewe, nekeve nav zordariya herêma û bi zorê nehelîne; bi taybetî jî mirov tecrubeyên welatên sosyalîst bi haydarî bigre ber çav û balkêşî bide ser, ku taybetiyên netewî pir vebin, ev ferqiyên çandî nabin xeterê, lê dikarin bibin kardestiya dewlemendî û rîya pêşveçûnê. Bi kurtebêjî, nêzîkbûna siyasî ya PKK li ser pirperçabûnî û pêşveçûna cudayî ya Kurdistan, li ser vê bingehê, çareserkirina wê jî ta îro aliyê jîr jiyane ve hatiye rast dîtin û em dikarin vê wisa îfade bikin.

Pirs: *Du xal (nuqte) hene, ku ez li ser disekinim. Ger mirov bi taybetî li çespendina dageriya Osmanî, pişt re jî dageriya Komarê (Tirkiye) binêre, du bareyên girîng tînin xuyakirin. Yek dibistana êşîrî ye. Ya din, ji aliyekî derwêşxane û qîraç tînin girtin, ji aliyekî jî dibistanên-razangêh ên herêma tînin vekirin. Bawer im, divê mi-*

rov li girtina qîraç û derwêşxane yan bi çavekî din mêzeke. Gelo em dikarin berê li ser dibistanên eşîrî û dibistanên razangeh ên herêma gotû-bêj bikin, çi tîna wan li ser Kurdên nav sînorên Komara Tirkîyê bûye?

A. ÖCALAN: Ji van dezgehan, a yekemîn di dawîdemên Împaratoriya Osmanî de bi taybetî ji bo ber li netewîzanistîya Kurdan bê girtin û girûpeke bijarte ya Kurd girêdayê Sulatanan were derxistin; ji aliyê Evdilhemîd bi kedrijî hatiye pêşberkirin. Dibistanên eşîrî yê mîna Hêzên Hemîdiye jî, ji bo zarokên serokên van eşîran bi Împaratorî ve girêde, hatiye pêkanîn. Wan, ji bo hemberî ihtimala pêşvehatina şiyarbûna netewî ya Kurd weke asteng pêkanîn; rewşenbîrekî daqurtandî bi her awayî girêdayê ideolojiya sultaniya Sultan û wisa jî, ji bo hin kesên, ku bikaribin li dijî Kurdîyatî bêne derxistin, hatiye fikirîn. Bi temamî li dijî netewîhîlbûna Kurdan asteng bûn û dîsa jî di wê demê de derxistina bijartegrûpek ji Kurd dijî Ermenîyan, armancên wan hebûn.

Hin cudabûn têde hebin jî, çawa di dibistanên kevin ên Yenîçerî, zarokên xiristîyanan di bin perwerdeya Tirk-misilman de dihatin gihîştandin, ji bo bi artêşa navendî dibin yek, ber çav e, wisa jî dixwastin zarokên Kurdan di van dibistanên-razangeh de bibin Tirk û malê netewa Tirk. Ev zarok, ji kaniyên xwe yê çandî, ji hawîrdora xwe, ji tifika dê û bavê xwe tene qut kirin; ji dîrok û civakê girêdana wan bi tevayî tê qetandin û ji heft salî pêve bin zalbûna şovenîst a Kemalîzmê tene girtin. Û ji wan mirovan, biyaniyên welatê xwe, dîroka xwe, gelê xwe, newşeke biyaniyên her tiştî derxistin holê û bêbextiya Kurdistan a mezin fîroş pêşpiyasekirina vê newşê bi navê rewşenbîrî ye. Ya rastî, zêdekirina asîmîlasyonê ji salên '50'ê vir ve, "terora sipî" yan jî ji "mirovkujiya sipî", ji texmînan pir zêde, heta ji mirovkujiyên serhildanan jî zêdetir rastiya Kurd qir kiriye. Evna gelek xeter in. Ya rastî kolonyalîzm piçek jî pal dide van û tê birêvebirin. Qetandina van ji dîrok, bihayên netewî, civak û malba-

tên wan jî, ji bo komara Tirkîyê (T.C) bûye pergalekî herî baş ê gedî kirin û ev tişt şansê xwebirêvebirinê daye wan. Bi mehmaniye girêdaye, bi jiyaneke sînî girtiye. Gelek hatine girêdan, li ser vê bingehê, goya weke rewşenbîrên gelê xwe jî bêne şanîdan, li gora min tam vajî, ew mîna terora "mirovkujiyên sipî" yê komara Tirkîyê derdikevin hemberî me û ew kesên herî xeter digrûbîn an jî wilo hatine pêkanîn. Em vê ne tenê ji bo dibistanên-razangeh, lê hê jî bi firehî bibin ser hemû sîstema dibistanî. Zarokên Kurd ên ku ji sîstema dibistanê derbas dibin, a rastî nîvenîv îxaneta wan bi xwe pê dane kirin, ji rastiya xwe paşpê hatiye xistin, ji gelê xwe, welatê xwe re biyanî û ev grûp dûrîrast di ajotina zordarî weke pergalekî pêk tê. Li her welatekî heye, lê ev grûp li Kurdistanê gelekî zêde hatiye turewandin. Rola vê grûpê, di pêşveçûna xaravajîbûna bihayên netewî û civakî ji texmînan hê zêdetir e. Bi wan re şerekkî me yê bi tundî bûye. PKK ji aliyekî berhemê têkoşîna van şexsiyeta ye. Em çiqas bikaribin, tehrîbatên li ser vê bingehê tîna afirandin, berkendal bikin, welatparêziyê jî ewqas pêş ve dibin, yekbûn bi gel re, girêdana ji dil bi rûmetên gel re pêktînin. Bi kurtî di derheqê bûyera asîmîlekirinê de jî dikarin vana diyar bikim.

Pirs: *Gava me cara dawiyê bi Yalçın Küçük re hevdu dît, têzeke wî hebû. Digot, Mustafa Kemal gotiye "qîraç û derwêşxanan bigirin" û ew sazandeyên hatine girtin parêzciyên netewîbûna Kurd bûne, dibêje. Ez dixwazim ev were diyar kirin.*

A. ÖCALAN: Ev dikare were gotin: Çawa di dîroka Ermenîyan de netewewazîya Ermenîyan pêş ve çûbe, wê mîna tifika roleke lîstibe, li hemû Balkanê netewewazî berê li dêrê bingeh girtibe, dibe ku, li Kurdistanê ne tenê di qîraç û derwêşxanan, di medresan de jî derketibe holê. Hin medresên klasîkî hene. Di wan medresan de bêjeya Kurd dihat xwandin, berî her tiştî klasîkên Kurd mîna Mem û Zîn dihat xwandin û Kurdî dihat xwandin û nivîsandin.

Ev jî çi ye? Weke ciyê ronîbûna Kurd e. Evna gelek zû wê bikaribûna netewîbûna Kurd û demçûyî pêşveçûna diltepîna netewî rê vekin. Çaka ku yekî mîna Seîdî Nûrsî jî dikaribû di van medresan de bigîje û ta despêka 1900'î netewewazîya Kurdî bike. Dîsa hemû ewên di sala 1925'ê de tîna bi darvekirin, dikarin di van dibistanan de bigîjin. Evna pratîkên netewewaziyên kevnare ne, yan jî pratîkên netewewazî ne, ev sazandeyan. Bê şik, dagîrkeriya Kemalîst rola van di pêşveçûna netewewazîya Kurd de ferq dike. Bi taybetî di wanên, ku sala 1925'ê de tîna darazdan, her hal vê rastiye doz dike. Wê gavê jî dûrîrast qedexa dike. Ne ji bo, ku ew sazandeyên dînî-paşverû ne, ji bo, ku para wan di pêşveçûna netewa Kurd de dibîne, wisa dike. Bê şik, li ser vê bingehê bihabîrîna rastir e. Ma, ku ji sêx Seîd re tîna gotin, bi navê dîn, bi navê pašverûtî derketiye holê, lê di bin daraza darvekirina wî de pir vekirî "we Kurdistanê dixwast" nebêjin jî bi biryareke wilo bi darve dikin. Bi fena van qedexan, ên xuya "evna sazandeyên dîn ên qimenavîna pašverû ne, em digrin" dibêjin, dixapînin, lê ya rastî ew zanin, ku ciyê wan di netewîhîlbûna Kurdan de çi ye, esas jî vê tîrsê jî digrin. Ev temayekî girîng e. Pêwîst e, bi balkêşî lê bê kolîn, ramaneke weha girîng, divê neyê deravêtin. Vêga jî gelek mele di van medresan de gihîştine û zanebûna welatparêziyeke zor jîndar girtine ser milên xwe. Girêdana xwe bi têkoşîna PKK, di berxwedana Cizîra Botan de gelek baş danîne holê. Meleyên ji wan medresan derdikevin di pêşveçûna serhildana Cizîra Botan de motorhêz in. Ger ev medresan ta vêga rola xwe geş lîstibana, wê li hemû bajarên Kurdistanê mîna Cizîra Botan modelê zor xurt pêş derketiba. Ceribandina Cizîra Botan jî dikare vê tîzê bi hêz bike.

Pirs: *Di dîroka bêjeyî de romanên herî xurt, di nav cengê de yan jî hema piştî wê derdikevin; di demên berxwedanê de, hê ku girêdanên mirov bi hev re germ e û difit tene jiyar kirin... Ji bo huner, bi raveyekî gelek hêsan, ji nûn ve hilberandina*

jiyana mirov ser warê estetîk e, tê gotin. Hûn wek partî demeke dûr û dirêj e, têkoşînekê didin; têkoşîna gerîlla, li ser çiya. Ev formeke jiyane ye. Gelo wê Kurd bikaribin hilberandina vê di warê estetîk de, ji nûh ve bi cî bînin? Hûn di vî karî de li kudê ne?

A. ÖCALAN: Na. Hunerê şoreşgerî li ba me hê dûr e, lê belê di vê bareyê de ev averû dikarin bêne pêş ve birin. Di bingeha hunerê şore-

futûhatên îslamê ve girêdayî ye. Li ser van danûstandin pêwîst nake. Rast e, ku ceng, ji bo derketina berhemên mezin erkeke şitilok dilîze. Ev nayê wê manê, ku hemû berhemên çandî û bêjeyî kedên cengê ne, lê tesîrên wê yên girîg hene. Eger şer di pêşveçûna gel-ekî de roleke dîrokî, rêkûpêk bilîze, bê guman wê bêjeya wî jî, ne tenê bêjeya şoreşgerî, bi gelemperî bêjeya wî jî wê bi tesîra vê pişkê derkeve ronahiyê.

jeyên mezin ên gel demayên holê, bêjevaniyên hene jî, zêdetir loriyên, ku jiyana gel a bi êş û pehnûn tînin ziman. Bi taybetî di mûzîka wî de ev gelek berçav e.

Di nava Kurdan de huner heye, mirov nikare di civakeke bê huner de bifikire. Bê şik huner yek ji kategoriyên bingehîn e, ku jiyane dixemilîne. Civakeke bê huner mîna axekê zûr e, li wê derê qet tişek hêşîn nabe, jiyana jî nayê kirin. Paşvemayîna erk,

şerî de ceng heye. Pêşiyê ceng heye, paşiyê ceng heye, bi hev re girêdayî ne. Gelên cengên bi hêz bijîn, bêjevaniya wan jî bi hêz dibe. Weke, bêjevaniya Fransîz teng bi şoreşa Fransîz ve girêdayî ye. Dîsa bêjevaniya mezin a Rûs, bi cengên Çariya Rûsya ve girêdayî ye. Bêjevaniya şoreşger a Rûs, bi şoreşa Cotmehê ve girêdayî ye. Heta bêjevaniya Ereb bi

Cengeke şoreşger, netewbûna gel-ekî û azadiya wî ya siyasî pêk bîne, xurû bike, sedîsed wê bêjeya wî jî xurû bike. Gava em vî tiştî daxînin nav civaka Kurd em vê dibînin: Negeşbûna torevaniya me ya cidî bi nedayîna cengeke gel ve zor nêz girêdayî ye. Di berhemên bêjeyî yên heyî de, em dibînin, piranî, jiyana axa, şêx û serekeşîran têne ziman, bihayên bê-

bi cî ne anîna huner li ba Kurdan, bi paşvemayîna û erk normal ne anîna civaka Kurdan ve girêdayî ye. Zalbûna awayê pir kevnare, encama jiyana gelê Kurd e, ku têde bi firawanî dijî. Ji ber vê jî pirsarê bêje û toreyê li ba Kurdan, pirsarê cenga şoreşgerî ye. Şerê şoreşgerî yê Kurdan çiqas geş bibe, wê bêjeyê wan jî ewqas dest bi geşbûnê bike. Ev tenê derxis-

tina hêjeyiyên nuh nîne, wê wan bibe çareserkirina dîrokê jî. Îroj bi xwe jî ferisandin a rastdîtina dîrokê tenê bi ajotina şerê şoreşgerî ve girêdayî bi dest tê girtin. Qet demekê de, bi destgirtina dîrok û bêjeya Kurdî wek îroj pêwîstî nehatibû berçavkirin. Çima? Ji ber ku PKK her roj bi deh hezaran kes gav bi gav nêzî cenga şoreşgerî dike. Piranî gel çiqas nêzî cenga şoreşgerî dibin, pîrsa, “ev kî ne”, tê bîr; gelo “dixwazin çawa bijîn”, tê bîr. Ev prisna jî re li ber derketina tenişt-pîrsên xwe dirêjî dîrok û bêjeyê vedikin. Di dawî encam de mijûliya bêjeyêke şoreşgerî tê meydane. Lê ev hê pîrsrûkarî hatine holê. Berhemên bêjeya şoreşger ên cidî hê xwe derneexistine holê. Min di axistinên cûrbecûr de, vîna, weke erkeki girîng ji bo pêşerojê danî holê. Huneriya şoreşger divê bê geşkirin. Pêwîst e, eniya huneriya şoreşger bê afirandin û bi biryarî jî, ev ne biriqandineke xurû ya parolên me yên siyasî be. Taybetiya wê heye. Weke li dagêrandina welatên sosyalîst, an jî weke dagêrandina sosyalîzmê ji têgihaya qaliphunerî rûmet neyê dan. Divê weha li taybetiya huner û bi serazadî girtina dest bê birîn. Ez bi heter li ser radiwestim, ku ev bare te wan dixwaze; bi kêmayî weke cenga leşkerî di wê meşî de jî ceng û xebatê dixwaze. Bi diltepineke hêz, min xwast li ser birawestim, ku mîna encama çalakî ya leşkerî, pêwîstî bi te wan têgihîştina encama bêjeyî û heta pêwîstiya çalakî heye. Gelek kes vêga bi vî tiştî radibin. Lê li gor min, piranî dev û çavên xwe dilewitînin. Ji xebata komikeke gerilla bêtir disiplin, bêtir xebata peljenî û ked divê. Ev xebateke ne gelek bi vî awayî hatiye bi rê ve birin. Pîrsa, bêjeya şoreşgerî wê çawa geş bibe, roj bi roj girîngiya xwe hê zêde datîne holê û li hêviya çareserkirinê disekine. Berhemên dertên holê, divê mirov bi bihabirîna amatorî bigre, mîna hewes bihesibîne. Mesela komdilopên şoreşgerî yê PKK hê nav bêjeyî nehatiye biriqandin. Ez nabêjim çend roman, gelek hejmar roman, bîranîn, civandina çîrok, biriqandina di mûzîkê de, gav bi gav bi klasîkbêjeyên gel, mûzîk û folklorê wî ve coşandin, dîtina awa-

yên nuh, bi taybetî di mûzîk û bêjeyê de derxistina awayên nuh û ev hemû bi paldayîna komdilopên bihayên giş mirovatî li Kurdistanê, bi rastiya Rojhilata Navîn û heta bi pîvoka reberdû dayîna berhevî, ger mumkun be, bi vê bingehê û pir orjînal jiyana gelê Kurd, beriqandina pêgirtinên jiyana bi estetîkî di nav xwe de bihevîne û şergerên vî bareyî divê derkevin holê. Lê berhemên di bin navê hunerî de li holê, em nikarin bêjin ew karikatûr in jî, weke lîs-tik bi hunerî ne; ez dikarim bêjim, ew bi xwe jî lodên rîziyayî ne. Hunermend zanamîrov e, xwedî zewqê narîn e, nêrînen wî tûj in, divê bikaribe bi çekê hunera jiyane rast bike, pêşve bibe. Lê ez bawer im, ewên bi hunerê re mijûl dibin, mirovên herî derbeder, rûçiktal in, ew kes in, ku gotinên wan nayên famkirin. Ew kes in, ku bi jiyane tinazê xwe dikin û heta jiyane ji tinaz derbasbûnê pêkhatî dibînin; û mixabin ez dibînim bi vî jî weke, ku huner e, bawer in; bi xemgîni didim berçav, divê bi rexneyeke xurt evna bêne derbas kirin û ji bo bicîbûna awayê hunerê milî-tanî, kedriji bê kirin. Weke min got, bi rastî vêre jî cengeke enî, mîna cenga eniya şoreşger divê. Ka, ku pîrs Kurdistan be, taybetî dixwaze, narîniyê dixwaze, şexsiyetê dixwaze, bexşîna jiyaneke dixwaze. Belê, em dikarin pîrsê tenê di vê çarçivê de deynin.

Carcaran ez vî tiştî jî, ji xwe dipirsim: Firsend hebe, ez bikaribim, cenga me ya şoreşger bi kerehî û xweşikî, şaşî û rastiyan wê biberiqînim hunerê. Mesela rewşeke dil heye, rewşeke jiyane heye, pir dilkêş, pir trajîk û heta pir komîk. Ger em bikaribin ewna biberiqînin cûrbecûr berhemên bêjeyî. Em pêwendiyên mirovî, yê nuh diafirînin, pêşajitiya vî dikim, xwe bi xwe jî bikin, bitorevanînim, dibêjim.

Mesela em kurtî bi orjînalîta Yılmaz Güney re têtikiliyê danin; wî xwastiye, vî biberiqîne herêma hunerî ya bengîne. Ew wî hinek sehkirîye, bi grîngiya wî têtigihîştîye. Lê dîsa jî gelek amator. Hûn, Yaşar Kemal, dibêjin; xebitiye, ku Kurdistanê piçekê bitorevîne, bike roman, lê bi gelek

oportonîstî. Hêjahatiyên Kurd tirkan-diye, kiriye malên Tirk, bi vî awayî piçek jî di tevkuji de rol lîstiye; ya rastî goya xwastiye rola nivîskarekî Kurd bilîze. Dîsa di bûyera mûzîkê de stranbêjên bi kok ji “Rojhilat”, bi tevkujiya lorînen Kurd, xwastine hunerî bikin. Li gora min, ev hemû di bin parêzbaskên MIT ê de ne. Di eniya huner de wezîfên kontra bi rê ve dibin. Hebûna tewanên wan yê hunerî, vê rastiye naguhirîne, ji ber ku ya tê qir kirin dawî awayiyên çand û hunera Kurdî ne, ku li piya mane.

Di vê bingehê de jî divê rexne bê geş kirin. Bi grîngî li ser radiwestim, ku em di bin parola “divê em di warê hunerê de dest ji kirinên kontrayî berdin û girêdayê hunera xwe ya şoreşger û welatparêz bimînin”, xwe bi erkên xwe ve bipêçînin. Wilo nêzbûnê van pîrsan girîng e. Kesên, ku bixwazin bi van pîrsên bingehî xwe bêtînin, divê lêkolîn û lêhûrînin bikin, mumkun be ji bo gihîştina hin berhemman, germxwazî pêşçav bikin. Em mîna Partî, di vî warî de, pêwîst e du tiştan pêk bînin: Berî her tiştî em, ji bo geşbûna bingeha şer, a ku wê huner pal bidîyê beşdariyeke mezin dikin; duwemîn, divê em ew diltapîn, dilxwazî, tevlayiya nuh, ku bi rastî, ji vê gavê aj dide hêdî hêdî derxînin ronahiyê. Lê hunermendên afrander nikarin xwe bi vê tenê têtî bibînin. Ew dikarin van daneyan bingeh bigrin, li gor zagonên hunerê yê taybetîk, navçe, form û tevlayî bi rastiya me biçespînin û berhemên girîng ên hunerî derxînin holê. Di vî bareyî de bi piştपालandina pratîkê me gelek kar hene, ku bêtir çêkirin. Û bi baweriya min dibêjim, bi vî alî tevlayî heta alîkariya partî bi hunerê divê hebe. Girêdanî heye, alîkarî jî divê gav bi gav bê bi hev anîn. Bi pêwîstî ducar dikim, ku çêbûna eniya hunera şoreşgerî ne paroleyeke siyasî ye, bi vê manê jî divê rizgarîxwaz bê tirs derkevin ronahiyê.

Pîrs: *Daxwaza min hebû, ku bi taybetî li ser Ahmed Arif û Yılmaz Güney bisekinim. Lê belê we di nav bare de hin gotin li ser Yılmaz Güney kir. Jo bo Ahmed Arif...*

Dûmahîk di hejmara 9'an de.

“Sîstema Cîhanê ya Nuh” û Şoreşa Kurdistanê

Wekî tê zanîn di 05.80.1991'ê de artêşa Tirk dagîrker êrişek bi hemû çekên xwe yê giran ku ji tank, top... û balafiran saz dibû, bire ser başûrê Kurdistanê. Li gora daxuyaniyên rêjîma Tirk mebesta êrişê wêrankirina kampên Artêşa Rizgariya Gelê Kurdistan-ARGK bû, ku guman dikirin biryargeha ARGK li wan deveran e (li ser sînorê di navbera başûr û bakurê Kurdistanê de). Giranî û hêrsa vê êrişê xuya dike ku çendî dewleta Tirk li hemberî tevgera rizgariya Kurdistan ketiye asteng û aloziyêke bê çare. Êdî nema dikare ji pirsgerêkên xwe yê hundirî û derveyî re çareserkirinê bibîne. Ji lewre mîna gurekî har, bi hemû şeweyên dirinde, heya bi çekên kîmî jî ku di gelek êrişên xwe de bikartîne, bi armanca vemirandina agirê serxwebûn û azadiyê ku li bakurê Kurdistanê mîna pêleke xurt bilind dibe, êrişê dike.

Belê, ordiya (artêşa) Tirk ji bo ku armancên xwe yê dîrokî pêkbîne, “bakurê Iraqê êrdimeke Tirkiyê ye” bi vê diruşmeyê başûrê Kurdistanê dagir kir. Gelo, encama wê êrişê wan a hovane çi bû? Ne girînge em bersiva vê pirsê bi derfirehî şirovekin, ji ber ku ji her kesekî re eşkere bû ku, di nava kendalên wan çîyan de dewleta Tirk çîqas leşker û serleşkerên xwe gorî pêşkêş kirin, her weha çend balafir jî hatin lêxistin û birindar ketin. Kind were gotin, ziyaneke diravî û giyanî ya ku nayê ziman dît. Di nava artêşa wan de jî şereki pisokoloji peyda bû. Bi dehhezaran êrişkirin ku 7 dilî'yên xwe yê ku ARGK di encama êrişêke xwe de dil girtibûn, rizgar bikin, nekarin. Piştî êrişê bi çend rojan seroketiya ARGK destûrê û rê dide rojnamevanan ku hevdiştinan bi leşkerên Tirk ên dil re çêbikin. Bi vî awahî morala serkevtinê ya leşkerên Tirk şikî û êdî hew dikarin xwe li hember gerîllayan bilivînin û gava xwe bavêjin.

Êrişê ziyaneke mezin gihande gelê me yê li başûrê Kurdistanê. Gund, zevî hatin wêran kirin. Bêhtir ji sed kesî hatine kuştin û bi sedan dev ji gund û malên xwe berdan û bi wan çiyayên ku gullebaran dibûn ketin. Ev livbaziya wêrankirina û qirkirina Kurdên başûrê Kurdistanê li

pêşiya çavên “Hêzên çalak” ên ku li Silopî bi cih bûne, çêbû. Li berçavên wan hawar û hahoya başûrê Kurdistanê dihat. Li vir pirsêk xwe dihavêje holê, gelo ma mayîna wan hêzan, ne ji bo parastina Kurdên başûr e? Heke ji bo parastinê ne, çima bédeng man?! Ne tenê bédengî, alikariya artêşa Tirk jî kirin. Leşkerên ku di encama wê êrişê de birindar bûbûn, di nexweşxane-yên wan ên leşkerîde hatibûne derman kirin... ji gelek aliyên ve alikariyên din ên piştgiriya bi wan re kirin. Wekî ku tê zanîn jî ev hêz bi rengêkî fermî jî hêla “Yekîtiya Netewan-UNO” ve ji bo parastina Kurdên başûr hatine bi cihkirin. Dilê cîhanê bi Kurdan şewitî, dixwaze wan ji qirkirinan biparêze!

Amerîka vê bédengiya xwe weha vedirêse: “*Ev grûpên Kurdî yê çêdardar ku li dijî dewleta Tirk rabûne, terorist in. Êrişê ku artêşa Tirk jî dibe ser wan ji bo parastina rêjîmê ye. Mafê dewleta Tirk heye ku xwe biparêze, ev pirsêke hundirî ye, girêdayî rêjîmê ye, em tevlê nabin...*” Di derbarê êrişê li ser başûrê Kurdistanê jî, weha dibêje: “*Em ne ji bo parastina terorîstan in. Ger ku ev êrişê xweparastin be, dewleta Tirk mafdar e, dikare di her kêliyê de êriş bike. Em bawer nakin ku dewleta Tirk dixwaze bi vê êrişê qira Kurdan bîne...*” USA van ji xwe re dike bahane, çavên xwe qurç dike û riya hilanîna Kurdan jî dijmin re vedike. Gelo, em ê Kurdan jî êrişên Seddam biparêzên, lê hema rêjîma Tirk bila şriş bike, ew xwe diparêze... tê çi wateyê? Çi rêjîma Tirk dibe û çi jî rêjîma Iraqê dibe, her du jî dijmin in, her du jî jiyane jî bo Kurdan nexazin û damezirandina Kurdistanê serbixwe û azad ji bo her duyan jî ziyaneke mezin e. Heke bi rastî mayîna wan ji bo parastina Kurdan e, divê ji kîjan aliyê ve êriş hate ser Kurdan, li dijî derkevin. Heke ne weha be jî, naxwe mayîna wan ne parastina gelê me ye, lê parastina dijminên gelê me ye. Di karvaniyê de ev rastî derkete holê.

Dewlata Tirk a faşist bi van êrişên xwe dixwaze tola 7 salên raberdû ji ARGK hilîne. Wekî tê zanîn di 15. Tebaxa 1984'ê de Hêzên Rizgariya Kurdis-

tan (HRK) ku bûn toven avakirina ARGK, dest bi şerê çekdarî kir û lêdanên gelekî xurt û mezin gihande hêzên artêşa Tirk ên dagîrker. Ji bo ku kîna 7 salan ji nava hinavên xwe biderîne bi tundeyî êriş dike. Bê gumane di van êrişan de tiliya USA jî heye, ku li Rojhilata Navin hevalbendên hev ên herî nêzîktir in. Bédengiya USA jî tê vê wateyê (maneyê) bi xwe.

Vê êrişê leşkerî ya li ser başûrê Kurdistanê û bédengiya împiryalizma Amerîka, careke din şanî û xuya kir ku herdu bi hemû hêzên xwe yê leşkerî û konevanî li dijî damezirandina dewleteke Kurdî ne. Herdu di gel hevûdin bi vemirandina agirê şoreşa serxwebûn û azadiyê re ne. Her weha îspat dibe jî ku USA çav ji artêşa Tirk re niqand ku êrişê bibe ser başûr û bomba bike. Destûr da rêjîma Tirk û di pişt ve jî dibêje “*ez tevlî pirsê Tirkiyê ya hundirî nabim...*” Ev çi pirsêke hundirî ye?! Destûrê dide rêjîma Tirk ku gundên Kurdan bomba bike û li dawiyê dibêje “*ev pirsêke hundirî ye...*”

Van pêşveçûnan ber çav kir ku rola Tirkiyê di “Sîstema cîhanê ya nuh” de çiyê, ku USA dixwaze wê sistemê piştî şerê Xelîcê li Rojhilata Navin bi rê ve bibe. Her weha rêjîma Tirk jî amade ye ku ji vê sistemê re bibe bingeheka xurt, amade ye ku bi hemû karin û derfetên xwe vê sistem stratejîk biparêze û pêşve bibe. USA ji dewletên Erebi yê mîna Misir, S. Arabistan... pal dide ser rêjîma Tirkiyê. Ji ber gelek sedem û egeran Amerîka vê politîka xwe ya stratejîk dimeşîne. Pêşemîn rêjîma Tirkiyê êrdimeke gelekî stratejîk dagir kiriye. Jo bo Amerîka ew êrdim gelekî pêwîst e, lewma amade ye ku bi her awahî xwe bi Tirkiyê ve girêde. Tirkiyê jî ji bo ku rêjîma xwe biparêze, bi her hawî xwe dihavêje hembêza dostê xwe yê stratejîk Amerîka. Ji ber vê yekê ji Misirê bêhtir pêwîstiyê dide Tirkiyê. Berê, dibe ku Misirê jî Amerîka re roleke stratejîkî bilista, ji ber ku di pirsê Ereban û Îsrailê de germî hebû. Di nava dewletên Erebi de hinde rêjîmên radikal hebûn, mahîna wan ji bo Amerîka bivêtiyek bû. Lê hema niha, mîna berê pirsê Ereban û Îsrailê li ser Amerîka ne bivêtiyek e, ji bona vê yekê em dikarin bibêjin di Rojhilata Navin de pirsê herî girîng û pêwîst pirsê Kurdan e. Ev pirs, ji bo Amerîka û ji bo tevayî cîhanê pirsê baldanê ye.

Qada herî germ li Rojhilata Navin ku heya dawiyê nakokî û dubendî tede xurt in, niştimanê Kurdan Kurdistan e. Kurdistan jî di nava sînorên çar dewletan de ye, ev dewlet ji bo USA pirsêke sernivîsê ne. Ji lewre bi her awahî dilve ku vê êrdimê jî destê xwe bernede. Li aliyekî din Amerîka baş tégîhiştîye ku ev şerê li bakurê Kurdistanê li dijî rêjîma Tirk tê meşandin, lêdaneke jî berjewendiyên Amerîka re. Ne tenê li bakurê Kurdistanê, li başûrê Kurdistanê jî lêdanê dixwe. Ji ber ku Têvgera Rizgariya Netewa Kurdistan li başûr jî xurt û bilind dibe.

Lewma dema ku rêjîma Tirk êrîşê dibe ser Tevgera Rizgariya Netewa Kurdistan, "sîstema cîhanê ya nuh" diparêze. Bi vê parastinê jî berjewendiyên Amerîka li Rojhilata Navîn diparêze. Ji bo ku wê sîstemê biparêzin jî Amerîka amade ye ku çiyayên Kurdistanê gav bi gav bomba bike. Serkevtina şoreşa serxwebûn û azadiya Kurdistanê mirina Amerîka ye. Ev pêşveçûn diyar dikin ku di pêşerojê de wê Tirkîyê rola natirvanê "Sîstema Cîhanê ya Nuh" bilîze. USA rêjîma Tirk ji bo vê armancê hilbijartîye.

Weke ku me li jor dayî xuyakirin, ji ber gelek sedemên sernivîsî û di pêşiyê de Şoreşa di bin serokatiya PKK de, cihê erdnîgarî, dewlemendiya binerd û sererd... USA Kurdistan jî xwe re xaka birêvebirina sîstema xwe bilbijartîye. Her weha dema ku Amerîka lingê xwe li ser vê qadê bi cih dike, dikare bi hêsanî bizav û livên ku li Rojhilata Navîn û derdora wê dibin têxe bin çavdêrî û kontrola xwe.

Hinde armancên Tirkîyê yên dîrokî hene, bi vê piştgiriya amerîka dixwaze wan di nava van pêşveçûnan de pêkbin. Rojekê rêjîma Sûriyê bi qutkirina ava Ferêt tehdîd dike, rojekê êrîşê dibe ser başûrê Kurdistanê û rojekê bi şerê sar û germ êrîşî rêjîma Îranê dike. Ev livbaziya rêjîma Tirk xuya dike ku çendî ji bo pêkanîna armancên xwe yên dagîrkeriyê amade ye. Dema ku G. Bush vê dema dawiyê serdanek li Tirkîyê da, T. Ozal bi 625 mîlyon Dolar çekên Amerîkî jê xwest, Bush ew daxwaz pêjirand. Kin were gotin, ji bo birêvebirina "Sîstema Cîhanê ya Nuh" ku Amerîka dixwaze bi sîstemeke nuh cîhanê li gora armancên xwe bigerîne, dewleta herî nêzik û amade rêjîma Tirk e.

"Sîstema Cîhanê ya Nuh" tê çi wateyê ?

Ji her demê bêhtir cîhan, ji her çar aliyên ve ber bi guharitneke bingehîn ve diçe. Êdî rojhilat û rojava bi maneya xwe ya klasîkî roj bi roj jar dibin û ji holê radibin. Û Nato û Warsawa mîna termekî mirî li erdê dikevin. Sovyet; ku di demekê de li hemberê împiryalizmê kendalek bû, ji ber wê sosyalîzma bürokratik, ku bi hemû taybetiyên xwe dîrî sosyalîzma zanistî ya marksîst-lenînîst e, têkçû. Êdî mirov dikare bibêje rêjîma li Sovyetê li pêşiya daîrkeriya cîhanî destgîrêdayî û serçe-mandî maye. Pirsgirêk û problemên Sovyetê yên hundirî jî pişt li yekîtiya wê ya berê şikand û hîn jî wê bişkinê.

Belê, gelên Yekîtiya Sovyetê mafdar e ku bi hemû hêz û derfetên xwe li dijî sosyalîzma reel ya ku li sovyetê dihate meşandin, derkeve û nepejirîne. Ji ber ku sosyalîzma gel dinasî û di ber de xwîna xwe dirjand ne ev sosyalîzma reel e. Ne tenê li Sovyetê, lê li gelek dewletên ku di demekê de "sosyalîst" bûn. Wekî ku tê dîtin gel li hember wê sosyalîzmê derket

û derdikeve jî. Gel bilind bang dike û sosyalîzma xwe dixwaze, sosyalîzma gelêrî ya demokratîk dixwaze.

Rêjîma Sovyetê gel û neteweyên ku di bin ala yekîtiya Sovyetê de dijiyan, bi navê komunîzm û sosyalîzmê birçî û îf dihiştin. Tu nema bi ku mirov ji birçîna goştê hev bixwin, ji ber vê egerê û hinde egerên din, dizîn, destavêtina rûmetê, bertil... û bürokratikî xurt û bilin bûn. Tu caran gel vê sosyalîzm û komunîzm e naxwaze. Sosyalîzm jiyaneke pir şêrî e, wêkhevîye, demokratîkiye û berî her tişti mirovahiya herî bilind e. Lê, bervajî vê yekê bû sosyalîzma ku li sovyetê bi rê ve dihate birin. Ew sosyalîzma birçîbûn û tengezariyê bû. Bê guman gel vê yekê layiqê sosyalîzmê nabîne, ji lew re li dijî wê radibe.

Kin were gotin, Yekîtiya Sovyetê di rewşeke tengav de dijî, di aloziyeke aborî û politîkî de ye, roj bi roj nakokî û dubendiyan hundirî yên di nava neteweyan de xurt dibin. Êdî tevgerên gelên bindest tu hêviyê ji wê nakin. Ew jî ne amade ye ku alîkariya şoreşên netewî bike.

Vê rewşa ku Yekîtiya Sovyetê tede dijî valahî û delîvîyek peyda kir ku împiryalizma cîhanî ya ku USA seroketiya wê dike, awirên xwe yên tûj li mirovahiye bikşîne. Vê valahiye hişt ku Amerîka pîlana raberdû biguhêrine û cîhanê li gora sîstemeke nuh bigerîne. Ev "Sîstema Cîhanê ya Nuh" piştî şerê Xelîcê bi awahêkî eşkere derkete meydanê.

Ji bo ku împiryalizm berjewendiyên xwe biparêze û tevgerên şoreşgerî yên gelên bindest bitemîsîne, li gora xwe sîstemekê diafirîne. Ev a dawiyê jî ji bo mayîna wê ye.

Armanca "Sîstema Cîhanê ya Nuh" xurtkirina doliwgeriya împiryalizmê ya leşkerî, konevani û aborî li cîhanê û bi taybetî Rojhilata Navîn e. Xurtkirin û tundekirina vê sîstemê jî bilindkirina, dagîrkerî û terorê ye. Yên vê sîstemê diparêzin jî terorîzmê diparêzin û dagîrkeriya welat û neteweyan dikin. Ji lew re şerê li dijî vê sîstemê parastina mirovahiye ya, parastina şoreşên netewî ne û hilanîna teror û dagîrkeriyê ye.

Tu caran ne ji berjewendiya împiryalizmê ye ku gelên bindest bi serkevin. Ev e em gihîştine dawiya sedsala bîstan, nehate dîtin û nehate bihîstin jî ku împiryalizmê bê zora şoreşgerî hêza xwe ji welatên dagîrgeh kişandiye. Taybetiya împiryalizmê ya herî bingehîn û pêşemîn pa-rastina berjewendiyê ye, ji bo vê parastinê jî amade ye ku dinyayê ser-binî hev bike û çem û cobaran ji xwîne biberikîne. Di karvaniyê de ev rastiya derkete holê.

Kin were gotin împiryalizma Amerîkî bi awakirina "Sîstema Cîhanê ya Nuh" bi şeweyekî nuh cîhanê dagîr dike, bi şer dibe, bi aştî dibe, wê Amerîka ji bo pêkanîna vê armancê hemû hêza xwe derîne holê û wê bi her awahî alîkariya dewlet û rêjîmên ku politîk û berjewendiyên diparêzin, bike. Di vê derbarê de împir-

yalîzma cîhanî ya di bin seroketiya Amerîka de şoreşa Kurdistanê ku agirê wê li bakur gurr bûye, mafdar nabîne. Dibêje: ev kesên ku bi şerê çekdarî rabûne terorîst in û mafê dewleta Tirk heye ku wan terorîstan ji holê hilîne. Belê, Amerîka terora dewleta Tirk ku zindan ji girtiyên Kurd dagitrine û her şeweyên şerê taybetî yê qirkirinê li dijî Kurdan dimeşîne nayê ziman. Şerê hovane yê nmafdar ku dewleta faşîst li dijî me birêve dibe, bingeh û hîma wê Amerîka bi xwe ye. Ji lew re dewleta Tirk mîna dewleteke mirovparêz tîne ziman û şoreşa me jî bi terorîzmê lekedar dike. Ev çi rastiye dertîne holê?

Bi mîlyonan ji 7 salî heya 70 salî bi hêrseke bilind rabûne ser piyan û Kurdistanê serbixwe û azad daxwaz dikin. Bi kevîran, bi daran, bi dil, bi xwîn, bi can ji bo pêkanîna vê armancê her roj di serîhildanê de ne. Her roj li hemberê dijmin di şer de ne. Êdî nema tank, top, balafir û "Sîstema Cîhanê ya Nuh" diakre vî kerwanê me yê azadiyê bisekinîne, nema dikare bitirsîne. Ji ber ku ev kerwanê gel bi rêkete, bê guman e wê împiryalizm û dûvelankên wê dişa bi dirindeyî li hemberê derkevin, wê bixwazin tune bikin. Wê her navê xerab û ne baş li şoreşa me bikin, tenê mebesta wan ew e ku şoreşê birawestînin, an jî li gora sîstema xwe ya nuh bi rê ve bibin.

Di têkçûna şoreşa Kurdistanê de împiryalizm gelek berherman bi dest xwe ve tîne, ji gelek aliyên ve bi serdikeve. Mirov dikare bibêje hingê dikare bi hêsanî êrdima Rojhilata Navîn li ser tiliya xwe bigerîne, kelem û tûka herî mezin a ku niha li pêşiya wê bûye dîwar şoreşa di bin seroketiya PKK de ye. Ev şoreş ne tenê împiryalizmê li Rojhilata Navîn vedibire, lê belê li cîhanê jî dibe tûkek û di nava çavên vê de dadîçike.

Serkevtina şoreşa Kurdistanê serkevtina sosyalîzma zanistiye, her weha serkevtina tevayî gelên bindeste, yên li herêmê û yên li cîhanê. Ji ber vê egerê împiryalizma cîhanê ji bilî PKK û şoreşa ku dimeşîne, her kesî dipejirîne. Gelo, ma "erê ji Kurdan re, na ji PKK re" tê çi wateyê?

Madem gelê Kurd bi can û bîst xwe ji bo vê dozê pêşkêş kiriye, bê guman wê li dawiyê bi serkeve. Wê hemû planên împiryalizmê têkbiçin, çendî hêza wê xurt be jî, dişa nikare li hember lehî û lêmîştta gel bisekine. Gel amade ye bi mîlyonan şe-hîdan ji bo armanca xwe pêşkêş bike, tu caran çikûsî di pêşkêşkirina xwîne de ne kiriye û nake jî.

Û li dawiyê serkevtin a şoreşa serxwebûn û azadiya Kurdistanê ye û têkçûn û mirin ji bo "Sîstema Cîhanê ya Nuh" e...

**Yekîtiya Rewşenbîrên
Welatparêzên Kurdistan - YRWK
Komîteya Kargêr**

Ax... Ax Birazî!

Kamuran Simo

Di beyana zû de, hewayeke hênik lêdixist. Rojê, hîn nuh bi nuh tîrêjên xwe diavêtin nava gundê Hedilê... Rojeka nuh, di vî gundî de destpêkiribû. Weke ku mirov here bi hewara tiştêkî, gundî hemû diçûn ser kar û barên xwe. Gundê Hedilê gundekî biçûk e, lê weke bêşekî bihuştê ye. Derdorên gund çiya ne, çiyayên di nava çiyayên de, deştekî mezin heye, ku tev bi zêviyan kemiliye... Hedil bi xwe jî li ser vê deştê avabûye. Li rojava, tev rezên tîrî ne.. Di nav rezan de, darên hêjîran, darên behîvan û darên fisteqan hene. Derdorên rezan jî, bi darên guwîjan, tehwana û hurmiyan hatine zivirandin. Mirov dikare bêje, ku hemû darên fêkiyan li vê derê hene: Xox, sêv, hulik (erîk, incas), mişmiş, hinar, bîhok, kar-çik, şakok... Li derdorên dehl û zêviyan darên spîndaran hene, ku ber bi asmanan ve bilind û dirêj dibin. Di bostanan de, bacanên reş (balîcan), bacanên sor (firingî, misrî), îsot, fasulî, bamî, kuncî, xiyar, qitî, tirozî, zebeş, û gundor, kulind, şimamok û gelek hişinayiyên din digihin. Li başûrê zêviyan dexl û zad dirêj dibin... Genim, ceh, nîsk, nohk, garis, gilgil, tê çinandin. Li bakur jî titin, pembû, silk, kelem, şêlim, kartol, gêzer, her weha tînanandin.

Di nava gund de kehniyek derdibe. Ava kehniyê mîna şîrê sipî û sarincê ye. Li dora kehniyê darên tuwan hene. Li jorî kehniyê du darên gûzan jî hene, ku nayên bîra kesekî, ev dar kengê hatine çandin. Pez û dewarên gund, di bin siha van daran de mexel dibin. serê beyanê, keç û bûkên gundê Hedilê, cerên wan û sarbikên(şerbik) wan li ser milên wan, ji wê kehniya avsar, avê ji xwe re dikîşin malan. Carman, li ser kehniyê keç û bûk xwe rêz dikin û bi dengê zelal, di ber xwe de, helbestên evîniyê, welatparêziyê û lehengiye duxwînin.

Tev pêncî-şest mal di gund de hene. Xaniyên gund du-tebeqe(qat)ne. Qata binî ji bo kayê, pez û deweran tê bi-

karanîn. Jorê xaniyan jî, bo rûniştina gundiyan in. Xaniyên gundiyan hemû weke hev in; bi kevîrên sipî, kils û gêçê çêbûne, tev bi neqşeke endizyarî avabûne.

Serê beyanan ji ber aliyê gund deng bilind dibin. Li ser sinc û baniyan dengê dîkan, li benderan dengê seg û keran, di kolanan de dengê nîrê cotkaran, nîr li ser milên wan li dûv gayên xwe "ho-ho" ya wan e, li ber devê xaniyan û ji şebakan dengê kilî-kîla meşkên dew, di ser sekî û hêwangehan de zarokên ku ji xew çavên xwe vedikin, dest bi qîre-qîra giriyên xwe dikin... Hinek zarok jî, nanê wan di destê wan de, li ber sêpeka meşkan li hêviya rûn û nivîşka xwe radiwestin.... Hema her beyana nuh, jiyayî bi vê nolê di vî gundî de dest pê dîke.

Dayîka Rizo, ji ber meşkê bi lez bi rê ket. Di rê de, destên xwe bi pêşmala xwe paqij dikir. Li ber sekiye (erzêlê, cihê razanê) rawestiya û deng li Rizo kir.

- Kurê min Rizo rabe! Tu dereng dimîni, min ji bîr kiribû, ez te hişyar bikim. Rojê tîrêjên xwe avêtiye ser gund, divê tu pir dereng nemîni.

Rizo, bi lez rabû ser xwe û xwe şidand.

- Dayê hinekî nan bide min ez buxum, ez dereng nemînim.

- Nanê te hazire kurê min.

Rizo, li ser piyên xwe, nan u mastê xwe xwar û berê xwe da kadîne. Wî tûrê, ku veşartibû, derxist. Avêt ser milê xwe. Xatira xwe ji dayika xwe xwest û bi rê ket.

Piştî çendekê, ku ji gund dûr ketibû, dît ku pîremêrek li ser devê çemekî, di nav nefel, tewrî û giya de paldaye. Li derdorên çemî, darên gûzan, çinar û bîhî hebûn û daran fêkiyên xwe girtibûn. Ava çem mîna marekî, hêdî-hêdî û bêdeng diherikî. Bêhna pîrpizêkan, sosin, nêrgiz û binefşan li ruyê mirovî diketin. Li keviya çemî, cihekî mîna zêviyeka kulîlkan hebû. Derdor kes, sor û zer bû. Kulîlkan sor, zer, sipî û xemerî (lacîwert); giyayê kes

derdor rengîn kiribûn. Li ser dar û zinaran , dengê şalûl û bilbilan bilind dibû. Çîk-çîka civîkan di newal û geliyan de.. Qeb-qeba kewan.. ji dûr ve jî, dengê billûrên şivanan bi dilovanî belav dibû. Mamê kamo jî, di nava wê rewşê de vehesî bû, mest bibû..

Mamê Kamo ketibû nav hizr û bîran. Welatên biyanî û welatê xwe tanî ber çavên xwe.. Zordariya li ser gelê Kurd, welatfiroşiya axa û began, talankirina Kurdistan... Şêrînbûn û xweşiya niştimanê Kurdan.. Tev nola xelean, ji ber çavên wî derbas dibûn. Haya wî ji tiştêkî nebû, ji nişkan ve dengê hate guhên wî.

- Silav li te mamô!
- Ax.. ax birazî ! ser çavên min...
- Mamô ma xêre, tiştêk heye?
- Na... na, çi nîne birazî. Tu bi ku derê ve diçî ?
- Ezê biçime bajêr. Çend karên min hene. Lewma ez bi lez im.

- Ez jî diçim bajêr. Em bi hev re herin. Emê rêka xwe kin bikin. An tu naxwazî em bi hev re herin ?

- Ma çima min navê mamô? Tu bi lingên min nayê, ez jî hevalekî dixwazim, de rabe nexwe!

Mamê Kamo û Rizo, bi hev re bi rê ketin. Heya demeka dirêj kes nepeyivî. Rizo ji xwere got, "Ev pîremêr napeyive, ka ez pîrsekê ji wî bikim. Wî gotibû, em bi hev re herin, emê bi hev re biaxifin, da ku rêka me kin bibe..."

- Ma tu napeyivî, ka hinde tiştan ji me re bêje. Axiftinên kalên mîna te gelek buha ne, gelek serpehatinên we hene.

- Ez nizanim, çawa destpêbikim... Hewqas kulên dilê min pir in. Kîjanê ji te re bêjim!

- Tu kîjanê dibêjî bêje, tu azadî mamô.
- De başe!.. Ezê serpihatinekê bêjim.

Dibêjin:

"Dema xwedê dinya avakir, xwest gazî mirovan û çend heywanan bike. Pêşî gazî mirovan kir û got:

- Ey mirovno min dinya bo xatirê we avakiriyê, kêf û xweşî tev bo we ne. Heywan gişt di bin fermana we de ne. Jiyanê we sih(30) sal e.

Mirov girî, xwedê ji wî pirsî.

- Çima tu digirî?

- Li hemberê hewqas kêf û xweşiyê, jiyana min pir hindike.

- Başe li wê derê raweste!

Xwedê bangî kerê kir û got:

- Min te aniye dinê, bo tu xizmeta mirovan bikî. Jiyanê te, di bin fermana mirovan de ye. Jiyanê te sih sal e.

Ker girî. Xwedê ji kerî pirsî:

- Tu çima digirî?

- Jiyanê min pir dirêje.

- Başe... Bila jiyana te panzdeh sal be. Bila panzdeh salên din jî, ji mirovan re be.

Xwedê gazî segî kir û gote...

- Min te anî dinê, bo tu zêrevaniyê di malên mirovan de bikî. Nehêlê diz û gur werin malên mirovan. Ew wê xwarina te bidine te. Jiyanê te sih sal e.

Seg girî. Xwedê jê pirsî...

- Çima tu digirî?

- Jiyanê min pire.

- Başe bila panzdeh sal be. Panzdeh salên din, bila ji mirovan re be.

Di dawiyê de xwedê gazî meymûnê kir. Gote:

- Meymûn min te anî dinê, bo mirov bi te dilxweş û şa bibin. Henek û tinazên xwe bi te bikin. Jiyanê te jî sîh

sal e.

Meymûn girî. Xwedê jê pirsî:

- Çima tu digirî meymûn?

- Jiyanê min pire.

- Başe, bila panzdeh sal be. Panzdeh salê din, ji mirovan re be.

Heryek belavbûn , çûn ser jiyana xwe.

Rizo ma di nava meraqê de. dawiyê pirsî:

- Başe mamô! Ev çi bû, ez têngihiştim. Çîroka te li ser çi bû, çima te ev çîrok ji min re got ?

- Lezê neke birazî! Ezê dûmahîkê jî bêjim.

"Vêca mirov heya sih salan weke mirovan dijîn, ji sihan heya çil û pêncan weke kerê dixebitin, ji çil û pêncan heya şêstan weke segan zêrevaniyê dîkin, malê ku berhevkirine diparêzin. Ji şêstî pêve, mirov mîna meymûnan dibin, henek û tinazî bi wan tê kirin.

Niha tu têngihîştîyê birazî ?

Rizo şerm kir. Ji xwe re got; "Min çi tişt nekîr, ku ev pîremêr pê aciz bibe. Çima ev çîrok got ?" Û dîsa ji wî pirsî...

-Mamô li min bibuhure, heke min kêmasiyek kiribe. Lê ez dibêjim, min çi şaşî nekiriye. Ez bawerim, ez bi te nekenî me.

- Na birazî ! Çi kêmasiyên te li hemberê min nîne. Tu nikarî bi min bikenî. Ji ber ku min, weke mirovan sih salan jiyana nekiriye. ez pîr xebitîm, lê min çi mal berhev nekîr. Ji ber ku min mal berhev nekiriye, zêrevanî ji hewce nekiriye. Ez çi caran nebûm seg. Gava mirov nebê seg, nabe meymûn jî. Vêca niha tu dizanî, jiyana min çima wusa derbas bû?

- Na mamô, ez nizanim.

- Başe, ezê ji tere bêjim. Ji ber ku welatê me bindest e, di bin zordariya mêtîngeran de ye, hemû dewlemendiyên me jî talan dibin. Tu jî dizanî, ka welatê me çuqas xweşe, çuqas dewlemende. Lê mixabin! Em ji dewlemendiyê welatê xwe, tiştêkî nabînin. Nahêlin, ku em xweşiya welatê xwe bibînin. Welat li me dîkin mîna dojehekê. Gel, belengaz û xîzan dimîne. Kêmasiya we xortan ewe, ku hun bêhtir xebatê nakin. Te tûr avêtiye milê xwe! Ji berdêla tûran, divîbû çek û rext li ser bejna te hebana. Divîbû tu niha, li hemberê dijmin, di şerekî giran de bana. Belê kêmasiyên te ev in. Bila hezar kêmasiyên te li hemberê min hebana û li hemberê welat ne yek.. Niha tu têngihîştî birazî, çima min ev çîrok got?

Rizo, bi gotinên mamê Kamo pîr dilxweş bû û fêmkir, ku ew jî welatparêze û tîkiliyên wî bi Partiyê re hene. Xwe bi wî da naskirin.

- Ez spasiya te dikim. Hevalê min ê hêja û berketî, j bo wan axiftinên te. Lê divê tu bizanibî, ez ne ji ber xwe diçim bajêr. Di tûrê min de jî, nanê min nîne. Ez bi xebata pêşmergeyan diçim bajêr.

Mamê Kamo, di cih de lerizî û ji kêfan, qermîçûkên eniya wî dîkenî. Destê xwe li piştê Rizo xist. Agahdar bû, ku di tûrê wî de nan nîne. Tiştên giran tede hebûn.

- Li min bibûhûre hevalê delal, me hev nuh naskir. Em herdû jî, bi xebata pêşmergeyan diçin bajêr. Emê biserkevin, serkeftin bo gelê me û Partiya me ye, hevalê min î ciwan.

Gihîştin bajêr. Di kolanekê de xatir ji hevdu xwestin û her yek çû ser karguzariya xwe. Nivê şevê bi dengê peqînekê, mamê Kamo ji nav livînên xwe hişyar bû û di ber xwe de bi delalî kenî...

□

Çawan Xelîl bû "şoresger"?

Dr. Kurdo Husên

Xelîl bi du sê hevalan re, li ser kêleka cadeya herî mezin ya di ba-jêr de, ji xwe re digeriya, dema ew dengê han, ew dengê wek gurra gurra ewran xwe li bajêr girt. Di destpêkê de, deng bi xwe pir pir qels bû û Xelîl guh lê nekir. Buhar nû gihastibû baxçeyê "Gulîstana Canan" li ser milê çepê yê cadeyê û wê xwe di nav rengên curbecur de vezilandibû. Di nava şîşên hesinî re surrên bê hênikayiya gihayê nû avdayî û bêhna gul û kulîlkan li ser baskên xwe dikirin û wan ew bêhna xweş li hemû bajêr belav dikirin. Hehecîkên dûv meqesî ne ji mêj ve ji welatên germ hatibûn û wan li ser rûyê asmanê bê hawe şîn xêzikin reş û li hevhatî bi lawendî çê dikirin. Xelîl jî, ne ji mêj ve ji Ewrûpayê, wek hehecîkekê vegeriya bû, û wî dixwest, bi malbata xwe re, çend rojên xweş derbasbikira. Ew li paytextekî Ewrûpayî bi jin û zarok bû û ziviribû welêt û dûrî tevliheviya cîhana bi xirecir wî dixwest çend rojan li bajarê zarokîtiya xwe, di nava bîranînan de derbasbikira.

Xelîl, wê rojê, bi hevalan re derketibû seyranê û nêrinên wî, di nava şîşên hesinî re dibuhurîn nava baxçe. Serokê bajêr, ji mêj ve dergehên "Gulîstana Canan" girtibû û ji

ber vî tiştî jî, Xelîl û ew çend runîştevanên bajêr dikaribûn dilê xwe bi hatina buharê tenê ji dûr ve şad bikin. Qesira (koşka) serok ji baxçe ne pir dûr bû û di nav daran de dihat xuya kirin. Di nivê riya ku diçû ber bi qesrê ve, polis û leşkerên pir, bi rext û tufengên xwekar (otomatîkî) herdem şipya bûn û lûlên çekên xwe ber bi bajêr vedikirin.

Deng hema xurt dibû û Xelîl dît ku wî nema dikaribû bi xweşî nêrinên xwe li ser baxçeyê rengareng bigeranda. Wî xwest bizanibe ew deng dengê çi bû, ji ku derê derdihat, û dema wî kir çend pirsyaran ji hevalên bi xwe re bikira, ew mat ma ji ber ku ew heval ji wê derê çûbûn. Xelîl jî kir ber bi malê biçûya dema, ji nişkê ve, ew riya han, ew riya pir fireh û miştmirov bi qêrîn bû. Raperîna gel xwe li qesrê girtibû.

Di wê gavê de, Xelîl xwest bi bayê hehecîkekê bi asmanan biketa yan ji bibe reşkekî şevê û di nava zemîne de windabiba, lê ew ne bû ne hehecîk, ne reşkê şevê û wilo jî, di wê navbirê de, ew bê çare ma. Ew têgihîşt jî ku eger ew di rûyê lehiyê de rawestiya ba, ew dê li ber lingên mirovan av û av biçûya û ji ber vê yekê, dema pêlên mirovan gihastin wî, wî xwe

avêt nav wan û ew ber bi avahiya bilind ve çû.

Raperîne Xelîl daqurtand, da ber xwe wek ku lafaw(lehî) qirşikekî, kevirekî biçuk bide ber xwe. Gurra gurra raperîne xwe li qesra serok girtibû, wê riya xwe xweş naskiribû û ew di ser gewdên leşkerên mayî re derbasî meydanê bû.

Di nav pêlên raperîne de, li ber bayê serîhildanê, tişt pir tev li hev bûn û pêleke din rabû, lê hişê Xelîl li serê wî bû û di wê firtonê de, wî tişt bi dûrbînî û bi bîrbînî diditin û ew li çareyekê geriya ta xwe ji wê derê bikişanda. Di nava meydanê de, li hember qesra serok, Xelîl pir matmayî bû. Di hundirê meydana pir fireh de, bi sedan darên xurman hatibûn çandin û pelên wan yên pir dirêj û pahn bi hêrs li bin guhên hev diketin. Xelîl dev ji hev ma çûn ku(ji ber ku) darên xurman hîç li wê navçeyê şîn nedihatin. Wî ji xwe re got ku, bêguman, serok û kesên xwe ew bi xwe re, ji dûr ve anîbûn û wan li ser wê axê çandibûn. Serok bi darên xurman re qûm jî ji welatê xwe anîbû û ew di wê meydanê de, di bin darên xurman de raxistibû û peyderê (heykelê) xwe di navenda meydanê de çikandibû. Piraniya rûniştevanên bajêr û gundiyan tucarî darên xurman bi çavên serê xwe nedîtibûn û

ew cara yekemîn bû ku ew derketin nava meydana dor girtî.

Di nava seîrhildana gel de, mirovên dest vala tunebûn û her yekî tiştêk bi destê xwe wergirti bû. Zarokan rahiştibûn kevîran û nizanîbûn wan li wê derê çî dikirin yan çî duxwestin, lê ew li wê derê bûn û wan dabûn dû mezinan û bi dê û bavên xwe ve ji her cihî hatibûn. Zarokên çend mehî li ser pişt û sîngên diyên xwe bûn û kesekî guh nedida girî û care cara wan. Xelîl hema çavên xwe digêrand û divat kesekî ji wan kesan nasbikira, lê ji ber ku ew pir li derveyî welêt mabû û di bajêr de dan û standinên wî pir teng bûn, wî tu kes nas nekir. Wî tenê peykerê serok nasdikir. Di navenda meydanê de, li ser payekî ji çimentoya têr hesin, peykerê serok wek çiyayekî bilind bû û serê wî bi ser serê darên xurman diket. Bi cil û bergên leşkeran, wî ber bi jêr ve dinêrî û destê xwe yê rastê ber bi cadeya mezin ya bajêr vedikir.

Dema Xelîl zaro bû û ew diçû dibistanê, rîya wî di baxçeyê "Gulîstan Canan" re dibuhurî. Di navbera her çend daran de, peykerek, biçûktir ji wî peykerê meydanê, li ber wî rep dibû. Her deh duwanzdeh gavan, çend darên biyoka yan gwîzan ji qurm ve hatibûn rakirin û di şûna wan de, berdestên Serok peykerekî wî çandibûn. Xelîl, ji mêj ve çav li heykelekî serok neketibû. Piştî ku leşkeran dîtî ku herdem hin mirov dibuhurî baxçe û bi rengê xwînê dest û lêvên peyker sor dikin, wan baxçe girtin û bi sedan jî kesên belengaz û bê guneh bi dar vekirin. Ji wê rojê û pê ve, lingên rûniştvanên bajêr neketin hundirê baxçe û kesên ku derdiketin seyranê, wek Xelîl û wê roja han, tenê di nava şîşên hesinî re dikaribûn ji xwe re li şadiya baxçe temaşe bikin.

Peykerê serok hişt ku pêlên bîraniyan li hev bikevin û lêvên birînen kûr û dijwar ji nû ve vebûn û xwîn di damaran de keliya. Bi qîrînek mezin, çend koman êrîşî yê peykerê ji çimentoya têr hesin kirin

û wan xwestin peyker bixînin. Xelîl pewîst dît ku ew dûrî wan bimaya, paşê, wî ji xwe re got ku karê wan karê dînan bû ji ber ku wî nikarî bû bawer bikira ku tu hêz dê bikaribin wî peykerî ji cih bilvînin. Lê, ji nişkê ve, peyker ji ciyê xwe liviya, bû qirçe qirça hesin û qelşek mezin û dirêj di stûnê ji cimentoyê de vebû. Rikê û bêhtengiyê hêz deh qat, sed qat dikirin û her ku kesin din diketin nav wan kesan, qelş fi-rehtir dibû.

Bûyeran bang Xelîl dikirin û rê hîna li ber wî vekiribû. Wî dikaribû bi gel re biba yek can û yek beden. Wî dikaribû destên xwe dirêj bikira destên dirêjkirî, lê wî xwe da aliyekî û xwe ji nava lehiya xwîn û xwêdanê kişand. Ew çav li komek kesên biyanî ket. Ji kinc û rî û porên wan û ji kamîreyên mezin wî naskir ku ew rojnamevan bûn, nûner û şandeyên welatên dût bûn û ew ket nav wan, Wî tevliheviya bûyeran bi awayekî din dît û nêrînen wî jî bi nêrînen wan kesan re bi dergêhen qesra mezin ve man û wilo jî, wî bi çavên serê xwe dît çawan ew dergêh vebûn û çawan leşker wek tuxmê kullî ji wan dertên. Leşkerên serok rêzên xwe rast kirin, berê top û tankên xwe ber bi rûniştvanên bajêr û gundên hawîrdorê vekirin û mirin ji wan pişqî, bariya û bi hezaran kes li ser qûmê dirêj bûn. Serhildanê berê xwe da dergêhen qesrê, êrîşî leşkeran kir. Qûma nerm bi lingan ve radibû û dibû wek ewrekî reş û xwe li her tiştî dipêçand. Şev ji nişkê ve ket û asmanê bê hawe şîn yê wê roja buharê nema dihat xuya kirin û rojê ji ciyê xwe barkir.

Xelîl nexwest ji wê derê bilivîya û dizanibû ku di nav wan biyaniyan de tiştêk pê nedihat. Ew wilo ma ta ku leşkerên serok dora wan girtin. Dengê serbazekî gihast guhê wî.

- Gelî camêran, hûn li ser çavên me hatine. Hûn nikarin bêtir li vê derê bimînin. Gerek e em we biparêzin. Werin, serok li hêviya we ye!

Xelîl ew dengê han xweş nasdikir û wî, bê hemdê xwe lêva xwe gez kir û cardî, di nava diranên

xwe de tif bextê xwe yê reş kir. Wî ji xwe re got ku wî şaşitiyek mezin kiribû vegeryabû bajêr. Li Ewropayê, wî dikaribû li gelek deveran rojên bê xirecir derbasbikira. Kemo nêzik bû û nêrînen wî li ser rûyê biyaniyan geriyên û dema çavên wî li çavên Xelîl ketin, wî bi kêfek diyar bi zimanê Kurdî got:

- Xelo, tu û van deran, Min bihîstibû ku tu vegeryayi û min dixwest te bibînim. Kî bîr dibe ku em di fertonê de hevudû bibînin! Û hat bîra wî ku ne bi tenha xwe bûn û bi zimanê Îngilîsî wî berdomand:

- Gelî camêran, ji kerema xwe re bidin dû me. Serok li hêviya we ye. Ew ê bi dîtina we pir kêfxweş bibe!

Xelîl û Kemo, li wî bajarî, li taxekê, di cadeyekê de mezin bûbûn. Ew bi hevudû re diçûn malê û salên xwendinê bi hev re derbasbikaribûn. Di dibistanê de, xwendevan bûn sê beş. Beşek bû peyê Serok û Kemo yek ji wan bû, beşek ji dibistanê dût ket û ya ket zindanan de, yan li nava çiyayên bilind dijîtiya serok kir û bê guman, gelek ji wî, wê rojê di nava serhildanê de bûn. Xelîl beşê sisyan bû, ew beşê ku dijî kesekî nebû û hevaltiya tu kesî jî nedikir. Wilo jî, eger Kemo zû xwe gihand destên serok û zû di nava wan de, wek roviyekî qula xwe kola, Xelîl dûrî tevgerên hemwelatîyên xwe dixwest bimaya û bi awayekî diaxift ku kesek di daxwaziyên wî nedigihîst.

Xelîl û Kemo bi biyaniyan re nêzikî dergêhen qesrê û dema dergêvanekî kir li bêrîk û pêxîlên Xelîl bigeriya, Kemo nêzikî wî bû bi zimanê nokerê Serok got:

- Ev nasê min e, ne pewîst e ku tu lê bigerrî! Tiştêk pê re tune Fermo Xelîl, îro tu mêhvanê min î!

Xelîl buhurî eywaneke bê hawe fireh, li hev hatî û xweş raxistî. Maseyên xwarin û vexwarinê hatibûn rêzkirin û hemû meweiyên xweş li ser wan hatibûn danîn. Li paş maseyekê di zikê eywanê de, mirovekî kin û dagirtî bi dengêkî bilind diaxift û kar û pêkanînen Serok, di nava wan salan de, ji mêhvanan re di-

hejmart û pesnê wan dida. Xelîl hinekî guhdarî kir û paşê wî çavên xwe li dora xwe gerandin û li mirovan temaşa kir. Gişa serên xwe xistibûn ber xwe, û wek dewarên ku êmê xwe bixwin, kayîna xwe bikin, wan hema gepên xwe dicûtin û li sênî û ferûriyên miştxurek dinêrîn. Wan ji binî ve guhyadarî pêkânînen Serok nedikirin ji ber ku, bê guman, wan bi hezarên caran ew bihîstibûn. Xelîl li hawîr dora xwe dinêrî û li çareyekê digeriya ta ji wê derê dûr biketa. car caran, deriyên qesrê vedibûn û care car û nale nala mirovan û qîrînen jinan derbasî hundir dibûn. Ji nişkê ve, destek dirêjî milê wî bû. Kemo bi ken jê re got:

- Ew heye çend deqe ez li te dinêrim. Tu çiqasî li dora xwe dinêrî! Eger min xweş te nasnekiriba min ê bawer bikira ku tu casûs î, ji bo neyaran kar dikî. Xelo, eger tu ji nêrinê têr bûyî, were em gepê nan bi hev re bixwin! Kemo ber bi maseyekê çû û destê xwe dirêjî parçeyek goşt kir û diranên xwe tê de çikandin. Avek nîv sor ji goşt pişîqî û dora devê wî şil kir. Wî gepa xwe cût û paşê li Xelîl nihêrî û got:

- Xelo, bi rastî ez nizanim çima em ji hev dûr in. Gerek e em pir caran li hev bipirsîn û hevûdû bibînin, ma tu çî dibêjî? Xelîl devê xwe vekir û got:

- Tiştê me nêzikî hev nakê. Ez û te em pir ji hev dûr in Kemo li dora xwe nêrî û xwest bi wî bike-niya lê ew ne bi tenha xwe bûn. Bi bêhtengiyek diyar wî pirsî:

- Tu dibêjî em ji hev dûr in? Ma çî me ji hev dûr dixê? Xelîl duxwest bi çî awayî bûya ji wê deverê derketa. Jina wî û herdû zarokên wî li hêviya wî bûn û niha, bê guman, hezar pirs ji xwe dikirin. Kemo bi hemû wê bêhtengîya xwe berdomand:

- Eger tu bawer dikî ku tu ji min paqijtir î, tu pir şaşî. Bawer bikir kêfa min tê ku di rojek weke vê rojê de deng ji te nehat. Tu naxwazî bi me re bî, tu naxwazî bi tu kesî re bî, em ji te pir kêfxweş in.

Bi van peyvên, dilê Kemo hênik bû. Wî hêviya tu bersivê ji hemwelatîyê xwe nedikir lê Xelîl nedixwest bê deng bima û wî wilo jî digot:

- Ez neketim nava raperîne ji ber ku ez dizanim ku sed di sedî de baweriyên wan kesan ji baweriyên min pir cihê nin. Serokên wan helbet xwe firotine û ew dozêk pir teng û paşverû bang dikin.

Ev gotin ji devê wî derketin û Xelîl bi xwe jî ecêp mayî ma û nikaribû bigota çawan ew gotin di devê wî de, wê rojê, wek libên tizbihê, dan dûv hev. Deng ji Kemo derneket. Bêhna wî nema teng bû tevî ku, li derve xwîn ji her derê dipijiqî, dirijîya. Xelîl di hundirê qesra serok de gotinên xwe berdewam kirin:

- Bawerîya min bi tiştêkî din tê, bi şoreşê din tê. Kemo nepirsî ew şoreşa han çî bû, çawan bû. Bala wî li derek din bû lê wî cardî jî guhdariya Xelîl dikir. Wî got:

- Li hêviya şoreşê bimîn! Em kêfxweş in. Eger di rojek wek vê rojê de deng ji te derneket, bila tu cihanê wêran bikî dema şoreşa te bê. Em ne li dijî bîr û baweriyên te ne.

Û ew cardî kenîya. Wî diranên xwe cardî di goştê de çikandin û dora devê wî bû hemû dohn. Leşkerek nêzikî wî bû û çend gotin di guhê wî de gotin û bi wan gotinan rûyê Kemo zer bû, bû quşûf. Wî serê xwe hejand û dema leşkerê wî dûr ket, ew li Xelîl zivirî. Wî got:

- Xelo tu ji mirinê direvî, lê tu jî hemû miriyên di gorên xwe de mirîtir î. Ax! Xwezî hemû rûniştvanên bajêr wek te bûna! Piştî van peyvên, wek ku wî tiştêkî ji bîr kiribû û ku ew tişt di wê kêlikê de hat bîra wî, wî berdomand:

- Xelo, îro karê min pir e. Eger tu bixwazî derkevî, tu dikarî di wî deriyê han re derkevî. Kesî bi destê te negirtiye. Wî derî nişanî wî kir û berî ku ew di nav leşkeran de winda bibe, wî xwest Xelîl bêtir bipêçiqanda, û wî bi devekî bi ken got:

- Ez ê te bibînim ! Ez hêvîdar im kevaniya te wê xwarineke xweş ji bo hatina min hazir bike.

Mirovê ku pesnê karîna û pêkânînen Serok dida hêna lista xwe dixwend û yê ku jê bawer bikira, wê bigota hew rakirina miriyên ji gorên wan ji Serok kêma ma bû. Bê ku bela xwe bidaya rûniştîyan, Xelîl piştî xwe xûz kir, xwe xwar kir û bi dizî, li ser serê tiliyên xwe derket. Li ber derî, ji aliyê derve, çend leşker hebûn û yek ji wan di nav diranên xwe de kenîya.

Nale nal û care car ji her derê derdiketin lê Xelîl xwe kerr kir û bi lez, wî berê xwe da malê. Jina wî û herdû zarokên wî li hêviya wî bûn û dil bi tirs bûn. Piştî çend rojan û hêna agirê serhildanê gurr bû, Xelîl karê xwe kir û zivirî Ewrûpayê, dûrî xire cirê û serêşan dinê. Wî dilê xwe bi buhara baxçeyê "Gulîstana Canan" şad nekir, lê wî di dilê xwe de, ji xwe re got "Ma çî ji baxçeyan bêtir, li welatên ewrûpayî!"

Dema Xelîl zivirî mala xwe, karê xwe, li paytextêkî ji paytextên Ewrûpa rojava, wî dûvek dirêj bi serhildanê ve kir û got ku ew bi çend hêzên paşvemayî û kevîne perest ve girêdayî bû. Ta ku nas û nenasên wî gazinan ji wî nekin û rexnan li wî negirin, wî got ku nêrinên wî ji nêrinên kesên ku dabûn nav raperîne pir cihê bûn. Wî çend hevalên wek xwe li dora xwe civandin û bi hev re, wan belavok belav kirin, gazî çend hêzên siyasî kirin, lê kêma kesan ew belavok dîtin. Li Ewrûpayê, Xelîl bû "şoreşger"ekî navnetewî, û carna hat xuya kirin wek mirovekî bi rastî pir zane, jîr û pêşverû. Di xewnên şevan de, gelek caran Kemo diket nava xewnên wî, paniya xwe li sênîyên xwarinê dida û bi ser serê wî diqirîya û xwarinek din dixwest. Xelîl dilerziya û nizanîbû çawan ew kêfxweş bikira. Her ku rûyê Kemo dihat ber çavên wî, Xelîl bi awayekî xurttir li ser "şoreş" a xwe dipeyivî û dixwest ku kesên dora wî ji wî bawer bikin, bi wî bawer bikin.

Paris 1991

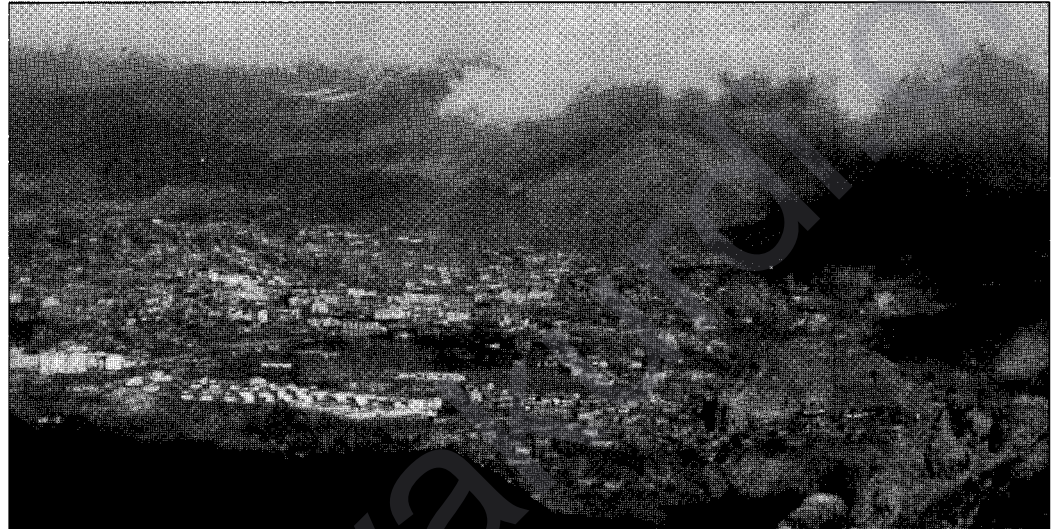
Niştimana xwe binase

COLEMÊRG

Piştîwan B.

Colemêrg (Hekarî) kewtûwete nizîk nawerastî Kurdistan, berî rojhelatî şaxêberzekanî rojhelat û şarî Wan e. Şarî Colemêrg le padge û serbazxaney turk toq dirawe (abluqê dirawe). Şax û deşt û gund û awayî Colemêrg xistûte jêr pê. Lew sinûr e împeryalîstiyey ke heyê Colemêrg le başûrî Kurdistan û başûrî rojhelat da debirin. Seretayî beharî salî 1984, be dîlî û destbeserî berew şarî Colemêrg debirdirayin. Şarî Colemêrg le new amêzî lûtkey şaxî berzî sipî bergizincî xorî berbeyanî dekewt, be doli kipî şaxaberzekan da tûl tûl befrî behar detawayewe, wek bilê Colemêrg bûkêke le tûlî sipî da xoşwîstana le bawesî şaxekan da serî nawetewe.

Sereta ke degeyta şarî Colemêrg serbazxaneyê paşan benzînxaneyekî biçûk, paşan hotêlêkî çendinihomî ke kewtûwete nêwerast bazarî Colemêrg. Le berî duwawe da Qutabxaneyê ku bazarekî biçûk heyê. Le berî pêş ewe da daîrey polîs û emniyet e. Duway ewey dû şew û dû roj le serbazxaneyê derewey şar be bê nan û bê aw destbeserbûyîn dirayna emniyet, bo pişkinîni taze. Tewanî gewreman ewe bû ke pêman nabûwa nêw bakûrî Kurdistan ke beşêkî gewre ye le wilatekeman Kurdistan. Duway pişkinîni, dirayna Hotêle berzêke. Rojî duwayî da bezîn û be şer da xulaynewe...! Jiyanî rojane kip û pir le tîrs bû. Be ser adgarî rûyî her yekêk le xelkî şar sedan hîma

û pirsîyar hebû. Xelkî zorbeyan rengzêrd bûn le baranî hîsî reşî gogird be ser asoy şarî Colemêrg da. Kesek ne bû bituwanêt be bergî kurdî millî bixûlêtewe yarî çayexanekan her dem pir bûn le xelkî bêkarkiraw, be dem domîne û qaxezî qumar, yaxud be dem seyrkirdinî flîma Turkiya romansiyekanî vîdeyoy çayexane. Bew cor e wek hemû şarekanî farîs û turk û ereb. Cejnî Newroz nizîk bû berew dengî dehol û zurne royîştîn û ge-yîştîne qutapxaney şar. Le wê da bezmî şahî û helperkêy kurdî le bergî rengaûrengî kurdî da bo yekem car debîndira. Belam şax û rêga û banî şarî Colemêrg ew roj e le serbaz û polîsî sivil desteûtîfeng dewre dirabû ke cêgay sersurman bû. Ême dilman xurpey girt le bezmî qeşengî şewey şarî Colemêrg be yekyêk lehewrêkanîm gût: "Cejnî pîroz bêt, em ro Newroz e!" Hinde nexayand kurdekî hawwilat le

diwaweda be diyalêkîkî Kurdî petî (Badîni) cipandiye bergujêmgûtî: "Em helperkê ye be honye jibilyonî damezrandinî supay turk e ke 23'yî hemû azarêk yadî deken! We lêre da Newroz qedexe ye!" Çend hengawêk geramewe duwawe seyri kabray hawwilatim kird kabrayêkî çwarşaneyî be hêz û baz û le bergêkî şir da şewey le kirêkarêk deçû, dest be cê lêm pirsî.

Edî ew hemû serbaz û polîs e çi ye? Dewrî şariyan dawê?

Kabray kirêkar zanî nabeled û naşarezam. Boye bizeyekî talî da hat. Seyrêkî ew lawim lay xoy kird û be pele gûtî:

Ber le çend rojêk, Pêşmerge Kirêkarekan le şarî Wan da, çend polîsêkyan kuşt.

Ew gotiney gût û tozî kird û boy derçû, royîşt. Diyar bû bêsîk, ke ew gûtîn e rastî duwaroşî jiyane le şarî Colemêrg û hemû şarekanî Kurdistan diyarî dekat.

FERHENGOK

Padgah: Wargeha leşgerî
Toqdirawe: Dor lê girtiye
Berew: Berbi, berv
Amêz: Hîmbêz
Lûtke: Kop, Gazan
Gizing: Tirêj
Kip: dengêkî nîzm
Tûltûl: Şiverê şiverê
Xoşewîst: Xweştîvî
Bawes: Hembêz
Çendnihomî: Çend tabîq
Pişkinîni: Pirsîyar, tehqîq
Xulanewe: Ger, gerîn
Hîs: Tenî, dû, karbon
Bedem: Dema
Cor: Texlît, Newî'
Pêçewan: Bilakis, vêca
Bezm: Bez, rev
Helperkê: Govend
Berg: Cil, kinc
Sersurman: Şaş mayîn
Xurpe: Gurmîn
Hawrê: Hevrê
Hawwilat: Hevwelat
Nexayand: dirêj nebû
Çirpandin: Pise-pis kirin
Şupa: Artêş
Yadîkirdin: Bîranîn
Hengaw: Pêlik
Kabra: Kes
Şir: Dirandî, qetandî
Şewe: Adgar, Dirûb, reng
Nabeled: Ne binecih
Bize: Bişîrîn
Em la: Vî alî
Bepele: Bi lez

Alik

Fatika

Usxan

Rozê welatê de Alike beno. Fatike beno. Nêway û Bray benê. Na Alik û Fatika muara sey benê, dêmara xo bena. Yê dêmar ki di domonê xo benê. Yê dêmar domonunê xo yemeg dana ci. Alik û Fatika ki wela adir dana ci. Niyadana ke domonê xo benê zerd, Alik û Fatika ki be ne hewli.

Dêmar bena nêwes kuna cile. Sonde piye Alik û Fatika yeno ke cini ya xo biya nêwes.

Merde vano :

- Cinêk, çike to esto?

Cinikê vana :

- Ez nêwes ne, to re niyaz pozen, su zare ala zare sa vana?

Niyaz pozena dana mêrde xo, rusnena ziyare.

Mêrdek sono... Cinêke urzena ra, a raya qole ra sona. Rew sona, kuna peye zare de xo dana we.

Mordemek ki niyaz vere ziyarde vila keno.

Vano :

- Ziyare, ciniya mi nêwesa se bikerine?

Cinike peye ziyare de vana :

- Alik û Fatika, ju ki nala bora çarebese sare bibirne, ciniya to bena wes.

Mordemek cereno ra yeno.

Cinike peye ziyare ra vejina, merde xo ra rew yena çe, kuna cile.

Cinike pers kena, vana :

- Ziyare tura se va ke?

Mordemek vano :

- Va ke, Alik û Fatika, ju ki nala bore sare bibirne, ciniya to bena wese. Ma çutir sara bibir-nime?

Cinêke vana :

- Ez tene ronên pozen, ben dan Alik û Fatike, ame sare birneme.

Ronên pozena, bena vere Alik û Fatika de nana ru.

Alik û Fatik yene ke ronên burê, mirçike yena nisena ver pençere ra.

Vana :

- Mirçe mirçe mirçelege, bidê mi puselegê to ra vano qesewo xevereke.

Alik û Fatika vanê :

- No çiko, na mirçike niya vana?

Mirçike onca vana :

- Mirçe mirçe mirçelege, bide mi puselege, to ra vano qesewo xevereke.

Nê tene ronên erzene vere mirçike.

Mirçike vana :

- Alik, urze biverove kila Fatike ro, bireme, meste sima benê sare birnenê.

Alik beneno kila Fatike ro, ceno remeno. Fatike verdana ve Alik dime. Zafke sone raste heniyê yene. Alik yeno ke uwe bisimo Fatike vana, " mesime, no heniyê male peskun o. Alik uwe simeno beno malo pesk. Fatike ki xeyle raye sona, raste heniyê yena. No heni ki heniyê xatunan o. A ki uza uwe simena, bena xanime. Sere heniyê ra qawaxe bena. Vejinave qawaxê ser, sona gile qawaxê.

Sare a suke goliku ane uwe sewle daye dana ra ve hevze. Golik peyser sone, uwe nêsi-mene. Miler xo ser o niyadano çeneke vinenê, kene zelemele.

Sone pasaye xo ra vanê:

- Pasa, ala bênîyade, juye vejîyaro qawaxê ser, je asme roze tede vêsêna.

Pasa millet keno top, ano ke qawaxê waredero, hata su qawaxê birnene. Beno su, hence pa mêneno ca verdane sonê.

Vane :

- Meste yeme, dame varo.

Milet oncino, sono suke.

Aliko ke biyo male pesk yeno, îştîriye xî keno qawaxê a, qawaxê keno rast, oncino sono bir.

Roza bine onca mileta suke yeno, qawaxê birnenê. Tede bas nekene.

Uza ju pire bena. Vana :

- Sima ça honde zor dane xo? Ez sima re aye an war.

Pire sona tencik ana, heni ser o adir kena we ke rovar bikero. Adir kena we, uwe kena tencik. Tencik ana voroçiya adir kena.

E ke di hire reye henkena, çeneke corde sere qawaxera vendana, vana :

- Xanima mi, xatuna mi ça henkena, adire xo senena we? Adire xo weke kuçikune xo rone, tencike xo pire uwe ke serne, ti çe adire xo sanena we?

Pire ki vana :

- Qedaye tu cen, ez kor û kokim ne, bese nêken...Xere merdune xo bê mi re wek so!

Çeneka qawaxê ra yena bin ke adir wekero, pire vendana pasay. Yenê pecene bene. Çeneka dane laze pasay. Çewres roze veyve kene.

Rozê laze pasay sono sayd.

Pire ve çeneka sone rovar. Pire çutirke pore çeneka şuna, hot pinçrar kena vile çeneke de, ç-

neke bena mirçike perena ra sona.

Pire kincune daye kena pay sone çe pasayde nisena ru. Sonde laze pasay sayd ra yeno, niyadano ke deste çeneke qilaşiyera, çime xo biye girs. Laze pasay pire ra pers keno vano :

- Xanim to re seviyo niya?

Pire vana :

- Mi honde ke ra to ra niyado, çimemi biye girs. Mi hondeke ax wax kerdo, az bine kokim.

Laze pasay ki ima keno, vano :

- Belka rast biya kokim.

Lelede laze pasay beno. Nalele laze pasay re yemeg pozeno, mirçike yena nisena pençere ra, qesey kena vana :

- Lazê pasay amo niyame, dela cenemi gurete negurete?

Lele naye gos dano bine yemeg veseno. Roza bine onca mirçike yena, lele bine yemeg veseno.

Roza hireyine laze pasay pers keno vano:

- Lele bine ne yemeg ça vêseno?

Lele vano:

- Niya, niya... Mirçike yena nisena pençera ra qesey kena, aqile mi aye ser sono, bine yemeg veseno.

Pasa vano:

- Ala meste ke to yemeg poti ez ki yen, xo dan we gosdan.

Roza bine lele onca yemeg pozeno, a miçirge onca yena nisena pençere ra nava:

- Laze pasay ame neyame, dela cenemi gurete negurete?

Lele maşa sure nano linga mirçike ra, ano dano laze pasay. Laze pasay dest keno vile mirêkera, niyandanoke, vile mirçike de girey este, goçenu pa vineno. Goçeno onceno, niyandano ke mirçike biye çenekade ozeve, uza vindena. Tabi raparuta. Wort uwe ra vejîya.

Pire vana:

- Uy uy aye sare bibirne! Ez legane an aye sara bibirne gona daye hard megino!

Legane ana. Mirçike sara birnene, dilape gon ginena naka ristikero. Nake çe laze pasay de ginena waro. Roze pire a suke yene ce lazem pasay zere fine ta, a pire naka riştike vinena, bena erzena pencere xo. Pire onca her roze yena çe pasay re karkena. Sonde sona çe ke, çe fisto ta, yemeg poto, her çi hurenda xodero. Pire sas bena. Roza bine, pire peye çeverde xo dana we. Niyandana ke naka ristike gine waro ci re çeneke vejîye. Je asme roze tede vesena. Pire xilbena pê çeneke cena.

Pire vana:

- Meke... ça kuna naka ristike? To re guna niyo? Pire roze sona çe laze pasay.

Yena vana:

- Pasa vano bere mi re peme biruçiknê.

Çeneke vana:

- Daye tu ke siya laze pasay ra vase çeneka

mina feqire esta a ki be ro. Pire sona vana ... Roza bine çena xo ki tey bena. Piya peme ruçiknene. Laze pasay ve cina xuya ki oda bine de nistero. Horte de ki pençere esto. Para çena pire gosdano, vano:

- Çena pire qese tu hem wuli ye hem kuli ye, qesey bike.

Roze onca sona çe pasay, laze pasay ostorune xo pirude bare keno

Vano:

- Usar ke ostore kam ke çever ra tever niyame, honde barê ostor zernu dan dine.

Çena pire vana:

- Kamij ostore to ke naçero ey bide mi, ez ey ben ken weyiye.

Oster cena yena çe... Çena pire sane bena erzena ju oda. Tede vas mizor teda beno. Toqe ki erzena ode bine, teda bena. Bena tede ostor giredana. Roze laze pasay ostoru keno top. Ostore pire hen ke hewlo şanugera zor yeno tever. Bena dane laze pasay. Laze pasay verva ostorede zernu dano ci.

Onca rozê pasa çeno keno top, vano:

- Bere mi re nuku weçine hete ra ki sanuku vase.

Çena pire ci re sanuku qesey kena, vana :

- Çeneke nisena gile qawaxer a sare suke vinene, pire çeneke qawaxe ra nanaro. Çeneke dane laze pasay. Veyve kene, rozê pasay sano sayd pire ve çeneka sone rovar....

Pire uza ra xil bena vana:

- Vengê xo bibirne... wesuneke kena!

Laze pasay vano:

- Çena pire qesey bike to hem wuli ye hem kuli ye, qesey bike.

Çena pire vana:

- Pire çiturke sare cina laze pasay şuna. Hot pincraru kena vile cina laze pasayde. Ciniya laze pasay bena mirçike perena ra sona. Pireki kincune ciniya laze pasay kena pay. Sona çe pasayde nisena ru"

Laze pasay onca vano:

- Çena pire qese tu hem wuli ye hem kuli ye. Qesey bike!

Pire onca uza ra perena vana:

- Urze uza ra!

Laze pasay vano:

- Vinde qesey bikero!

Çena pire vana:

- Lele pasay yemeg pozeno. Mirçike yena nisena pençere ra. A miçike azune...

Laze pasay endi pero çi zaneno. Ano ra xo viri.

Roze laze pasay hefteye osteru wesa verdano. Hora sole dano ci.

Hot roz ra tepiya ostoru anu pire pa giredano, ostoru verdano ra ostor pire kene letey letey.

Laze pasay onca a ciniya xoya virene ceno. Seno reseno mirode xo.

Binêrin tometên olperestan çawa em kirine neyarên hev!

Xurşîd Mîrzengî.

Gelek qinor (kunêr) û bîrov, gelek rîş û nexweşiyên Kurdan hene ku mirov li ser binivîsîne; lê yek ji wan birînên kûr jî olperestî ye. Olperestî tovên purnîgan, tovên sitiriyar û tovên zelû di nava civata Kurdî de dane çandîn. Neyar û dijminên nijada Kurdî bi gelek çekên dijwar bi nijada kurdî re şer kirine û niha jî dikin.

Wek têtê zanîn ola Îzîdîyan olek gelek pîr û kevne. Berîa van dînen (olên) niha li holê, Zend Awesta, ola îzîdîtiyê damezirandîye û agirperestî li Rojhilata Navîn belav bûye. Ger ê Mehemed çar mele; û ên Îsa dozdeh hewariyên wî hebûn e, ê Mîrza Zend Awesta jî Pîrê Mix hebûye.

Min bibexşînin; ev nivîsara me, ne li ser lêkolîna olan e. Ji wê ez naxwazim zêde dakevim kûraniya olan. Ez dixazim bi çîrokek kin ji devê Nadir, ji we re binivîsim da hun bi xwe sehbikin û şûşî nava fikaran bibin û bibînin da ku dijmin û neyaran çekên çilo û çawan li hember nijada Kurdî pêkanîne.

Nadir dest pê kir û ewa got:

"Ez piçûkbûm, çend salibûm nayê bîra min. Lê ev têtê bîra min ku ew sal ava kanî û newalan gelek bû; ne titûn û bamiyan tîbûn dîtîbûn û ne jî bexçe û darên fêkiyan; ew sal ewa av zehf bû ku di meha Gulan û Hezîranê de newala binê gund tijî av bû. Ji boşî û zehfiya avê, wê salê gundiyan Werz dananîbûn û hewceyê ava ser erdan û dorê jî tinebû.

Av zehf û boş bû.

Havîn borî, gundiyan titûn û bamî ji nava erd û zeviyar rakirin û pez û dewar berve nava erd û zeviyar dan. Xeyn ji bexçeyên bîyokan û sêvên pahîzê, her der bûbû beranga pez û dewaran û bê tirs zarokan pez û dewar dibirin çêrê û êvarê têt danî malê.

Wê sala hanê Xwedê biyok nedabûn, bi hawakî mirî baran dibûn. Ji ber ku serma pehîzê li dar û ber dabû, pelên darên guzan, hewaran, încas û mişmişan, sipîdar û biyan giş zer bûbûn û bayê pahîzê li wan dabû û giş weşandibûn; mirov li kude dinêrîn hebên biyokan bidaran ve zer dikirin û dişindilîn xwarê. Hingî wê salê darên biyokan biyok girtîbûn û têt av vexwaribûn; şax û guliyên daran di binê giraniya biyokan de wek sêwiyar sitûxwar bûbûn û nikarîbûn serên xwe rakin. Mirov diçûn nava bexçeyên biyokan, lê mirov nikanîbû bi hêsanî di nava baxçe de ji gulî û şaxên sitûxwar û wan dêliyên biyokan bigere. Gelek gulî û şaxên daran di bin giraiya wan dêliyên biyokan de şikyabûn. Ev rewşa hanê ne ê bexçekî bû; ên ku di gund de bexçeyên wanê biyokan hebûn hemî ewabûn. Pêtiya bêhna biyokan di xanzûgê bêvla mirov de difetisîn û mirov serxweş û sermest dikirin.

Di nava biyokan de tewir û babetek biyokê heye ku em ji wan re dibêjin: "Biyokên sembole". Wan biyokên sembole cûdane. Her hebekê

wan qandê petêxên Heçerkone; lê wê salê hingî hatibûn avdanê bûbûn qandê zebeşên Qadyan; tekmiş şax û guliyên wan darên biyokên sembole wê salê şikiyan û wan daran duse sal xwe bi çetînî civandin serhev û nû da biyok girtin.

Zarokên gundiyan diçûn nava bexçan, bêrik û paşilên xwe tijî biyok dikirin û dihatin li mêrga binê mezelan pê gok dilîztin, diweşandin hev û pê lihev dixistin. Kesekî jî ji zarokan re nedigot: "Kuro lawo wan biyokan heyfîn, çima hûn ewha wan edem dikin."

Elok û mirîşkên gund di xwarina biyokan de mêtî reş kiribûn û nikulên wan sor bûbûn û qût nedixwarin.

Wê salê hingî biyok baş û zehf bûn, li Amedê jî pere nedikirin û nedihatîn firotinê, ku mirov barekî biyok bibirana bazara Amedê mafê rê û mesrefa xwe dernedixistin û mirov deyndar dizivirîn gund. Ji ber wê kesê biyok nedibirin Amedê.

Gundiyan bi ker û qantiran biyok dibirin deşta Amedê û serî bi serî bi genim re dibedilandin (diguhartin). Gundiyan ku biyokên wan tinebûn; ji gundiyan ku biyokên wan hebûn nîve-nîv disendin û dibirin difirotin û dihatin.

Wê pahîza hanê te mêtî an jî xortekî gundî li ser qulateyn nedidit. Riya karwan dagirtî bû; hinek diçûn û hinekên din verdigeriyan gund.

Me jî biyokên xwe bi nêvî didan gundiyan, dibirin difirotin û dihatin.

Rojek ji wan rojên pahîzê ku kerwan riya deşta Amedê kiribûn riya kaniyê; ez li mala metika Nazê bûm. Cemilê kurê metika min got: "Ez sibê biyokan dibim deştê; tu jî bi min re nayê biyokfirotinê Mamo?"

Kurê metika min Cemil, yekê kin duqat, ji xwe têr û zexim bû. Çaxê dipayivî pê li gotin û bêjeyan dikir û di devê xwe de nivco nedihîştin. Her gotinek bêyî kêmasî ji devê Cemil derdiket û qandê melekî rast diaxiffî. Xortekî ser û sînce xêşik, bê kêmasî û bê tirs bû. Wî her gav tenê biyok, hermî. pincar û tirî dibirin deşta Amedê, serî bi serî difirotin û bêyî qeza û bela dizivirî malê. Ne ji xedarbûna kûçikên deştiyan û ne jî ji tariya şevê û tenêbûnê neditirsiya. Gelek caran çaxê diçû deştê û vedigêriya; êvaran behsa xwe û hinek kûçikên xidar dikiri. Xort û zarokan gohdariya Cemil dikirin û devên wan vekirî diman.

Kurê metika min Cemil, hingî ji min hîzdkir, navê min hil nedidan û ji min re digot "Mamo".

Ji wê pirsê Cemil re hingî kêfa min hatibû, gavekê ez lal mam, ger baskên min hebana ez ê ji kêfan bifiriyama. Minê gund û zomên deşta Amedê biditana, min ê rê û dirb nasbikirana, wê zanabûna min li ser herêmê çêbana û min ê ji zarokên hempayên xwe re bigotana û minê li ser zarokan fors û quretî bikirana.

Min bi lez gote Cemil: "Ka ez herim ji diya xwe re bibêjim, ku bêhêle ez ê werim." Û ez bi bazdanê ji mala metika xwe derketim û min berê xwe da malê.

Çaxê ez giham malê; şirrina xweydanê bû bi min de dihate xwarê, ji bazdanê ez tirnefesî bûbûm û helke-helka min bû. Diya min rewşa min dit û got: "Çi hewala te ye Bexê min tu ewa fetisokî bûyî û xweydana te tê xwarê? Yan te û hinekan we lihev da?"

Min bersîva diya xwe da û got: "Na; min û hinekan me lihev neda ye. Cemil, Cemil sibe dere deştê. Biyokan dibe. Tu destûra min didî Dadê, ez jî bi Cemil re herim biyokfirotinê?"

Diya min, bi min kenî û got: "Kurê

min dixwaze bibe biyokfiroş?"

Ez li dora diya xwe geriyam, min lavayî kirin û min got: "Belê, ez dixwazim bibim biyokfiroş."

Diya min dest pêkir û got: "Bexê min; tu hêna piçukî, tu nikanî biyokan bibî frotinê. Barkirin û bardanînê, tu nikanî, meşê tu nikanî, kuçikên deştiyan xidar û dijar in, tu hêna nehatî wî warî, tu piçukî û muhtaciya me jî nîne; hemî tiştê Bexê min heye, yê muhtac biyokên me dibin ji me re bi nivî difiroşin. Ma çima tu yê xwe bihêşinî, Bexê min? Kengê tu mezin bûy bazirganiya mezin bike."

Lê ez li kerê şeytan siwar bûbûm û min gote diya xwe: "Na, divê ez bi Cemil re herim. Ez dixwazim herim haaa!"

Di dawî de ku diya min mecala xwe nedî û ji ber min nekir derve; got: "Başê, em ê barê kerê hindik lêkin, ku tu westiyayî û nikanîbûyî bimeşî, li ser barê kerê siwar be."

Bê şik û bê şibe, heta ku bêjî kêfa min hat; min diya xwe ramûsa û ez bi bayêbezê, bi bazdan çûm mala metika xwe Nazê. Min bikêf û şahî û bi bêhdaneke çikayî gote Cemil: "Diya min destûr da ku ez bi te re werim û go: Emê hindik biyokan li kerê kin û tu jî li ser barê biyokan siwar be da ku tu çetînî nekşinî."

Metika min nan ji tenûrê anîbû û buhistek xweydan hêna li eniya metika min zimag çêkiribû; bi keneke şêrîn, bi awirdaneke birûmet kenî û gote min: "Wîîî, ez bi qurbana Bexê mala bavê xwe bim. Bexê mala bavê min mezin bû ye û dere biyokfirotinê; wey ez bi goriya wî serî. Xwedêyo tu vî kurmikî bikî hezar ji mala bavê min re." Metika min ez hemêz kirim, ji min hiz kir, ez ramûsam û destê xwe di serê min da û bi qewetî gote Cemil: "Cemo li lawê birayê min baş miqate be, wî newestîne û ji kûçikên xidar wî biparêze! Tu dizanî hêviya me gişkan ew e, ew çira mala me vexistî dèle...!"

Piştî destûrdana Dadê û çûndina mala metika xwe, min buhistek qam avêtibû, ez mezin bûbûm û min xwe zexm û xurt û mezin hîs dikir...

Dadê bi alîkariya Cemil barê kerê min ê Qeyto hazir kir, lê barê kerê

Qeyto wek firqatan hazir kirin ku ez bi hêsanî li ser bar siwar bim.

Ji kêf û evîna çûndina deştê, wê şevê ez gelek direng razam; di wê razana wek kiroşkê de, min gelek xewnên têvêl û tevlihev dîtin.

Hêna dîkên xwedî siêtî (tercûbe) azan nedabûn lê şilûfên xêşim li peyhev bi wî dengên xwe yê qicik agahdariya hungûriya sibê didan; çaxê Bavê Cemil hat kerê min bar kir hêna nû dîkên ganbore dest bi azana bangîne kirin.

Çaxê ez û Bavê Cemil gihan ber mala metika min, Cemil kerê xwe barkiribû û hazir kirî li benda me bû.

Çaxa min û Cemil me ker dan pêşiya xwe û em meşiyam: Metika min ji para dîs bi qewetî gote Cemil: "Cemo li birayê min baş miqatebe, bi tîn û bal be ha...!"

Li riya karwan, li pêşiya me, li pey me gundiyan biyok barkiribûn û ketibûn ser rê û dibirin. Dengê Emo yê Horikê ji kîlo mîtrokî dihat ku ji her dû kerên xweyên leker re digot: "Ço, ço mîratana."

Çaxê em gihan Diyarê Kaniya Sipî, binê Kevirê Dizan xewek dijar miseletê min bû û bi rêçûnê de çavên min dihatin girtin; hema min dixwest, ez xwe di binê zinarek, devîkî, an jî kelemekî de bavêjim erdê û razim.

Cemil ewê rewşa min sehkir û got: "Mamo ka ez te siwarkim" Bi alîkariya Cemil ez li nava ferqatan siwar bûm û di saniyekî de ez di xew de çûm.

Bi hewtîna kûçikên Indiyariyan re min çavên xwe vekirin. ez lê dîse bi xew de çûme.

Beriya niha ez du caran bi apê Rindo re hatibûm Indarê. Me gîsk biribûn ji bona qelî.

Indar gundekî di nava sê çiyayên bêrz û bilind, di kaniya navenda wan hersê çiyayên de, di xalek wek nivîşt de ye; ji gundê Indarê xeyn ji hersê tihêlên çiyayên; henê ezman, stêrk û Xweda xuyaye; wekî din tiştêk ne xuyaye. Qerac û berokên çiyayên ku dadikevin nava gundê giş axekî sorik û soring e, lewra xaniyên wan û nava gundê jî giş soring û sor e.

Di wê herêm û dorhêlê de giş

gund û gomên kurmancan in. Tenê Indar û Gomê-Indarê bi zazakî diaxifin. Lê herêma û êrdimê, Indar û Gomê-Indarê, bi hovîti û xêtiya xwe bi nav û deng û menşûrin. Dibêjin carrek Qemerê Mala Goso dîtiye xoneyê (pisingê nêr) Mala Telho niyaye pisinga wî û pisinga wî jî ji xoneyê Mala Telho nerevyaye û pêre bade daye û xone jî gihaye miradê xwe. Qemer hêrs bûye, sûyên wî hatine, rahîjtiye mawîzera xwe û bi du xone û pisinga xwe ketiye, qedere seatek, wî, pisingê wî û xoneyê malaTelho hev grandine, lê dawiyê Qemer herdû jî di kadîna xwe de kuştî ne. Çaxê gundiyan ji Qemer re gotiye: "Qemer te çima wan sewalên bê zar û ziman kuştin?" Qemer bersiv daye û gotiye: "Îro xoneyê xelkê di pisinga min ne, ez dengê xwe nekim, wê sibê hinek dest bavejin jina min...!"

Li ser hovîtiya Indariyan gelek tişt hene lê ezê yek a din jî bibejim.

Carkê jî Qewmo û Qaso birayên hevîn, bavê wan dimre û ji hev cê dibin. Piştê diçin zeviyên xwe par ê dîkin, lê çaxê sînor di nava zevî de diçikînin, tiştê nîne û kusiyekî (kîso) pîr xwe kişandîye qAlîkê xwe, hema radibin û wî kusiyî di nava zeviyê de diçikînin û dibêjin: "Sînor ev e. Lê mixabin çend roj di nav de diborin Qewmo tê nava zevî û dibîne ku sînor nîne! Hema bê deng diçe malê tîfinga xwe digre û berra birayê xwe Qaso dide û dîkujê. Gundî ji Qewmo dipirsin: "Qewmo te çima Birayê xwe kuşt?" Qewmo dibêje: "Sînorê me di nava zeviyê de çikandibû rakirî ye loma...!"

Ez serê we nehêşînim...

Wexta ez ji xew şiyar bûm, roj sêçar qama bilind bûbû. Di riya karwan de, di nava teht û latan de kerên me şûşî deştê dibûn. Em gihabûn nava rezên Gomê-Indarê.

Cemil go: "Çawane Mamo! Te digot: Ez ranazim. Tu çima razayî."

Bi qedandina nav rezên Gomê-Indariyan re em gihan ser Kaniya Xurxur. Ev kanî di nava Gomê-Indarê û gomê-Dedaşê de dimîne. Ev kanî ji zêrzmîna Çiyayê Hecertûmê xwe di binê çiya de berra şoxê çiya dide û di nava lat û zinarên asê

de, di qedandina çiya, despêka deştê de der dibe. Avek zelal, qerisî û boş e; li ber wê avê du-sê aş digerin.

Em li ser kaniya Xurxurî sekinîn, me barê kerên xwe danîn, tûrên keran dan serî; nan û ronê xwe, firingî û tiriye xwe derxistin, em li ser tehtek fire bi civatekê rûniştin û me xurîniya xwe kir.

Em hêna li ser kaniya Xulxulê bûn; ji Gomê-Dedaşê çend keç û bûkên gund, çivalên hiriyê li keran kiribûn û hatin serkaniyê ji bona hirîşustînê. Wan keç û bûkên Gomê-Dedaşê hinek hiriyê neşustî dan Cemil. Cemil ji dêla hiriyê ve çend heb diyok dan wan; me dîse kerên xwe barkirin û em bi rê ketin.

Hetanî gundê Qasmî em li cîkî nesekinîn. Çaxê em gihan Qasmî nivro zivirî bû.

Me barên biyokên xwe li ber diwarekî mezin, li ser sekûkê fire danîn, me devê barê biyokên min vekir; min tûrên keran dan serî, Cemil jî derket diyarê xanîkî û bi bangîni bankir û got: "Werin biyokan, werin biyokan; biyokên çiya, biyokên avî û wek hermiyan in!"

Piştî bankirina Cemil bi çend deqîqan, Keçikên xama, bûk, ciwan û pîrekên din, bi tevî zarokan ve li ser serên me hêwirîn. Di destê hinekan de sehenên difrîn, di destê hinekan de legan û yê hinekan de jî bêjîngên ji genim ê sor dagirtî bûn.

Cemil ji min re digot: "Mamo hayîdar be da zarok biyokan dizî nekin!"

Cemil ewil wan xist dorê; dûvre, ewil Cemil li qûtên wan dinêrî, da genimê wan paqije an na. Yêna ku di nava genimên wan de kevir, zîwan, ax, xilîllig û dinêb hebana, Cemil para dizivirand û digot: "Ev genim nabe! herrin qûtê paqij binin." Genimê ku Cemil bi cibandana serî bi serî dibediland û mişteriyên bi rê dikir. Ên xwediyên bêjîngan hîle dikirin. Çaxê qûtên xwe nişanê Cemil didan; destên xwe didan binê bêjîngê û bêjîng dagirtî xuya dikirin, lê çaxê Cemil bêjîng ji destên wan disendin, bi darê bêjîngê digirtin, bêjîng ne dagirtî nivî diman. Cemil û mişteriyên bi qerebalix û hengame dixistin serê

hev; xwediyên geniman dixwestin biyokê zêde bistînin; Cemil jî dixwest yekê kêma bide wan, lewra mêzîn û qapan nebû.

Me li Qasimiye ferek biyokên min qedand.

Çaxê me barên xwe barkirin û em ji Qasimiyê derketin; roj li rengekî zer rawestiyabû û xatirê avabûnê dixwest.

Riya papûrê ku ji Amedê tê û bi aliye Farqînê de diçe, di nava Qasmî de dibore; Cemil piştê papûrê gund bi gund dizanibû lê, binê papûrê baş nedinas!

Em ketin binê papûrê û bi tariya êvarê re gihan bêderê gundekî! Lê Cemil vî gundî nedinasî û nizanibû navê gund jî çiyê. Wek mirîkî ku serê wî li tehtêkeve û hêna zanibe mirî ew e! Cemil li bêderên wî gundî veciniqî û got: "Li van deran gundên êzîdiyan hene! Dibêjin: Mirov bi şev here gundên êzîdiyan; êzîdî zarokên misilmanan ên piçûk serjedikin û pîrên wan dixwen! Divê em neçin gundên ku ez nasnakim. Vî gundê hanê ez nasnakim, em naçin. Emê herin ser riyekî û emê herin gundekî din ku misilman in!.."

Cemil vê tometa hanê ji kî hîn bûbû, ji ku seh kiribû û çawa pêhesiyabû nizamim: lê van tiştên ewha di bergohên min de jî boribûn, lê nedihatîn bîra min, ka kê gotiye. Lê ev tometên weha di nava civata me de bi berfirehî belav bûn û hebûn; lê serçaviya van tometan bewlû nebû.

Lê min jî û Cemil jî sedî sed bawer dikirin ku êzîdî goştê zarokên misilmanan dixwin...

Ger Cemil ditirsîya jî bewlû ne didankirin; lê yê min bi xwe ziravên min qetyabûn, ez hezar car korpoşman bûbûm ku ez bi Cemil re hatime biyokfirotinê; lê mixabin ez bi Cemil re bûm. Lê baweriya we ji Xwedê hebe, wê qewmandinê ewqas havi (tesir) li ser min hiştîbû ku ne anaka, ez hezar sal jî bijîm ez nikanim ji bîra bikim.

Ez bê deng mam; Cemil berê keran ji ser gund veqetand û em di bêderên gund de bi banî, bi hêla rojava de borîn. Me bêder li paşve hiştin û emketin ser rêkî fire. De haydê

serî bi goriyê linganbe, ez jî peya me û em keran bi çargafê dajon. Hinekên nizanibin û me bibînin wê bêjin ziftiyên romê li dû wan in! Her çiqas berê rê li rojavabû jî palek piçûk bû û ji bona em ji gund wenda bibin divê em bi diyarê girkevin û gund ji pêş çavan wenda bibe. Lê tevî wî lezkirina me û zixkutana keran, pal dikişandin û em bi diyar nediketîn! Tariya êvarê weşyabû û ketibû erdê lê hêna mîriya xwe nedanîbû ser zemîn; cihan leyminî bûbû, hem gund ji me ve xuyabû û hem jî em ji gund ve xuyabûn. Lê kesên ku ji gund, ji serê xaniyan an jî, ji keviyên gund li me binêrîna jî xwuya nebû, kifş nedibû ka hinek me dibînin an na!

Ker li pêşiya me, em weke beb-elûskê, wek ecêloka şeytan dimeşin. Lê em çî bibînin! Li pêşiya me, li diyarê pal tefl û dûmanek rabû! Ew tefl û dûmana hanê naxira gund bi xwe bû; naxir ji wêde dihat gund û em ji bi aliye naxirê de diçûn. Xeyn ji wî rê jî tu rê û dirb li pêş me nibûn ku em pêde herin!

Hêna Cemîl tişteke negotibû pêşiya garanê giha me û em di nava garan û tefl û dûmana ji berlingên naxirê radibe de wenda bûn. Ga, gamêş, conga, madag, çêlek, nogin, golik û mozik di nava hev de, li ser wê rîya serbejêr û fire; hinek congan bazdidan ser nogin û çêlekan, ew jî ji ber conegan direviyan û bazdidan. Lê gamêş, sak û madagê girantir û mehqultir bûn. Ger çend kerên mihîni û welaq hebûn jî di nava wê naxira mezin de, ji wê tefl û dûmanî de nexuyabûn.

Di nava wê derya tefl û dûmanî de em, gihan dawiya naxirê. Gavan, çovekî şûrkanî di dest de û garan dajot lê; zilamek bist û pênc, bist û heft-heşt salî, simbêlAlîk, qemer, cilên wî cûda, tîfingek mewîzer li milan û li hespek qer siwar û lipey naxirê di nava wî tefl û dûmanî de wek dêwek e û tê.

Gavan qet îşê xwe ji me nanî û bi me re nepeyivî, bi ajotina naxirê re mijûl di bû û karê xwe dikir. Lê siwarê hespê qer, xwediyê tîfinga mawîzer bi wê temtêla xwe ya xweş û bi

wan awirdanên xwe yên kubar li pêşberê min û Cemîl rawestî û pirsî:

- Barên we çinin?

Cemîl:

- Biyok in.

- We li gund danî?

- Na.

- Çima we li gund dananî; hûn vê şevê kude derin?

- Emê herin Qerexanê.

- Hun ji ku ne?

- Em çiyayî ne.

- Ez zanim hûn çiyayî ne, hûn ji kîjan gundî ne?

- Em Zengî ne.

Çaxê Cemîl got: "Em Zengî ne" zîlamê siwar ji hespê qer peya bû, hat ber min û ji min pirsî: "Tu kurê Mîrza yî? Navê te Nadir e? Ev xortê ha jî lawê metika te Nazê ye?"

Em heirmayî man û min bersîva siwarê hespê qer da û got:

"Belê."

Siwarê hespê qer ez ko kirim, ez ramûsam, destê xwe di serê min da, gewriya wî tijî bû û çavên wî şil bûn.

Bi dostanîkê dîlovanî (semîmî) û nerm gote Cemîl: "Ka xwarzê min; berê kerên xwe bizivirîne, hûn mêvanên min in."

Qabil (mimkûn) nebû û Cemîl nikanibû bibêje: "Na". Yê min jî mafê min û axaftinê nînbû û me nikanibû bêjin: "Na."

Cemîl ji bêmecaliyê berê herdû keran zivirand û me û xwediyê hespê qer da dû naxirê.

Bi van hîsên zarokîti ez heyirî mabûm, ziman di devê min de bûbû gulok, û ez lal bûbûm. Ev zîlam kî bû? Di kude bavê min û metika min nasdikirin?

Cemîl jî ji tirsanan newêrîbû biaxîfe û tişteki pirske, an jî bibêje!

Naxir ji me dûr ketibû û serê naxirê gihabû gund jî. Ji bakûr bakî bi kubarî dihat û wê tefl û dûmana dû naxir bi başûr de wer dikir û li zevî û pirêzeyên kêleka rê dixêşandi.

Xwediyê hespê qer dîse ling avêt ser hespê û bêyî bi me re bipeyive ket pêşiya kerê me û gote Cemîl: "Bajo xwarzê!"

Min bi dîzi ji Cemîl re got: "Wele vî mîrikî me dibe, wê îşev me şerjêkên û wê pîrên wan me bixwin..."

Cemîl bêdeng ma û tişteke negote min.

Min ji Cemîl pirsî û got: "Evya ji ku Bavê min û Diya te dinase?"

Cemîl jî şaş û heyirî mabû û gote min: "Ez jî nizanîm; belkî li me fen dike! Gewriya Cemîl tijî bûbû."

Tevî ku xwedî hespê qer bavê min û metika min tevde nasdikirin jî, em di nava şik û gumanan de bûn... Ji ber ku mîrik zêde tişteke ne gotibû. Em jî ji êzidiyan ditirsiyan û me digot qey ev zîlamê hanê jî êzîdî ye û li me fen û dekan dike û wê pîren gundiyan îşev me bigurînin û wê me bixwin.

Cemîl got: "Cana êzîdî tînen tîtûnê distînin, belkî vî mîrikî jî hatiye gundê me tîtûn standî ye û li mala we mêvan maye û Bavê te û Diya min nasdike û navên wan jî dibêje!"

A rastî me xwe ji gurandin û xwarîna êzidiyan re hazir kiribû û em bê mecal bûn.

Ew tîrsa wê êvarê, ew tîrsa zarokîti, ne qabile ku niha ez kanibim bînime ser zîman. Dilên me, wek dilê kîrgokî ku destê nêçîrvan de be, lêdidan û em bê pergal bûn.

Bi wan şik û teşûşan, me nêzîkî li gund kir.

Di qeraxê gund de siwarê hespê qer, tenê ji min pîrsa Diya min û herdû metikên min-binav kirin-kir ku çawanin, başin.

Min jî bersîva wî da û got: "Başin."

Ev gunde hanê Heyderekan bû, gundek ji gundên deşta Amedê û wek wan gundên din ê xaniyên wê ax, yek te beq (tof) û bê dar û ber bû. Di temamê gund de sê darên tuwan û darekî biyê bûn, lê wê dara biyê rewşek xweşik didan temamê gund. Wê dara biyê bi gulik û bi rîşik bû; şax û guliyên wê wek keziyên keçikên xama pêve dişindilîn, şax û xilfên wê yên xanxolik pêde dirijiyên ser axê. Beş û temtêla wê dara biya bi rîşik jî wek başn û temtêla Hedê bû. Hersê darên tuwan jî pîr û kevnare bûn: Yek romî, yek şamî û yek jî dara tuwên tehmandî bû. Heyderekan ne zehf mezin, ne jî piçûk bû; sîh-çil mal û xaniyên herrî di zik û pêsîrên hevde bûn.

Em di başûrê gund de, di qerax

de fitilîn û daketin binê gund. Çaxê me çeq da xwe, em li ber derikê mezin û vekirî rawestiyân.

Xortek wek Cemîl hat, dizgînê hespê qer girt, û siwarê hespê peya bû û bi ferman gote wî xortî: "Rîza keran bikşînin hewşê û barên wan daynin! Van xortan mêvanên me ne."

Xwediyê hespê qer destê min girt û em çûn hundirê hewşa mezin û servekirî. Zilamê destê min di nav lepên vî de, bankir dayika xwe û gotê: "Dayê were min ji te re xelatek haniye!"

Min bi çavên bêhevî û bi tirs li pişta xwe li Cemîl nêrî, lê bêfeyde, Cemîl nêna li derve li ber keran bû û min wî nedî. Gevriya min tijî bû; çavên min sor û şil bûn; dilê min wek pêlên derya Wanê davêtin, ez direci-fîm û bê qiyas ditirsiyam û min ji xwe re digot: "Vî zilamî mi ji bona diya xwe aniye; wê îşev min bigurînin, wê min bikên hêt, wê min di sîtilê de bipijînin û we diya zilam di goştê min de mejî reş bike."

Diya zilam, ji devê eywane, ji ser şaneşînkê piçûk bersîvda û got: "Te çî xelat ji diya xwe re haniye berxê min?"

Zilam: "Min kurê hevalê xwe yê girtîxanê (hepsê) Mîrza ji te re aniye."

Pîrê şaş û heyirî ma û got: "Kurê Mîrzayê minê simbêlsosinî di kude derket? Ma qandê ku were û van doran bigere mezin bûye?"

Pîra rûgewezî û porhinekîrî ji şaneşînkê daket, şîmk di lingan de û ber bi min hat. Çawa giha ber min û zilam, min hemêz kir, bi wan lêvên xwe yê şil min ramûsa, maçî kir û hêsrên Pîrê wek dilopan bi ser hinâ-rokên wê de niqutîn xwarê." Ana birra jî ev qurê Mîrza ye, ana birra jî ev kurê Mîrzayê min e?"

Birra jî weke ku ji Pîra rûgewez re xelat ji alî xwedê ve ji ezmanên haf-tan were xwarê ewa kêfa Pîrê hatibû.

Ez bi xwe şaş û heyirî û di nava Xelilî û Celîl de mabûm, lê min baş hilkiribû ku ev ne ten e û ne jî xef e. Birra jî vî malbatê mala ne, bavê min nasdikirin û dostên malbata me bûn.

Pîra rûgewezî bi fermananê ban-

dikir û digot: Elyas ka zû elokek bigre û bigurîne!"

Di hewşê de, li quncikê alî rohilat sekûkî mezin, li ser sekûyê textekê razan ê çarling û firre hebû; li ser wî textî doşek raxistî nazbalîf danandî bûn; Evdilrezaq (siwarê hespê qer) destê min girt, em çûn ser textê ser sekûyê.

Pîra rûgewez çû û bi şîvê re mijûl dibû.

Evdilrezaq av xwest.

Bûkekê ji min û Evdilrezaq re di şerbikekî piçûk de av û qedehêk anîn.

Evdilrezaq gote bûka ku av hanîbû: "Ka here wan wênên min û Mîrza ku me di girtîxana Farqînê de kişandibûn bîne!"

Çaxê bûkê wênên bavê min û Evdilrezaq anîn, lembe ji pêxistibû û bi xwe re anîbû.

Cemîl û Rîza jî barên keran danîbûn, ker hewandibûn û Cemîl jî hatibû ser texte firre.

Evdilrezaq wênên xwe û ên bavê min, yeko yeko nîşanî min û Cemîl dan û got: "Ez û bavê te em bûne desbirayên hev; çaxê bavê te sax bû ez pir dihatim gundê we. Em diçûn nav bexçeyên we yê Qor, ava selebâ nav bexçeyê we yê Qor gelek qerisiye. Min û bavê te, me xiyar davêtin nav ava selebâ hetanî xiyar biçiriyana. Ew tîfinga bavê te yê mavîzer min û wî, me bi hev re ji Rîzayê mala Hecî send. Ez û bavê te, em salekî û heyşt mehan bi hev re di hefsa Farqînê de man. Ev gund yê me ye. Em Hezroyî ne, û mala me hem li Hezroyê heye û hem jî li vir heye. Yanî em du malî ne."

Piştî wê şîrovekirina Evdilrezaq, Cemîl got: "Xalo niha hate bîra min! Te, Xalê min û Keyayê Lasireynê we şevêk di mala me de kilam (sitran) gotin."

Piştî me baş hev naskir; Pîra rûgewezî şîva me tevî goştê elokê anî û me şîva xwe bê tirs û bê lertz xwar û vexwar.

Direngê şevê Cemîl kenî û mese-la me, êzîdiyan û fikarên bi me re go-tin Evdilrezaq. Em giş kenîyan û ra-zan.

Evdilrezaq em du roja li gund

hiştin, em bernedan û em di nava milkên xwe de gerandin.

Dû du rojan re: Herdû barên me genim dagirtin; du elok jî dan me û em bi şahî bi rê kirin.

Dayika Evdilrezaq digote Cemîl: "Li lawê Mîrza, Nadirê min miqatbin û bêje diya wî bila wî neşîne biyokli-rotinê ha; tu bêjî ha!"

Bir a jî di deşta Diyarbekirê de heft-heyşt gundên êzîdiyan hene.

Piştî min xwe naskir; ez heyî li xwe bûm, min ji êzîdiyên gundên Bismil û Diyarbekirê, gelek êzîdî nasîn; xeyn ji êzîdiyên Amedê, ji êzîdiyên Pişêrî, ji êzîdiyên Wêranşarê û hinek jî Şengalî nasîn û ez bi wan re bûm dost û yar. Min nasîn ku ne gedexwarin...

Min dît, min naskir û min xwend jî! Çawa em Kurdin; êzîdî jî wek me Kurdin. Êzîdî agirperestin, navê ola (dîna) wan zerdûşye. Pêxemberê wan Mîrza (Hezretî) Zend e. navê misehefa wan Awesta ye û berya van olên heyî ev ol hebûye û Mirza Zend Awesta jî Kurd e. Lewra wî demê temamê Kurdan zerdûşî bûne. Lê çaxê van olên ereban hatine Kurdistanê, Kurdên bê hisyet û bê şeref, serî li ber ereban tewandine, şexsiyet û kesîtiya xwe firotime û dev ji ola xwe yaku ola zerdûşî ji temamê olan demokratî û hêsantir e; xeyn ji firebûn û demokratîya ola zerdûşî, wan pêxemberên ereban gelek tişt ji Awesta dizîne û gotine Xwedê gotîye-fire û demokrat berdane û ol guhartin e, lê êzîdiyên mêrxas û keleş, êzîdiyên egîd û xweşmêran, serî li ber erebên bedewî û tolaz netewandine, rajerî nekîrine û olên ereban nepejîrandine û napejîrîn in. Mafdar in jî. Lewra ne bêşexsiyetin, xelkên biyanî bi ser xwe re nabînin...

Dûvre; neyarên ku Kurdistan xistine bin destên xwe, hespên xwe tede ajotîne; rabûne Kurd û Kurd bi olîti û bi tometan kirine neyarên hev û li dij hev kirine agirê sor û bera hev dane."

Ez bi xwe piştî vî çîroka zarokîtiya Nadir û şîrovekirina wê tişteki naniwsînim û fikaran ji xwendevanan re dêhelim. Başê?

04. 01. 1990

Binvîse!**Sebrî Botanî**

Xezalê hilo hilo
Li gel Şahîn û Silo

Mîna Şîlan û Zînê
Bajo karwanê jînê

Dîn û dewlet qelem e
Nezanîn derd û xem e

Bixwîne ez xulamê
Xezalê berxa mamê

Bêje bijî serbestî
Tehl e jîna bîndestî

* * * *

Hêjayê hayê hayê
Bê zehmet xweşî nayê

Ava ke warê tu lê
Nivîskarê û aqilê

Bixwaze ya tu d'xwazi
Bike hawar û gazî

Li nav bajar û gunda
Li welatê me Kurda

* * * *

Xezalê hilî hilî
Binvîse ya l' vî dilî

Bi wî zimanê şîrîn
Derman bike sed birîn

Mil bi milê gundiya
Geş ke govenda çiya

Hawar ke Welat, Welat
Ser û mal bo te xelat

Hilde ala wekhevî
Keçê da tu serkeví

Ji diwana "Dilistan"ê.

Al û Bûk**Xamevan**

Min gul dihanîn
Gulên sor û zer
Li serhev danîn
Bi nexş û huner
Stêrka beyanê
Xwe berdaye ser

Ji wan afirand
Ala şoreşger
Ala partya me
Partya Kurdistan

Ala partya me
Partiya Karker
* * *

Çend sal e, çend sal
Ev rewş û pergal

Dilê min bi jan
Bi êş û kovan

Min berfa çîyan
Da ser vî dilî

Da hênik bibin
Ev kul û keser

Dilê min bîmar
Kula wî giran

Pijîşk û derman
Tenê Kurdistan

Serbest û rizgar
Welat seranser
* * *

Roja serbestî
Tîrêj berdane

Hemû welatan
Her war û her der

Tenê Kurdistan
Maye bin destan

Bes li Kurdistan
Reşî û tarî

Her li Kurdistan
Bahoz û bager

Êdî de rabe
Belê têkoşer

Çekan em hildin
Tiving û xençer

Ev rext û posat
Ev top û mewzer

Lêxin li xawer
Lêxin li xawer

Roja serbestî
Ji bo Kurdistan

Bi darê xorê
Divêt bête der
* * *

Welatên cîhan
Hemû bûne bûk

Kurdistana min
Tenê wek pepûk

bûkên cîhanê
Rûken û nûjen

Kurdistan min
Hîna pir fedok

Xeman mekşîne
Dota kezîzer

Va ne hilwestîn
Xortên şoreşger

Va ne peydabûn
Serheng û efser

Va ye hişyar bû
Nifşa rizgarî

Va ye ava bû
Artêş û leşker
* * *

Bûkê de rabe
Dakeve hember

Ev bejna zirav
Ev laş û ev nav

Her çax û her gav
Tim ciwan û ter

Ev bîn û gulav
Berde ser hinav

Ev ala rengîn
Ji bo te kember

Çavan tu kil de
Ebrû leglegî

Bijangan hilde
Xalan bîne der

Berde ser biskan
Ev misk û ember

Ev por û gulî
Perçem û qeter

Berde ser pêşîr
Memkên gilover

Bila şa bibin
Zarok û mindal

Ev jinên delal
Ev pîr û ev kal

Ev keçên bedew
Ev xortên şepal

Bila şa bibin
Gîşt azadîxwaz

Bila şêt bibin
Dijminên seqer

Bila şa bibin
Ev dost û heval

Bila biteqin
Neyar û noker

Xawer: Cihê ku roj têra derdikeye.

Evsana Bindestiyê

Gundî

Bila rakin
Bila deynin
Bila bipîvin
Bila bijmêrin
Kes ji bindestan çêtir bindestiyê nasnake

Lê bindestî ne tenê gotinek e
ne tenê navek e
yan awazek e...

Ka em temaşekin li rewşan û dozan
li rabûn û rûniştina bindestan
li zordariya zordaran
Ka em temaşekin li mêzînan
li pîvanan
Ka em temaşekin li dîroka bindestan
li dîroka zordestan
li dîroka cihan

Digotin: Eger dengkirin ji ziv be,
dengnekirin ji zêr e

Digotin: Deng mekin!
Eger kincên we ji we kirin
Eger malên we talan kirin
Eger fermana we rakirin,
Deng mekin!

Deng mekin!
Ew beg in,
Paşa û sultan in
Ew mezin in... gir in
Ji erdê heya ezman in

Digotin: Eger ew hatin,
destên xwe bi ser hev din!
serê xwe daxin...li erdê temaşekin!

Digotin: Derewên wan ji rast in

Bi salan
Bi sedsal û hezarsalan
Diçandin
Di tamarên me da
Di dilên me da
Di mijiyên me da
Diçandin... diçandin
Tirs û bêdengî
Tirs û bêdengî

Digotin: Ew her tişt in
zana ne... her tiştî dizanin
bi hiş in... mezin in... şareza ne

Digotin: Em bextereş in... nezan in
bê hiş in
bê pişt in
em ne tişt in

Digotin: Tenê ew kanin serdar bin
qehreman bin
mêr û şêr bin.
Tenê ew kanin leşkeran çêkin
alan rakin
dewletan avakin

Digotin: Li heniya me hatiye nivîsandin,
em barên wan rakin
em qundereyên wan boyakin
singên xwe ji wan ra bi mertalkin

Digotin: Dîsa li heniya me hatiyê nivîsandin,
em fêrî zimanên wan bin
navên wan li xwe kin
li zaroyên xwe kin
li bajar û deşt û çiya kin
pêwîst e em bi wan ra bin
di siya wan da rabin
di siya wan da rûnin

Digotin: Gelo em kanin bibin tişt?!
Na, em nikanin bibin tişt
em kanin bibin leşker
lê em nabin serleşker
em nabin şah û sultan
em kanin bibin dergevan

Wisa di me da diçandin
Keda me bo dijminan diçandin
Pir caran xûna me erzan dirjandin

Dema bindest şiyar bûn
Ji va xewa giran rabûn
Dîtin, kesek tune xûnhiştin
Çi hejar û çî zengîn
Dîtin, ev şah û sultan
Xudanên dar û ferman
Bi keda me bûne têr
Di sayê me da bûne şêr
Ewna netewa serdar
Em ji bindest û hejar
Ewna xudan dewlet in
Em girtiyên welat in
Girtin hawîr wek guran
Bi sînor û kemberan...

Raperîna vê carê
Ne wek rabûnên berê
Keç û xort û jin û mêr
Ser hildane wek dilêr
Roja teze poz rakir
Bêdengiyê mal barkir
Tirs ji dilên me derket
Em jî dixazin dewlet...

29. 07. 1991

Heyranok

Heyranok bi xwe stiranên keçên 12-15 salî ne. Naverokên wan jî gilî û gazindên evîne ne.

Heyranok li Botan, Hekarî û Behdînan tene stiranî. Lê îro jî ber gelek ûştan (sebeb) kêmanê û berbi nemanê ve diçin. Ev çar Heyranokên li jêr jî devê dayîka Kurd **Sora Botanî** (60 salî) jî Zaxoyê, hatine girtin.

1- Kurdî- Beyat

Were delalê dilê mino

Mi go ez kevok im, ax kevoka kerr (dîn) û gêj im,

hey lo delal

Were delalê dilê mino

Mi go kesek nîne û ez ê gilî û gazindê xwe jî, ax jêra bêjim,

hey lo delal

Were delalê dilê mino

Mi go ez ê kela dilê xwe yê şewitî verêjim,

hey lo delal

Were hey lo delal, hey lo delal, tu delal î.

2 - Kurdî- Beyat

Were kurko dîno mi go tu l' serbana meş meş ne ke, hey lo delal

Were kurko dîno mi go tu ag'rê cigarê l' mi geş ne ke, hey lo delal

Were kurko dîno mi go ez ya te me xwe şaş ne ke, hey lo delal

Were kurko dîno mi go ez nexweş im ta dê girim, hey lo delal

Were kurko dîno mi go ez roj bo rojê xirabtir im, hey lo delal

Were kurko dîno mi go kul û xem û mereqê hewe l' vê dinyayê ez pîr kirim, hey lo delal

3 - Hicaz

Ax de lêlê dayê, dîne, rebenê, malwêranê

Îro mi go êvar e rojkê ne ma dayê, dayê wey

Ax îro mi go, sihê girtî dorê reza,

dorê çema dayê, dayê wey

Kurko dîno, ez ne di xema

her sê birakên xwe me dayê, dayê wey

Ez di xema her sê hemaylokên lawê xwe me

Ax kurko dîno, b' Xudê j' ber te dê mirim wey

Ax de lê lê dayê, dîne, rebenê, malwêranê

Îro mi go stêra sibê l' mi geş kir dayê, dayê wey

Ax îro mi go, xelkê dinyayê

serbana xewka xweş kir dayê, dayê wey

Kurko dîno madem te zanî

dê çî eskerîya giran û nexweş dayê, dayê wey

Delalê malê, te çima bextê mi hemî reş kir

Ax kurko dîno, dê herî canê mi jî b' canê te ra wey

4 - Ecem

Roja me derket, ji kenarê Îranê

Şefeqa rojê havêtîye Kurdistanê

Felek xain e ez na gehme yarî

Hawar j' derdê vê jyanê

Roja me derket ji Bidlîsa Botan

Şefeqa rojê havêtîye bejn û bala keç û xortan

Xwezî j' xêra Xudê ra, Xudê miradê miradxwaza kiriba

Bila min kirasê ber laşê xwe bifrota

Kurd Kê ne?

Vanîkê Elîxan

Hûn dixazin ku bizanibin, Kê ne Kurd!

Kê kuştîye, zêrandîye, ew in Kurd!

Kê bindest e, perçekirî, ew in Kurd!

Bi zarê xwe kê deng nade, ew in Kurd!

Hûn dixazin ku bizanibin Kê ne Kurd?

Kê ku îro muhacir e, ew in Kurd

Kê di zindan û hebsê da ne, ew in Kurd!

Çiyayê bilind li kê sitar e, ew in Kurd!

Dîsa bêjim ku bizanibin kê ne Kurd?

Kê bê dewlet, text û tac e, ew in Kurd!

Kê ser erdê xwe mêvan e, ew in Kurd!

Cîhan kê ra ku kirê ye, ew in Kurd!

Dîsa bêjim hela kanê kê, ne Kurd!

Kê şevt û serê çiya ne, ew in Kurd!

Kê ku şev-ro ber xûrê ne, ew in Kurd!

Mala kîjana zindan e, ew in Kurd!

De bizanibin rind bizanibin, kê ne Kurd!

Kê serihildan xwe ra kirye kar, ew in Kurd!

Kê şev û ro ber xwe dide, ew in Kurd!

Boy serxwebûnê kê şer dike, ew in Kurd!

Rewan (Yêrîvan). 1991

Bihar

Naza Goyanî

Bihar za cîhan bû xoş

Jîna me ya bûye coş

Ey bihar tu b' xêr hatî

Geş dikî vî welatî

Roj derket befir ne ma

Xweşî, stiran û sema

Mêrgên me germ dibine

Pez çiyayî diçine

Bi hev ra

Yek ji bo hemya

Hemya j' bo yekî

Her dem pêkve bin

Kar-xebat hingî

Gelek fireh e,

Dewlemend e jî

Zaxo, 1986

DESTANA ŞÎRÎN û FERHAD

Pişka -2-

Beşîr Botanî

Pîrê :

Ferhadê mino dêbabên te jî
hatne kuştin
Şivan û çetên xo mala we jî
talan kirin
Eman, eman, eman,
felek xaîn e

Dastanbêj :

Ferhad ji xem û keseran li xo
didit û xo birîndar dîkit û dikevite
erdî...
Paşê li nik gundiyan diyar bû
ku pîrejînê
Xapînok e û derewîn e û gotinê
Hey pîrê çepelê, bê wîjdanê

Gundiyekek :

Pîra xayin divêt bîmrî
berî Ferhad û te hew
Dît pere û zêrên mîr Xesrew
Xapînokê, xapînokê,
dê te kujîn lê

Dastanbêj :

Lê Ferhadî dereng zanî ku
pîrejîn xapînok e û ji aliyê mîr
Xesroyî ve hatiye şandin... Gundî
jî pîrejînê dikujin û wê tavêjne
newalê û dimrit.

Ferhad :

Bêstûn can, min peyivine hene
çiyayê mino
Bila j' bîra te ne çîno
Hey çiyayê Bêstûn, tu pîroz î
Heke dost li mi' d' pîrsin
Bêje wan li aramgeha mezin
gora min

Hey çiyayê Bêstûn, tu pîroz î

Hey lo çiya jiyân
hemî derewîn e

Tu zanî ji kesekî ra na mîne
Hey çiyayê Bêstûn, tu pîroz î

Tu b' Xudê kî rewşa mi' jî
bêje wan
Ku j' dûriya Şîrînê bûme perîşan
Hey çiyayê Bêstûnê, tu pîroz î
Eve gorî wê ye canê min
Hay xaîn felek hay wax li min
Hey çiyayê Bêstûnê, tu pîroz î

Ka bûka min, ka dêbabên
min û dostên min
Ka xizm û nasyar û cîranên min
Hey çiyayê Bêstûnê, tu pîroz î

Felekê dimrim li ser
çiyayê Bêstûnê
Û bûme şehîd ji bo bejna Şîrînê
Hey çiyayê Bêstûnê, tu pîroz î

Dastanbêj :

Ferhad rojekê li ber mirinê
dimînit û dema Şîrînê zanî, ew
hate çiyayê Bêstûnê...

Şîrîn :

Ay Ferhad, hawar e Ferhad o
Piştî te ez nabime şad o
Eman, eman, eman,
Ferhadê min o

Ferhad :

Ey hawar eve tu yî Şîrîn can
Tu mayî, mîra cavmestan
Delalê, delalê, hemî j' ber te bû

Ji ber te min xo kuştî aman
Ey qublegeha hevîndaran
Delalê, delalê, hemî j' ber te bû

Şîrîn :

Te çima we l' xo kirî, yar o
Te pîrsa mi' jî ne kirî, jar o
Delalo, delalo, jaro dil o

Ferhad :

Gava min gu' lê bû navê

mirina te
Li nik min yek bû derew e,
yan rast e
Delalê, delalê hemî j' ber te bû

Niho l' ser ranê te serê min
Ger bîmrim jî dîsa xoş e mirin
Delalê, delalê hemî j' ber te bû

Şîrîn :

Ez gorî Ferhad can o
Te 'z kirime xemxwar û perîşan o
Delalo, delalo, jaro dilo

Te xo kuştî j' ber min
hîvyâ jîn im
Bi Zeradeştî ne ma
mîr Xesroyî bibînim
Delalo, delalo, jaro dilo

Dastanbêj :

Ferhad bar dîkit û ji kirasê
Şîrînê kifnek jêra berhev dîkin û
li goristanê vedişêrin. Mişe mirov
li şîna wî û li goristanê amade di-
bin. Û her li wê rojê pismîr Şêro
Şapûrî ji karê xo derdixînit. Şapûr
jî dizivirite nik jina xo ya berê...
Dilê pismîr Şêroyî jî kete Şîrînê.

Xulamê Pismîrî :

Lê delalê Şîrîna nazdar
Şêro hevîna xo j' bo te kiriye xuya
û diyar
Delalê, delalê, Şîrînxanê

Şîrîn :

Bêje pismîr Şêroyî, min gelek şert
hene ez benî
Ji bo te me ger wan bi cih bînî
Pismîro, pismîro, tu jêhatî yî

Dastanbêj :

Xulam dibêjite pismîrî... Paşê
Şîrîn dibite mêhvana wî...

Şîrîn :

Ger bixwazî b' hevîne şad bibî

Ya yekê divêt babê xo bikujî
Pismîro, pismîro, tu jêhatî yî

Ya diwê mal û milkê wî
bike wêran
Ya siyê pere û zêrên wî jî
bide hejaran
Pismîro, pismîro, tu jêhatî yî

Hingê bi van biskên reş
Li ser serê te dikim siheka
hênik û xweş
Pismîro, pismîro, tu jêhatî yî

Şêro :

Lê Şîrînê, lê Şîrînê, lê Şîrînê
Jiyan ji kesekî ra na minê
Delalê, delalê, tu yar bibe

De mi' b' hevîne vejîne
bêhna mi' teng e
Ez gorî dê mirim, nê dereng e
Delalê, delalê, tu yar bibe

Dastanbêj :

Pismîr Şêro bi harîkariya nobedarên xo babê xo li nîva şevê dikujit û xo dikite mîr. Termê wî li tenîsta gora Ferhadî tete veşartin. Dîtra rojê ew dibite mêhvanê Şîrînê. Hingê Şivan jî xo berhev dikit heya ku koçika mîr Xesroyî bi zorê bistînit û koç ji xo ra bikite heyîn. Jar û belengaz jî nîzîkî wî dibin û hemî ji bo jiyane...

Şivan :

Koçka min mala reben û jara
Mêhvanxana biyanî,
rêving û koçera
Aman, aman, aman,
aman, aman

Dastanbêj :

Li devera çiyayê Bêstûnê erd dihejit û koça Şivanî kavil dibit û Şivan li bin kevran dimrit. Gundî û koçer hemî tene şîna wî, wesana hejar û rebenên ku li bajaran dijîn.

Şîrîn :

Hej mîr Şero te şertê
yekê b' cih anî

û yên dî mane hey şêrê cîhanî
Hey mîro, mîro, tu hevîna min î lo

Dastanbêj :

Mîr Şêro roj bi roj şertên Şîrînê bi cih tînit û li dûmahiyê ahengeka mezin tete berhevkin... Hingê çete ji bo talankirinê xo nîzîkî koçê kirin... Şîrîn diçite germavê... Ew germava tarî ji ciwaniya wê dibite ronahî. Piştî hingê rêka xo digirt û diçite goristanê.... Gundî û bajarî lê kom dibin.

Şîrîn :

Ferhad cano zîz î ji min
Çima mit û xemgîn î ay li min
Ferhado, Ferhado, canê min î

Delalo çavên mi ji te dîr bûn
Ji lew ra kêmnûr bûn
Ferhado, Ferhado, canê min î

De bersiva mi' bide ez
derbider im
Ferhado ez a te me xolîbser im
Ferhado, Ferhado, canê min î

Mîr Xesro te soja xo b' Ferhêd ra
berda û havêt
Ji ber hindê tu hatî kuştin
ey har û şet
Hey zikreşo, zikreşo, tu sûcdar î

Te bê ûşt Ferhad kuştîye zanim
tu hov î
Ji hevîna te jî ez bûme bê hîvî
Hey zikreşo, zikreşo, tu sûcdar î

Mîr Xesro, mirovkujo tu genî bûy
û niho

Li min çavê Şêro
Hey zikreşo, zikreşo, tu sûcdar î

Hevalan Mîr Xesro mirovekî
zalimo

Ez ê xo bikujim ji bo Ferhado
Ne mînim, ne mînim,
Ferhadê min

Hevalan wesiyeta min
Piştî min li Xesroyî û ruyê mi' l'
Ferhêd kin

Ne mînim, ne mînim,
mala we ava

Ho Ferhadê pîroz
Ji bo te me û min daye te soz
Eman, eman, eman, canê min î

Hevalan Xudê zanê
Ez ji bo Ferhadî me tinê
Eman, eman, eman
ji derdê dilan

Dastanbêj :

Şîrîn di cih da xencera xo derfînit û xo dikujit. Gundî û bajarî ya j' wan ve Şîrîn tinê distirit û rondikan dibarînit. Lê kesî ne zanî ku Şîrîn dê xo kujit. Nobedarêk ji nobedarên mîrî xokuştina Şîrînê bi çavê xo dibînit, yekser diçite koçê...

Nobedar :

Mîr Şêro, malwêrano tu serxoş î
Şîrînê xo kuştîye û tu hêj dinoşî
Hey mîro, mîro, de bes e lo

Gundî û bajarî ketine cemîn
Weke pelên pahîzê li
çar aliyên Şîrîn

Hey mîro, mîro, de bes e lo

Dastanbêj :

Mîr Şêroyî koda meyê havête erdî û xo ji serbanê koçê havête xwarê û mîr. Leşker jêra gorekê li tenîsta gora babê wî dikolin û termê wî vedişêrin. Wesan termê Şîrînê jî li tenîsta gora Ferhadî vedişêrin. Hingê çete tene talanê û leşkerên welatê farisan tene loriştanê û şerekî mezin rûdidit... Hûn xoş û serê we sax... Ji kesekî ra na mînit jiyân Te miravo eman, eman, eman Rojêk hingivîn e û pîvaz neh rojan

- Hew -

Jêder:

- Delala Koçer, Çiyayê Reş - Botan
- Aras Elî, Kerkûk
- Heyranokên Sora Botanî
- Bî raskirina du hevalan - Loristan

Cafexanê

Şikakî

Ehmed Şerîfî

Şikak xêlêkî gewrey Kurde ke le nawçey (soma) le beynî Urmê û Silmasê da dejîn û Mako û nawendekey çarî(çehrîq)ye.

Xelkî ew nawçe ye be Kurmancî serû qisan deken ke le Kurdistanî Êran da be zarawey Şikakî be nawbang e.

Le axirî dewranî hukumetî Qacarekam da le Êran, Muzafereîn şa Tewrêzê welîahd debê. Peyam denêrête kin Alîxanî Şikak ke kurekey Cafexan binêrête Tewrêzê.

Cafexan le gel çend kesan deçête Tewrêzê û mîwanî welîahdî debê. Rojêk le rojan mîwan Cafexan û welîahdî têk deçê û welîahd destûrî Cafexanî hawalanî deda. Em beyt e Kurdî ye le ser em rûdaw e le nawçey mûkiryan da heye. Cewer axay sorgulî mezînî şikakan, be sê dangan gaz deka û debêjê:

De lê Miteberê, bo min bêne dar durbîna eynelîye. Emin birwanim le baskê, baskê dirêjê, le dîyarî le ne dîyar, le ser rêye Tewrêzê wêranê, emin du suwarim dedîm zor be cildîye.

Silamîyan dekird le Ceweraxanî sorgulîye.

Qaqezêkyan bo Cewer axay sorgulîye.

Le wê qaqezêkyan denûsiye Cewer axay sorgulîye.

Layekî serê le şarî Çarî bitaşê, layekî le Tewrêzê bitaşê

zor be gurgîye.

Cewer axay gewrey şikakan, deçûye xizmet Mamend axay gewrey şikakan.

Cewer axa delê, Mamend axam gewrey şikakan welîahdî Tewrêzê ew kaxezey înzâ kirdîye.

Ew kaxezey awa denûsiy, Cewer axa gewrey şikakan bê bo Tewrêzê be mîwanîye.

Ca nazanim fermanê Mamend axam serok aylê me çî ye?

Mamend axa gewrey şikakan, delê, Cewer axay sorgulîye.

Ke to deçîye Tewrêze wêranê, bawer meke be Eceman, be...be pepax reşan, hîç îmanîyan nîye.

Cewer axa gewrey şikakan delê Mamend axam, babê min, emin deçme şarî Tewrêzê zor be gurgîye.

Natirsim le Eceman, le...mezaban ewan hîç hicetyan nîye.

Mamend axa delê, Cewerî sorgulîye.

Eger deçîye şarî Tewrêze wêranê, etû helkejêre hewt siwarî cengîye.

Hewt siwarî cengî le şikakan, le okakan le hesenîyan, le husinîyan û le Kurdan e.

Bigire dewrî Tewrêzê bikuje ewan Eceman, pepax reşan, tiryakkêşan cêwe cêwe dujmin be binemalî Alî xanîye.

Cewer axa deçuwe xizmet Miteberê çawcundîye.

Bo min bêne derê espêkî kuwêtî qapreşî hududîye.

Lêy bike zînêkî ber û pişt mursalîye.

Bîyhawê serî lexawêkî dane mirwarîye.

Cewer axa delê, lew rowe du qaqezim bo dehatin, yekî

yan ey welîahdî Tewrêzê, ewî dî ey serhengî Taranê be aynîye.

Ew çawî min ney dedî arzîye.

Laqî min le rikêbî detazîye.

Destî min berde lo le dar durbînê eynelîye.

Cewer axa delê, eger çawim be înzay kaxezan dekwetîye.

Ew çawê min ney dedîyarzîye.

Laqî min le rikêbî da detirazîye.

Destê min berde lo le dûrbînê aynelîye.

Cewer axa delê, emin le seferî Tewrêzê naymewe be yekcarîye.

Belam eger min le wê seferê nehatimewe be yekcarîye.

Le paş axay Cewer axayî mêrd le to heram bin xuryî Simayîl axayî biçkolaney birayî min.

Miteber delê, Cewer axayî sorgulîye etû ke deçîye seferî Tewrêzê, helbijêrê hewt siwarî de cengîye.

Bigire şarî Tewrêzê, wêranî bike be yekcarîye.

Beqa meke be Eceman bê namûs in hîç namûsiyan nîye.

Cêwe cêwe dujmin be binmalî Alî xanîye.

Cawer axa be sê dangan debêjê Miteberê to serî xo gerdinit bilind ke seet derhêne.

Le pencerê heta emin maç kem xalî gerdinê, nek min neyemewe le wê çuke seferê.

Cewer axa delê emin heldebjêrim le şikakan le Kurdan hewt neferê.

Yekîyan xale Mîrzo, yekî Çeko ye, yek Kerîm axayî heyderîye û yek Mehmed Tewrêzîye.

Siwarîyan dekem le rîzî pêyan degrim şarî de Tewrêzê.

Ewan hewt nokeran xiretîyan bê toley axayî xo destênewe be tewawîye.

Ewê şewê deçûne şarî xewxanê be mîwanîye.

Sibeynê de gel beyanî le bin dîwarî Tewrêzê radewestan be amadeyîye.

Welîahdî Tewrêzê destûrî deda be erteşîye.

Bigirim dewrî Tewrêzê be meslehetîye.

Eger axayî Cewer axa silawî dekird le hazirîye.

Lêkra desrêzêkîyan dekerd be çend set topî cengîye.

Cewer axayan de gel sê nokeran dekuşt be meytîye.

Cewer axayan degirt de dirkê qîşley siqîye.

Ceweraxa ke serî heldêna xale mîrzo diyar nîye.

Deygût xale Mîrzo diyar nîye.

Deygût xale Mîrzo be mîytê axay to giryawê derkî serbazxaney sipîye.

Were meytê(?) xot kewe be nêrdîwanîye.

We serkewe bo serbazxanî, bo qîşley siqîye.

Xale Mîrzo delê, axam Cewer bê Xudê kem Rebîye.

Be serî Mamend axay şikakîye.

Le şarî Tewrêzê narom heta toleyî axayekê xom nestênim be tewawîye.

Xale Mîrzo delê, bo min bînin rimhêkî heşt top reşî hejde qefîye.

Tifengêkî çuk çabukîye.

Ta we serkewem bo qîşley siqîye.

Bistênim toley Cewer axay gewrey şikikan ber tewawîye.

Cewer axa ewendî ruhî le

ber da dema û serî heldênaw deygût:

Tu Xwa xale Mîrzo Ece-man binase, her çî pepaxî reş nîye meykuje ewe Kurd e û Ecem nîye.

Xale Mîrzo radegerî be tundîye.

Hewtî dekuştin be tewawîye.

Deygût êsta be toley Cewer xanî nîye.

Xale Mîrzo hewt şew û hewt rojan le baxî Tewrêzê şarî dekird her çiwardewrî xale Mîrzo yan degirt, belam sibeynê le gel gerdî be xo yî be sê neferanewe der deçû le şarîye.

Dehatewe şarî Xewxanê mîwan debû le kin çayçîye.

Deygût ey çayçîye.

Emin hewt şew û hewt roja hîçim nexwardîye.

Bo min bêne nanî de gel çayîye.

De wê demê da bîst nefer Ecem we jûr dekwetîn be mîwanîye.

Xeberîyan le xale Mîrzo nîye.

Tifengîyan dadena û serîyan rût dekirdîye.

Hendêkîyan dadeniştin be bê xemîye.

Hendêkîyan xerîk debîn be tiryakîye.

Xale Mîrzo pazde neferî lê dekuştin zor be gurçîye.

Pêncî esîr dikirdin, eslasey be wan heldegirtîye.

Deygût êsta be toley axay Cewer axam nîye.

Ewê şewê Miteber deçuwe xizmet Mamin(?) axayî ridên sipîye.

Deygût piderê min gewrey şikakan ew şew min xewnêkim dedîye.

De wê xewnê da Cewer axa le gel çwar nokeran dexwazê

(?) le Tewrêzê zor be bê kesîye.

Manay xewnî min çî ye û çî nîye?

Mamend axa debêjê miteberê emînîş her ewê xew-nêm dedîye.

Bo min bêne ewê dar durbîna Rûsîye.

Heta birwanim le ser rêye de Tewrêzê celebe siwarêk diyar e le nedîyarî le ser rêye Tewrêzê ra dên zor be gurçîye.

Pê mî wa ye xale Mîrzo û Kerîm axay heyderîye.

Emin axay gewrey şikakan Cewer axayam le gel nîye.

De wê demê da xale Mîrzo silawî dekird le Mamend axay ridên sipîye.

Muateber çekmey xale Mîrzo maç dekird degût, tu xwa xale Mîrzo Cewer axay gewrey şikakanit bo le gel nîye?

Xale Mîrzo debêjê muateberê çaw cundîye.

Ew ro' hewt roj e xewer im le axayî xo Cewer axayî nîye.

Nazanim Cewer axam mawe ya mirdîye?

Emin(?) toley Cewer axam hestand zor be tewawîye.

Muateber delê, xale Mîrzo rendîye.

Ecem bê namûs in, namûsîyan nîye.

Cêwe cêwe dujmin be bine maley Alî xanîye.

Têbîn:

Em beyt e le salî 1965 le zarî stîranbêj Ewla çeyaran nûsrawe-tewe. Ew kat Ewla temenî 42 sal bû, xelkî nawçey serdestê bû. Kar û pişey her stîran gotin bû. Nazanim êsta mawe yan ne. Kak awla zor dengxoş bû. Goraniye (stîran) konekanî Kurdî û Kurtebeytêkî zorî dezantî...

Cewer axa: Bira gewrey Sim-aîl xan (Simko Şikak)

Mitebe: Jimî Cewer axa bu.

Yekemîn çîroka Kurdî ya hunerî

Salimê Casim

Fûadê Temo dihête hejmartin ji yekemîn çîroknivîsê Kurd. Wî li sal 1913'ê çîroka Kurdî ya yekê di kovara "Roji Kurd" de belav kir. Berî belavbûna kovara "Roji Kurd" cara duyê sal 1981'ê ji aliyê Cemal Xeznedarî ve. Cemal Saîb dihate hejmartin mîna yekemîn çîroknivîsê Kurd, wî li sala 1925'ê çîroka xwe ya bi navê "Le Xewma" belav kir bû. Lê paşî çapbûna kovara "Roji Kurd" çîroka Fûadê Temo hate dîtîn û bi dîtina vê çîrokê, dîroka çîroka Kurdî ya Hunerî ji sal 1925'ê vegeyriya bo sal 1913,ê.

Fûadê Temo, ku yekemîn çîroknivîsê Kurd e, ji Kurdêd bajarê Wanê ye. Fûadê kurê Temo begê Wanî ye. Ew yek bû ji wan kesan ên ku komeleya "Hêvî" ya Kurd di sala 1910' li Stembolê damezirandin. Kovara "Roji Kurd" organa komeleya "Hêvî" bûye û fûadê Temo yek bûye ji nivîskarên wê kovarê. Wî di sala 1913'ê di hejmara yekê û duyê de çîroka xwe belav kir. Lê çîroka wî bi dûmahî nehat. Ji ber ku tenê sê hejmar ji wê kovarê derketin û paşê hate girtinê. Fûadê Temo çîroka xwe bi Kurdîyeka ciwan û peşî nivîsandîye. Li vêrê çîrokê ji tipên Erebbî dikim tipên latînî û ji we re pêşkêş dikim.

Çîrok

Şevîş kurê şivanekiye, bo xa deh saliye zarok e, belê pir çav vekirîye.

Şevîş diya xo nediye. Bavê wî reben û belingaz e, qet tişteki wan tune... tinê meteka Şevîş hebû, ew jî pîrek bû. Şevîş carna bal wê diçe, dilê meta xo honik dikir. Şevîş tu sala ku lu gundî teşqele nedikir, ji kes ra tişteki nedigo, tim bi xwe gel hevala xo baş diçe. Bo wan ra gotina dilmayî nedigo. Heta êvaridana li gundî bêdeng digere. Dileyze roja xo derbaz dikir.

Ew çî gotina Şevîş pir xweş bû, ku di rîyan diço hemo Şevîş hez dikirin, rîspiyê gundî hero ew mala xo dibir, xwarina wî dida, bo wî xweyêti dikir. Her kesî ra ew zarok qencî jêre digo.

Şevîş hero êvarida ser rê bavê xo diçe, hêviyê wî dimîne, wekî bavê ewî tê pêşiyê wî dibeze, bo xwe ser kêlek bavê xo davêje. Destê wî digire, maç dikir.

Bavê wî jî her du çavê kurê xo maç dikir, dil honik dibû.

Rojekê Şevîş dîsa ser riyê çî, hêviya bavê xo bû, gavek bihorî, roj çî, hemo erdekî tarî ket bavê wî hêj nehatibû. Şevîş nava wê tarî da tinê ma, dilê wî lez dike, car caran gohdarî dikir, bavê xo gazî dikir, tu derê da deng nedihat?

Şevîş cêkî ronîşt, bona bavê xwe girî baş bo xwe çî bo. Bavê Şevîş hêdî-hêdî ji aliyê niwalê da dengê pezan deşnê girtibû. Şevîş wî dengî bihist, rabo gazî bavê xo kir:

- Bavo, bavo...

Bavê wî jî:

- Ah Şevîş lawo tu yî, tu wê derê yî?

Şevîş:

- Herê bavo ez im.

Bav:

- Were bal min mergê min gorî.

Şevîş baziya bal bavê xo destê wî girt, maç kir. Paşî got:

- Bavo tu îro bo çî dereng mayî? Bona çî zo nehatî?

Bav got:

- Kurê min peza tîr nexarî bû, ez ji pîçek westî bûm lema derengî hatim.

Şevîş got:

- Ez gorî tu êdî wesana derengî nemîne tu dizani ko mal da kes tune. Ez bal kê bimînim. Girî... bav girîna kurê xo dî, birîndariya dilê wî nû bû, ava çavê wî jî vala bû...

Şivanê kal bo xa hat. Serê Şevîşî nav her du destê xo stand. Ava çavê wî paqij kir, radmosa. Paş go: Kurê min

xodê mezin e, mirazê ême jî dede...

Paşî destê kurê xo girt. Hêdî hêdî hatine gundî.

Şivan pezan hefşî dakir, paşî gel kurê xoranê çon. Mala wa da lihêf balgî tişteki wesana tune bû. Tinê melikekê hebû bav û kur paxilê hev ketin bavê milê xo bo Şevîş balgî çêkir. Şevîş jî serê xo ser singê bavê xo danî milê xo jî stoyê bavê xo avetê.

Hê stêra subê derketî bû. Nêzikî subê dîka dida, bayê nerm hêdî serê daran lê dixist, pelan dihejyana, dengekê xweş çêdikir, hemû alî da deng dihat. Hemû gundî rabibûn, lê kur û bav hêj razabûn.

Gavek jî çî bû, Şivan xanî da hişyar bû gava pez rakirîn ru bohrî bû, belê Şivanê kal nexoş bû, nav ciya xo de dinale, car caran jî royê kurê xo mêze dikir.

Wê gavê bû rîspiyê gundî derê Şivan lêda, paşî gazî kir:

- Şivano, Şivano

Şivan jî dî hundir da go:

- Ho lebê...

Şivan çîqa dixast ko rabit derî veket, belê nexoşiyê wî nedihîşt. Dengê derî Şevîş hişyar kiribû, rabo derî vekir, rîspî hundir da hat, Şivan ra got:

- Şivano, tu îro bo çî wesana dereng mayî, nîvro bûye, pez hêj nava hevşî da maye birçî û bê xoyî ye, gundî galgal dikin.

Şivan jî got:

- Rîspî, ez çî bêjim, tu min dibînî, ez îro nexoşim, nexoşiyê min giran e, lema ez rakirî nehatim, tu îro çiyê min mirovekî bişîne, ka xodê çewa çêdike, çî derî nîvi royê min vedike...

Şivan wê gotinê go, paşî nav ciya xo ket, nalîna wî rabû... Şevîş jî nalîna bavê xo dî, dil tarî bû, ser bavê xo ket, girî...

Ev dengê lawo çî dilê rîspî şewitand, ew jî nikarî bo kimî de (bi xem ket), ava çavê wî jî vala bû...

Paşî bo xa hat, bi Şivan ra got:

- Şivano dilê xo teng meke, xodê mezin e, nexweşiya te giran tune, du-sê rojan derbas dibe, ez herim êkî ber pezan bişînim, tu jî îro rakev, bo xwe razê de.

Zîkê wî jî noha birçiyê, Şevîş bila gel min bê, ka mala me de çî lînanîne, pîçek tîşt bînit bixon, ez jî êvarî da bêm. Şevîş şand, gel hev çon. Şevîş rê da ne xweşî bavê xwe bi rîspî ra pîrsikir rîspî jî destê xo avête stoyê Şevîş got: Kurê min kovan meke, dil vekirî be, tiştî bavê te tune, du sê rojan ew rabe serxo. Ew gotina rîspî dilê Şevîş pîçek honik kir. Gavek paşî mala rîspî hatin hondir da çon rûniştin.

Rîspî xolamê xo ra gazî kir, ji wî ra got:

- Rizqo, kurê min Şivan nexwoş e, îro ber pezan tu here, pez hevşî da qir bûn.

Rizqo jî bi gotina mezinê xo kir, darek destê xo girt çî... Rîspî digel Şevîşî zîkê xo tîrkirin, amanek jî tîjî kir, bi destê Şevîşî da got: Kurê min dilteng mebe. Ev jî hêdî hêdî bo bavê xo bibe, hêvî yê jîye, bal bavê xo bibe, gotina wî bike, çî dixaze çêke, dilê wî meşkêne ez jî tîm.

Jêder:

1- Roji Kurd 1913, Cemal Xeznedar peşgotin li sernivîsî ye. Baxda 1981.

2- Kovara Beyan, hejmara 101-102, Reşîd Findî (Rojî Kurd rojeka geş bû).

3- Kovara KARWAN hejmara 7, Ebdulkerîm Findî Doskî (Fûadê Temo kîye û çîye).

Çîrok jî tipên erebbî bê guhartin hatiye wergerandin bo tipên latînî, ji ber vê yekê hindek zehmetî di xwendina wê de hene, yan jî çîrok wesa hatiye wergerandin wekî çîroknivîsî nivîsandîye.

Lo Lo Wezîro

Mehabad Kurdî

Nawê gundê me Mêrdîn e, xoş Mêrdîn e
Le ser de Kelê Hacî Axa ye, le bin da bajêr û
Qeyserîne
Le ber da Ferat şamlîne
Be ser da degerên kelekan û qayexan û nogemî
ne

Hendek beg in, begler in, çelebîn e
Hendekan le destê wan darê qelwîn e
Beg in begler in min go babo porefendîn e

Çi sube ye wey lo babo gel beyana
Sê zerî derkeftin mala Garo Xana
Subhanallah bejna wan keçkana
Gelek e ciwan in mîna telê reşe rihana

Cil û bergê wan qumaşê Entabî ye
Ser delîngê wan qebzê Sultan Mehmûdî ye
Piştta wan min go kemereka Helebî ye
Sîngê wan mîna ferşê mermerî ye

Lêw û rûmetê wan sor in gul gulî ne
Didanet wan hur in merwarî ne
Broyêt wan reş in qeytanî ne
Min go hey lê babo çawê kur mala dayîne

Her sê zeriye mal Gare Xana
Dest wane qulpêt cerran û mesînan e
Çûne ser kaniyêt ber malane
Awê xo înan li ser milane

Wextê qestê mal kirdîne
Hatiye lawkê Çeçan e
Heceta devar ewdane
Rawesta li ser avê ber malan e
Li berayîkê wan sê zeriyan e
Li wan dawa kir, yek û xotê ramûsan e

Delo, wey lo lo, ax delo lo delo lo
Delo lo, delo lo Wezîro o o o o
Keçkê mezin dibêjtî hingo dizanin,
wê sehabê çî gotiye
Şoleka hetik, dawa le me kiriye

Kuro lawko Çeçan e
Berde berokê me keçan e
Hed hedê Sultan e

Navê ramûsanê def me eşîrê Kurdan,
maqwîlo gele giran e

Eman dêngo berê xo bidenê çî demê kurkê we
gotiye

Eman go Fatê Xan rabiye
Gazî dikir ho kurkê Çeçan e
Bike xatira Xudê û Pêxemberê axir zeman e
Berde beroka me keçkan e
Mane erd erdê Sultan e
Ramûsanê me Kurdan gele giran e
Manê erz û namwîs naw me gele giran e
Ramûsana me ne ramûsanê Ehmedê Zêdan e
Qaçaxê dewletê Turkan e
Şaperê teyrane, çobîşê mêran e
Qesabê serê kurkê Çeçan e
Belê Nurê gaz dikir:

“Ho kurkê Çeçan e
kuro tu berde rêka me keçan e
namûs li naw eşîra me Kurda, gele giran e
erd erdê Sultan e”

Dê bila xêra Xudê, qîrê mirazê min go
Ev ro gohê lawkê Zêdan kete ser qêrî
Bêtin gal galê te

Ditibû gal galê ta û qêrî me keçkan e
Berikella li bo Ehmedê Zêdane

Nawê tivenga wî dar Aleman e
Dagirtî li pênc fişekê Kemalî û karxan e
Belê qamê tivengê danaser çikê xora
Xoy welgêraye ser qama herdû ran e

Rûniştiye ser pencê xo li ser hêlê her dû qedeman
e

Gûhê wî lê bibû li gal gal û qêriyêt keçkane
Sam û heybeteka gele giran ketiye naw dilan e
Delo lo, lo lo, hey lo lo o o o o o o

Maqûlo katiye ser herkê giran e
Sed barîkella li Ehmedê Zêdan e
Dagirtî pênc fişekê kemalî û karxan e
Gazî kirye ho kurkê Çeçan e

Tu dizanî ez qaçaxê dewletê giranim
Hukmê Wesman Paşa li dewletê Turkan e
Min heft qetil kirîne malwêran e

Tu dikeme heşt ser barê hemiyane
Ho kuro tu kirdibît dawayêt ramûsan e
Ma tu nizanî def me Kurdan erz û namûs gele
giran e

Eman lawkê Çeçan çawa Me lekê Meftê gel wî
mêwan e

Xolî bi serî malwêran e
Kurkê Çeçan go ho kurkê Zêdan e
Tu dizanî ezê ser te ra kem nefîr ame
Etu qaçax û filarî li dewlete Turkan e

Berîkella li bo Ehmedê Zêdan e
Eman çokê çepê li erdê dane
Çokê rastê metalê Aleman e
Çawa qeamê Alemani lê zuri
Kirde ber fişekê Kemalî û karxan e
Tirgêne ewelê dane li ber sîngê Çeçan e
Melekê Meftê li Kurkê Çeçan bu mêwan e
Matu nizanî erz û namûs li naw qewmê me
Kurdan gelek giran e
Eman dêbila bixêrbên geleka giran e,
xo ferman e
Teqêne tivengan geyişte naw ordiyan Turkan e
Wesman Paşa lêdaye li topê mezîqan e
Lêden li teplêt herba giran e
Dewre dabûn li Ehmedê Zêdan e
Li subêdî heta ku hêwarê, şer kirdiye bi Aleman
e

Li gel ordiyê eskerê devletê Turkan e
Heft şew heft rojan bi qezma Aleman e
Belan heyif û sê sed mixabin maqûlo eman
Roja heştê girtin lawê Ehmedê Zêdan e
Ew xoş mêre kefte naw destê Turkan e
Dest û pêyêt wî kete ber kelemçan û qeydane
Berê wî dana ber hepisxanê û zîndane
Eman her sê xuşkan bê agan e
Li kure lawkê xo ra Ehmedê Zêdan e
Roja siyanê zanîbûn keftîte hepisxan e

Delolo, delo lo, lo lo, ax wey lo lo, delolo
Delolo, delolo Wezîro o o o o o o o o
Were hayê lê wayê, li min û babo - liwê dawayê
Her sê zeriye mala Garo Xan e
Her sêk destê xo kirdin naw destan e
Her yekê sed zêrî ûsmanlî kirdine naw reşî
kerman e
Eba dapêça ser serê xo dapêçane
Eman xo geyandine cem Sultan e
Rawesta li ber derê asîman e
Belê min go ewce dane li derkê Sultan e
Digo ya dad ya lêdad ya Sultan e
Em şahêdîn li bo Xudê û Pêxemberan e
Ehmedê Zêdan Kuştiye lawkê Çeçan e
Mera maqûlo ser namûsê me keçkan e
Ya Sultan tu pê bizane, erd erdê Sultan e
Bextê xo xirap neken, nawê ramûsanê, li naw me
milletê Kurdan gele giran e
Emê ketîne tor û bextê te û Xudê da

Ehmedê lawê Zêdan nehawêje zîndan e
Amêdiyê geleka tepe ciya ne nasan e
Nehawêje hepsa Mîsilê ciya qesab û qesabxane
Cihê bertîliyan û reşweyan e
Nehawêje hepsa Bexdayê, tenageyin li zimanê
Erebane
Nehawêje hepsa Hewlêrê ciya kasib û coyaran e
Eman Ehmedê lawkê Zêdan e
Bawê hepsa Wanê ser rêka wankoçerê gîrn e
Êlê me pêda dêt û deçêt li bo zozan û germiyan e
Em ê her sê xo dawêyne ser namûsê Sultan e
Em ê rabîn pîrç û porê xo bideyne ber miqesan e
Serê xo bideyne ber heşan û barê xeman e
Çunke Ehmedê Zêdan şolî kirî ser namûsan û
xîretan e
Kuştiye lawkê Çeçan ser namûsê me her sê
xuşkan e
Ya Sultan dad û bê dad nawê ramûsanê qedîm û
zeman
Def me Kurdan gele gîrn e

Debê Sultan wezaniye tabî berdaye
Kelekelê wan giriye go: "Çawa hosa lin aw
Turkan qewmiye"
Bang kire heresan û dergewanan e
Bişkênin qîfil û kilîlê wan heps û zîndan e
Bang bikene hepsiyan, bihêne der - Ehmedê
Zêdan e
Go: "Çi hewce nîne îfade û mehkeman e"
Madam Ehmedê Zêdan kuştiye lawkê Çeçan e
Ser namûs û erzê îslam e
Min efû kir her heft maddê pêşî
Sebebê kuştinê lawkê Çeçan e
Eman lawkê Zêdanê daye destê her sê xuşkane
Her sê keçkê mala Garo Xan e
Derkeftin li bajêrê giran e
Her Çar geranewe berew malan e
Li Ehmedê Zêdan girtin rêz û ihtiram e
Hersê zeriya min go derê dîwexanî seknîne
Gazî dikirin babo: "Te çi hediye kerem dikey li bo
lawê Ehmedê Zêdan e"
Digot: Babo Ehmedê Zêdan çendî bivêt
Li mala dunyayê ez ê lê bê xudan im
Bila bête destê min ez î li hersê keçkan
Êkî jêra hediye bikem li bo lawkê Ehmedê Zêdan e

Towaw

Serçawe: Birwane goravî (Karwan jimara 63 azar û
nîsanî 1988- Hewlêr). Em beyte le gotinî lawikbêjî
rehmetî Mecîd Remezan buye. Lawikbêjî newbiraw
xelkî gundî (Pîrbube)y ser be qezay buye, we sal
jîyane. Em beyte le pitî erebî, Kirmancî Xuwarû bê
hîç goranêk kirawete latîni, Kirmancî Jûrû.

Protokola Hevkariyê

Di Navbera

Yekîtiya Rewşenbîrên Welatparêzên Kurdistan- YRWK û Komeleya Ronahî ya Kurdên Gurcistanê de

Civaka Kurdistanî gelekî ji êrişên dagîrkeran kişandiye û hînajî dikişîne. Bi zoreka herî paşverû hemû nîrxên civaka me hatine dizîn û talankirin. Hêviya dijminan tim ew bûye ku, gelê me di nava xwe de tune bikin û navê kurdan ji dîrokê derxin. Belê Kurdan tevli hemû zoriyan xwe parastine û dîroka xwe kirine dîroka berxwedan, rabûn û serhildanê.

Niha ji her demekê bêhtir Rojhilata Navîn û welatê me Kurdistan, bala awira gelemperiya cihanê kişandine ser xwe. Nemaze, piştî rawestandina şerê Xelîcê, domaneke nuh di jiyana gelên herêmê de dest pêkir. Bi awayekî hov û dirinde şer, derbasî ser xaka welatê me bû. Belê berxwedana gelê me ya şoreşgerî, li hemberê dijmin û dagîrkeran bilind bû. Gelek encam û guhertinên nuh hatin der.

Gelê me, di başûrê Kurdistanê de, piştî jarketina rejîma Seddam serhildanên serxwebûn û azadiyê bilind kir. Lê mixabin, di ber valehiya ji aliyê seroketiyê de, nikaribû ji wê rewşê sudeke mezin bigre û careke din rastê koçkiran û qirkirinê bû.

Di demeke weha de, ku li başûrê Kurdistanê ev bûyer pêktên, li bakurê Kurdistanê gel û gerîla serhildan û livbaziyan xwe ji bo serxwebûn û azadiyê bi qehremqanî berdewam dikin. Her weha li hemû perçeyên Kurdistanê yên din jî gelê Kurd xwe ditevgerîne û di riya serxwebûnê de xwe amade dike.

Rewşa ku Kurdistan û gelê Kurd têde dijîn, pêwistiyekekê dertîne holê, ew jî yekîtiya gelê Kurd e. Yekîtiyeka ku di nava kar û xebatê de were avakirin û bi karvaniya xwe jî bibe hêviya sazkirina welatekî azad, serbixwe û yekhev.

Li ser van bîr û baweriyên em "Yekîtiya Rewşenbîrên Welatparêzên Kurdistan - YRWK" û "Komeleya Ronahî ya Kurdên Gurcistanê", li paytexta Almanya Federal bajarê Bonnê li hev civiyan û me bi hevûdin re ev peyman li ser van her du xalên jêrîn ên bingeşin, îmze kir:

- Pêşxistin û nasdana çanda Kurdî,
- Nasdana û piştgiyaya şoreşa serxwebûn û azadiya Kurdistanê.

Karûbarên vê protokolê wê li gora her (3) sê madeyên li jêr rêzbûne pêkbên:

1- Xebatên ku her du alî bi hevûdin re bikin:

- a) Alîkariya havûdin di warê çapkirin û weşandinê de,
- b) Dan-standina informasyonan ji her du aliyên ve,
- c) Herdu alî wê salê carekê li hev bicivin. Heger derfet peyda bibin dikarin salê du caran li hev bicivin.
- ç) Hevkariya di warên muzîkê, şanoyê, folklorê û hwd. de.
- d) Hevkariya di warê şandina grûpên hunermendan, xortan, nivîskaran, jinan û hwd.

2- Xebatên ku wê Komeleya Ronahî pê rabe:

- a) Vergerandina axaftinên Serokê Eniya Rizgariya Netewa Kurdistanê - ERNK Abdullah OÇALAN, bo zimanê Rûsî û belavkirina wan,
- b) Belavkirina weşanên ku YRWK dişîne. Her weha wergeradina nivîsên pêwîst bo zimanê Rûsî û belavkirina wan,
- c) Deranîna Rojnameyekê bi navê "Dengê Kurdistan",
- ç) Xebata ji bo damezirandina şaxê YRWK li Gurcistanê,
- d) Materyalên ku di arşiv û pirtûkxaneyên Gurcistanê de hene ji bo navenda YRWK werin şandin. Li gora derfetan wergerandin û weşandina wan bi tîpên Latîni,
- e) Şandina berhemên Kurdên li Gurcistanê dimînin, bo Navenda YRWK
- ê) Hevkariya bi şevên ku ERNK li Ewropa û li welat amade dike re. Ji bo wê jî şandina komên hunerî (muzîk, şano, folklor û hwd.)
- f) Şandina nivîs û wêneyên (çêkirî, kişandî) ji bo Kovara Rewşenê.

3- Xebatên ku wê YRWK pê rabe:

- a) Şandina weşanên ku sazîyên ERNK dertînin,
- b) Çapkirin û pirkirina rojnameya "Dengê Kurdistan",
- c) Şandina komên muzîkê ji bo pirozkirina cejnên netewî yên Kurdan li Gurcistanê,
- ç) Alîkariya teknîkî ji bo Komeleya Ronahî,
- d) Çapkirina pirtûk, albom, wêne, afîş, salname... û hwd,
- e) Ji bo perwerdekirina zarokên Kurd li Gurcistanê, şandina mamostayên zimanê Kurdî. Her weha şandina Alfabeyên bi latîni.

Ev peyman di mêjûya 28. 06. 1991'ê de, bi sê zimanan (Kurdî, Rûsî û Almanî) hatiye amadekirin û îmzekirin. Ev protokol wê tim derbas bibe, heta aliyek yan jî herdu alî dawîya wê danazan bikin.

Serokê Komeleya Ronahî
Yora Nebiyêv

Yekîtiya Rewşenbîrên
Welatparêzên Kurdistanê-
YRWK
Komîteya kargêr

Nameyên xwendevanan

Birayên hêja,
xebatkarên Komîteya Navendî ya Yekîtiya Rewşenbîrên Welatparêzên Kurdistan- YRWK

Nameyên we bi zimanê Kurdî û Îngilîzî ku we ji min re şandibûn gihîştine destê min. Bo guhdariya we gelekî spas dikim. Ji min re eşkereye ku hûn xizmetekî pir mezin ji bo gelê Kurd, ji bo rizgarkirina Kurdistanê, dikin. Min usa jî Kovara Rewşen û çend meteryalên din jî, ji we wergirtin. Di nava rûpelên Kovarê de gelek qinyatên pir bi qîmet hene, bo nivîsandina dîroka Kurda ya azadiyê. Ez ê bi dilekî şa alîkariyê bidime kovara Rewşenê. Hergav ji we re meteryalan, dê bişînim, ji bo xurtbûn û naskirina wê.

Birayêd hêja,

Ez bi xwe li ser dîroka Kurdistanê kar dikim. Bawer dikim ez ê di vî warî de pir alîkariya we bikim. Gelek pirtûkên min di vî warî de çap bûne, her weha ji Rûsî bo Erebi jî hatine wergerandin. Hêvîdar im hûn di derheqa halwexta Kurdistanê de (sosyal, ekonomîkî, şerkarî, ...) li ser gelê Kurd, bo azadî û serxwebûnê ji min re bişînin. Bi kîjan zimanî dibe bila bibe.

Li dawiyê ez gelekî silavan ji dilê xwe yê geş ji we re dişînim. Ji bo wî karê mezin ku hun bona gelê Kurd, nav û namûsa Kurdistanê, azadî û serxwebûna wê, dikin.

Doktorê Ulmê Dîrokê
Prof. Şeref Aşîryan
Rewan

Bi navê niştîman Hevalên hêja,

Min nameya Cotyar Zaxoyî di hejmarê 5'an a Kovara REWŞENê de xwend. Ez baş têgihîştim ku çawa û bi çi rengî Erdewan Zaxoyî hatiye kuştin. Min bihîst ku stranbêjê bi nav û deng Eyaz Yusif jî bi destê awerteya (îdareya irfî) a faşîstên Baasên Iraqê, bi asîdê hatiye şehîd kirin.

Heke derfet hebin, ez hêvî dikim ku hûn jiyana wî hunermendê bi nîrx û hêja derxînin ber çavan. Weke ku we di hejmarê 7'an de li ser Ebdulla Silêman (Goran) nivîsandiye, her weha li ser Eyaz Yusif jî binivîsin.

Ez li dawiyê gelek silavên hevaltiyê li semivîsariya Kovara REWŞENê dikim, serkevtina we daxwaza min e.

Tebaxa 1991
Dijwarê Mihsosê

Rêhevalên hêja û delal...

Berî her tiştî em silavên xwe yê nîrxê şerîfî pêşkêşî we dikin.

Di sersala livbaziya 15'ê Tebaxê ya dîrokî de, em hevalên girtiyên şer we û hemû hevalên serxwebûn û azadiyê û hemû gelê Kurd bi hatina vê cejnê pîroz dikin. Hêvîdar in ku di salên bê de em li ser xaka welatê xwe û di nava gelê xwe de bi hev re vê cejnê pîroz bikin. Me bi xwe jî ev cejn li vir bi şadîmanî pîroz kir.

Hevalêhêjan

Roja 13'ê Tebaxê 1991'ê dadgeha min qediya. Çiqas ku tişt li ser min nedîtî jî, "8 sal û 4 meh" ceza dane min, her weha gelek îşkence û lêdan jî bi me kirin.

Ji 8 sal û 4 mehan ez ê 20 mehan rakevim, heya niha ez 11 meh in di zindanê de me, 9 mehên min di zindanê de mane. Bi vî rengî ezê careke din doza serxwebûn û azadiyê bi dijwarî di nava gelê xwe de bidomînim.

Tiştên we ji min re şandibûn, negihîştine destên min.

Li dawiyê bi navê hemû hevalên li vir em careke din dibêjin: "15'ê Tebaxê li me tevan pîroz be"

M. Horo
19 Tebax 1991
Girtîgeha Malatya

Hevalê Delall

Ew ro "Rewşen" kotra mi dest. Zaf sa bine, mi ve zewq wend. Helbestê sanîki meseley zv. folklorê Kurdistan neşkerdene zaf şîren o. Çutîrkê neşkerdey eve sa neşkene, wendox ki eve sa wenano.

Ez ki des û di seryo bi lehcey zazakî sanîk, meseley, helbest, qese wireno klameyî zv. neşr keno. Mi xeyle çi kerd top. Ez wazenke sima "Rewşen" de neşkerdene mi ça çide, emege mi ke sima re, Rewşen biwo.

Sima re ju sanîke û di Helbestî rusnen, wes û war bimanê.

Biraye sima
Usxanê Cemal
Berlîn/ 16 Gulan 1991

Hevalên Hêja

Ez dixwazim we zor sipas bikim bo hejmarên Kovara REWŞENê, ku hûn ji min re dişînin. Ez û niferên mala min, usa jî Koma Şanoya Kurdî ya bajarê Tîblîsê, bi hewaskariyê mezin REWŞENê dixwînin û pêre şa dibin.

Ez bi vî cûreyî difikirim, kî ku seba pêşdeçûyîna gelê me û çanda me bi qasî quwet û zanebûna xwe kar dike, ew jî weke pêşmergeyê welatparêz û miletêz e, û bi taybetî dema ku mirov wî karî bi hezkirin û bi dilekî temîz dike. Ez ji sedî sed zanim û gumanim ku Kovara REWŞENê bi quweta mirovên usa tê hazirkirin.

Bi giliyekî, ez pir şa me ku kovareke usa ya çandî û hunerî belav dibe. Ez ê bi hewaskariyê pir mezin li benda hejmarên REWŞENê bim.

Şanoya Kurdî ya Tîblîsê ku xebata xwe dide meşandin, li Sovyetê şanoya Kurdî ya yekemîn e. Raste, li Ermenîstanê li gundê Elegezê jî çend salan şanoya Kurdî hebû, lê hema hate sekinandin û vê gavê kar nake.

Me di nav van 12 salan de me 15 piyês hazir kirine û bi sedan spêktakl nîşanî Kurdên Tîblîsê kirine (li Ermenîstanê, Kazaxistanê, Maskova yê, Parîsê, ...)

Li aliyekî din, REWŞEN kovareke çandî û hunerî ye. Ez guman im ku hebûna şanoya Kurdî li Sovyetê ji REWŞENê re jî heweskar e.

Ez ji we re pirtûkê li ser şanoya me dişînim, ev pirtûk li vî dawiyê li Moskoyê neşir bûye. Helbet hûn nikarin bi pirtûkê nasayî temamî şanoyê bibin û bibînin.

Ez hêvî dikim wekî hûn hevalên hêja di Yekîtiya Rewşenbîrên Welatparêzên Kurdistan-(YRWK) de, bala xwe bidine ser şanoya me jî, weke karibûna xwe alîkariya me bikin. Helbet emê jî li gora quweta xwe alîkariya we bikin.

Ez dixwazim wekî hûn bizanibin em pir çetîn dijîn û kar dikin. Tu kes ji bona xebata şanoyê peran nastîne, Koma Şanoya me jî bona gelê me, bona pêşdeçûyîna çanda gelê me ye. Dîsa jî pir kêr mirov piştî me digrin.

Ez ê pir şa bim wekî bersiva nameya xwe ji we bistînim.

Bi silavên biratiyê

Mirazê Ūzo
Serok û rêjîsorê şanoya Kurdî ya
Tîblîsê

Warekî Kurdistanê bîngêhîn, pîroziya Kurdên Êzîdî "LALIŞ"

Pêrgamênta Silêmaniyê*

Hormozgan rîman atiran kijan
Wîsan şardawa gewrî gewregan
Zorkarî Arap kerdina xapor
Gunaşî palê hêta Şarîzor
Jin û kênîkan wê dîl bêşina
Mêrd azad li wî rûyî hêwina
Rêwiştî Zerduşt ra mano bi des
Bêzîka nahake Hormoz wê hiç kes

* Ev heşt rêz weha hatine pejirandin ku kevintirîn perçe ye ji toreyî Kurdî ya ku gihîştîye me. Sala 1920'an li nêzîkî bajarê Şarîzorê (Silêmaniyê) di şikefta Gêşanê de li ser çermê ga hatiye dîtin. Niha di muzeya Qahîrê ya netewî de hatiye parastin. Di hejmareke **Rewşenê** de em ê gotareke fireh li ser vê pîrsê biweşînin. (**Rewşen**)

YRWK

Yekîtiya Rewşenbîrên Welatparêzên Kurdistan

Max Str. 50 - 52

5300 Bonn 1 / BRD